

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji Izveštaj 2023

P R I Š T I N A , J U N 2 0 2 4

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVO
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVO

Godišnji izveštaj 2023

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

SADRŽAJ

Reč predsednika Odbora Centralne banke	13
Uvodna reč guvernera.....	15
Odbor Centralne banke i Izvršni odbor.....	17
Organizaciona struktura CBK-a, 31. decembar 2023. godine	21
1. Rezime	22
2. Spoljno ekonomsko okruženje	25
2.1. Evrozona i globalna ekonomija	25
2.2. Zapadni Balkan	27
3. Ekonomija Kosova.....	29
3.1. Realni sektor	29
3.2. Fiskalni sektor	33
3.3. Spoljni sektor.....	34
3.4. Finansijski sektor.....	36
4. Licenciranje i regulisanje finansijskog sistema	55
4.1. Licenciranje	55
4.2. Regulisanje	61
5. Nadzor finansijskog sistema.....	69
6 . Usluge koje se pružaju vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti.....	74
6.1. Poslovanje i upravljanje gotovinom.....	74
6.2. Sistem plaćanja	83
6.3. Upravljanje sredstvima.....	91
6.4. Informaciona tehnologija	96
6.5. Kreditni registar Kosova	96
6.6. Aktivnosti u oblasti ekonomske analize i finansijske stabilnosti	97
6.7. Glavne aktivnosti u oblasti statistike tokom 2023. godine	98
6.8. Razmatranje zahteva finansijskih institucija koje su pod nadzorom CBK-a	100
7 . Unutrašnja kretanja	102
7.1. Interna revizija.....	102
7.2. Ljudski resursi	102
7.3. Aktivnost CBK-a u pravnoj oblasti.....	103
7.4. Funkcija upravljanja rizikom.....	104
8 . Spoljni odnosi i međunarodna saradnja	106
8.1. Međunarodni odnosi.....	106
8.2. Komunikacija i finansijska edukacija.....	107
8.3. Tehnička pomoć.....	109

8.4. Evropske integracije.....	109
9. Finansijski izveštaji.....	112
10 . Statistički prilog	116

SPISAK SKRAĆENICA

ACH	Automatski individualni sistem plaćanja (Automated Clearing House)
ASK	Agencija za statistiku Kosova
AIS	Udruženje supervizora osiguranja (Association for Insurance Supervisors)
ATM	Bankomat (eng. Automated Teller Machine)
ATP	Agencije za transfer novca
BDP	Bruto domaći proizvod
BEC	Šire ekonomske kategorije (eng. Broad Economic Categories)
BEEP	Projekat za poboljšanje poslovnog okruženja angl. Business Environment Enhancement Project)
BIC	Poslovni identifikator kod (eng. Business Identifier Code)
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (angl. Bank for International Settlements)
BKS	Kosovski biro za osiguranje
BKT	Banka Kombëtare Tregtare
BPB	Banka për Biznes
CBK	Centralna banka Republike Kosovo
CEFTA	Srednjoevropski sporazum o slobodnoj trgovini
DJI	Industrijski indeks Dow Jones (eng. Dow Jones Industrial Average)
ORZ	Odeljenje za rad i zapošljavanje
SDI	Strane direktne investicije
DST	Posebna prava vučenja
EBRD	Evropska banka za obnovu i razvoj
ECB	Evropska centralna banka
EFSE	Evropski fond za jugoistočnu Evropu (eng. European Fund for Southeastern Europe)
ESCB	Evropski sistem centralnih banaka (eng. European System of Central Banks)
EU	Evropska unija
EULEX	Misija Evropske unije za vladavinu prava
EUROSTAT	Generalni direktorat za statistiku Evrope
GBP	Britanska funta
HHI	Herfindahl-Hirschman indeks
IAIS	Međunarodno udruženje supervizora osiguranja (engl. International
ICAAP	Postupak procene adekvatnosti internog kapitala (eng. the Internal Capital Adequacy Assessment Process)

ICP	Indeks cena potrošnje
ICPr	Indeks cena proizvodnje
ICU	Indeks cena uvoza
IOC	Izvršni odbor CBK-a
IOPS	Međunarodna organizacija penzijskih supervizora (eng. International Organisation of Pension Supervisors)
IR	Interna revizija
JIE	Jugoistočna Evropa
KAP	Kosovska agencija za privatizaciju
KEDS	Kosovska kompanija za distribuciju i snabdevanje električnom energijom DD
KEK	Energetska korporacija Kosova DD
KMB	Komercijalna banka
KPŠF	Kosovski penzioni štedni fond
KR	Komisija za reviziju
KRK	Kreditni registar Kosova
KTD	Druge depozitne korporacije
MEKS	Među-bankarski elektronski klirinški sistem
MFI	Mikro-finansijske institucije
MFRT	Ministarstvo finansija, rada i transfera
MMF	Međunarodni monetarni fond
MPI	Međunarodna pozicija investicija
MTPL	Osiguranje od auto-odgovornosti
NBFI	Nebankarske finansijske institucije
NISD	Neprofitne institucije u službi domaćinstava
NLB	Nova Ljubljanska Banka
NNK	Nenaplativi krediti
NSA	Neto spoljna aktiva
NSP	Nacionalni savet za plaćanja
PAK	Poreska administracija Kosova
PAK	Pokazatelji adekvatnosti kapitala
PCB	Procredit Bank
PDV	Porez na dodatu vrednost
POS	Mesto prodaje (eng. Point of Sale)
pp	Procentualni poeni
PPK	Prosečni povraćaj na kapital
PPS	Prosečan povraćaj sredstava

PTK	Pošta i Telekom Kosova
RBK	Raiffeisen Bank of Kosovo
RESR	Realna efektivna stopa razmene
RTGS	Bruto poravnanje u realnom vremenu (engl. Real Time Gross Settlement)
RWA	Aktiva ponderisana rizikom
SB	Svetska banka
SEPA	Jedinstveno područje plaćanja u evrima (engl. Single Euro Payment Area)
SFR	Švajcarski franak
SKPF	Slovenačko-kosovski penzioni fond
SRR	Sistem registra računovodstva
SWIFT	Udruženje za međunarodne među-bankarske finansijske elekomunikacije (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications)
TEB	Türk Ekonomi Bankasi
TPL	Odgovornost prema trećim licima (eng. Third Party Liability)
USAID	Američka agencija za međunarodni razvoj (eng. United States Agency for development)
VPN	Tehnologija šifrovanja i virtuelnih veza

SPISAK GRAFIKONA

1.	Inflacija u evro zoni po glavnim kategorijama -----	26
2.	Godišnji rast BDP-a na Zapadnom Balkanu -----	27
3.	Realna stopa rasta BDP-a -----	29
4.	Inflacija na Kosovu prema glavnim kategorijama -----	30
5.	Osnovna i opšta inflacija -----	30
6.	Unutrašnja i uvezena inflacija -----	31
7.	Registar biznisa -----	32
8.	Struktura novih preduzeća -----	32
9.	Izvoz, uvoz i trgovinski bilans robe -----	34
10.	Struktura izvoza po kategorijama -----	34
11.	Struktura uvoza po kategorijama -----	35
12.	Doznake -----	35
13.	Strane direktne investicije -----	35
14.	Vrednost imovine finansijskog sistema Kosova -----	36
15.	Glavne stavke aktive bankarskog sektora -----	37
16.	Kreditni preduzeća i domaćinstava -----	38
17.	Novi krediti -----	38
18.	Učešće kredita po ekonomskim sektorima -----	39
19.	Stanje kredita, po ekonomskim sektorima -----	39
20.	Struktura depozita -----	40
21.	Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite -----	40
22.	Prosečna kamatna stopa na kredite domaćinstava i preduzeća -----	41
23.	Prosečna kamatna stopa na depozite -----	41
24.	Prosečna kamatna stopa na depozite preduzeća -----	41
25.	Prosečna kamatna stopa na depozite domaćinstava -----	41
26.	Stanje kredita, prema fiksnoj ili promenljivoj kamatnoj stopi -----	42
27.	Neto dobit bankarskog sektora -----	42
28.	Prihodi i rashodi bankarskog sektora -----	43
29.	Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora -----	43
30.	Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja i stopa rasta NNK-a -----	44
31.	Sredstva penzionog sektora -----	44
32.	Učinak KPŠF -----	45
33.	Investicije KPŠF -----	45
34.	Investicije SKPF -----	45
35.	Investiciono učešće u penzione fondove -----	46
36.	Sredstva sektora osiguranja -----	46
37.	Upisane premije i isplata šteta -----	49

38.	Sredstva mikro-finansijskog i nebankarskog sektora -----	50
39.	Vrednost kredita domaćinstava i preduzeća i godišnji rast kredita -----	51
40.	Povećanje kredita ne-finansijskih preduzeća -----	51
41.	Lizinzi -----	51
42.	Prosečna kamatna stopa na mikro-finansijske i kredite nebankarskog sektora -----	52
43.	Prosečna kamatna stopa na kredit -----	52
44.	Prihodi i rashodi mikro-finansijskog i nebankarskog sektora -----	52
45.	Pokazatelji profitabilnosti mikro-finansijskog i nebankarskog sektora -----	53
46.	Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfelja -----	53
47.	Struktura finansijskog sistema na Kosovu -----	56
48.	Bankarska mreža prema broju filijala/ ekspozitura -----	56
49.	Raspodela stanovništva na Kosovu po regionima -----	56
50.	Mreža osiguravača -----	57
51.	Snabdevanje gotovinom -----	75
52.	Prijem gotovine -----	75
53.	Snabdevanje gotovinom -----	75
54.	Prijem gotovine -----	75
55.	Snabdevanje evro novčanicama po apoenima -----	75
56.	Snabdevanje kovanica evra prema apoenima -----	75
57.	Prijem novčanica evra prema apoenima -----	76
58.	Prijem kovanica evra prema apoenima -----	76
59.	Izvoz gotovine -----	77
60.	Uvoz gotovine -----	77
61.	Izvoz gotovine -----	77
62.	Uvoz gotovine -----	77
63.	Neodgovarajuće novčanice povučene iz opticaja -----	77
64.	Neodgovarajuće novčanice povučene iz opticaja od ukupno primljenih -----	77
65.	Neodgovarajuće novčanice povučene iz opticaja -----	78
66.	Nepodobne novčanice povučene iz opticaja iz ukupno primljenih -----	78
67.	Nove novčanice puštene u opticaj -----	78
68.	Nove novčanice puštene u opticaj od ukupno nabavljenih -----	78
69.	Nove novčanice izdate u opticaj -----	78
70.	Nove novčanice izdate u opticaju u odnosu na ukupno nabavljenih -----	78
71.	Falsifikovane evro novčanice zaplenjene u opticaju -----	79
72.	Falsifikovane evro novčanice zaplenjene u opticaju -----	79
73.	Falsifikovane evro kovanice zaplenjene u opticaju -----	79
74.	Falsifikovane evro kovanice zaplenjene u opticaju -----	79
75.	Obim domaćih izlaznih transakcija -----	81
76.	Vrednost domaćih izlaznih transakcija -----	81

77.	Obim domaćih dolaznih transakcija -----	82
78.	Vrednost domaćih ulaznih transakcija -----	82
79.	Obim međunarodnih odlaznih transakcija -----	82
80.	Vrednost međunarodnih odlaznih transakcija -----	82
81.	Obim ulaznih međunarodnih transakcija -----	83
82.	Vrednost ulaznih međunarodnih transakcija -----	83
83.	Broj transakcija u KIPS -----	84
84.	Vrednost transakcija u KIPS -----	84
85.	Godišnji obim KIPS transakcija prema njihovim vrstama -----	85
86.	Godišnja vrednost KIPS transakcija prema njihovim vrstama -----	85
87.	Dnevni prosečan broj transakcija u KIPS- -----	85
88.	Prosečna dnevna vrednost transakcija u KIPS -----	85
89.	Broj transakcija po sesijama u KIPS -----	85
90.	Vrednost transakcija po sesijama u KIPS -----	85
91.	Odnos dnevnog kredita i ukupne vrednosti otplaćene u RTGS -----	86
92.	Broj debitnih kartica po vrsti -----	87
93.	Broj kreditnih kartica po vrsti -----	87
94.	Broj ATM terminala -----	88
95.	Broj POS terminala -----	88
96.	Godišnji obim transakcija elektronskih platnih instrumenata -----	88
97.	Godišnja vrednost transakcija instrumenata elektronskog plaćanja -----	88
98.	Broj kreditnih transfera u elektronskom obliku u odnosu na transfere u papirnom obliku -----	88
99.	Broj računa sa pristupom Internetu u odnosu na ukupan broj tekućih računa -----	89
100.	Portfelj rezervi (EUR) CBK-a -----	91
101.	Konačan bilans uloženih sredstava u EUR prema statusu, 31. decembra odgovarajuće godine -----	92
102.	Konačan bilans uloženih sredstava u USD -----	92
103.	Izveštaj o raspodeli investicija portfelja u EUR CBK-a -----	93
104.	Raspodela investicionog portfelja na kraju svake godine -----	93
105.	Struktura hartija od vrednosti prema ročnosti -----	95
106.	Struktura investitora na aukcijama hartija od vrednosti -----	95
107.	Prosečne godišnje stope povraćaja za 2022. i 2023. godinu -----	95
108.	Aukcije hartija od vrednosti 2023. godine -----	95
109.	Broj istraga u sistemu KRK -----	96
110.	Broj odobrenih kredita u sistemu KRK -----	97
111.	Broj zahteva za kreditne izveštaje -----	97
112.	Struktura prema obrazovanju -----	103
113.	Broj publikacija CBK-a preko zvaničnih kanala komunikacije, 2023. godina -----	108

SPISAK TABELA

1.	Osnovni makroekonomski pokazatelji u evro zoni -----	25
2.	Podaci o makroekonomskim i bankarskim pokazateljima za zemlje Zapadnog Balkana -----	28
3.	Broj finansijskih institucija -----	37
4.	Struktura sredstava bankarskog sektora -----	38
5.	Struktura obaveza bankarskog sektora -----	40
6.	Sredstva sektora osiguranja -----	47
7.	Obaveze i kapital sektora osiguranja -----	48
8.	Zaračunate bruto premije po poslovnoj klasi -----	48
9.	Isplaćena šteta, prema poslovnim klasama -----	49
10.	Finansijski rezultati -----	50
11.	Geografska raspodela ekspozitura i filijala banaka -----	57
12.	Geografska raspodela podružnica osiguravača -----	57
13.	Mreža MFI-a prema geografskoj raspodeli -----	58
14.	Mreža NBFi-a (kancelarije i agenata) prema geografskoj raspodeli -----	58
15.	Struktura finansijskog sistema odobrenih/ odbijenih zahteva od strane CBK -----	59
16.	Zahtevi obrađeni i u toku obrade, tokom 2023. godine -----	60
17.	Broj kontrola u bankama u 2023. godini -----	69
18.	Broj kontrola u MFI-ma i NBFi-ma -----	70
19.	Broj kontrola u sektor osiguranja -----	71
20.	Broj kontrola u penzioni sektor -----	72
21.	Broj kontrola za pranje novca -----	72
22.	Broj žalbi tokom godina -----	73
23.	Broj žalbi po statusu -----	73
24.	Iznos i obim opšte delatnosti poslovanja gotovinom -----	74
25.	Iznos transakcija po glavnim vrstama plaćanja -----	81
26.	Nivo depozita glavnih klijenata -----	83
27.	Pokazatelji koncentracije za pokrenute/poslate transakcije u KIPS, 2023. godina -----	86
28.	Predmeti obrađeni u Registru bankovnih računa -----	86
29.	Broj računa -----	89
30.	Broj računa elektronskog novca -----	89
31.	Broj i vrednost plaćanja elektronskim novcem -----	89

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Reč predsednika Odbora Centralne banke

Imam zadovoljstvo da Vam se obratim u okviru Godišnjeg izveštaja Centralne banke Republike Kosovo (CBK) za 2023. godinu. Ova godina je bila transformativni period za našu instituciju, obeležena značajnim napretkom u regulatornom okviru i promenama u rukovodstvu koje će pogurati finansijski sektor napred prema standardima Evropske unije (EU).

Odbor Centralne banke je tokom 2023. godine usvojio nekoliko kritičnih propisa koji su imali za cilj jačanje finansijskog sektora, čime su dodatno uticali na povećanje stabilnosti, transparentnosti i integriteta našeg finansijskog sistema. CBK se fokusirala na jačanje regulatornog okvira kao deo svoje stalne posvećenosti da obezbedi snažno i stabilno finansijsko okruženje koje podržava održiv ekonomski rast, kao i izgradnju poverenja javnosti u CBK.

Tokom 2023. godine počelo je sprovođenje Uredbe o pristupu platnim računima sa osnovnim uslugama u bankarskom sektoru, koja je imala dubok uticaj na finansijsku inkluziju i smanjenje troškova za najosetljivije grupe, uključujući penzionere i korisnike socijalne pomoći. Ovo je takođe doprinelo smanjenju ekonomskih nejednakosti i jačanju socijalne stabilnosti na Kosovu.

U 2023. godini CBK je takođe doživela značajnu promenu u izvršnom rukovodstvu. Nakon opsežnog procesa odabira, dočekali smo novog guvernera, koji je imenovan u avgustu 2023. godine. Novi guverner donosi bogato iskustvo i novu perspektivu koja je u skladu sa strateškim ciljevima Centralne banke. Izražavam uverenje da će pod njegovim rukovodstvom CBK nastaviti da ostvaruje ciljeve predviđene Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo.

Moramo istaći izuzetne napore Odbora CBK-a tokom jedinstvenog perioda tranzicije, gde je od 29. marta do 9. avgusta 2023. godine preuzeo izvršne dužnosti zbog kašnjenja u imenovanju novog guvernera. Ovaj period je zahtevao da Odbor pomakne dalje od svoje tradicionalne uloge upravljanja i direktno upravlja izvršnim funkcijama. Uprkos izazovima, Odbor je obezbedio kontinuitet i stabilnost unutar institucije, pokazujući nepokolebljivu posvećenost efektivnom upravljanju, igrajući ulogu čuvara u vitalnim aktivnostima CBK-a. Odbor je osigurao da sve kritične funkcije rade bez prekida, dok je tranzicija obavljena nesmetano i uspešno uz posvećenost članova Odbora i našeg osoblja.

Dok razmišljamo o dostignućima iz 2023. godine, optimistični smo i u pogledu prilika i izazova koji su pred nama. Fokus Odbora će i dalje biti na unapređenju regulatornog okvira, promovisanju finansijske inkluzije i podršci održivom ekonomskom razvoju. Unapređenje platnog sistema u cilju članstva u SEPA, unapređenje mera sajber bezbednosti, proširenje programa finansijske edukacije i uključivanje komponenti zelene ekonomije u finansijski sektor ostaju neki od naših ciljeva. Na kraju, želeo bih da izrazim svoju zahvalnost članovima Odbora, guverneru i Izvršnom odboru, kao i svim zaposlenima CBK-a na njihovoj posvećenosti i radu. Takođe, zahvaljujem javnosti na stalnom poverenju i podršci, uz uverenje da ćemo zajedno izgraditi stabilnu finansijsku budućnost Kosova.

S poštovanjem,

Bashkim NURBOJA, Dr. Sc.,

**Predsednik Odbora
Centralne banka Republike Kosovo**

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Uvodna reč guvernera

Poštovani čitaoci,

Imam zadovoljstvo da sa dubokim osećajem odgovornosti predstavim Godišnji izveštaj Centralne banke Republike Kosovo za 2023. godinu. Ovaj izveštaj ne odražava samo naš rad i posvećenost preuzetim dužnostima već i izazove i dostignuća koja smo zajedno doživeli tokom ove koliko izazovne toliko i uspešne godine.

Godina 2023. je bila godina puna izazova, prilika i dostignuća. Kao mlada ekonomija u razvoju, Republika Kosovo se stalno suočava sa brojnim ekonomskim i društvenim promenama. Međutim, neki od izazova su bili regionalni i globalni, što je uticalo na celokupnu ekonomiju ali su isti, uz odgovarajuću među-institucionalnu koordinaciju, uspeali da se prevaziđu u razumnoj meri. Tokom ovog perioda, konstantno smo radili visokim intenzitetom na održavanju finansijske stabilnosti zemlje i stvaranju neophodnih uslova za održiv ekonomski razvoj. Zahvaljujući kontinuiranim naporima tima Centralne banke i snažnoj i kontinuiranoj podršci naših međunarodnih prijatelja i partnera, ostvarili smo svoje ciljeve. Sa zadovoljstvom mogu da tvrdim da je naš finansijski sistem stabilan i održiv u okviru relevantnih parametara, preduzete su regulatorne mere za poboljšanje integriteta finansijskog sistema i pristupa finansijama, uz potrebu za daljim poboljšanjem.

U ovom izveštaju data je detaljnija analiza ekonomske i finansijske situacije zemlje kao i rezime mera koje smo preduzeli u nekoliko pravaca u cilju daljeg poboljšanja i jačanja finansijskog sistema zemlje i povećanja kredibiliteta sistema i jačanja poverenja građana. Konkretno, radi se na poboljšanju finansijske infrastrukture kako bismo bili u toku sa brzim razvojem i stalnim inovacijama u finansijskom sektoru, a povećali smo transparentnost i odgovornost čime smo izgradili jači i pouzdaniji finansijski sistem za sve građane zemlje i partnere kao i međunarodne organizacije.

Posebno želim da istaknem važnu ulogu koju imaju naši međunarodni partneri. Institucije kao što su Međunarodni monetarni fond (MMF), Svetska banka (SB), Američki trezor i evropski partneri na čelu sa Evropskom centralnom bankom su bili neophodni u pružanju tehničke pomoći i finansijske podrške u prevazilaženju izazova sa kojima smo se suočili. Ovom saradnjom uspeali smo da primenimo najbolju međunarodnu praksu kako bismo dalje unapredili Centralnu banku i dodatno ojačali finansijski sistem i istovremeno aktivno radimo na daljoj integraciji finansijskog sistema.

Pored institucionalnih dostignuća, 2023. godina je bila važna godina za produblјivanje saradnje i partnerskih odnosa sa centralnim bankama, nadzornim organima i međunarodnom zajednicom. Posebno sam ponosan na blisku saradnju sa institucijama Sjedinjenih Američkih Država i institucijama država Evropske unije. Ova partnerstva su bila od vitalnog značaja za napredak i nastaviće da budu snažan stub razvoja u budućnosti, na osnovu Strateškog plana odobrenog uz konsultacije i koji odražava naš zajednički put.

Na kraju, želim da izrazim najdublјu zahvalnost svima onima koji su doprineli uspesima Centralne banke Republike Kosovo tokom ove godine. Zahvaljujem se našem predanom osoblju na njihovoj neuporedivoj posvećenosti i napornom radu. Zahvaljujem se Odboru CBK-a na podršci i doprinosu, dok posebna zahvalnost ide svim našim partnerima, na njihovoj kontinuiranoj podršci i poverenju. Zajedno ćemo nastaviti da radimo na izgradnji svetlije i održivije budućnosti za finansijski sistem, zemlju i njene građane.

Hajde da nastavimo da radimo zajedno sa predanošću i verom u zajedničku budućnost. Verujem da uz vašu stalnu podršku i saradnju možemo postići svaki cilj i prevazići svaki izazov za dobrobit zemlje i čitavog regiona.

S poštovanjem,

Ahmet ISMAILI

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'AI', with a small horizontal line at the end.

Guverner i predsednik Izvršnog Odbora

Centralne banke Republike Kosovo

Odbor Centralne banke i Izvršni odbor

Proces donošenja odluka Centralne banke Republike Kosovo (CBK) se vodi principima zakonitosti, profesionalizma, nezavisnosti i transparentnosti. Prema zakonu o CBK-u, donošenje odluka vrše guverner, Izvršni odbor i Odbor Centralne banke.

Odbor Centralne banke

Aktivnosti Odbora CBK-a su usmerene ka ispunjavanju ovlašćenja i dužnosti definisanih Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo. U tu svrhu, Odbor Centralne banke je održavao kontinuirane sastanke na kojima je dobijao informacije i diskutovao o opštem napretku finansijskog sistema na Kosovu. Pored toga, nadgledao je sprovođenje politika, kao i nadzor upravljanja i aktivnosti CBK-a.

U cilju obezbeđivanja kontinuiteta ispunjenja ciljeva i zadataka CBK-a u skladu sa članom 46. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, 29. marta 2023. godine, bivšem guverneru je istekao mandat i nije bilo zamenika guvernera izabranog sa mandatom, Odbor CBK-a je odlučio da mesto guvernera privremeno preuzme predsednik Odbora CBK g. Bashkim Nurboja, dok su dva (2) neizvršna člana Odbora privremeno zauzela funkcije zamenika guvernera. Kao ishod, tokom ovog perioda (29.03.2023. do 08.08.2023. godine), funkcija Odbora CBK-a je bila ograničenija. Od 10. avgusta 2023. godine popunjeno je mesto guvernera, na osnovu odluke Skupštine Republike Kosovo i dekreta predsednice Republike.

Uprkos tome, tokom 2023. godine, Odbor CBK-a je održao 13 sastanaka od najmanje 10 koliko je predviđeno Zakonom o CBK-u, na kojima je doneta ukupno 31 odluka, od kojih su neke navedene u nastavku.

Kao jedan od organa za donošenje odluka CBK-a, na osnovu preporuka Izvršnog odbora kojim predsedava guverner, Odbor CBK-a je razmotrio i odobrio donošenje i dopunu uredbi iz oblasti finansijskog sistema i to:

1. Uredba o izveštavanju banaka;
2. Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti banke;
3. Uredba o izveštavanju statistika instrumenata plaćanja;
4. Uredba o među-bankarskom platnom sistemu Kosova;
5. Uredba o upravljanju provizijama i troškovima poslovanja osiguravača;
6. Uredba o dopuni i izmeni Uredbe o eksternoj reviziji banaka;
7. Uredba o strukturi i upotrebi jedinstvenog identifikatora platnog računa za domaće i međunarodne transakcije;
8. Uredba o gotovinskom poslovanju;

Odbor CBK-a na osnovu preporuka odgovarajućih organa je odobrio i:

1. Godišnji izveštaj CBK-a za 2022. godinu;
2. Finansijski izveštaji CBK-a za 2022. godinu i Izveštaj nezavisnog revizora;
3. Godišnji budžet CBK-a za 2024. godinu;
4. Periodični izveštaji o finansijskom stanju CBK-a;
5. Pravila o radnim postupcima Odbora CBK-a;

6. Organizaciona struktura CBK-a;
7. Strateški plan CBK-a 2024-2028;
8. Godišnji (radni) plan interne revizije za 2024. godinu;

U cilju ispunjenja ovlašćenja definisanih Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo, Odbor Centralne banke Republike Kosovo je blagovremeno završio sve poslove koji se odnose na:

1. Sprovođenje procesa nominacija i imenovanja u okviru nadležnosti definisanih Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo. Konkretno, guverner i zamenik guvernera su imenovani, a Odbor CBK je kompletiran sa novim neizvršnim članom;
2. Razmatranje svih izveštaja i preporuka Izvršnog odbora i guvernera u cilju održavanja finansijske stabilnosti.

Osim toga, Odbor CBK-a je obavljao i druge dužnosti koje su bile u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo i drugim zakonima na snazi.

Dana 31. decembra 2023. godine, Odbor CBK-a činili su sledeći članovi:

- G. Bashkim Nurboja, predsednik Odbora CBK-a,
- Gđa. Nora Latifi Jashari, članica
- G. Nexhat Kryeziu, član
- Gđa. Arta Hoxha, članica i
- G. Ahmet Ismaili, guverner/član.

Komisija za reviziju (KR)

Komisiju za reviziju (KR) je imenovao Odbor CBK-a u skladu sa članom 62. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo. Svrha KR-a je da pomogne CBK-u u ispunjavanju njenih odgovornosti u vezi sa upravljanjem rizikom institucije, kontrolama, upravljanjem i srodnim aktivnostima i to:

- Finansijsko izveštavanje i integritet godišnjih finansijskih izveštaja;
- Usklađenost sa zakonima, propisima i etičkim kodeksom;
- Rad interne kontrole;
- Upravljanje rizikom;
- Efikasnost i objektivnost funkcije interne revizije i,
- Učinak interne revizije i eksternih revizora.

Odbor CBK-a je odredio sastav, odgovornosti i dužnosti Komisije za reviziju u Statutu Komisije za reviziju Centralne banke. KR periodično izveštava Odbor CBK-a. A svoju aktivnost može urediti poštujući bilo koji zahtev Zakona o Centralnoj banci i bilo koji nalog koji se daje ovom organu od strane Odbora CBK-a.

Komisija za reviziju je 31. decembra 2023. godine imala sledeći sastav:

- Gđa. Nora LATIFI-JASHARI - predsednica,
- G. Nexhat KRYEZIU - član,
- Gđa. Edona PERJUCI-UKA - Spoljni član.

Komisija za reviziju u periodu januar-decembar 2023. godine je bila aktivna te je preko Odbora CBK-a podsticala upravu da poboljša i podstiče poštovanje politika, postupaka i najbolje prakse na svim organizacionim nivoima CBK-a. Za dotični period, KR je održala ukupno osam (8)

sastanaka od najmanje četiri (4) koji se moraju održati u skladu sa Statutom Komisije za reviziju Centralne banke Republike Kosovo.

U cilju ispunjavanja svojih odgovornosti i dužnosti, KR je tokom ove godine izvršila sledeće poslove:

- Pružanje saveta u oblastima odgovornosti uprave za sistem interne kontrole;
- Razmatranje sažetih izveštaja interne revizije, nalaza i preporuka koje su proizašle iz ovih revizija;
- Pregled finansijskih izveštaja, procena pitanja vezanih za mišljenja eksterne revizije i svih revizorskih izveštaja;
- Diskusija o rezultatima eksterne procene o radu interne revizije;
- Priprema Godišnjeg plana Komisije za reviziju za 2024. godinu;
- Razmatranje i podrška Strateškom planu interne revizije za period 2024-2026;
- Diskusija i podrška godišnjeg plana rada unutrašnje revizije za 2024 (ovaj dokument je odobren od strane Odbora CBK-a);
- Razmatranje pitanja pokrenutih od strane eksterne revizije;
- Osiguranje da postoji efikasan odnos između interne revizije i eksternog revizora;
- Obezbeđivanje i jačanje nezavisnosti rada šefa interne revizije i interne revizije;
- Procena adekvatnosti sredstava interne revizije;
- Pružanje saveta o pitanjima vezanim za identifikovane rizike i sistemu interne kontrole;
- Vođenje evidencije o svim sastancima zajedno sa izveštajima koji proizilaze iz rada interne revizije i svim pisanim zapisima o svim pitanjima i dokazima u vezi sa ovim izveštajima kao i radnjama koje je preduzela Komisija za reviziju.

Tokom 2023. godine, Komisija za reviziju u saradnji sa šefom interne revizije izvršila je reviziju Statuta Komisije i Statuta interne revizije. Ovi dokumenti su prosleđeni Odboru CBK-a i nakon odgovarajućih diskusija i komentara isti su usvojeni.

Komisija za reviziju je tokom 2023. godine održala i sastanke sa predstavnicima Centralne banke Holandije u vezi sa eksternom procenom rada interne revizije, Centralnom bankom Austrije (u okviru saradnje i razmene iskustava u oblasti interne revizije) kao i sa predstavnicima Međunarodnog monetarnog fonda u okviru misije za procenu zaštitnih mera CBK-a.

Izvršni odbor

Izvršni odbor CBK-a čine guverner koji predsedava Izvršnim odborom (IO) i zamenik guvernera. Dana 31. decembra 2023. godine, IO se sastojao od dva člana Ahmet Ismaili guverner, i Dardan Fusha zamenik guvernera za bankarske operacije. Ovlašćenja guvernera su definisana Ustavom zemlje i Zakonom o CBK-u, dok su ovlašćenja IO-a definisana Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo. Guverner i IO su zaduženi za upravljanje i vršenje operacija CBK-a dok njegovu aktivnost nadgleda Odbor CBK-a.

Tokom 2023. godine, IO je održao 35 sastanaka. U okviru svojih nadležnosti u vezi sa Odborom CBK-a, IO je tokom 2023. godine razmatrao i pripremio za prosljeđivanje važeće uredbe za finansijski sistem zemlje, godišnji izveštaj CBK-a, strateški plan, organizacionu strukturu kao i izveštaje, finansijske izveštaje i planove CBK-a. Pored toga, pripremani su i dostavljani redovni i *ad hoc* izveštaji i informacije o vršenju datih dužnosti i ovlašćenja. Većinu odluka koje donosi Odbor CBK-a priprema i sponzorise Izvršni odbor ili guverner, po službenoj dužnosti.

IO je, u skladu sa zakonodavstvom na snazi tokom 2023. godine, odobrio dva uputstva i jedno primenjeno uputstvo za finansijski sistem zemlje. U istoj oblasti nadležnosti kada je u pitanju nebankarski finansijski sektor, odobrio je registraciju pet institucija sa deviznom delatnošću i jednu instituciju sa kreditnom delatnošću. A što se bankarskog sektora tiče, dao je dozvolu banci za obavljanje delatnosti posredovanja u osiguranju a nastavio je sa dobrovoljnom likvidacijom filijale strane banke. U sektoru osiguranja je tokom 2023. godine oduzeta licenca posredniku u osiguranju. U istom periodu, u cilju ostvarivanja primarnih ciljeva i na osnovu dotičnih dužnosti koje obavljaju nadležne organizacione jedinice, u šest slučajeva usvojene su posebne mere nadzora prema finansijskim institucijama i povezanim licima.

Ove godine IO je odobrio i periodični izveštaj u vezi sa sprovođenjem Strateškog plana CBK za 2022. godinu, dok je u pogledu dugoročnog razvoja krajem 2023. godine, pripremio novi Strateški plan za period 2024-2028 kao i novu organizacionu strukturu CBK-a. Tokom 2023. godine, IO je odobrio i izdavanje kao i izmenu i dopunu osam internih politika i pravila i vršio nadzor nad izveštajima unutrašnjih organa relevantnih za vršenje njihovih ovlašćenja. IO je obavljao i druge dužnosti u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Republike Kosovo i drugim zakonima na snazi.

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

1. Rezime

Godišnji izveštaj Centralne banke Republike Kosovo (CBK) za 2023. godinu sadrži detaljan pregled glavnih ekonomskih i finansijskih dešavanja, glavnih aktivnosti CBK-a, učinka finansijskog sistema tokom izveštajne godine, finansijskih izveštaja i mišljenje eksternog revizora. Kroz ovaj izveštaj, CBK nastavlja da obezbeđuje transparentnost i odgovornost u upravljanju finansijskim resursima i politikama koje se sprovode u skladu sa zakonskim zahtevima i određenim standardima. Neki od njih su ukratko sažeti u nastavku.

Globalna ekonomija i evro-zona su tokom 2023. godine doživele velike izazove. Usporevanje eksterne potražnje, visoka inflacija i povećanje troškova finansiranja, nakon pooštavanja monetarne politike, negativno su uticali na ekonomski rast. Ekonomija evro-zone je zabeležila skroman rast od 0,4%, uglavnom zbog post-pandemijske potrošnje i pada uvoza roba kao posledice slabljenja proizvodnje i domaće potražnje.

Ekonomija Kosova pokazala je otpor globalnim izazovima, beležeći rast BDP-a od 3,3% (ASK, 2023) i to u nekoliko ključnih sektora. Realni sektor, uključujući proizvodnju i usluge nastavio je da se širi. Vlada je preduzela korake na jačanju fiskalnog sektora i poboljšanju trgovinskog bilansa iako je potonji ostao osetljiv na globalna kretanja, beležeći deficit tekućeg računa od 7,6%. Finansijski sektor je ostao stabilan, pri čemu su finansijske institucije održavale svoje finansijsko zdravlje i pružale podršku ekonomskom razvoju zemlje.

Tokom 2023. godine, CBK je nastavila da sprovodi svoje strategije za nadzor i regulisanje finansijskog sistema kako bi osigurala stabilnost i održivost istog. Ovo je obuhvatilo licenciranje i regulisanje finansijskih institucija, njihov nadzor i pružanje potrebnih usluga vlastima i javnosti. Održavanje i unapređenje platnog sistema i efikasno upravljanje sredstvima bili su među glavnim prioritetima CBK-a.

CBK je nastavila da reguliše i nadgleda finansijski sistem kroz licenciranje novih finansijskih institucija i nadzor postojećih institucija. Ovo je obuhvatilo poboljšanje standarda i kriterijuma licenciranja kako bi se obezbedilo da finansijske institucije budu u skladu sa zakonskim i regulatornim zahtevima.

Nadzor finansijskih institucija je jedna od glavnih funkcija CBK-a, koja obuhvata stalno praćenje njihovog učinka i održivosti. Tokom 2023. godine, CBK je preduzela mere da obezbedi da finansijske institucije rade stabilno i da ispune potrebne standarde kapitalizacije i likvidnosti.

CBK je pružila niz usluga javnim vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti uključujući upravljanje gotovinskim operacijama, rad platnog sistema i upravljanje finansijskom imovinom. Ove usluge imaju za cilj podršku održivom funkcionisanju finansijskog sistema i unapređenje tržišne efikasnosti kao i povećanje finansijske obuhvatnosti.

CBK je ojačala svoje unutrašnje kapacitete kroz internu reviziju i upravljanje rizikom u skladu sa međunarodnim preporukama. Međunarodna saradnja je unapređena kao suštinski aspekt, sa intenzivnom agendom intenziviranja saradnje sa konsolidovanim odnosima i širenjem kooperativne mreže sa centralnim bankama različitih zemalja i sa međunarodnim finansijskim institucijama i drugim relevantnim partnerima. Ovi naponi su imali za cilj povećanje efektivnosti i efikasnosti rada CBK-a u mandatnim funkcijama i dublju integraciju u evropske i globalne finansijske strukture.

CBK je intenzivirala saradnju sa međunarodnim finansijskim institucijama i učestvovala je u raznim projektima tehničke pomoći i evropskih integracija. Ove aktivnosti imaju za cilj poboljšanje kapaciteta CBK-a i povećanje nivoa finansijskog obrazovanja u zemlji.

Interna revizija je suštinska funkcija koja daje razumnu sigurnost Odboru Centralne banke, Komisiji za reviziju i Izvršnom odboru kako bi se osiguralo da su mehanizmi interne kontrole efikasno dizajnirani i operativni. Interna revizija je u 2023. godini pripremila Strateški plan revizije za period 2024-2026 i nastavila sa nadzorom sprovođenja preporuka eksternih procena.

Izveštaj sadrži i finansijske izveštaje CBK-a za 2023. godinu, osiguravajući transparentnost i odgovornost u upravljanju finansijskim resursima. Finansijski učinak CBK-a odražava pažljivo i stabilno upravljanje svojim sredstvima i obavezama kao i posvećenost ispunjavanju strateških ciljeva. Kao ishod, nakon ispunjenja zakonskih uslova i dostizanja finansijskog praga biće moguće raspodeliti prihode iznad dozvoljene granice odnosno njihov transfer u državni budžet.

U zaključku, godišnji izveštaj CBK-a za 2023. godinu dokazuje stalnu posvećenost CBK-a održavanju finansijske stabilnosti i podršci ekonomskom razvoju Kosova. Kroz doslednu politiku i međunarodnu saradnju, CBK ostaje ključni faktor u obezbeđivanju zdravog i stabilnog finansijskog sistema u zemlji. Izveštaj daje jasan pregled napora i dostignuća CBK-a, odražavajući njenu posvećenost transparentnosti i odgovornosti. Ovaj izvršni pregled ima za cilj da pruži brz i sveobuhvatan pregled aktivnosti CBK-a tokom 2023. godine, naglašavajući važnost primenljivih politika i mera preduzetih za podršku održivom ekonomskom i finansijskom razvoju na Kosovu.

Štaviše, sa zadovoljstvom vas pozivamo da pregledate delove izveštaja za detaljnije informacije o ključnim pitanjima kojima se izveštaj bavi.

2. Spoljno ekonomsko okruženje

2.1. Evrozona i globalna ekonomija

Ekonomija evrozone je tokom cele 2023. godine pokazivala krhkost, pod uticajem usporavanja spoljne potražnje, opterećenja inflacije na kupovnu moć stanovništva i povećanja troškova finansiranja nakon pooštavanja monetarne politike. Prema preliminarnim podacima Evrostata, procenjuje se da je ekonomija evrozone u 2023. godini zabeležila rast od 0,4 odsto, što se može pripisati postpandemijskom momentumu potrošnje, kao i padu uvoza roba kao posledice slabljenja proizvodnje i unutrašnje potražnje za robom. Sa druge strane, povećanje troškova finansiranja i slabljenje spoljne potražnje uticalo je da investicije i izvoz roba negativno doprinesu ekonomskom rastu. Gledano po sektorima, usporavanje ekonomske aktivnosti bilo je široko zasnovano, a više se osećalo u industriji proizvodnje koja se suočila sa izazovima kao ishod pada unutrašnje i spoljne potražnje za robom. U međuvremenu, evidentna je pozitivna dinamika u pogledu dodate vrednosti iz sektora informacionih i komunikacionih usluga.

Usporavanje ekonomske aktivnosti u 2023. godini bilo je evidentnije na tromesečnom nivou, kada je ekonomije Evrozone stagnirala u trećem tromesečju i pad za 0,1 odsto u poslednjem tromesečju godine. Među glavnim determinantama napredovanja ekonomskog rasta na tromesečnom nivou, izdvojene su promene u inventaru, koje su rezultirale negativnim doprinosom kao rezultat smanjenja zaliha akumuliranih od preduzeća. Dinamike ekonomske aktivnosti u Evrozoni u 2023. godini bile su heterogene sa osam zemalja koje su ušle u recesiju, uključujući Nemačku koja je zabeležila pad od -0,3 odsto, Austrija sa -0,8 odsto (videti Tabelu 1) itd., dok su ostale zemlje zabeležile marginalni rast ekonomske aktivnosti.

Nasuprot geopolitičkih tenzija, teških uslova finansiranja i slabljenja globalne trgovine, projekcije Evropske centralne banke (ECB) sugerišu ekonomski rast od 0,9 odsto u 2024. godini. Ovo je zasnovano na pretpostavkama o povećanju privatne potrošnje kao ishod povećanja prihoda domaćinstava i usporavanja inflacije kao i postepenog oporavka izvoza uz poboljšanje globalne trgovine. Prema ECB-u, očekuje se da će ova dinamika pored očekivanja ublažavanja monetarne politike, diktirati tok ekonomskog rasta u srednjoročnom periodu. Projekcije ECB-a preporučuju ekonomski rast od 1,4 i 1,6 odsto u 2025. odnosno u 2026. godini.

Tabela 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji u evrozoni

Opis	Realan BDP (%)				Inflacija (%)				Nezaposlenst (%)			
	2021	2022	2023	2024p	2021	2022	2023	2024p	2021	2022	2023	2024p
Evrozona	5.9	3.4	0.4	0.9*	2.6	8.4	5.4	2.5*	7.7	6.8	6.5	6.6
Austrija	4.2	4.8	-0.8	0.3	2.8	8.6	7.7	3.6	6.2	4.8	5.1	5.3
Francuska	6.4	2.5	0.7	0.7	2.1	5.9	5.7	2.5	7.9	7.3	7.3	7.7
Nemačka	3.2	1.8	-0.3	0.1	3.2	8.7	6	2.4	3.7	3.1	3.1	3.1
Grčka	8.4	5.6	2	2.2	0.6	9.3	4.2	2.8	14.7	12.5	11.1	10.3
Italija	8.3	4.0	0.9	0.9	1.9	8.7	5.9	1.6	9.5	8.1	7.7	7.5
Španija	6.4	5.8	2.5	2.1	3.0	8.3	3.4	3.1	14.8	12.9	12.2	11.6

Izvor: Eurostat (mart 2024), Evropska centralna banka (mart 2024) i Evropska komisija (februar 2024).

*Podaci su prema procenama i prognozama Evropske centralne banke (mart 2024). Prognoze za 2024. godinu za zemlje evrozone su zasnovane na podacima Evropske komisije (maj 2024.).

Tržište rada je nastavilo da pokazuje stabilnost u 2023. godini, uprkos zabrinutosti zbog rasta nezaposlenosti kao rezultat značajnog usporavanja ekonomske aktivnosti. Prosečna stopa nezaposlenosti u evrozoni bila je 6,5 procenata (vidi tabelu 1), što predstavlja najnižu godišnju stopu u istoriji. Kao i prethodne godine, i u 2023. godini je zabeležen porast stope zaposlenosti, ali se to nije odrazilo na povećanje broja radnih sati. Ovo se objašnjava smanjenjem radnog vremena kako bi se održao broj radnika, izbegavajući kasnije poteškoće u pronalaženju radnika. Tržište rada je takođe pokazalo razlike na sektorskoj osnovi u 2023. godini. Nedostatak radnika, kao jedna od glavnih prepreka u proizvodnom sektoru je smanjen, dok je u sektoru usluga,

uprkos blagim poboljšanjima, nastavio da ostaje izraženiji. Uprkos padu produktivnosti po radniku (-0,1 odsto), nominalne zarade po radniku su porasle za 6,2 odsto, što je znak za nastavak pritiska za povećanje plata, pritiska koje su skoro u potpunosti apsorbirala preduzeća, o čemu svedoči i pad profitnih marži preduzeća u evrozoni.

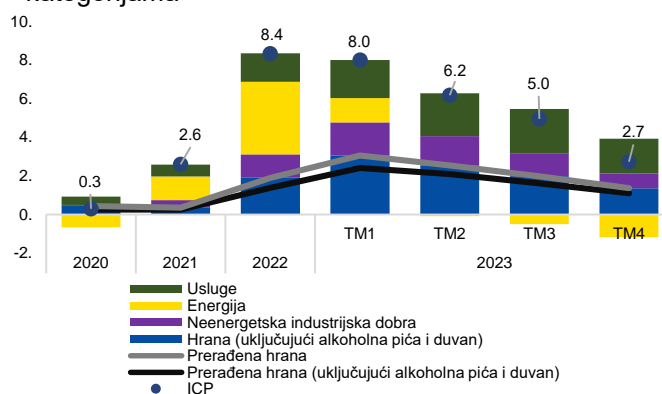
Inflacija u evrozoni u 2023. godini usporila se na 5,4 odsto sa 8,4 odsto pre godinu dana (vidi grafikon 1), podržana padom cena energije i usporavanjem cena hrane i ostale ne-energetske robe. Na tok cena u 2023. godina nastavljen je uticaj ublažavanja lanaca snabdevanja i povećane sigurnosti snabdevanja energijom. U međuvremenu, tokom godine se intenzivirao usporavajući uticaj od strane potražnje kao ishod zaoštavanja monetarne politike i slabljenja poverljivosti i kupovne moći potrošača. Uprkos usporavanju, inflacija je ostala visoka u sektoru usluga kao jedan od glavnih faktora koji doprinose kretanju cena, uglavnom vođen rastom plata u ovom sektoru. Ova dinamika se odrazila i na osnovnu inflaciju koja je 2023. godine rezultirala ubrzanjem na 4,9 odsto u poređenju sa 3,9 odsto u 2022. godini.

Projekcije ECB-a ukazuju na nastavak usporavanja inflacije, pri čemu se očekuje da će se prosečna godišnja stopa inflacije u evrozoni kretati oko 2,5 procenta u 2024. godini i 2,2 procenta u 2025. godini. Faktori za koje se očekuje da će podržati ovo usporavanje uključuju nastavak olakšavanja u lancu snabdevanja, stabilizaciju cena energije, uticaj pooštavanja monetarne politike

na unutrašnju potražnju kao i očekivanja ograničenog uticaja sukoba na Bliskom istoku i prepreka u transportu u Crvenom moru na cene osnovnih roba na međunarodnim tržištima.

Zatezanje monetarne politike od strane ECB, započeto u julu 2022. godine, nastavljeno je i tokom 2023. godine, što je rezultiralo kumulativnim povećanjem ključnih kamatnih stopa od 400 baznih poena do septembra 2023. godine. Nastavljeno usporavanje inflacije podiglo je tržišna očekivanja za ublažavanje monetarne politike. U vezi sa ovim dešavanjima, ECB je odlučila da u junu 2024. godine smanji kamatnu stopu za 0,25 baznih poena, ističući da će tok monetarne politike i dalje biti određen kursom cena i efektivnošću transmisije monetarne politike. Štaviše, prema Anketi o kreditiranju banaka u evrozoni, 2023. godinu karakteriše kontinuirano pooštavanje standarda kreditiranja u svim segmentima, iako je od kraja godine evidentno usporavanje tempa pooštavanja. Standardi kreditiranja preduzeća su pooštreni tokom cele godine kao rezultat povećanja rizika koji banke percipiraju u pogledu ekonomskih izgleda, karakteristika zajmoprimaca i povećanja troškova finansiranja. Sa druge strane, potražnja za kreditima je smanjena u svim segmentima, pri čemu je na potražnju za kreditima od kompanija najviše uticalo povećanje kamatnih stopa i smanjenje fiksnih investicija. U međuvremenu, na potražnju za kreditima domaćinstava uticala su kretanja na tržištu nekretnina, povećanje kamatnih stopa i pad poverenja potrošača.

Grafikon 1. Inflacija u eurozoni prema glavnim kategorijama

Izvor: Eurostat (2024)

2.2. Zapadni Balkan

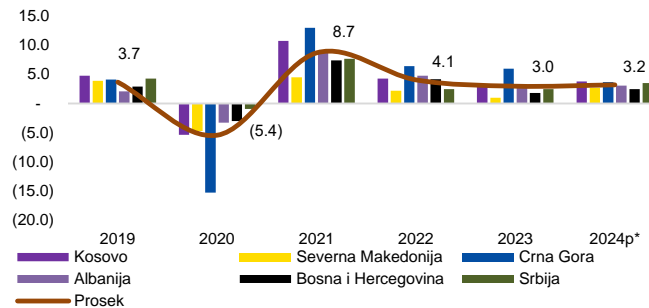
Ekonomska aktivnost u zemljama Zapadnog Balkana (ZB) je u 2023. godini zabeležila sporiji rast od 3,0 odsto u poređenju sa 4,1 odsto prošle godine (vidi grafikon 2. i tabelu 2), uglavnom pod uticajem usporavanja ekonomske aktivnosti u zemljama EU-a i monetarne politike primenjene za obuzdavanje inflacije. Najveći ekonomski rast u regionu zabeležen je u Crnoj Gori (6,0 odsto), podržan dobrim turističkim učinkom i povećanom potrošnjom, a slede Kosovo i Albanija (3,3 odsto), a najmanji rast zabeležen je u Severnoj

Makedoniji (1,0 odsto), uglavnom pod uticajem usporavanja investicija (vidi grafikon 2). Vredi napomenuti da su zemlje regiona doživele pad izvozne potražnje usled usporavanja ekonomskog rasta EU-a. Uvoz roba široke potrošnje ostao je visok zbog privatne potrošnje koja je imala glavni doprinos rastu realnog BDP-a. Projekcije MMF-a za 2024. godinu sugerišu prosečan rast od 3,2 odsto za region ZB-a. Očekuje se da će usporavanje ekonomske aktivnosti u evrozoni, glavnom trgovinskom partneru regiona i važnom izvoru investicija, biti odlučujući faktor u ukupnoj ekonomskoj dinamici zemalja ZB-a.

Prosečna stopa inflacije u zemljama ZB-a u 2023. godini usporila se na 7,7 odsto sa 11,6 odsto u 2022. godini. Najviša stopa inflacije bila je u Srbiji (12,0 procenata), dok je Kosovo imalo najnižu stopu inflacije od 4,9 procenata (vidi tabelu 2), koja je bila pod uticajem usporavanja rasta cena roba, uključujući cene hrane i energije. Centralne banke u zemljama regiona, od kojih četiri imaju svoje valute, zadržale su kamatne stope nepromenjene s obzirom na usporavanje inflacije u 2023. godini. U Albaniji, nakon procene valute tokom 2023. godine, na poslednjem sastanku održanom u junu 2024. godine, Banka Albanije odlučila je da zadrži osnovnu kamatnu stopu na nepromenjenom nivou od 3,25 odsto. Isto tako, u Severnoj Makedoniji je nakon pooštavanja uslova finansiranja, u oktobru 2023. godine osnovna kamatna stopa ostala nepromenjena na nivou od 6,3 odsto. U međuvremenu, podaci Centralne banke Srbije pokazuju da je kamatna stopa u Srbiji porasla na 6,5 odsto.

Kreditna aktivnost u zemljama regiona a i na Kosovu, uglavnom je rasla sporije u odnosu na prethodnu godinu, sa izuzetkom Bosne i Hercegovine. Na usporavanje kreditiranja uticala je konzervativnija monetarna politika koju centralne banke regiona primenjuju za obuzdavanje inflacije u 2023. godini. Najviša stopa rasta kredita zabeležena je na Kosovu sa 13,0 odsto, zatim slede Crna Gora sa 7,7 odsto i Bosna i Hercegovina sa 5,5 posto (vidi tabelu 2). Nenaplativi krediti su smanjeni u skoro svim zemljama regiona, sa izuzetkom Srbije, koja je imala marginalni rast. Najizraženiji pad je bio u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini, dok je Kosovo jedina zemlja koja je imala sličan nivo nekvalitetnih kredita u odnosu na prethodnu godinu (vidi tabelu 2).

Grafikon 2. Godišnji rast BDP-a na Zapadnom Balkanu

Izvor: Eurostat i statističke agencije zemalja Zapadnog Balkana (2024).

*Projekcije MMF-a (WEO April 2024).

Tabela 2. Podaci o makroekonomskim i bankarskim pokazateljima za zemlje Zapadnog Balkana

Opis	Realan BDP (%)				Inflacija (%)				Bilans tekućeg računa (% BDP)				Rast kreditiranja (%)				Nenaplativi krediti (%)				Nezaposlenost (%)			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
Kosovo	(5.3)	10.7	4.3	3.3	0.2	3.4	11.6	4.9	(7.0)	(8.7)	(10.6)	(7.6)	7.1	15.5	16.0	13.0	2.7	2.3	2.0	2.0	26.0	20.8	12.6	n/a
Severna Makedonija	(4.7)	4.5	2.2	1.0	1.2	3.4	14.0	9.0	(2.9)	(2.8)	(6.1)	0.7	4.2	8.8	10.3	4.8	3.3	3.1	2.8	2.7	16.4	15.4	14.4	14.3
Crna Gora	(15.3)	13.0	6.4	6.0	(0.5)	2.5	11.9	8.7	(26.1)	(9.2)	(12.9)	(11.4)	3.8	3.1	8.8	7.7	5.9	6.8	6.3	5.8	n/a	n/a	n/a	n/a
Albanija	(3.3)	8.9	4.8	3.3	2.2	2.3	6.6	5.3	(8.7)	(7.7)	(6.0)	(3.7)	6.9	8.8	6.1	3.1	7.7	5.4	4.8	4.6	11.7	11.4	11.1	11.0
Bosna i Hercegovina	(3.0)	7.4	4.2	1.8	(1.1)	2.0	14.0	6.1	(2.8)	(1.8)	(4.3)	(4.3)	0.3	4.1	3.3	5.5	6.1	5.8	4.5	3.8	15.9	17.4	15.4	13.3
Srbija	(0.9)	7.7	2.5	2.5	1.8	4.0	11.7	12.0	(4.1)	(4.3)	(6.9)	(2.6)	11.9	9.7	7.1	1.1	3.7	3.6	3.0	3.2	9.7	11.0	9.4	9.5

Izvor: Eurostat, Međunarodni monetarni fond, Statističke agencije i Centralne banke zemalja Zapadnog Balkana (2024).

Što se tiče deviznog tržišta, u 2023. godini evro valuta se poboljšala u odnosu na američki dolar, tursku liru i britansku funtu, a pala u odnosu na albanski lek i švajcarski franak, dok u odnosu na makedonski denar i srpski dinar ostala je gotovo nepromenjena.

3. Ekonomija Kosova

3.1. Realni sektor

3.1.1 Bruto domaća proizvodnja

Ekonomija Kosova je prema kvartalnim procenama Agencije za statistiku Kosova (ASK), u 2023. godini zabeležila rast od 3,3 odsto (vidi grafikon 3). Rast je podržan stabilnom potrošnjom, investicijama i izvozom usluga. Međutim, smanjenje izvoza robe kao i povećanje uvoza robe i usluga uticali su da rast ekonomske aktivnosti bude sporiji u odnosu na prethodnu godinu.

Potrošnja, kao glavna komponenta domaće tražnje, u 2023. godini doprinela je realnom rastu BDP-a sa 3,9

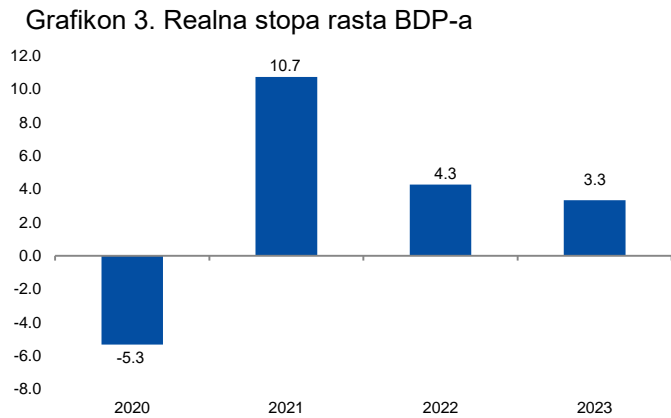
procentnih poena u odnosu na 2,9 procentnih poena u 2022. godini. Povećanje potrošnje može se objasniti povećanjem izvora finansiranja potrošnje, usporavanjem rasta cena kao i poboljšanjem poverenja potrošača. Investicije su pozitivno doprinele rastu realnog BDP-a za 1,1 procentni poen u poređenju sa -1,4 procentna poena u 2022. godini, uglavnom kao ishod povećanja javnih investicija.

Što se tiče neto izvoza, dinamika koja je karakterisala spoljni sektor ekonomije, posebno trgovinski bilans roba i usluga imala je negativan doprinos rastu BDP-a od 1,6 procentnih poena. Izvoz roba i usluga je doprineo rastu realnog BDP-a za 2,4 procentna poena dok je uvoz roba i usluga imao negativan doprinos za 4,1 procentni poen. Povećanje trgovinskog deficita rezultat je povećanja uvoza roba i usluga za 5,9 odsto (uvoz roba je ostvario realni rast od 2,8 odsto, dok je uvoz usluga zabeležio rast od 20,2 odsto) kao i smanjenje izvoza robe za 6,5 odsto. U međuvremenu, rast poseta dijaspore Kosovu rezultirao je realnim povećanjem izvoza usluga za 11,0 odsto.

Što se tiče 2024. godine, projekcije CBK-a sugerišu da će ekonomska aktivnost porasti za 3,9 odsto. Neki faktori za koje se očekuje da utiču na ovaj rast su prihodi iz dijaspore i stabilizacija cena na međunarodnim tržištima, što može uticati na povećanje poverenja potrošača i investitora. Očekuje se da će unutrašnja potražnja doprineti rastu BDP-a sa 6,3 procentna poena, dok se očekuje negativan doprinos neto izvoza za 2,4 procentna poena.

Očekuje se da će potrošnja kao glavna komponenta unutrašnje potražnje, doprineti rastu BDP-a sa 3,2 procentna poena, podržana povećanjem doznaka, naknada zaposlenima i individualnih/ličnih kredita. Očekuje se da će investicije doprineti 3,1 procentni poen, uz značajan doprinos javnih investicija. Očekuje se da će izvoz roba i usluga pozitivno uticati na rast BDP-a od 1,9 procentnih poena, podržan rastom izvoza usluga, posebno troškova dijaspore na Kosovu. U međuvremenu, očekuje se negativan doprinos uvoza roba i usluga za 4,2 procentna poena, pod većim uticajem uvoza usluga.

Ipak, razvoj geopolitičkih tenzija i moguće usporavanje ekonomske aktivnosti u EU-u, mimo očekivanja, predstavljaju moguće rizike za rast ekonomske aktivnosti u zemlji. Takođe, nedavne fluktuacije cena (april i maj 2024. godine) kao ishod intenziviranja geopolitičkih tenzija, povećavaju neizvesnost u pogledu napretka inflacije, a samim tim i kamatnih stopa sa

Izvor: ASK (2024)

potencijalnim implikacijama na poverenje potrošača i investitora koje bi mogle uticati na nastavak usporavanja ekonomske aktivnosti u evrozoni i u zemlji.

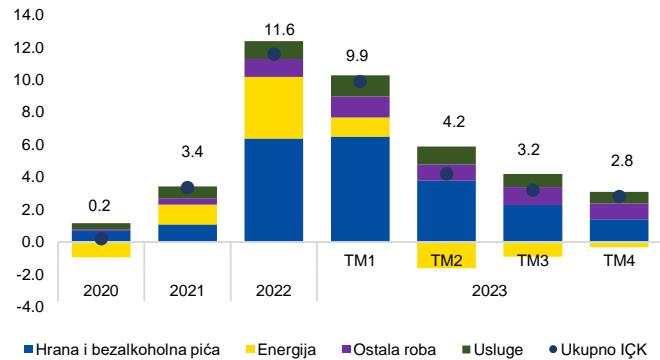
3.1.2 Cene

Tokom 2023. godine, cene na Kosovu su pratile tok usporavanja, uglavnom pod uticajem stabilizacije ponude, cena osnovnih dobara na međunarodnim tržištima i usporavanja ekonomske aktivnosti koje je smanjilo pritiske na strani potražnje. Stopa inflacije u 2023. godini usporila se na 4,9 odsto sa 11,6 odsto u 2022. godini. Ovo usporavanje se pripisuje nižim cenama energije na međunarodnim tržištima, sporijem rastu cena hrane i usluga i u manjoj meri olakšicama u cenama ostale robe. Međutim, glavni doprinos ovoj stopi inflacije nastavila je da generiše kategorija hrane i bezalkoholnih pića sa 3,4 procentna poena (vidi grafikon 4), uzimajući u obzir ponder u potrošačkoj korpi (38,2 odsto) i povećanje cene ove kategorije (8,6 odsto). U okviru kategorije hrana, nastavljen je sporiji rast cena većine kategorija, sa izuzetkom ulja i masti, što je rezultiralo godišnjim padom, a najveći rast beleže cene povrća, voća, šećer i prehrambeni proizvodi. S druge strane, doprinos energije bio je negativan (-0,4 procentna poena) kao rezultat pada cena od 7,6 odsto u kategoriji korišćenja opreme za lični prevoz, koja uključuje gorivo. Međutim, cene električne energije i ostalih goriva u okviru kategorije stanovanja zabeležile su godišnji rast od 7,7 odsto, što predstavlja sporiji rast sa 17,2 odsto u 2022. godini.

Ublažavanje inflatornih pritisaka odrazilo se i na usporavanje osnovne inflacije što je rezultiralo prosečnom godišnjom stopom od 4,4 odsto u 2023. godini u poređenju sa 4,9 odsto u 2022. godini. Međutim, tempo usporavanja osnovne inflacije bio je niži od stope ukupne inflacije sa osnovnom inflacijom koja je bila viša od ukupne inflacije skoro tokom cele godine (vidi grafikon 5). Glavni doprinos osnovnoj inflaciji i dalje je obeležen rastom, iako usporen, cena nameštaja i transportnih usluga. Najpromenljivija dinamika koja je evidentna u poslednjem tromesečju uglavnom je rezultat pojačanih inflatornih pritisaka u rekreaciji i kulturi kao i osnovnog uticaja cena transportnih usluga koje su imale primetan rast u decembru 2022. godine.

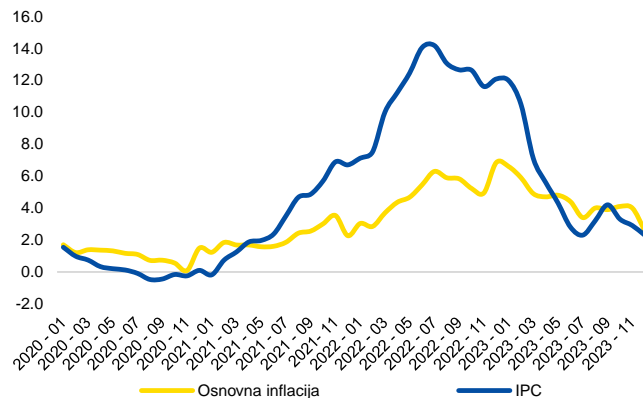
Zavisnost ekonomije Kosova od uvoza prehrambenih i energetske dobara kao i visoka stopa učešća ovih roba u potrošačkoj korpi, utiču na to da stopa inflacije na Kosovu je u velikoj meri određena cenama uvezene robe. U 2023. godini, 4,1 procentnih poena stope inflacije na Kosovu je uvezeno, dok je 0,8 procentnih poena generisano unutrašnjim inflatornim pritiscima (vidi grafikon 6). Tokom 2023. godine došlo je do usporavanja inflatornih pritisaka generisanih unutar

Grafikon 4. Inflacija na Kosovu prema glavnim kategorijama

Izvor: ASK (2024)

Grafikon 5. Bazna i opšta inflacija

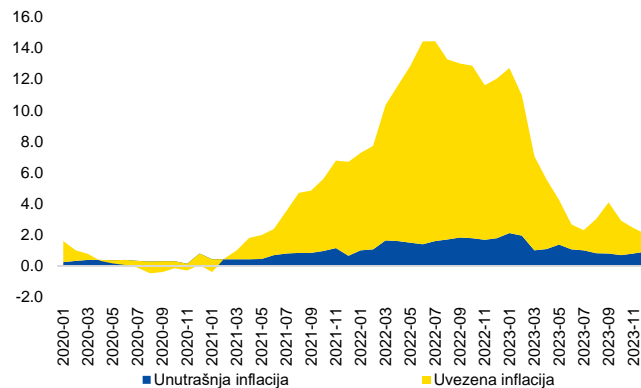

Izvor: ASK i obračuni CBK-a (2024)

zemlje, što se poklapa sa ublažavanjem dinamike u hotelskim uslugama, održavanju mesta stanovanja, uslugama lične nege i cenama čvrstog goriva.

Usporavanje uvozne inflacije odrazilo se i na indeks cena uvoza (ICU), što je ishodilo prosečnim povećanjem od 4,2 odsto u 2023. godini (18,7 odsto u 2022. godini). Cene mineralnih proizvoda i metala koji čine oko 25 odsto uvezene robe, smanjene su za 2,0 odnosno 4,4 odsto. Dok su u dve kategorije sa najvećim ponderom porasle cene uvezene robe (prehrambeni artikli, pića i duvan) sa prosečnim rastom od 8,6 odsto kao i kod prevoznih sredstava koja su zabeležila rast od 9,1 odsto.

Grafikon 6. Domaća i uvezena inflacija

Izvor: ASK i obračuni CBK-a (2024)

S druge strane, indeks cena proizvodnje (ICPr) u 2023. godini rezultirao je smanjenjem od 3,1 odsto, što je značajno usporavanje u poređenju sa povećanjem od 9,3 odsto u 2022. godini. Smanjenje se uglavnom pripisuje padu proizvodnih cena električne energije, snabdevanje gasom, parom i gasom za klimu od 17,8 odsto. U međuvremenu, došlo je do povećanja cena u ostale dve glavne proizvodne kategorije, koje obuhvataju proizvodnju nemetalnih mineralnih proizvoda i preradu prehrambenih proizvoda koje su imale prosečni godišnji rast od 3,6 odnosno 6,8 odsto.

Indeks troškova izgradnje ostao je gotovo nepromenjen sa prosečnim povećanjem od 0,6 odsto u 2023. godini, iako je usporavanje vidljivo iz povećanja od 20,1 odsto u 2022. godini. Cene građevinskog materijala koje čine kategoriju sa više od polovine pondera u ovom indeksu zabeležile su relativno blagi pad od 0,5 odsto. U međuvremenu, nastavak inflatornih pritisaka evidentan je u platama u građevinskom sektoru koje su zabeležile godišnji rast od 4,1 odsto, cenama mašinerije sa rastom od 5,8 odsto i ostalim troškovima od 5,0 odsto.

Prema projekcijama CBK-a, očekuje se usporavanje inflacije u 2024. godini na 2,5 odsto, na osnovu očekivanja za nastavak stabilizacije ponude i cena na međunarodnim tržištima, kretanjima usporavanja inflacije u evrozoni, prenošenja pooštavanja uslova finansiranja na unutrašnju potražnju, itd. Međutim, rizici vezani za inflaciju idu prema gore i uglavnom se sastoje od rizika od poremećaja u lancima snabdevanja kao posledica geopolitičkih tenzija pojačanih sukobom na Bliskom istoku, potencijalnog daljeg smanjenja količine proizvodnje nafte od strane OPEK+, uticaja potencijalne migracije na zarade kao ishod promena uslova rada ili liberalizacije viza, itd.

Što se tiče očekivanja inflacije na osnovu Ankete o kreditiranju banaka na Kosovu očekivanja komercijalnih banaka za godišnju inflaciju na Kosovu za 2024. godinu ukazuju na stopu od 3,5 odsto. Iako očekivanja banaka prate opadajući trend, ona su i dalje iznad stvarnih vrednosti opšte inflacije, što sugerše očekivanja niže stope usporavanja inflacije.

3.1.3 Finansijski položaj preduzeća

Sektor trgovine, zajedno sa industrijom, čine dva ekonomska sektora sa najvećim učešćem u prometu od ukupnog broja preduzeća, čiji su indeksi¹ porasli tokom 2023. godine. Indeks prometa u sektoru trgovine na malo beleži prosečno povećanje od 12,5 odsto, dok je indeks obima industrijske proizvodnje zabeležio rast od 20,8 odsto.

¹Baza podataka ASK/Kratkoročna maloprodajna statistika i kratkoročna statistika industrije.

Što se tiče registracije preduzeća, u 2023. godini registrovano je više novih preduzeća i manje je zatvaranja preduzeća u odnosu na 2022. godinu. Broj registrovanih novih preduzeća je 11.422, što predstavlja povećanje od 3,6 odsto u odnosu na 2022. godinu, dok je zatvoreno 1.617 preduzeća ili 9,4 odsto manje nego 2022. godine (vidi grafikon 7).

Sektor trgovine ostaje sektor sa najvećim brojem registrovanih preduzeća koji predstavlja 24,2 odsto svih novo registrovanih preduzeća, zatim sektor stručne delatnosti sa 10,6 odsto, sektor građevinarstva i proizvodnje sa 10,2 odsto i sektor ugostiteljstva sa 9,3 odsto itd. (vidi grafikon 8). U odnosu na 2022. godinu registrovano je 167 preduzeća više u sektoru trgovine, 143 u sektoru stručne delatnosti, a 34 u sektoru informacija i komunikacija, u ugostiteljskom sektoru 58 i u proizvodni sektor 56.

3.1.4 Tržište rada²

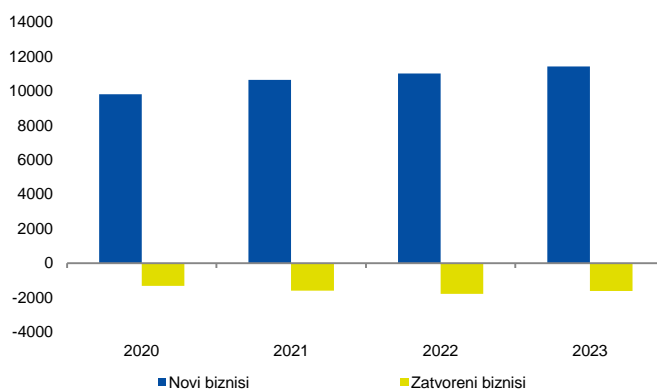
Stopa učešća radne snage u trećem kvartalu (K3) 2023. godine iznosila je 40,9 odsto, što je ograničenje u uporednoj analizi, ali u poređenju sa istim periodom 2022. godine ukazuje na povećanje stope učešća u radnoj snazi za 2,0 procentna poena. Međutim, ovaj nivo se ocenjuje kao relativno nizak zbog značajnog dela stanovništva koje je u relativno mladoj dobi (đaci, studenti), kao i obeshrabrenih zaposlenih i lica koja ne traže posao aktivno.

Prema Anketi o radnoj snazi ASK-a, prosečna stopa zaposlenosti³ u K3 2023. godine iznosila je 36,6 odsto što predstavlja godišnji porast od 1,9 procentnih poena. Stopa zaposlenosti bila je viša kod muškaraca sa 53,9 odsto, što je godišnji porast od 3,1 procentni poen u odnosu na prethodnu godinu, dok je procenat zaposlenih žena bio 20,2 odsto, što je godišnji porast od 1,1 procentni poen u odnosu na 2022. godinu.

Takođe, prema podacima iz pomenute ankete, najveću stopu zaposlenosti ima stanovništvo starosti 35-44 godine (46,5 odsto), dok starosna grupa od 15-24 godine (kako ih kategoriše ASK) ima najnižu stopu zaposlenosti (18,7 odsto). Prema stepenu obrazovanja, najviša stopa zaposlenosti je među radnom snagom sa visokom stručnom spremom, a slede oni sa srednjom stručnom spremom.

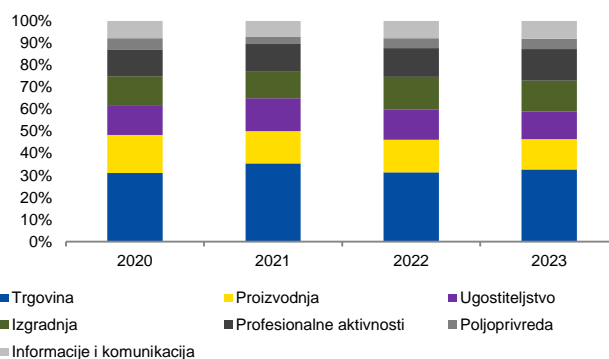
Takođe, diktirana strukturom ekonomije, stopa zaposlenosti veća je u sektoru trgovine (19,9 odsto zaposlenih), zatim u građevinarstvu (12,6 odsto), sektoru obrazovanja (10,0 odsto), sektoru proizvodnje (9,1 odsto), itd. U poređenju sa istim periodom 2022. godine, podaci pokazuju povećanje učešća zaposlenih u sektoru trgovine, građevinarstva, obrazovanja, proizvodnje.

Grafikon 7. Registar biznisa

Izvor: ASK (2024)

Grafikon 8. Struktura novih preduzeća

Izvor: ASK (2024)

² Najnoviji podaci o tržištu rada su za prvi kvartal 2023. godine.

³ Stopa zaposlenosti predstavlja procenat radno sposobnog stanovništva koje je zaposleno.

Zvanična statistika tržišta rada pokazuje da je prosečna stopa nezaposlenosti⁴ u K3 2023. godine iznosila 10,6 odsto, što je niži nivo nego u istom periodu prethodne godine. Prema polu, tržište rada na Kosovu karakteriše viša stopa nezaposlenosti kod žena (18,6 procenata) nego kod muškaraca (7,0 procenata). Međutim, obrazovanje je poboljšalo izgled na tržištu rada na Kosovu, gde je najveća stopa nezaposlenosti za osobe bez obrazovanja (oko 27,0 procenata, dok je najniža za one sa tercijarnim obrazovanjem 7,2 procenta).

3.2. Fiskalni sektor

Tokom 2023. godine fiskalni sektor je karakterisao značajan rast prihoda i rashoda budžeta. Budžetski prihodi⁵ dostigli su neto vrednost od 2,84 milijarde evra, što predstavlja godišnji porast od 14,4 odsto. Povećanje budžetskih prihoda je rezultat povećanja privredne aktivnosti, i dalje visoke stope inflacije kao i nastojanja da se formalizuje ekonomija, doprinoseći primarnom budžetskom bilansu od 0,2 odsto BDP-a naspram primarnog salda budžeta od -0,2 odsto BDP-a u prethodnoj godini.

U poreskim prihodima gotovo sve kategorije zabeležili su rast. Najveći rast zabeležen je kod prihoda od direktnih poreza koji su dostigli iznos od 490,3 miliona evra, ili 18,5 odsto više u odnosu na 2022. Prihodi od indirektnih poreza povećani su za 11,0 odsto i dostigli iznos od 2,08 milijardi evra. U međuvremenu, povećani su i neporeski prihodi za 26,0 odsto, dostigavši iznos od 344,2 miliona evra.

Rashodi budžeta⁶ takođe su zabeležili dvocifren rast od 13,1 odsto, dostigavši vrednost od 2,82 milijarde evra. Kategorija koja je zabeležila najveći rast je kapitalnih izdataka za 32,2 odsto ili u iznosu od 554,4 miliona evra. Povećani su i tekući rashodi za 9,3 odsto i iznose 2,27 milijardi evra. U kategoriji tekućih rashoda, državni rashodi za robu i usluge (uključujući i opštinske troškove) povećani su za 17,9 odsto ili 423,8 miliona evra, dok su državni rashodi za plate povećani za 17,5 odsto ili nominalno u iznosu od 766,6 miliona evra. Subvencije i transferi beleže sporiji rast od 1,3 odsto i dostižu vrednost od 1,08 milijardi evra.

Javni dug je 2023. godine bio u iznosu od 1,66 milijardi evra ili 5,1 odsto manji u odnosu na prethodnu godinu. U odnosu na BDP, procenat javnog duga smanjen je na 17,2 odsto u odnosu na 19,9 odsto prethodne godine. Zbog povećane likvidnosti vlade, unutrašnji javni dug je smanjen za 12,8 odsto (što je iznosilo 970,2 miliona evra). S druge strane, spoljni javni dug je povećan za 8,1 odsto i dostigao nivo od 692,9 miliona evra ili 41,7 odsto ukupnog javnog duga.

Iznos objavljen na aukcijama tokom 2023. godine dostigao je iznos od 145,0 miliona evra ili 40,8 odsto manje u odnosu na 2022, dok je prihvaćen iznos bio 106,9 miliona evra ili 52,2 odsto manji nego u 2022. godini. Čak je i potražnja za ulaganjem u obveznice i državne obveznice bila manja za 50,2 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Prosečna kamatna stopa na hartije od vrednosti vlade Kosova je porasla i dostigla 3,35 odsto u poređenju sa 2,81 odsto u 2022. godini. U strukturi hartija od vrednosti vlade Kosova u 2023. godini uglavnom su dominirale hartije od vrednosti sa rokom dospeća od tri godine, koje su činile 51,7 odsto ukupnih hartija od vrednosti, što se razlikuje od strukture prethodne godine u kojoj su dominirale hartije od pet godina i činile su 46,9 odsto ukupnih hartija od vrednosti.

⁴ Stopa nezaposlenosti je procenat radne snage koja nije zaposlena.

⁵ Prihodi od finansiranja nisu uključeni u budžetske prihode.

⁶ Isplate finansiranja nisu uključene u budžetske rashode.

3.3. Spoljni sektor

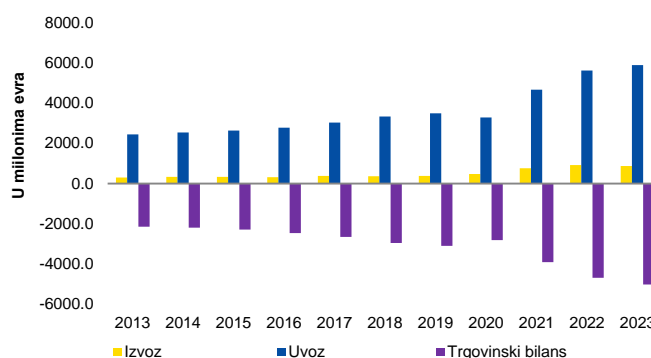
Spoljni sektor na Kosovu karakterisao je smanjenje deficita u odnosu na prethodnu godinu na oba računa platnog bilansa – tekućem i finansijskom računu. Na smanjenje deficita tekućeg računa najviše je uticalo povećanje bilansa usluga, kao i primarnih i sekundarnih prihoda. U međuvremenu, račun roba, kao jedna od kategorija koja određuje dinamiku tekućeg računa, beležio je rast deficita.

Deficit tekućeg računa u 2023. godini dostigao je iznos od 738,4 miliona evra ili 7,6 odsto BDP-a, što predstavlja godišnji pad od 19,5 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Robnotrgovinski deficit po tekućem računu povećan je za 7,3 odsto, dostigavši vrednost od 4,6 milijardi evra. Istovremeno, rast pozitivnog salda na računu usluga za 18,6 odsto, primarnog dohotka za 58,4 odsto i sekundarnog za 8,8 odsto donekle je ublažio negativan uticaj dinamike u robnoj razmeni.

Izvoz robe u 2023. godini beležio je godišnji pad od 6,2 odsto, dostigavši iznos od 863,1 milion evra (vidi grafikon 9). Struktura robe po kategorijama ostala je uglavnom nepromenjena. Na smanjenje izvoza robe uticao je izvoz mineralnih proizvoda, sa smanjenjem od 52,5 odsto u odnosu na prethodnu godinu, kao i ostalih industrijskih artikala koji su doprineli smanjenju od 24,9 odsto, uglavnom zbog smanjenja izvoz na tržište SAD. Bazni metali su takođe pali za 15,2 odsto, delom zbog cena na međunarodnim tržištima i slabljenja potražnje na inostranom tržištu. (vidi grafikon 10). Podaci Kosovske carine pokazuju da su u 2023. godini u izvozu dominirali proizvodi za duške, električna energija, plastična vrata i prozori i prosti metali. Glavni partneri za izvoz robe u 2023. godini bile su zemlje ZB-a sa 39,8 odsto i zemlje EU-a sa 32,3 odsto, pri čemu je Nemačka i dalje imala najveći ponder sa 10,8 odsto ukupnog izvoza. Dok je struktura izvezene robe ostala koncentrisana, geografski gledano, Kosovo je izgleda zadržalo obim izvoza robe u ukupno 140 zemalja.

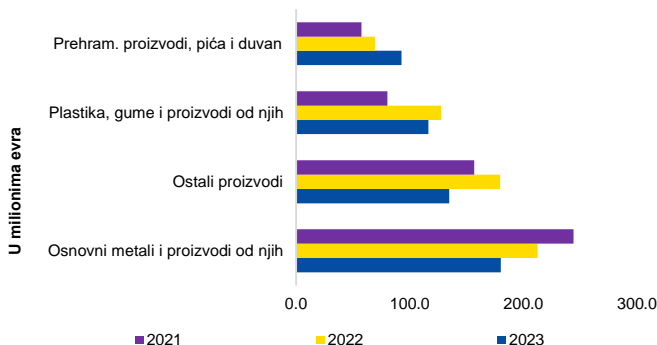
Iznos ukupno uvezene robe tokom 2023. godine dostigla je iznos od 5,9 milijardi evra ili 61,3 odsto BDP-a, što predstavlja godišnji rast od 4,9 odsto. Povećanje uvoza tokom 2023. godine uglavnom se pripisuje dinamici cena na međunarodnim tržištima, ali i povećanju količine i pondera uvezene robe, za koje se ispostavilo da su povećane za 11,6 odnosno 8,3 odsto. Struktura uvezene robe ostala je nepromenjena, a dominirali su mineralni proizvodi, prehrambeni proizvodi i mašine uključujući i aparate za domaćinstvo (vidi grafikon 11). U strukturi uvoza, repromaterijalni proizvodi i dalje imaju najveće učešće u ukupnom uvozu robe u zemlju (46,4 odsto), dok proizvodi za široku potrošnju imaju manje učešće (32,5 odsto). Udeo kapitalne robe i

Grafikon 9. Izvoz, uvoz i trgovinski bilans robe

Izvor: ASK (2024)

Grafikon 10. Struktura izvoza po kategorijama

Izvor: Agencija Statistika Kosova i Publikacije CBK-a (2024)

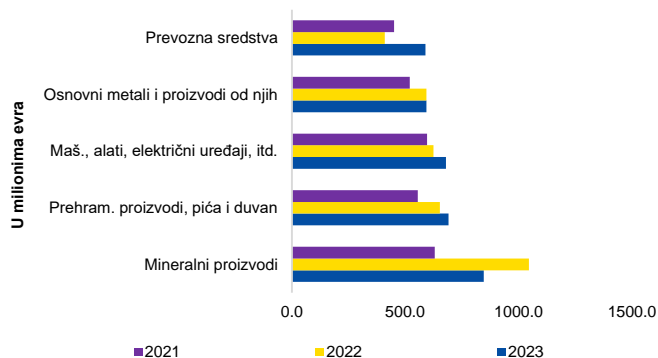
dalje je nizak (10,3 odsto), ali beleži godišnji rast od 13,2 odsto. Podaci Kosovske carine pokazuju da su 2023. godine uvozom dominirala motorna ulja, čelične cevi i vozila. Uvoz robe nastavlja da održava istu geografsku strukturu, sa 43,0 odsto robe uvezeno iz zemalja EU-a, 15,7 odsto iz zemalja regiona, 14,8 odsto iz Turske, 11,0 odsto iz Kine itd.

Trgovinu uslugama tokom 2023. godine karakterisao je rast pozitivnog bilansa koji je dostigao iznos od 1,6 milijardi evra ili 16,9 odsto BDP-a. Izvoz usluga zabeležio je rast od 18,4 odsto i dostigao iznos od 2,9 milijardi evra. Najveći doprinos povećanju izvoza usluga dao je izvoz turističkih usluga, koji je okarakterisan porastom od 17,7 odsto i dostigao je 2,2 milijarde evra. Dinamika u ovoj kategoriji uglavnom odražava troškove dijaspore na Kosovu, ali i povećanje broja putnika za 14,0 odsto i povećanje broja letova za 7,0 odsto u informacionih tehnologija i drugih poslovnih usluga takođe je pozitivno doprineo. S druge strane, uvoz usluga je zabeležio rast od 18,2 odsto i dostigao vrednost od 1,3 milijarde evra, pod uticajem povećanja uvoza turističkih usluga za 39,2 odsto, što čini oko 46,8 odsto ukupnog uvoza usluga. Nakon liberalizacije viza u januaru 2024. godine, očekuje se povećanje uvoza turističkih usluga, što može uticati na stanje usluga i posledično na povećanje negativnog stanja tekućeg računa.

Bilans primarnog dohotka ove godine dostigao je vrednost od 183,0 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 58,4 odsto. Na ovo povećanje najviše su uticali prihodi od naknada radnika, čiji je saldo dostigao vrednost od 338,0 miliona evra, što je povećanje od 18,0 odsto u odnosu na isti period prošle godine. Istovremeno, saldo prihoda od investicija bio je negativan u iznosu od 155,8 miliona evra kao rezultat povraćaja dividende od stranih direktnih investicija.

Vrednost primljenih doznaka u 2023. godini dostigla je 1,3 milijarde evra, što je povećanje od 9,9 odsto u odnosu na prethodnu godinu, ili 13,9 odsto BDP-a (vidi grafikon 12). Tri glavne zemlje iz

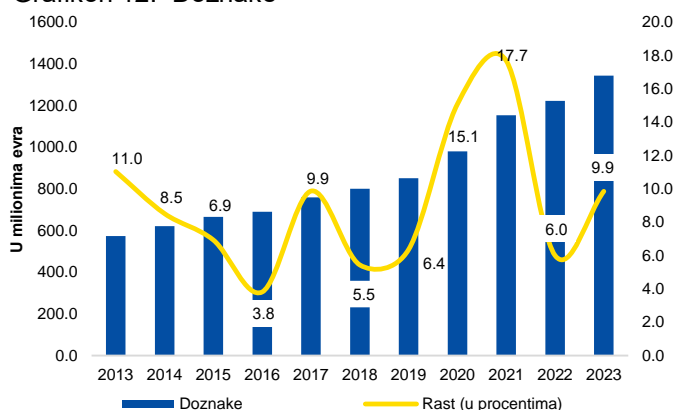
Grafikon 11. Struktura uvoza po kategorijama

Izvor: Agencija Statistika Kosova i Publikacije CBK-a (2024)

odnosu na prethodnu godinu. ⁷ Godišnji rast usluga

Grafikon 12. Doznake

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 13. Strane direktne investicije

Izvor: CBK (2024)

⁷ Podaci o broju putnika i letova od Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Republike Kosovo

kjih se šalju doznake ostaju nepromenjene, predvođene Nemačkom sa 38,2 odsto ukupnih doznaka, Švajcarskom sa 18,8 odsto i SAD-om sa 7,3 odsto. Doznake poslate formalnim kanalima (banke i druge institucije) zabeležile su rast od 7,3 odsto, kao i one putem drugih kanala koje su zabeležile rast od 17,4 odsto.

U okviru finansijskog računa, ulazne SDI u 2023. godini zabeležile su godišnji rast od 15,3 posto i dostigle iznos od 844,3 miliona eura (8,7 odsto BDP-a) (vidi grafikon 13). Sektor nekretnina nastavlja da vodi u učešću sa 60,6 odsto ukupnih pristiglih SDI-a, što je, međutim, kao sektor zabeležilo blagi pad od 3,4 odsto u odnosu na prethodnu godinu. Ove godine uočen je blagi rast priliva SDI-a u finansijskom sektoru, uključujući osiguranje i snabdevanje električnom energijom. Prve tri zemlje iz kojih dolaze SDI su Nemačka sa 22,6 odsto ukupnih ulaznih SDI-a, Švajcarska sa 20,8 odsto i SAD sa 7,9 odsto. Odlazne SDI ili direktne investicije stanovnika sa Kosova u druge zemlje porasle su za 8,0 odsto u 2023. godini, dostižući iznos od 189,2 miliona evra u poređenju sa 175,2 miliona evra u 2022. godini. Oko 82,0 odsto ili 155,1 miliona evra direktnih investicija u inostranstvu je orijentisano na sektoru nekretnina i uglavnom su namenjeni zemljama regiona. Poslednjih godina došlo je do povećanja direktnih investicija sa Kosova u zemljama EU-a, posebno u Nemačkoj, koje su dostigle vrednost od 17,8 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 9,1 odsto.

3.4. Finansijski sektor

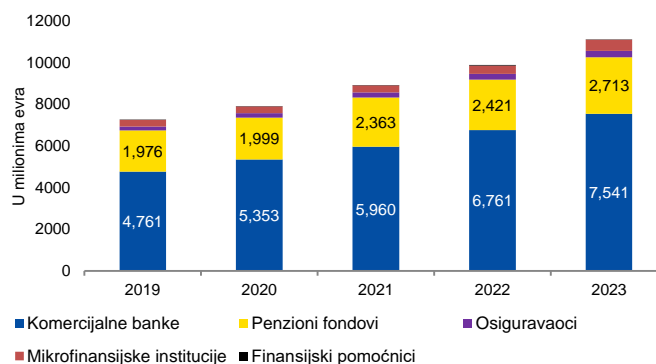
3.4.1 Opšte karakteristike

Finansijski sistem u zemlji nastavio je da se širi velikom brzinom čak i u 2023. godini, zaključujući godinu sa ubrzanim godišnjim rastom imovine. Sistem se proširio uprkos rizicima koji proističu iz pogoršanja makroekonomskih faktora, pod uticajem geopolitičke situacije, kao i akumuliranih efekata inflacije. U međuvremenu, kretanja u narednoj godini podložna su dinamici makroekonomskih pokazatelja, za koje se očekuje da će biti pozitivniji, kao i kapacitetima za prikupljanje sredstava kroz povećanje depozita i obezbeđivanje finansiranja iz inostranstva.

Tokom ove godine imovina finansijskog sistema povećana je za 1,22 milijarde evra ili za 12,4 odsto, dostigavši iznos od 11,1 milijardu evra. Bankarski sektor i dalje ima glavni doprinos rastu aktive, uprkos usporavanju stope rasta, dok je sve ostale sektore karakterisao ubrzan godišnji rast (vidi grafikon 14).

Broj finansijskih institucija porastao je na 136 sa 131 pre godinu dana, od kojih su dve bile nebankarske finansijske institucije, dva finansijska pomoćna preduzeća i jedan broker u osiguranju (vidi tabelu 3).

Grafikon 14. Vrednost aktive finansijskog sistema Kosova

Izvor: CBK (2024)

Tabela 3. Broj finansijskih institucija

Opis	2019	2020	2021	2022	2023
Komercijalne banke	10	11	11	12	12
Osiguravaoci	13	13	12	12	12
Penzioni fondovi	2	2	2	2	2
Finansijski pomoćnici	50	57	53	59	61
Posrednici u osiguranjima	18	18	19	16	17
Mikrofinansijske i nebankarske finansijske institucije	29	29	30	30	32

Izvor: CBK (2024)

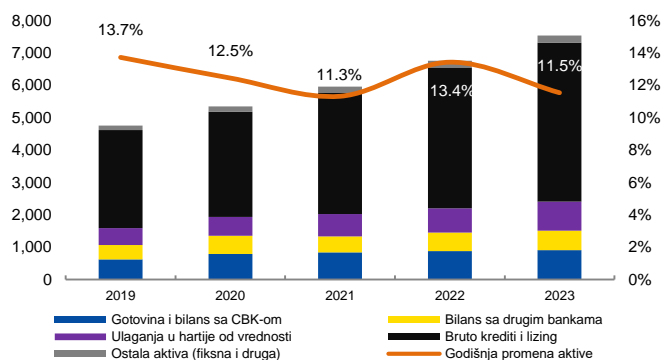
3.4.2 Bankarski sektor

Aktiva

Aktiva bankarskog sektora je u 2023. godini dostigla iznos od 7,54 milijarde evra, što se poklapa sa godišnjim rastom od 11,5 odsto ili 1,9 procentnih poena nižim od rasta prethodne godine (vidi grafikon 15). Na ovu dinamiku uticala je kreditna aktivnost – kao osnovna delatnost bankarskog sektora – koja je rasla sporijim tempom nego prethodne godine. (vidi tabelu 4). Okruženje viših kamatnih stopa na međunarodnim tržištima uticalo je da iznos ulaganja u hartije od vrednosti raste bržim tempom, dok su stavke sa nižim prinosima kao što su stanje u drugim bankama i iznos gotovine i stanje kod CBK-a zabeležile usporavanje rasta. Naime, ulaganja u hartije od vrednosti beleže godišnji rast od 19,0 odsto u odnosu na rast od 9,8 odsto u prethodnoj godini. U međuvremenu, stavka gotovine i bilansa kod CBK-a je zabeležila usporavanje rasta, na 3,9 odsto sa rasta od 4,5 odsto u prethodnoj godini.

Stepen koncentracije na bankarskom tržištu i ove godine je ostao na sličnom nivou, uz blagi trend smanjenja nekih pokazatelja koncentracije. Aktiva pet najvećih banaka blago je smanjila svoje učešće na 84,3 odsto ukupne aktive sektora sa 84,9 odsto u prethodnoj godini. U međuvremenu, tri najveće banke lako su smanjile svoju koncentraciju na tržištu, na 52,3 odsto sa 52,7 odsto pre godinu dana. Ulazak na tržište treće domaće banke 2022. godine uticao je na domaće banke da povećaju svoje učešće u aktivi sektora za 0,6 procentnih poena, dostižući učešće od 15,7 procenata na kraju 2023. Herfindal-Hirschman indeks (HHI) ⁸ za aktivu bankarskog sektora je neznatno smanjen na 1.391,5 poena sa 1.393,1 poena u prethodnoj godini.

Grafikon 15. Glavne stavke aktive bankarskog sektora, u milionima evra

Izvor: CBK (2024)

⁸ Herfindahl-Hirschman indeks (HHI) je broj koji pokazuje koliko je tržište koncentrisano: što je veći broj, manje kompanija kontroliše to tržište, a konkurencija je manja.

Tabela 4. Struktura aktive bankarskog sektora

Opis	2019		2020		2021		2022		2023	
	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)
Gotovina i bilans sa CBK-om	622.5	13.1%	790.6	14.8%	839.9	14.1%	877.4	13.0%	911.8	12.1%
Bilans sa komercijalnom bankama	440.6	9.3%	562.2	10.5%	496.1	8.3%	575.2	8.5%	600.0	8.0%
Hartije od vrednosti	526.5	11.1%	584.3	10.9%	685.0	11.5%	752.1	11.1%	895.0	11.9%
Bruto krediti	3,031.9	63.7%	3,246.6	60.6%	3,748.6	62.9%	4,348.5	64.3%	4,913.8	65.2%
Fiksna aktiva	98.9	2.1%	116.4	2.2%	127.4	2.1%	136.1	2.0%	149.5	2.0%
Ostala aktiva	40.1	0.8%	53.2	1.0%	62.7	1.1%	71.4	1.1%	71.0	0.9%
Ukupno	4,760.5	100%	5,353.4	100%	5,959.6	100%	6,760.6	100.0%	7,541.1	100.0%

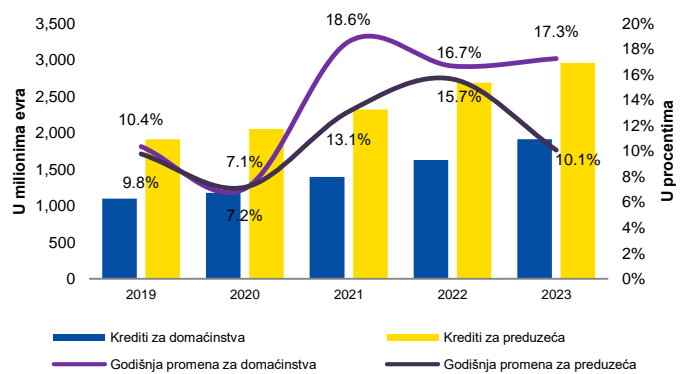
Izvor: CBK (2024)

Krediti

Kreditna aktivnost bankarskog sektora tokom 2023. godine zabeležila je godišnji rast od 13,0 odsto, što je bilo najviše u regionu (skoro dvostruko, vidi tabelu 2), međutim, poklapa se sa nižom godišnjom stopom rasta od 3,0 procentnih poena u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj razvoj uglavnom odražava napredak rasta kredita za preduzeća (nefinansijske korporacije), dok su krediti stanovništvu zabeležili veći rast nego pre godinu dana. Prema Anketi o kreditiranju banaka (AKB), na dinamiku kreditiranja uticala je potražnja za kreditima, dok je ponuda kredita imala marginalne promene. Na kraju 2023. godine, ukupan iznos kredita dostigao je 4,91 milijardu evra sa 4,35 milijardi evra pre godinu dana.

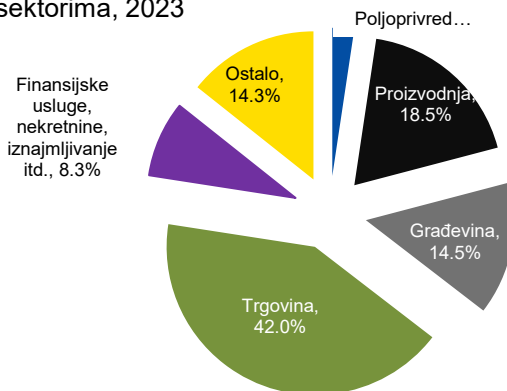
Kreditni preduzećima (finansijskim korporacijama) beleže godišnji rast od 10,1 odsto, što je kao stanje (zaliha) za 5,6 procentnih poena niže u odnosu na prethodnu godinu, ali sa više osnovice (vidi grafikon 16), dostižući iznos od 2,96 milijardi evra. Došlo je do usporavanja rasta kredita u gotovo svim privrednim sektorima u okviru kredita preduzećima, posebno u sektorima sa većim ponderom kredita, kao što su trgovina, proizvodnja i građevinarstvo (Grafikon 17). Banke su kreditne standarde proglasile uglavnom nepromenjenim, kako za velika preduzeća tako i za mala i srednja preduzeća. Iako je došlo do određenog rasta potražnje za kreditima od strane malih i srednjih preduzeća, potražnja velikih preduzeća ostala je uglavnom nepromenjena. Sporiji rast kreditiranja preduzeća u skladu je sa opštim makroekonomskim kretanjima i orijentacijom na suzbijanje inflacije, odnosno sporijim rastom BDP-a u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 16. Krediti preduzeća i domaćinstava

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 17. Učešće kredita po ekonomskim sektorima, 2023

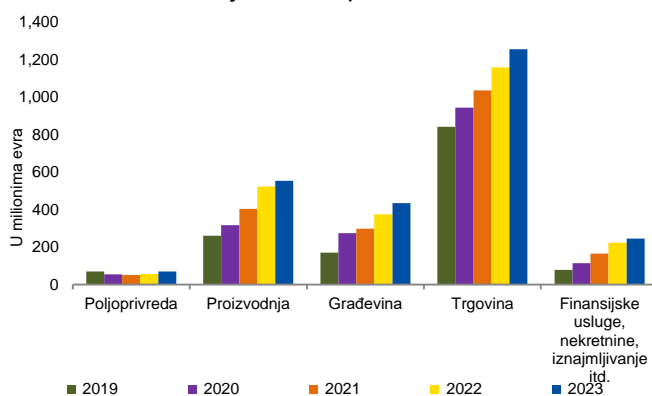
Izvor: CBK (2024)

Kreditu sektoru trgovine dali su najveći doprinos rastu ukupnih kredita segmentu nefinansijskih korporacija uprkos usporavanju stope rasta na 8,3 odsto sa 11,8 odsto pre godinu dana. Proizvodni sektor je 2023. godine zabeležio znatno sporiji godišnji (neto) rast od 5,9 odsto sa 29,4 odsto u prethodnoj godini. Ovaj sektor je prošle godine imao najveći ponder u povećanju ukupnog kreditiranja preduzeća, na šta je uticala i podrška državnih subvencijskih mera u okviru paketa za obnovu ekonomije (vidi grafikon 18). Kreditiranje građevinskog sektora takođe beleži manji godišnji rast (15,9 odsto) u odnosu na prethodnu godinu (25,8 odsto). Ovo usporavanje može se pripisati i visokoj stopi inflacije u protekloj godini koja je podstakla rast cena građevinskog materijala, sa efektom na tempo ili usporavanje građevinskih radova, koji ima nisko učešće kreditiranja bankarskog sektora, karakteriše ubrzani godišnji rast od 25,8 odsto u odnosu na 9,9 odsto prethodne godine.

Novi krediti tokom 2023. godine zabeležili su godišnji rast od 9,9 odsto sa rasta od 6,5 odsto u istom periodu prethodne godine, dostižući iznos od 2,11 milijardi evra (vidi grafikon 19). Ovaj trend rasta odredili su novi krediti stanovništvu koji su zabeležili rast od 14,1 odsto sa 2,4 odsto u prethodnoj godini, dok je segment preduzeća karakterisao sporiji rast od 7,1 odsto u odnosu na nivo od 9,6 odsto prethodne godine. U okviru preduzeća, stopu rasta usporili su novi investicioni krediti koji su porasli za 3,6 odsto sa 9,0 odsto prošle godine, dok su neinvesticioni krediti zabeležili godišnji rast od 5,6 odsto sa 7,8 odsto u 2022. godini, iako sa manjim ponderom u ukupan portfolio novih kredita ovom segmentu.

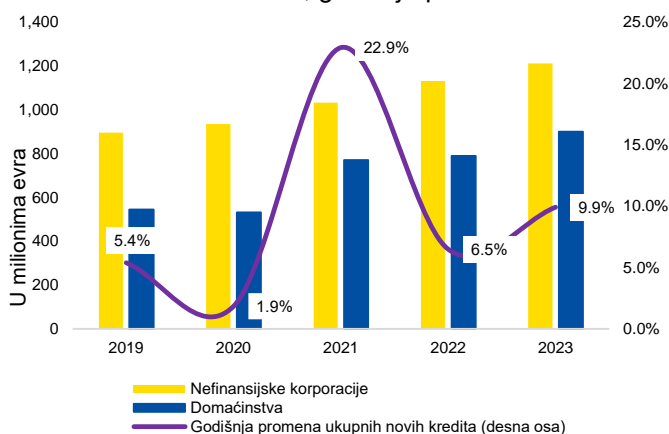
Stanje kredita za stanovništvo u 2023. godini je zabeležilo godišnji rast od 17,3 odsto sa 16,7 odsto u prethodnoj godini. Na ovu dinamiku uticao je trend rasta novih ličnih/individualnih kredita, koji su zabeležili godišnji rast od 23,2 odsto u odnosu na pad od 6,3 odsto u prethodnoj godini. Na osnovu sadašnjih podataka, njihova namena se ne može raščlaniti, ali većina kao lični krediti imaju visoke iznose (dakle preko 10.000 evra), a koriste se u investicione svrhe, iako ne zadovoljavaju definiciju da se nazivaju hipotekarnim kreditima. U međuvremenu, novi krediti, koji se po definiciji smatraju hipotekama, zabeležili su godišnji pad od 11,3 odsto u odnosu na povećanje od 13,5 odsto pre godinu dana. Činjenica da su pristigle SDI u sektoru nekretnina pokazale opadajući trend, plus aspekt pada novih hipotekarnih kredita, pored baznog efekta većeg rasta u prethodnoj godini, može ukazivati na trend pada ukupnih investicija u nekretnine, pod uticajem kamatnih stopa kao i cena nekretnina.

Grafikon 18. Stanje kredita po ekonomskim sektorima

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 19. Novi krediti, godišnja promena

Izvor: CBK (2024)

Obaveze i sopstveni resursi

Finansiranje aktivnosti bankarskog sektora je podržano depozitima klijenata i sopstvenim kapitalom. U decembru 2023. godine, depoziti su imali učešće od 81,3 odsto u ukupnoj strukturi obaveza i sopstvenog kapitala sektora (vidi tabelu 5). Sopstvena sredstva, sledeća komponenta sa učešćem, povećala su učešće za 1,0 procentnih poena na 11,4 procenata, kao rezultat povećanja dobiti, posebno u prethodne dve godine.

Tabela 5. Struktura obaveza bankarskog sektora

Opis	2019		2020		2021		2022		2023	
	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)	Milioni evra	Učešće (%)
Bilans sa drugim bankama	67.0	1.4%	90.4	1.7%	113.2	1.9%	199.9	3.0%	183.8	2.4%
Depoziti	3,908.1	82.1%	4,360.7	81.5%	4,901.8	82.2%	5,553.3	82.1%	6,129.0	81.3%
Ostali zajmovi	42.1	0.9%	43.1	0.8%	39.1	0.7%	31.6	0.5%	33.3	0.4%
Ostale obaveze	179.8	3.8%	202.2	3.8%	220.1	3.7%	252.0	3.7%	287.5	3.8%
Međuzavisni dug	43.4	0.9%	46.9	0.9%	42.3	0.7%	23.0	0.3%	45.0	0.6%
Sopstvena sredstva	520.1	10.9%	610.2	11.4%	643.1	10.8%	701.3	10.4%	862.4	11.4%
Ukupne obaveze i sopstvena sredstva	4,760.5	100.0%	5,353.4	100.0%	5,959.6	100.0%	6,760.6	100.0%	7,541.1	100.0%

Izvor: CBK (2024)

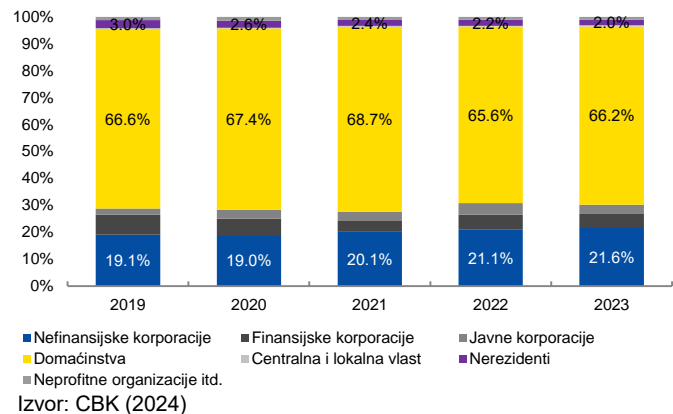
Depoziti

Depozite sektora karakterisao je dvocifren godišnji rast čak i tokom 2023. godine, ali sporijim tempom u odnosu na prethodnu godinu. U decembru 2023. godine iznos ukupnih depozita dostigao je 6,13 milijardi evra, što predstavlja godišnji rast od 10,4 odsto, odnosno 2,9 procentnih poena manje nego u prethodnoj godini. Depozite stanovništva, koji dominiraju u strukturi ukupnih depozita, karakteriše godišnji rast od 11,3 odsto sa 8,2 odsto u 2022. godini, dajući najveći doprinos rastu ukupnih depozita (vidi grafikon 20). Dok je trend usporavanja rasta determinisan usporavanjem rasta depozita finansijskih i nefinansijskih korporacija, kao i smanjenjem depozita javnih korporacija, koji su u prethodnoj godini imali značajno povećanje. Depoziti preduzeća usporili su rast na 12,9 odsto sa 18,9 odsto godinu dana ranije. Depoziti su počeli da usporavaju rast u poslednjim mesecima 2023. godine, dok je prvu polovinu godine karakterisao veći rast. Što se tiče strukture depozita po ročnosti, povećanje kamatnih stopa u ove dve godine uticalo je na povećanje učešća oročenih depozita za 1,3 procentna poena, dok prenosivi i štedni depoziti lako smanjuju učešće za 0,3 i 1,0 procentnih poena.

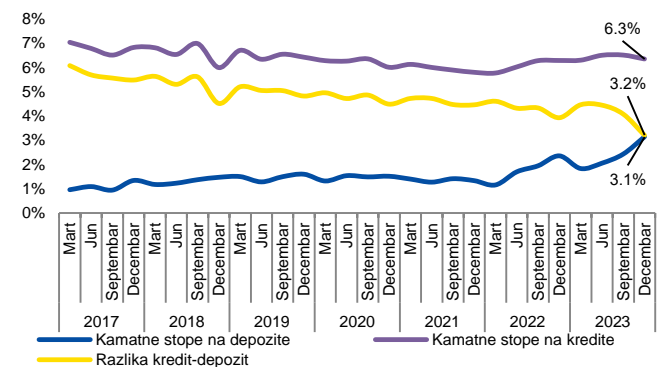
Kamatne stope

Rast kamatnih stopa na globalnom nivou tokom 2023. godine preveo se u povećan pritisak konkurencije da se obezbedi održivo finansiranje. Shodno tome, kamatne stope

Grafikon 20. Struktura depozita, u procentima

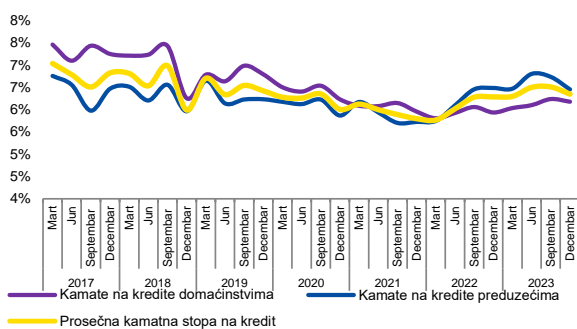

Grafikon 21. Prosečna kamatna stopa na kredite i depozite

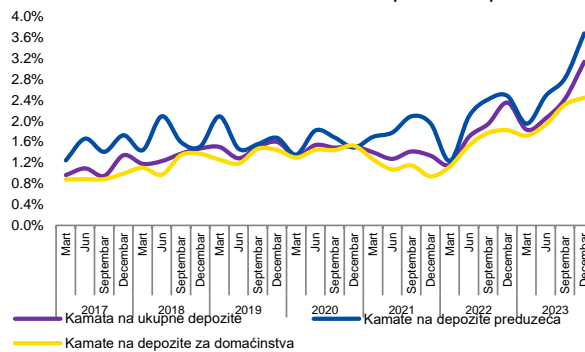
na depozite su uticale u većoj meri nego kamate na nove kredite, takođe zbog njihovih početnih pozicija, koje su generalno bile visoke u kreditima, pa samim tim i sa ograničenijim prostorom za dalje povećanje, kao i preliminarnim, ali niskim nivoima u depozitima. U decembru ove godine kamatna stopa na kredite je dostigla 6,3 odsto sa 6,6 odsto na početku godine, dok je prosečna kamatna stopa na depozite porasla na 3,1 odsto sa 1,9 odsto na početku 2023. godine. Depozitna kamatna marža kredit-depozit se smanjila na 3,2 procentna poena sa 3,9 procentnih poena u decembru 2022. godine (vidi grafikon 21).

Grafikon 22. Prosečna kamatna stopa na kredite stanovništvu i preduzećima

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 23. Prosečna kamatna stopa na Depoziti

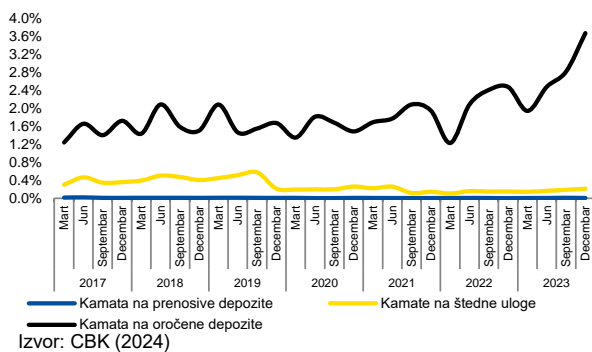
Izvor: CBK (2024)

Međutim, nakon odluke ECB-a da više ne povećava bazne kamatne stope, i banke na Kosovu su prestale da povećavaju kamatnu stopu na kredite, odnosno postepeno su počele da je snižavaju, dok su pritisci konkurencije podstakli dalje povećanje kamatnih stopa na depozite. U 2023. godini kamatna stopa na nove kredite dostigla je u proseku 6,5% sa 6,0% u 2022. godini U međuvremenu, prosečna kamatna stopa na nove depozite porasla je na 2,3% u 2023. godini sa 1,7% u 2023. 2022.

Prosečna stopa kredita preduzeća zabeležio blagi godišnji pad od 0,03 procentnih poena u decembru 2023. godine, na 6,5 procentnih poena. U međuvremenu, prosečna kamatna stopa na kredite stanovništvu je porasla za 0,24 poena, na 6,2 odsto (vidi grafikon 22).

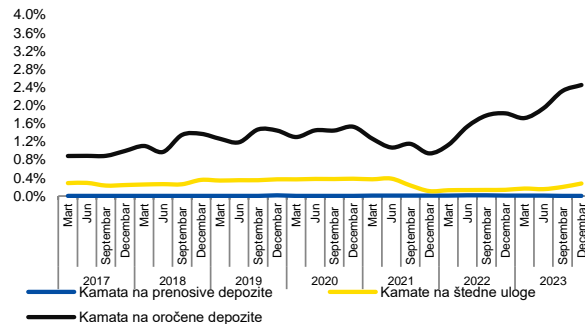
U kontekstu kredita stanovništvu, najpovoljnije kamatne stope se primenjuju na hipotekarne kredite, u proseku od 5,3 odsto, jer se smatraju nižim rizikom zbog pokrivanja nekretninama - predmetom finansiranja (hipoteka). U međuvremenu, potrošački/individualni krediti i dalje imaju više kamatne stope u proseku od 6,4 odsto kao u decembru 2023. godine.

Grafikon 24. Prosečna kamatna stopa na depozite

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 25. Prosečna kamatna stopa na depozite

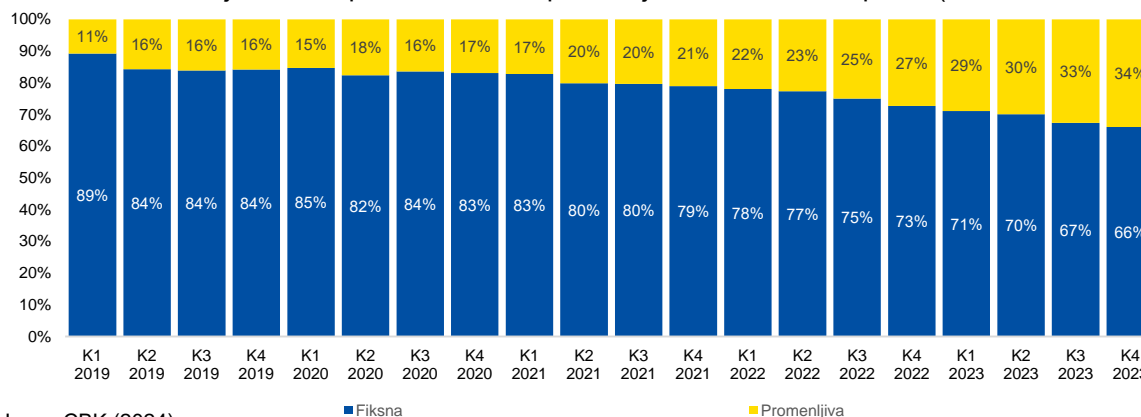

Izvor: CBK (2024)

Kamatne stope na depozite počele su trend rasta od juna 2022. godine i isti trend rasta nastavljen je tokom 2023. godine. Prosečna kamatna stopa na depozite za nefinansijska preduzeća porasla je za 1,2 procentna poena u toku godine i dostigla 3,7 odsto u decembru 2023.

godine. Povećanje kamatne stope na depozite stanovništva bile su niže, za 0,6 procentnih poena, dostižući 2,5 procenata u decembru 2023. godine (vidi grafikone 24-25).

Grafikon 26. Stanje kredita, prema fiksnim ili promenljivim kamatnim stopama (u

Izvor: CBK (2024)

Promene osnovnih kamatnih stopa odrazile su se i na druge segmente bankarskog i finansijskog tržišta, ali na različitim nivoima. Međubankarska repo stopa (*repo rate*), koju je odredila CBK na tržištu gde se izdaju kreditne linije između banaka na osnovu državnih hartija od vrednosti kao kolaterala, nastavila je da prati odluke monetarne politike ECB-a, u skladu sa nivoom utvrđenih osnovnih stopa u evrozoni.

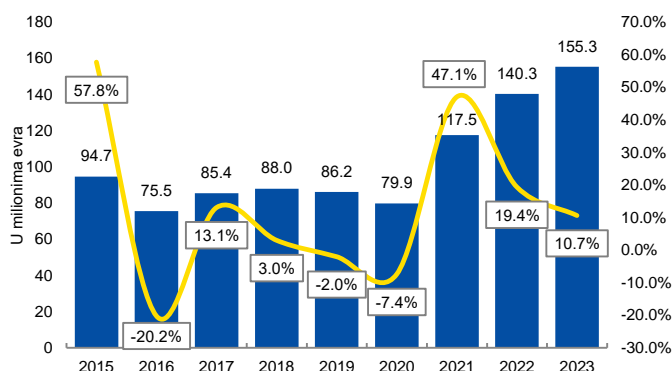
Dinamika kamatnih stopa u poslednje tri do četiri godine promenila je i strukturu kredita prema vrsti kamatnih stopa. Posebno je povećano učešće kredita sa varijabilnim kamatnim stopama, koji se uglavnom baziraju na Euribor stopi. Udeo kredita sa varijabilnom kamatnom stopom se skoro udvostručio od kraja 2019. godine, dostigavši 33,8 procenata ukupnog kreditnog portfolija u decembru 2023. godine (vidi grafikone 26).

Učinak bankarskog sektora

Na profitabilnost bankarskog sektora u 2023. godini asimetrično je uticao rast kamatnih stopa, pri čemu su neke banke imale značajan rast dobiti od povećanja prihoda od kamata na kredite, a druge su se suočavale sa većim kamatnim i administrativnim rashodima, pa su posledično zabeležile niži rast dobiti.

Na kraju 2023. godine neto dobit ukupnog sektora dostigao je 155,3 miliona evra, što se međutim poklapa sa sporijim godišnjim rastom od 10,7 odsto u odnosu na rast od 19,4 odsto u prethodnoj godini (vidi grafikone 27). Ovaj finansijski rezultat odražava povećanje prihoda od kamata na kredite, dok je na usporavanje rasta dobiti u odnosu na prethodne dve godine uticao visok rast kamata i administrativnih troškova. Pritisci konkurencije za privlačenje i zadržavanje štediša više su uticali na manje banke, dok su veće banke imale koristi od široke baze štediša. U međuvremenu, sve banke su se suočile sa povećanjem administrativnih troškova, što odražava opšte povećanje cena i naknada radnika u konkurentskom okruženju (vidi grafikone 28).

Grafikon 27. Neto profit bankarskog sektora, u milionima:

Izvor: CBK (2024)

U međuvremenu, sve banke su se suočile sa povećanjem administrativnih troškova, što odražava opšte povećanje cena i naknada radnika u konkurentskom okruženju (vidi grafikone 28).

U povećanju prihoda najveći doprinos dali su prihodi od kamata, koji čine 74,5 odsto ukupnih prihoda. U kontekstu prihoda od kamata, ovom povećanju najviše su doprinela primanja od kamata na kredite, kategorija na koju je uticao značajno povećanje plasmana i istovremeno povećanje kamatnih stopa na kredite posljednjih godina. Povećani su i prihodi od hartija od vrednosti kao rezultat povećanja investicija u ovoj kategoriji, što je obezbedilo veće prinose, dok su plasmani bankama beležili znatno sporiji rast u odnosu na prethodnu godinu. Kategorija nekamatnih prihoda, uglavnom od naknada i provizija, beleži sporiji godišnji rast od 3,2 odsto u odnosu na rast od 8,0 odsto pre godinu dana, dostigavši iznos od 95,7 miliona evra na kraju 2023. godine.

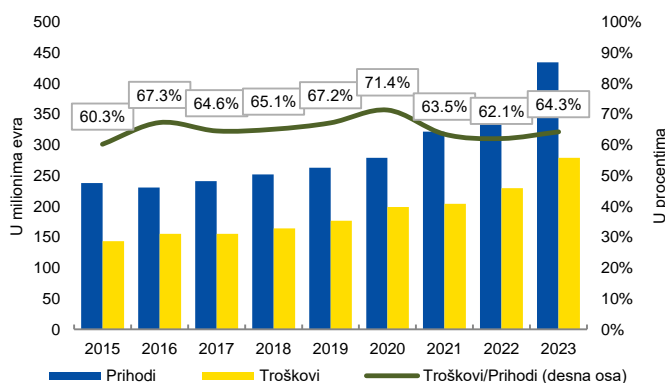
Rashodi bankarskog sektora u ovoj godini dostigli su iznos od 279,6 miliona evra, što ih karakteriše brži godišnji rast od 21,5 odsto u odnosu na rast od 12,4 odsto pre godinu dana (vidi grafikon 28). Najveći doprinos ovom povećanju dao je povećanje opštih i administrativnih troškova, kao i rashoda kamata. Kategorija sa najvećim ponderom u ukupnim rashodima, ona opštih i administrativnih troškova sa učešćem od 56,1 odsto, porasla je za 15,9 odsto sa rasta od 12,1 odsto u prethodnoj godini i dostigla iznos od 156,8 miliona evra na kraju 2023. godine. Povećanje u ovoj kategoriji uglavnom odražava povećanje troškova osoblja. Takođe, rashodi za kamate su zabeležili godišnji rast od 55,4 odsto u odnosu na rast od 9,1 odsto u prethodnoj godini, što se pripisuje povećanju kamatnih stopa u svim kategorijama koje stvaraju rashode kamata i istovremeno povećanju stanja depozita. Veći rast rashoda u odnosu na rast prihoda uticao je da odnos rashoda i prihoda sektora bude veći u odnosu na isti period prethodne godine (vidi grafikon 28). Takva dinamika profita uticala je da prinos na kapital bude manji, i to u odnosu od 19,7 odsto sa 20,6 odsto pre godinu dana. Dok je prinos na sredstva ostao na istom nivou od 2,5 odsto (vidi grafikon 29).

Pokazatelji finansijskog zdravlja

Tokom godina, bankarski sektor je uspeo da obezbedi visok nivo kapitalizacije i likvidnosti, kao i da održi nizak nivo nekvalitetnih kredita. Nivoi ovih pokazatelja, mimo regulatornih zahteva, daju prioritet sektoru u apsorbovanju mogućih gubitaka koji bi nastali u slučaju bilo kakvog mogućeg makroekonomskog i finansijskog udara.

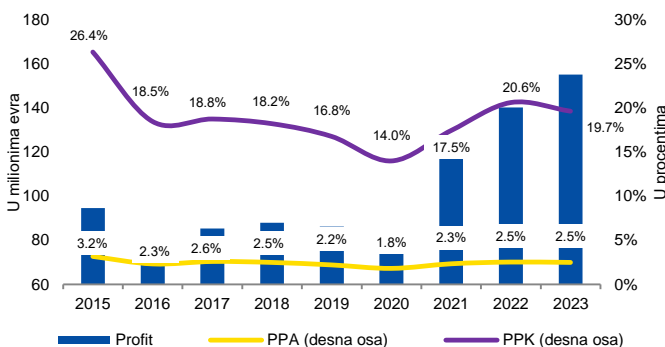
Uprkos nekim izazovnim faktorima kao što su visoka inflacija, zaoštreni uslovi finansiranja, koji su predstavljali povećane rizike, uticali na cenu finansiranja i kupovnu moć, oni su uspešno suočeni i nisu se materijalizovali u učinku bankarskog sektora od strane finansijskog sistema. Otplatni kapacitet je ostao dobar i održiv, podržan pažljivim i opreznim pristupom, takođe podržan povećanjem plata i drugih izvora finansiranja.

Grafikon 28. Prihodi i troškovi bankarskog sektora

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 29. Pokazatelji profitabilnosti bankarskog sektora

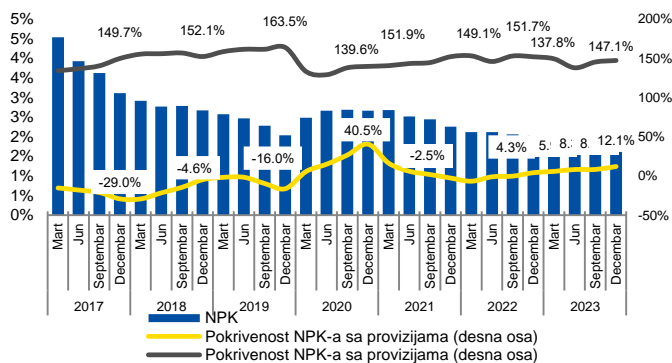

Izvor: CBK (2024)

Iako je, u skladu sa očekivanjima kao rezultat povećanih rizika, povećana vrednost nekvalitetnih kredita, gde su nekvalitetne izloženosti porasle za 12,1 odsto u odnosu na rast od 4,3 odsto pre godinu dana, odnos nekvalitetnih kredita je ostao na istom nivou niskog nivoa od 2,0 odsto, zbog značajnog povećanja kreditiranja. Pokrivenost rezervisanja za moguće gubitke po kreditima je blago smanjena na 147,1 odsto sa 151,7 odsto u prethodnoj godini, zbog većeg rasta vrednosti nekvalitetnih kredita od vrednosti rezervisanja izdvojenih za pokriće kredita (vidi grafikon 30).

Pozicija kapitala u 2023. Godini povećana je na 16,5 odsto sa 15,5 odsto pre godinu dana kao rezultat stabilnog profita i niskog nivoa raspodele dividendi. Rizikom ponderisana aktiva je zabeležila rast od 13,4 odsto, dok je kapital zabeležio veći godišnji rast od 20,5 odsto zahvaljujući dinamičnom pristupu kapitalizaciji koji se odrazio na povećanje pokazatelja adekvatnosti kapitala. Uprkos visokom nivou likvidnosti i stabilnih izvora finansiranja kao što su depoziti, rizik likvidnosti zahteva stalno praćenje, uzimajući u obzir tržišne uslove. Bankarski sektor je obeležio promene u strukturi finansiranja i ulaganja u kontinuiranim nastojanjima da se prilagodi novim uslovima koji se stvaraju na tržištu, kao što su povećanje cene finansiranja i istovremeno povećanje atraktivnih mogućnosti za investiranje. Očekuje se da će pritisci konkurencije u osiguranju depozita uticati na neke banke da prilagode svoju strukturu finansiranja oslanjajući se na finansiranje od institucionalnih klijenata. S druge strane, povećanje oportunitetne cene držanja gotovine i veće mogućnosti povrata od ulaganja na stranim tržištima mogu podstaći ulaganja u manje likvidna, ali više prinosa sredstva.

Grafikon 30. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfolija i stopa rasta NPK

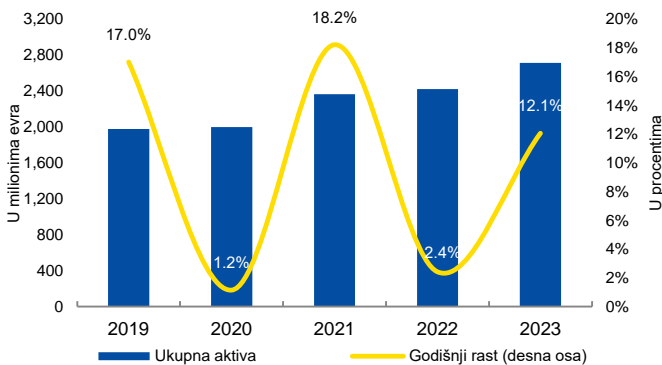
Izvor: CBK (2024)

Shodno tome, postoji potreba za pažljivijim praćenjem kretanja depozita i njihovog sastava u odnosu na koncentraciju u velikim depozitarima, kao i opšti kvalitet ulaganja. U decembru 2023. godine koeficijent likvidnosti je uznosio 34,7 odsto, što predstavlja blagi pad od 1,8 procentnih poena, u odnosu na prošlu godinu. Blagi pad koeficijenta pripisuje se izraženijem porastu kratkoročnih obaveza od 10,0 odsto pod uticajem povećanja depozita u odnosu na povećanje likvidnih sredstava od 4,6 odsto, što je rezultat smanjenja stanja na tekućim računima, plasmana i depozita u domaćim bankama kao i ulaganja u obveznice domaće vlade. Odnos kredita i depozita u 2023. godini povećan je na 80,2 odsto sa 78,3 odsto u prethodnoj godini zbog izraženijeg povećanja kreditiranja nego depozita. S druge strane, pokazatelj pokrića likvidnosti na kraju 2023. godina značajno je porastao i iznosio je 279,7 odsto sa 228,2 odsto na početku ove godine.

3.4.3 Penzijski sektor

Sredstva penzijskog sektora zabeležila su visok rast u 2023. godini nakon značajnog usporavanja pre godinu dana. Uprkos negativnim efektima kao posledica geopolitičkih tenzija i inflatornih pritisaka koji su izazvali nestabilnost na finansijskim tržištima, oba penzijska fonda su zabeležila

Grafikon 31. Sredstva penzionog sektora, u milionima evra

Izvor: CBK (2024)

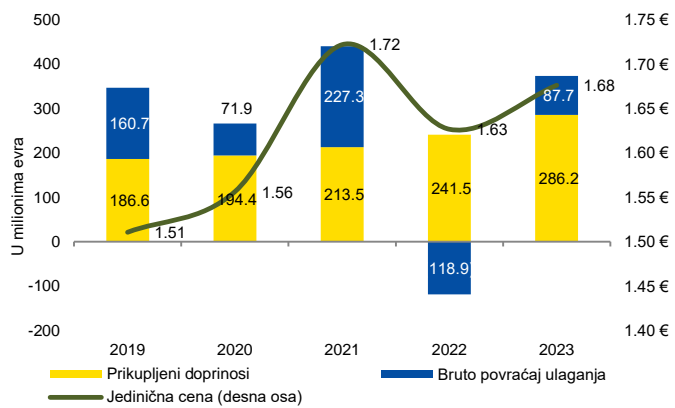
pozitivan prinos na investicije, zahvaljujući visokim kamatnim stopama na koje su uticali efekti stroge monetarne politike u borbi protiv inflacije.

Penzijskim sektorom Kosova dominiraju sredstva Fonda penzijske štednje Kosova (FPŠK), sa učešćem od 99,7 odsto. U 2023. godini vrednost imovine FPŠK-a dostigla je 2,71 milijardu evra, što odgovara godišnjem rastu od 12,1 odsto u poređenju sa 2,4 odsto prošle godine (vidi grafikon 31). Visok rast je rezultat pozitivnih prinosa od ulaganja u inostrani sektor. Takođe, prihodi od obveznika nastavili su uzlazni trend, sa posebnim akcentom na poslednje dve godine, što, između ostalog, odražava povećanje nivoa plata, uključujući prilagođavanje inflaciji, kao i povećanje plata civilnih službenika početkom 2023. godine. Na ostvarenje pozitivnog prinosa na investicije, a posebno u K4 2023. godine koji je vredeo 40,1 milion evra, pozitivno je uticalo povećanje vrednosti akcija na koje su uticali signali monetarne politike dalje nepovećanje osnovnih kamatnih stopa. Kumulativni bruto prinos od investicija u 2023. godini dostigao je 87,7 miliona evra. (vidi grafikon 32).

Slovenačko-kosovski penzioni fond (SKPF), koji čini 0,3 odsto ukupne penzijske imovine, takođe je ostvario pozitivan prinos na ulaganja u 2023. godini u iznosu od 817,0 hiljada evra od gubitka od 788,6 hiljada evra u prethodnoj godini, dok je vrednost cene akcije poslednjeg dana 2023. godine dostigla 196⁹ evra sa 181 evra poslednjeg dana 2022. godine.

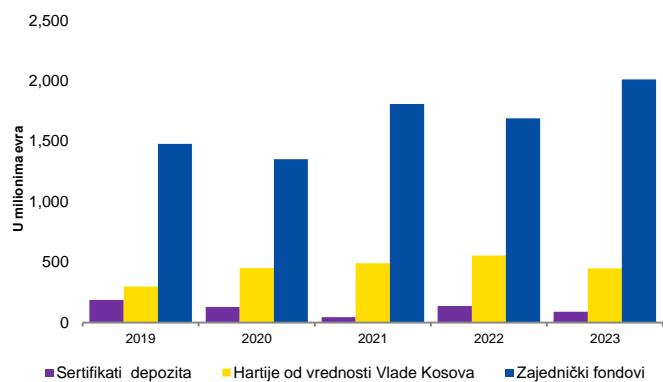
Vrednost novih doprinosa koje je penzijski sektor prikupio u 2023. godini zabeležila je godišnji rast od 18,5 odsto u odnosu na 13,1 odsto pre godinu dana i dostigla 286,8 miliona evra sa 242,1 milion evra u prethodnoj godini. Vrednost prikupljanja FPŠK-a dostigla je 286,2 miliona evra, a SKPF-a 667,0 hiljada evra.

Grafikon 32. Učinak KPŠF-a

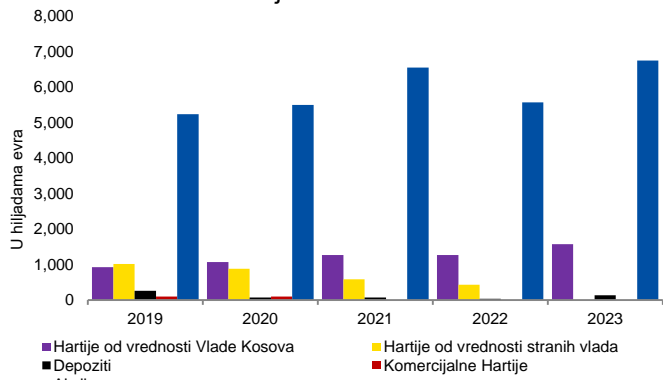
Izvor: KPŠF (2024)

Grafikon 33. Investicije KPŠF-a

Izvor: KPŠF (2024)

Grafikon 34. Investicije SKPF-a

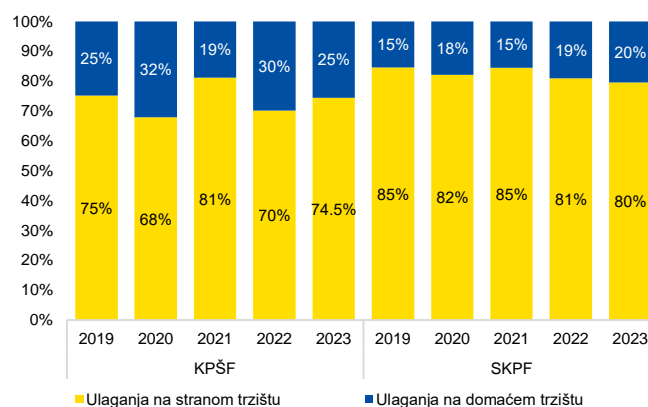
Izvor: SKPF (2024)

⁹Osnovna vrednost akcije FPŠK = 1,0 €, dok osnovna vrednost akcije SKPF = 100,0 €.

Imovina FPŠK-a se uglavnom ulaže na inostrano tržište, u zajedničke fondove, sa učešćem od 74,5 odsto u celokupnom investicionom portfoliju. Ulaganja u portfolio zajedničkih fondova su značajno porasla i dostigla vrednost od 2,01 milijardu evra, dok su ostala ulaganja diversifikovana na domaćem tržištu (vidi grafikone 33 i 35). Dok su ulaganja na stranim tržištima porasla, one na domaćem tržištu su se smanjila, sa izuzetkom gotovine i bilansa u CBK-u koji je povećan. Ulaganja u hartije od vrednosti vlade Kosova na kraju 2023. godine smanjena su na 447,1 milion evra, smanjivši učešće na 16,5 odsto ukupnog investicionog portfolija sa 23,0 odsto učešća pre godinu dana. Kategorija depozitnih sertifikata u domaćim bankama smanjena je na 90,1 milion evra, smanjivši učešće na 3,3 odsto ukupnih ulaganja sa 5,7 odsto pre godinu dana.

Struktura investicionog portfolija SKPF-a je slično diversifikovana kao i FPŠK, uglavnom orijentisana na inostrano tržište, tačnije na akcije koje čine 77,2 odsto investicionog portfolija, a ostatak u novcu, koji čine 2,4 odsto ukupnih ulaganja (vidi grafikone 34 i 35). U međuvremenu, ulaganja unutar zemlje su uglavnom fokusirana na hartije od vrednosti vlade Kosova, koje predstavljaju 18.0 odsto ukupnog portfolija ulaganja. Ostatak imovine koja se drži u zemlji koja se sastoji od gotovine i depozita u komercijalnim bankama čini 2,4 odsto portfolija ulaganja.

Grafikon 35. Investiciono učešće penzionih fondova

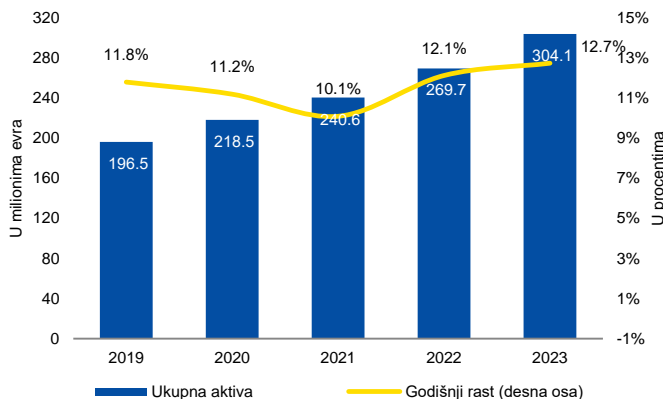

Izvor: KPŠF, SKPF (2024)

3.4.4 Sektor osiguranja

Sektor osiguranja je tokom 2023. godine karakterisao dvocifren rast, uglavnom kao rezultat povećanja fakturisane premije. Sektor treću godinu zaredom posluje sa pozitivnim finansijskim povratom, za razliku od gubitaka ostvarenih prethodnih godina. Uprkos ekspanziji sektora, nivo posredovanja i gustina su se širili sporijim tempom tokom godina. Izraženo kroz bruto fakturisane premije u odnosu na BDV, posredovanje sektora i dalje ostaje na relativno niskom nivou u poređenju sa prosekom razvijenih zemalja, i ove godine iznosi 1,52 odsto sa 1,51 odsto u 2022. godini. Slično tome, nivo gustine ostaje nizak, merene kroz fakturisane premije po stanovniku, koje su ove godine zabeležile vrednost od 82,6 evra sa 75,5 evra u 2022. godini.¹⁰

Grafikon 36. Aktiva sektora osiguranja

Izvor: CBK (2024)

Tržište osiguranja na Kosovu karakteriše niži stepen koncentracije u poređenju sa bankarskim i mikrofinansijskim tržištem. Međutim, poslednjih godina imamo blagi rast koncentracije, posebno

¹⁰ Prema najnovijim statističkim podacima objavljenim u bazi podataka Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), nivo gustine 2022. godine u 38 zemalja ove organizacije (27 evropskih, uključujući SAD, Japan i Australiju) iznosio je 3.722 evra (fakturisane premije po glavi stanovnika), dok je nivo prodora (posredovanja) na tržištu tokom ovog perioda ostao na 9,3 odsto.

imovine, kao rezultat likvidacije dva osiguravača (jednog 2019. i drugog 2021. godine). U poređenju sa prethodnom godinom, Herfindahlov indeks ¹¹ za bruto fakturisanu premiju (BFP) u 2023. godini je porastao, na 992 poena sa 981 poena koliko je bio pre godinu dana. Isti indeks, izračunat na osnovu aktive tržišta osiguranja, pokazuje niže vrednosti, ali se u odnosu na prethodnu godinu ispostavilo da je povećan za 27 baznih poena na nivo od 954 poena na kraju 2023. godine. Istovremeno, indeks CR5 ¹² za 2023. godinu, izračunat u odnosu na BFP za sektor osiguranja, iznosi 59,6 odsto sa 58,2 odsto u 2022. godini, dok je, obračunat u odnosu na imovinu, 55,3 odsto sa 53,5 odsto u 2022. godini. Povećanje koncentracije kako u odnosu na aktivu tako i u odnosu na bruto fakturisane premije odražava smanjenje broja osiguravača poslednjih godina, dok je veća koncentracija na tržištu osiguravača koji nude usluge 'životnog' osiguranja rezultat toga zbog njihovog malog broja.

Imovina sektora osiguranja predstavljala je 2,7 odsto ukupne imovine finansijskog sistema na kraju 2023. godine, slično kao i prethodne godine. Njihova vrednost dostigla je 304,1 milion evra, što predstavlja godišnji rast od 12,7 odsto (vidi grafikon 36). U kontekstu aktive, najizraženiji rast je imala kategorija depozita u komercijalnim bankama, koji su uglavnom u obliku oročenih depozita, koji potiču od prodaje premija. Druga kategorija po težini, hartije od vrednosti vlade Kosova, takođe je zabeležila porast. Ostale bilansne stavke koje nemaju veliku težinu u ukupnoj aktivi su zabeležile smanjenje, izuzev kategorije „ostala imovina“ i „deo reosiguravača tehničkih rezervi“ koji su zabeležili povećanje, poslednja kako je pogođena izvršenjem obračunatih premija i nastalih šteta (vidi tabelu 6). Međutim, kvalitet statistike i ključnih pokazatelja tek treba da se poboljša i dostigne održiviji nivo.

Tabela 6. Aktiva sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2022	2023	Godišnja promena	Učešće 2022	Učešće 2023
Novac i depoziti u CBK	4.9	4.4	-11.8%	1.8%	1.4%
Depoziti u komercijalnim bankama	126.2	140.9	11.6%	46.8%	46.3%
Hartije od vrednosti	45.6	50.9	11.5%	16.9%	16.7%
Zajmovi i potraživanja	20.2	18.8	-7.2%	7.5%	6.2%
Udeo reosiguraoca u tehničkim rezervar	28.9	42.9	48.3%	10.7%	14.1%
Ulaganja u imovinu	7.1	6.2	-11.8%	2.6%	2.0%
Ostala aktiva	36.8	40.2	9.2%	13.6%	13.2%
Ukupno tržište	269.7	304.1	12.7%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2024)

„Neživotna” osiguranja beleže godišnji rast od 12,8 odsto i predstavljaju 91,6 odsto ukupne aktive sektora na kraju 2023. godine. Dok „životna” osiguranja, koja čine ostatak aktive, beleže godišnji rast od 12,0 odsto.

Što se tiče pasive sektora, najveći deo čine tehničko-matematička rezervisanja sa ukupno 66,2 odsto, zatim sopstveni kapital sa 24,7 odsto i ostale bilansne stavke sa manjom težinom (vidi tabelu 7). Vrednost kapitala osiguranja je zabeležila značajno veći rast u odnosu na prethodnu godinu kao rezultat visoke dobiti ostvarene u 2023. godini. Štaviše, profitabilno poslovanje četvrtu godinu zaredom uticalo je na postepeno smanjenje gubitaka nasledenih iz prethodnih godina. Kao rezultat toga, vrednost gubitaka akumuliranih tokom godina u sektoru smanjena je na 39,6 miliona evra u 2023. godini sa 44,9 miliona evra u 2020.

¹¹ Herfindahlov indeks se izračunava po sledećoj formuli: $HI = \sum_{i=1}^n (s_i)^2$, gde S predstavlja učešće kompanije u ukupnoj aktivi (bruto fakturisane premije) tržišta osiguranja, n je ukupan broj institucija u relevantnom sektoru. Ako se indeks nalazi između intervala od 1.000 do 1.800 jedinica, nivo koncentracije u sektoru osiguranja se smatra prihvatljivim.

¹² Indeks CR5 (koeficijent koncentracije prvih 5 glavnih firmi) kombinuje učešće na tržištu 5 osiguravača sa najvišom vrednošću imovine u odnosu na ukupnu imovinu sektora i BFP-a prema ukupnom BFP sektoru.

Tabela 7. Obaveze i kapital sektora osiguranja (u milionima evra)

Opis	2022	2023	Godišnja promena	Učešće 2022	Učešće 2023
Tehničke rezerve	172.5	201.3	16.7%	64.0%	66.2%
Kredit i obaveze po osnovu nezavisnih hartija od vrednosti	0.0	0.0	-100.0%	0.0%	0.0%
Ostali račun i obaveza	23.8	23.2	-2.4%	8.8%	7.6%
Ostale obaveze	5.5	4.6	-16.6%	2.0%	1.5%
Ukupan akcionarski kapital	67.9	75.1	10.5%	25.2%	24.7%
Ukupno tržište	269.7	304.1	12.7%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2024)

Vrednost obračunatih premija osiguravača u 2023. godini dostigla je 146,5 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 9,4 odsto u odnosu na 14,1 odsto u 2022. godini. Sporiji rast obračunate premije u odnosu na 2022. Godinu uglavnom odražava učinak premija kategorije „nezgode i zdravlje” u okviru dobrovoljnog osiguranja. Ova kategorija premija beleži značajno sporiji rast kako vrednosti obračunate premije, tako i obima prodatih polisa, uglavnom zdravstvenih (vidi tabelu 8). Usporavanje rasta ove poslednje se uglavnom pripisuje efektu značajno povećane baze u prethodne dve godine, što, između ostalog, može biti i postpandemijski efekat.

U strukturi obračunate premije i dalje dominiraju premije „neživotnog” osiguranja, koje su u decembru 2023. godine predstavljale 95,5 odsto ukupne obračunate premije. Vrednost obračunatih premija „neživotnih” osiguranja u 2023. godini dostigla je 139,9 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 9,5 odsto. Povećanje vrednosti premija rezultat je povećanja obima prodatih polisa u 2023. godini, koji je dostigao 1,48 miliona polisa, što predstavlja godišnji rast od 12,3 odsto. ¹³U bruto obračunatim premijama „neživota” i dalje dominiraju obavezne premije sa učešćem od 59,1 odsto, dok ostatak obuhvata dobrovoljne premije. Proizvodi obaveznog osiguranja beleže godišnji rast od 9,7 odsto, uglavnom pod uticajem proizvoda „MTPL“ (vidi tabelu 8). Međutim, u okviru dobrovoljnog osiguranja najveći rast je zabeležila kategorija osiguranja „Kasko“.

Tabela 8. Obračunate bruto premije po poslovnim klasama (u milionima evra).

Aktivnost	2022	2023	Godišnja promena	Učešće: 2022	Učešće: 2023
<i>Ukupno neživotno</i>	127.7	139.9	9.5%	95.2%	95.5%
<i>Obavezno osiguranje</i>					
MTPL	63.2	69.2	9.5%	47.1%	47.3%
TPL+	3.6	4.1	14.0%	2.7%	2.8%
Osiguranje na granici	8.4	9.2	9.6%	6.3%	6.3%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>					
Nesreća i zdravlje	28.4	30.3	6.9%	21.1%	20.7%
Kasko	8.6	10.4	20.8%	6.4%	7.1%
Kredit i garancije	7.6	8.7	13.7%	5.7%	5.9%
Požar i druga materijalna šteta	6.0	6.6	10.2%	4.5%	4.5%
Opšta građanska odgovornost	1.9	1.3	-31.6%	1.4%	0.9%
<i>Ukupno životno</i>	6.4	6.6	3.5%	4.8%	4.5%
Ukupno tržište	134.0	146.5	9.4%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2024)

¹³ Uključeno je samo neživotno osiguranje.

Vrednost obračunatih premija „životnih“ osiguravača u 2023. godini dostigla je 6,6 miliona evra, što predstavlja veću vrednost za 3,5 odsto u odnosu na 2022. godinu. Ove premije predstavljaju 4,5 odsto ukupne vrednosti bruto obračunatih premija osiguravača.

Štete koje je platio sektor osiguranja, koji uključuje potraživanja osiguravača i Kosovskog biroa osiguranja (KBO), ove godine su zabeležili godišnji rast od 11,6 odsto u odnosu na 5,4 odsto prethodne godine, dostižući vrednost od 71,7 miliona evra na kraju 2023. godine. Od ukupnog iznosa isplaćenih šteta, 65,7 miliona evra su bile štete koje su platili osiguravači, a 6,1 milion evra štete koje su platili KBO.

Tabela 9. Isplaćene štete prema poslovnim klasama (u milionima evra)

Aktivnost	2022	2023	Godišnja promena	Učešće: 2022	Učešće: 2023
<i>Ukupno neživotno</i>	63.2	70.3	11.2%	98.2%	97.9%
<i>Obavezno osiguranje</i>	0.0	0.0			
MTPF	30.9	34.4	11.3%	48.1%	47.9%
TPL+	0.3	0.3	-4.3%	0.5%	0.4%
Osiguranje na granici, FG, MoU	8.8	6.1	-31.2%	13.7%	8.5%
<i>Dobrovoljno osiguranje</i>	0.0	0.0			
Nesreća i zdravlje	13.0	15.7	20.3%	20.3%	21.8%
Kasko	5.5	6.3	15.5%	8.5%	8.8%
Kredit i garancije	1.8	0.9	-50.2%	2.9%	1.3%
Osiguranje imovine	2.7	6.5	140.9%	4.2%	9.1%
Osiguranje robe u tranzitu	0.0	0.0	36.0%	0.0%	0.0%
Opšta odgovornost	0.0	0.0	-45.4%	0.0%	0.0%
<i>Ukupno životno</i>	1.1	1.5	29.5%	1.8%	2.1%
Ukupno tržište	64.3	71.7	11.6%	100.0%	100.0%

Izvor: CBK (2024)

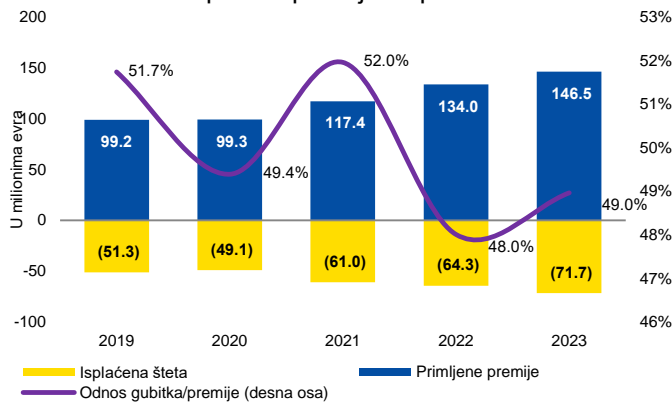
U međuvremenu, štete koje su platili reosiguravači učestvuju sa 16,5 odsto u ukupnom iznosu isplaćenih šteta od strane osiguravača¹⁴. Veći porast isplaćenih šteta od strane sektora osiguranja u 2023. godini uglavnom odražava povećanje isplaćenih šteta za kategorije 'imovinsko osiguranje', 'autorsko osiguranje' i 'nezgode i zdravlje' (vidi tabelu 9).

Vrednost šteta koje su platili "životni" osiguravači u 2023. godini dostigla je 1,5 miliona evra sa 1,1 milion evra godinu

ranije, što predstavlja godišnji rast od 29,5 odsto. Ovo povećanje se pripisuje povećanju isplaćenih šteta za potkategorije 'kombinovani život' (kombinacija 'životnog' osiguranja na određeno vreme sa mogućnošću produženja), 'život dužnika' (plaćanje obaveza u slučaju smrti osiguranika, primenjuje se uglavnom od banaka – osiguranje kredita), i „osiguranje preživljavanja“ (naknada finansijskim sredstvima po dospeću polise osiguranja), koje je počelo da se primenjuje u poslednje četiri godine.

Odnos isplaćenih šteta i obračunatih premija u 2023. godini pogoršan je za 1,0 procentni poen u odnosu na prethodnu godinu, povećavši se na 49,0 procenata (vidi grafikon 37). Ovo je rezultat

Grafikon 37. Zapisane premije i isplaćene štete

Izvor: CBK (2024)

¹⁴ KBO nije uključen.

većeg rasta isplaćenih šteta u poređenju sa godišnjom stopom rasta primljenih premija (vidi tabele 8 i 9).

3.4.4.1 Učinak sektora osiguranja

Sektor osiguranja je 2023. godinu završio sa neto dobiti od 11,0 miliona evra, što je značajno povećanje u poređenju sa dobiti od 2,1 milion evra u prethodnoj godini (vidi tabelu 10). „Neživotni” osiguravači su ostvarili dobit u iznosu od 10,0 miliona evra u odnosu na vrednost od 2,5 miliona evra u prethodnoj godini.

Tabela 10. Finansijski rezultat (u milionima evra)

Opis	2019	2020	2021	2022	2023
Neživotna osiguranja	-5.1	2.0	5.8	2.5	10.0
Životna osiguranja	0.5	0.3	0.5	-0.4	1.0
Ukupno tržište	-4.7	2.3	6.3	2.1	11.0

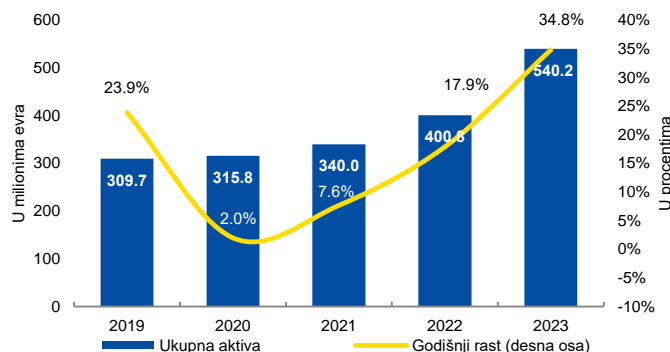
Izvor: CBK (2024)

U međuvremenu, "životni" osiguravači su zabeležili dobit od 1,0 miliona evra naspram gubitaka u iznosu od 413,1 hiljada evra pre godinu dana. Veća dobit ostvarena u 2023. godini je rezultat većeg rasta naplate od fakturisane premije u odnosu na sporiji rast rashoda, odnosno „nastalih šteta“ i operativnih troškova (koji uključuju kadrovske i administrativne troškove). Međutim, napredak tretmana, rezervacija i isplata štete ostaje u visokom obimu CBK-a.

3.4.5 Mikrofinansijski i nebankarski sektor

Mikrofinansijski i nebankarski sektor tokom 2023. godine zabeležio je visok porast aktivnosti podržan zaduživanjem spoljnog sektora kao glavnog izvora finansiranja. Finansijski učinak sektora je povećan uprkos višim troškovima finansiranja pod uticajem opšteg globalnog okruženja viših kamatnih stopa. Vrednost imovine sektora na kraju 2023. godine dostigla je 540,2 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 34,8 odsto (vidi grafikon 38)¹⁵. U strukturi aktive mikrofinansijskog i nebankarski sektora i dalje dominiraju krediti sa učešćem od 66,7 odsto, zatim lizing sa 17,9 odsto i novac u bankarskom sektoru sa učešćem od 9,5 odsto. Dok se ostatak imovine od 5,9 odsto sastoji uglavnom od gotovine i drugih sredstava (uključujući osnovna sredstva).

Grafikon 38. Aktiva mikrofinansijskog i nebankarskog sektorasektora

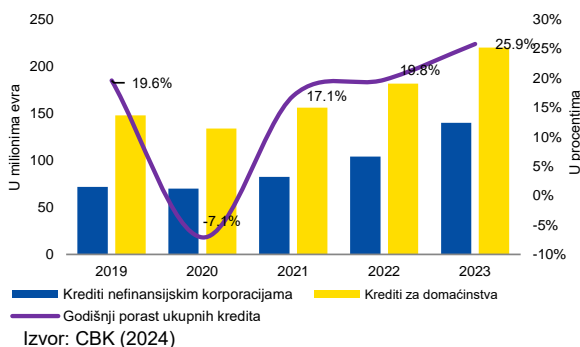
Izvor: CBK (2024)

¹⁵ Od novembra 2023. dve finansijske institucije su reklasifikovane sa finansijske pomoći na druge finansijske posrednike (MMF i IFJB). Ova reklasifikacija je uticala na povećanje vrednosti imovine u mikrofinansijskom sektoru, posebno u *bilansu stanja kod drugih banaka*, i uticala na bilans uspeha, na značajno povećanje prihoda od usluga.

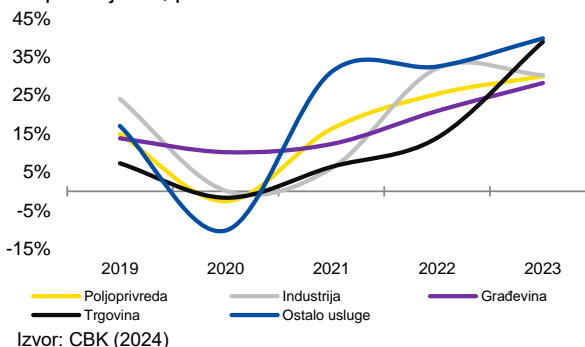
Krediti

Kreditna aktivnost mikrofinansijskog i nebankarskog sektora beležio je rastući trend u godinama nakon pandemije, sa posebnim akcentom na 2023. godinu, gde je vrednost kredita dostigla 360,5 miliona evra, što predstavlja godišnji rast od 25,9 odsto (vidi grafikon 39).

Grafikon 39. Vrednost kredita domaćinstvima i preduzećima i godišnji rast kredita

Grafikon 40. Porast kredita nefinansijskim korporacijama, privrednim sektorima

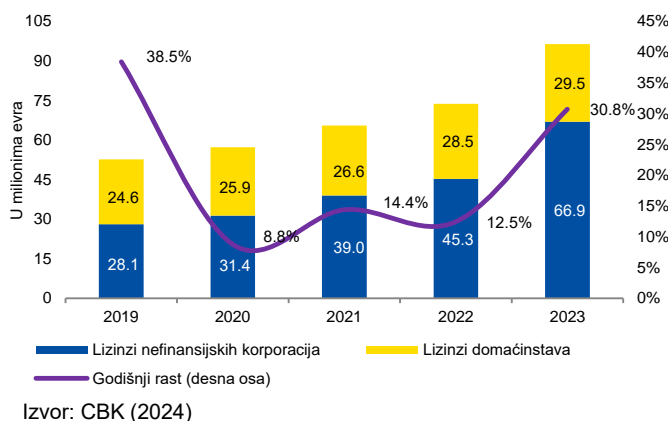
Oba segmenta privatnog sektora, nefinansijska preduzeća i porodične privrede, karakterišu slični trendovi rasta kredita. Krediti stanovništvu ove godine su zabeležili godišnji rast od 21,1 odsto sa 16,4 odsto u 2022. godini, dostigavši vrednost od 220,4 miliona evra. Stanje kredita nefinansijskim preduzećima zabeležilo je godišnji rast od 34,2 odsto sa 26,2 odsto u 2022. godini, dostigavši vrednost od 140,2 miliona evra.

Pozajmljivanje nefinansijskim preduzećima je pratilo rastući trend u svim privrednim sektorima (vidi grafikon 40). Za razliku od bankarskog sektora gde zaliha poljoprivrednih kredita ima nisko učešće u ukupnom kreditnom portfoliju nefinansijskih preduzeća, u mikrofinansijskom i nebankarskom sektoru poljoprivredni krediti imaju veću težinu (25,0 odsto) i daju najveći doprinos na rast kreditiranja nefinansijskih korporacija (vidi grafikon 39). Vrednost kredita poljoprivrednom sektoru dostigla je 35,0 miliona evra, što se poklapa sa godišnjim rastom od 30,0 odsto. Značajno povećanje kredita za poljoprivredni sektor je takođe podržano kreditnim garancijama iz Kosovskog kreditno garantnog fonda (KKGf).

Lizinzi

Lizinzi su druga najvažnija kategorija po težini u strukturi aktive mikrofinansijskog i nebankarskog sektora sa učešćem od 17,9 odsto. Aktivnosti lizinga beleže godišnji rast od 30,8 odsto, dok je njihova vrednost dostigla 96,4 miliona evra (vidi grafikon 41). U rastu lizinga glavni doprinos i dalje daju nefinansijske korporacije, koja imaju najveće učešće od 69,4 odsto u ukupnom lizingu, dok je doprinos stanovništva lizingu bio manji.

Grafikon 41. Lizinzi

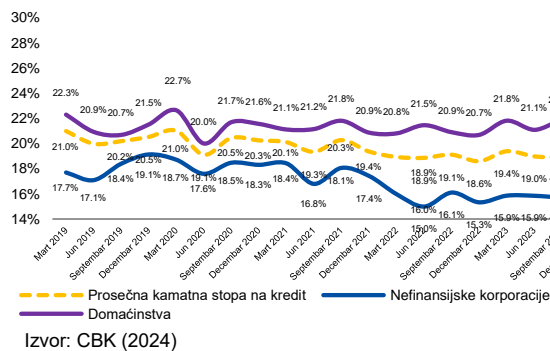

Kamatne stope

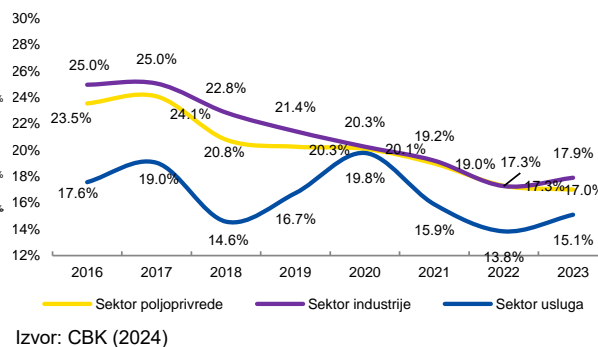
Inflatorni pritisci i povećanje kamatnih stopa na globalnom nivou koji su se odrazili na povećanje troškova finansiranja mikrofinansijskog i nebankarskog sektora prekinuli su višegodišnji trend pada kamatnih stopa na sektorske kredite, ali nisu se odrazili na stope finansiranja u zemlji.

Prosečna kamatna stopa na kredite mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija u decembru 2023. godine iznosila je 18,62 odsto, što je skoro isto kao i prethodne godine od 18,59 odsto (grafikon br. 42), uprkos činjenici da je izvor njihovog finansiranja spoljni i potpuno pod uticajem tržišta. Kamatna stopa na kredite stanovništvu porasla je za 0,5 procentnih poena i dostigla 21,1 odsto. Prosečna kamatna stopa na potrošačke kredite takođe je porasla za 1,4 procentna poena i dostigla 23,8 odsto, dok su hipotekarni krediti smanjeni za 1,5 procentnih poena, u proseku od 15,8 odsto.

Grafikon 42. Prosečna kamatna stopa na kredit mikrofinansijskog i nebankarskog sektora

Grafikon 43. Prosečna kamatna stopa na kredite,

I pored mogućnosti za povoljnije uslove finansiranja, njihova struktura finansiranja i poslovni model u velikoj meri ograničavaju značajno smanjenje kamatnih stopa. Međutim, očekuje se da će nivo posredovanja i konkurencije u celom sektoru postići pozitivan uticaj u ovom pravcu.

Izvori finansiranja sa povoljnijim uslovima, kao i optimizacija poslovnog modela, kako bi se obezbedilo finansiranje uz pristupačnije uslove za zajmoprimca, ostaju njihov glavni izazov.

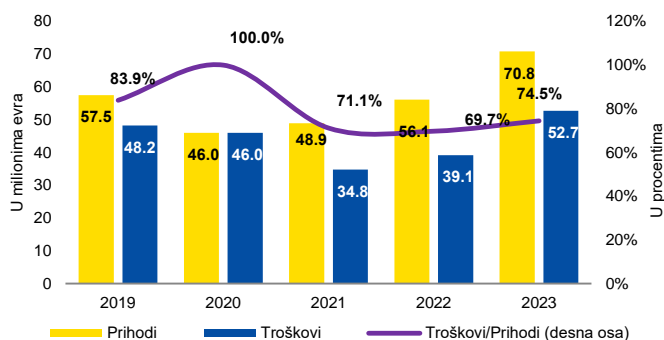
Za nefinansijske korporacije prosečna kamatna stopa na kredite porasla je za 0,5 procentnih poena i dostigla 15,9 odsto. Kamatna stopa na kredite sektoru industrije i usluga porasla je za 0,6 i 1,3 procentna poena, dostigavši 17,9 i 15,1 procenata, (vidi grafikon 43). Međutim, prosečna kamatna stopa na kredite poljoprivrednom sektoru smanjena je na 17,0 odsto ili za 0,3 procentna poena u odnosu na pre godinu dana.

Učinak mikrofinansijskog i nebankarskog sektora

Mikrofinansijski i nebankarski sektor je u 2023. godini ostvario neto dobit u iznosu od 18,1 milion evra ili 6,4 odsto više nego u prethodnoj godini, pod uticajem većeg povećanja vrednosti prihoda u odnosu na rast rashoda usled osetljivog povećanja kreditiranja (vidi grafikone 44 i 45).

Kao rezultat kreditne aktivnosti, prihodi sektora u 2023. godini povećani su za 14,7 miliona evra ili za 26,1 odsto, a rashodi za 13,6 miliona evra ili za 34,7 odsto u odnosu na prošlu godinu.

Grafikon 44. Prihodi i troškovi mikrofinansijskog i nebankarskog sektora

U okviru prihoda glavnu kategoriju predstavljaju prihodi od kamata sa 87,0 odsto, koji su zabeležili godišnji rast od 22,2 odsto u 2023. godini sa 15,9 odsto u prethodnoj godini, uglavnom kao rezultat visokog rasta kreditiranja. Kategorija nekamatnih prihoda, koja čini 13,0 odsto

ukupnih prihoda, beleži godišnji rast od 60,7 odsto sa 6,6 odsto pre godinu dana, kao rezultat povećanja naknada i provizija na 4,3 miliona evra sa 0,9 miliona evra u prošloj godini. Između ostalog, na ovaj rezultat je uticala i metodološka promena, gde su dve institucije reklasifikovane u MFI/IFJB iz prethodne kategorije finansijske pomoći, što je uticalo na finansijske izveštaje u poslednja dva meseca 2023. godine ¹⁶.

U okviru rashoda, rashodi za kamate predstavljaju 26,9 odsto ukupnih rashoda, beležeći godišnji rast od 69,2 odsto u 2023. godini (povećanje od 4,6 odsto u odnosu na prethodnu godinu), i imali su najveći uticaj na povećanje ukupnih rashoda sektora. Izrazito povećanje ove kategorije rezultat je povećanja rashoda kamata po osnovu pozajmica, što je glavni izvor finansiranja delatnosti sektora. Kategorija koja ima najveću težinu u ukupnim rashodima sektora, nekamatni rashodi sa učešćem od 52,5 odsto, zabeležila je manji rast od 20,5 odsto u odnosu na rast od 21,2 odsto pre godinu dana, zbog usporavanja rasta troškova osoblja. Povećani su i troškovi za provizija.

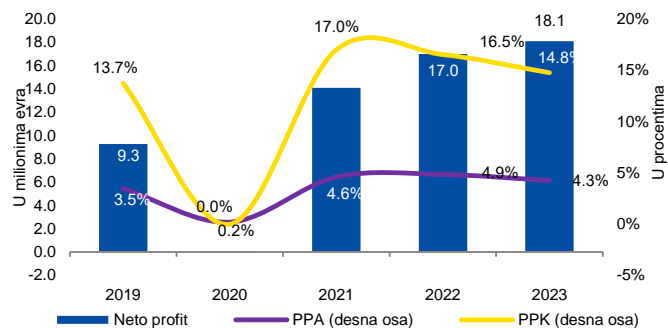
Nivo nekvalitetnih kredita u odnosu na ukupne sektorske kredite na kraju 2023. godine iznosio je 1,8 odsto, slično kao i pre godinu dana. Međutim, vrednost nekvalitetnih izloženosti porasla je za 20,6 odsto sa 12,4 odsto pre godinu dana i na kraju 2023. dostigla vrednost od 7,5 miliona evra. Nivo pokrivenosti nekvalitetnih kredita sa provizijama smanjen je za 3,4 procentna poena u vrednost od 149,7 odsto (vidi grafikon 46) kao rezultat većeg rasta nekvalitetnih kredita u odnosu na rast provizija.

3.4.6 Finansijski pomoćnici¹⁷

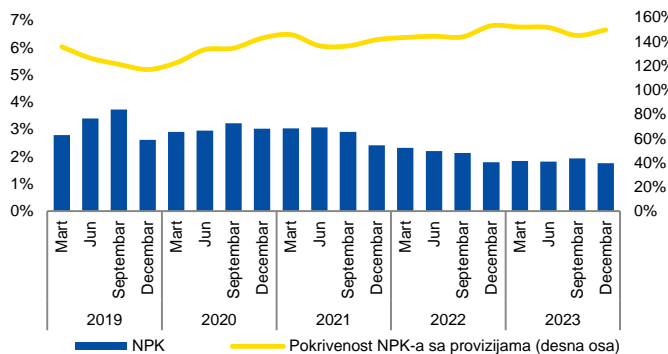
Sektor finansijskih pomoćnika predstavlja samo 0,1 odsto ukupne imovine finansijskog sistema, ali predstavlja najveći broj finansijskih institucija u zemlji koju predstavlja ukupno 61 menjačnica i agencija za transfer novca.

Vrednost imovine finansijskih pomoćnika na kraju 2023. godine dostigla je 13,3 miliona evra. Strukturu imovine finansijskih pomoćnika čine osnovna i ostala sredstva sa učešćem od 69,9 odsto u ukupnoj aktivi sektora, dok se 24,2 odsto aktive sektora drži u komercijalnim bankama, a

Grafikon 45. Pokazatelji profitabilnosti

Grafikon 46. Pokazatelji kvaliteta kreditnog portfolija

*Uključuju se zajmovi i lizing
Izvor: CBK (2024)

¹⁶Ova metodološka promena je imala sledeći efekat na bilans uspeha MFI/IFJB: imamo povećanje prihoda sektora od 3,7 miliona evra, što utiče na potkategoriju prihoda od nekamatnih sredstava (prihodi od usluga su povećani za 2,9 miliona evra, dok ostali poslovni prihodi za 0,8 miliona evra)

¹⁷ Od novembra 2023. godine, dve finansijske institucije su reklasifikovane od finansijskih pomoćnika na druge finansijske posrednike (MMF&IFJB). Ova reklasifikacija je uticala na značajno smanjenje imovine finansijskih pomoćnika, što je uticalo na bilans prihoda.

preostali deo je u gotovini. Sektor ima nizak nivo duga: 30,6 odsto obaveza i kapitala sektora predstavljaju različite dužničke proizvode kao što su krediti, obaveze prema dobavljačima i druge obaveze. Dok, sopstveni kapital čini oko 67,0 procenata ukupnih obaveza i kapitala sektora.

Sektor finansijskih pomoćnika u 2023. godini ostvario je neto dobit u iznosu od 0,6 miliona evra. Prihodi su dostigli vrednost od 7,4 miliona evra, uglavnom prihodi od usluga. U međuvremenu, vrednost rashoda dostigla je 6,6 miliona evra, od čega su 60,5 odsto kadrovski, ostatak od 39,1 odsto operativni rashodi i 0,7 odsto kamate.

4. Licenciranje i regulisanje finansijskog sistema

Na osnovu Zakona o CBK-u, njegov primarni cilj je podsticanje i održavanje stabilnog finansijskog sistema. CBK je posvećen postizanju ovog cilja kroz ispunjavanje dužnosti i odgovornosti kao organa odgovornog za licenciranje, nadzor i regulisanje finansijskih institucija koje deluju u Republici Kosovo.

CBK, u sprovođenju svojih zakonskih odgovornosti kao licencni, regulatorni i nadzorni organ finansijskih institucija u zemlji, angažuje se u:

- Regulisanje ulaska na tržište potencijalnih investitora, utvrđivanje kriterijuma za licenciranje finansijskih institucija i onih institucija koje poseduju dovoljan kapital da podrže planirane aktivnosti, koje predstavljaju odgovarajuće pripreme za procenu i praćenje rizika, održive poslovne planove sa ciljem uticaja i konkurencije u sektor, adekvatne politike i procedure za njegovu kontrolu, kao i administratori sa visokim nivoom kvalifikacija, profesionalizma i etike, lak pristup i poverenje i komunikacija sa relevantnim državnim institucijama zemlje investitora;
- Izradi i održavanju regulatornog okvira koji se sastoji od skupa minimalnih kriterijuma i regulatornih zahteva koji se primenjuju na finansijske institucije, u skladu sa primarnim zakonodavstvom, evropskim direktivama kao i međunarodnim standardima;
- Razvijanju efikasnog nadzornog procesa, primena principa nadzora zasnovane na riziku, kroz provere na licu mesta, kao i analizu, procenu i tumačenje podataka finansijskih institucija, procenu budućih finansijskih trendova, kao i mogućnost preduzimanja korektivnih mera za rešavanje raznih problema;
- Saradnji sa finansijskim institucijama licenciranim i nadgledanim od CBK-a, kao i sa stranim nadzornim organima za banke ili relevantnim regulatornim organima za nebankarske institucije koje deluju na teritoriji Republike Kosovo.

U cilju obavljanja svojih nadzornih funkcija, CBK teži najvišim nivoima integriteta, profesionalizma, efikasnosti, transparentnosti i stalnog razvoja svojih nadzornih kapaciteta.

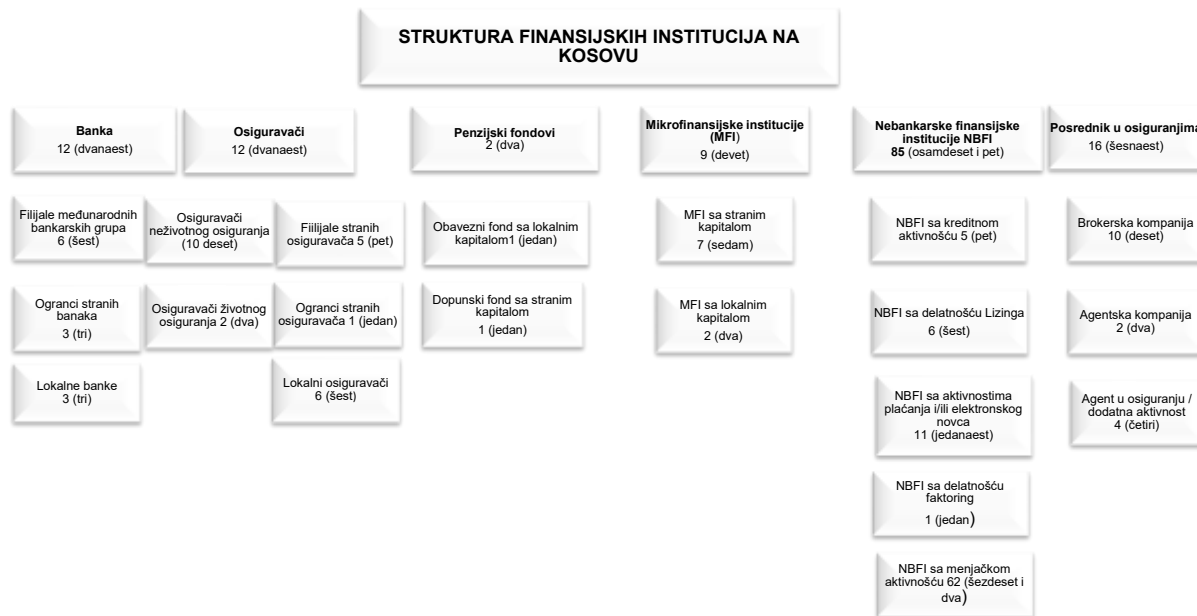
4.1. Licenciranje

Prema Zakonu o CBK-u, jedini organ koji je odgovoran za regulisanje, licenciranje/registraciju i nadzor finansijskih institucija u Republici Kosovo je Centralna banka Republike Kosovo.

CBK ima za cilj da obezbedi vredan, transparentan i sveobuhvatan proces licenciranja, koji pomaže da se obezbedi sigurno, stabilno i konkurentno finansijsko okruženje izgrađeno na principu pravde, pravičnosti i jednakosti. Uslovi i kriterijumi licenciranja su nadzorne prirode i nemaju za cilj postavljanje prepreka investitorima, bilo internih ili eksternih, ali služe da obezbede da samo institucije koje ispunjavaju zakonske uslove na potrebnom nivou ne izlažu zemlju i potrošače rizicima i donose dodate vrednosti, ulaze na tržište. Ulazak stranih investitora na kosovsko tržište, posebno u finansijskom sektoru, dokazuje otvorenu politiku CBK-a prema stranim investicijama, bez kršenja zakonskih uslova, dok je praksa u nekim slučajevima dokazala potrebu za njihovim preispitivanjem i unapređenjem, u skladu sa prevazilaženim praksama i trenutnim izazovima.

Struktura finansijskog sistema na kraju 2023. godine, prema vrsti licenciranih i registrovanih finansijskih institucija koje pružaju finansijske usluge na Kosovu, na osnovu zakona koji se primenjuje u Republici Kosovo i regulatornog okvira na snazi Centralne banke Republike Kosovo, rangirana prema njihovoj težini u sistemu je prikazana na slici 47.

Slika 47. Struktura finansijskog sistema na Kosovu

Izvor: CBK (2024)

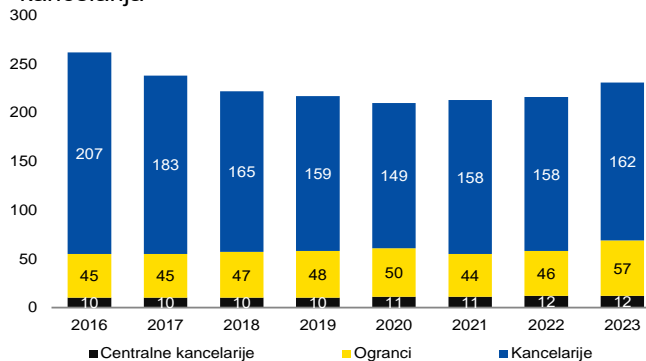
Strukturu finansijskog sistema Kosova čini ukupno 136 licenciranih i registrovanih finansijskih institucija, koje obavljaju svoju delatnost u zemlji na osnovu zakonodavstva koje se primenjuje u Republici Kosovo i regulatornog okvira na snazi CBK-a.

4.1.2. Mreža finansijskog sistema

Na kraju 2023. godine banke su poslovale u ukupno 57 filijala i 162 kancelarija na teritoriji zemlje (pogledajte grafikon 48). Tokom ove godine, uz odobrenje CBK-a, povećan je broj filijala za dve nove banke, dok je broj filijala ostalih banaka ostao skoro isti kao prethodne godine.

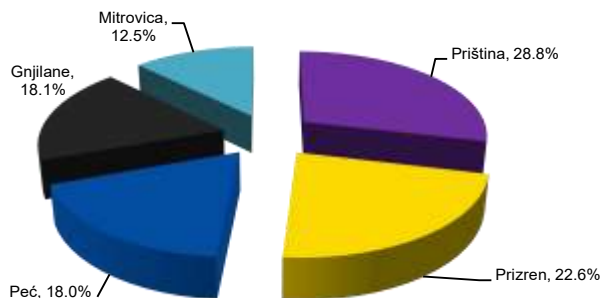
Geografska distribucija bankarske mreže obuhvata skoro celu teritoriju zemlje i bila je skoro ista kao i prethodne godine u odnosu na broj filijala i kancelarija (pogledajte tabelu 11). Međutim, veća koncentracija filijala i

Grafikon 48. Bankarska mreža prema broju ogranaka/kancelarija

Izvor: CBK (2024.)

Grafikon 49. Raspodela stanovništva na Kosovu po regionima

Izvor: ASK (2024)

kancelarija i dalje je evidentna u regionu Prištine sa 36,0 procenata, gde je koncentracija stanovništva takođe veća od 28,8 procenata (pogledajte grafikon 49).

Petogodišnji trend sugerise konzistentne strategije banaka u smislu geografskog fokusiranja. Dakle, u ovom periodu nema značajnijih promena u drugim regionima u odnosu na procenat filijala i kancelarija banaka, a trend se nastavlja skoro proporcionalno u svim regionima. Međutim, finansijska umešanost može dovesti do razmatranja ove rasprostranjenosti.

Tabela 11. Geografska distribucija filijala i kancelarija banaka

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	95	36%	38	15%	42	16%	52	20%	35	13%	262
2017	83	35%	37	16%	39	16%	47	20%	32	13%	238
2018	74	33%	35	16%	38	17%	44	20%	31	14%	222
2019	71	33%	35	16%	37	17%	44	20%	30	14%	217
2020	70	33%	34	16%	32	15%	41	19%	34	16%	211
2021	67	33%	34	17%	28	14%	38	19%	34	17%	201
2022	67	33%	35	17%	29	14%	39	19%	33	16%	203
2023	73	36%	37	18%	33	16%	41	20%	35	17%	219

Izvor: CBK (2024)

Osiguravači su, tokom 2023. godine, svoju delatnost obavljali kroz 60 filijala, kao i prethodne godine, 415 kancelarija i 58 agenata i brokera na teritoriji zemlje (pogledajte grafikon 50), pri čemu je uočeno moguće blago proširenje opšte mreže kancelarija osiguravača u zemlji.

Geografska distribucija mreže osiguravača obuhvata skoro celu teritoriju zemlje, ali se ne poklapa sa geografskom distribucijom stanovništva kao u slučaju banaka. Koncentracija mreže osiguravača, sa akcentom na

filijale osiguravača, u 2023. godini ima najveću zastupljenost u regionu Peći sa 26,7%, zatim u regionu Gnjilana, koji kao regioni ne odražavaju geografsku distribuciju stanovništva i ova struktura je konzistentna tokom šest proteklih godina (pogledajte tabelu 12).

Tabela 12. Geografska distribucija filijala osiguravača

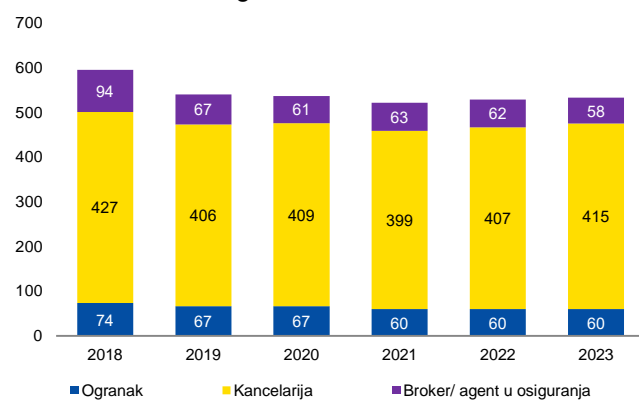
Godine	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	11	15.3%	11	15.3%	21	29.2%	18	25.0%	11	15.3%	72
2017	13	17.8%	11	15.1%	20	27.4%	19	26.0%	10	13.7%	73
2018	14	18.9%	11	14.9%	20	27.0%	19	25.7%	10	13.5%	74
2019	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2020	13	19.4%	10	14.9%	18	26.9%	17	25.4%	9	13.4%	67
2021	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60
2022	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60
2023	12	20.0%	9	15.0%	16	26.7%	15	25.0%	8	13.3%	60

Izvor: CBK (2024)

Penzijski fondovi obavljaju svoju delatnost samo preko centralnih kancelarija koje se nalaze u Prištini.

Krajem 2023. godine mikrofinansijske institucije su svoju delatnost obavljale kroz 138 kancelarija raspoređenih na teritoriji zemlje. Tokom 2023. godine odobreno je otvaranje tri (3) kancelarije, zatvaranje jedne (1) kancelarije i izmeštanje deset (10) drugih kancelarija MFI.

Slika 50. Mreža osiguravača

Izvor: CBK (2024)

Geografska distribucija kancelarija mikrofinansijskih institucija i dalje je uglavnom koncentrisana u dva regiona na teritoriji zemlje, u regionu Prištine i Prizrena (pogledajte tabelu 13).

Tabela 13. Mreža MFI prema geografskoj distribuciji

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Priština
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	27	26%	24	23%	23	22%	19	18%	12	11%	105
2017	29	26%	26	23%	24	21%	20	18%	14	12%	113
2018	32	27%	28	23%	24	20%	22	18%	14	12%	120
2019	37	29%	30	23%	24	19%	23	18%	14	11%	128
2020	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130
2021	38	29%	30	23%	25	19%	23	18%	14	11%	130
2022	39	29%	33	24%	26	19%	24	18%	14	10%	136
2023	41	30%	32	23%	27	20%	24	17%	14	10%	138

Izvor: CBK (2024)

Nebankarske finansijske institucije su na kraju 2023. godine svoju delatnost obavljale u ukupno 1038 kancelarija i agenata raspoređenih na teritoriji zemlje. Geografska distribucija filijala i kancelarija mreže nebankarskih finansijskih institucija koncentrisana je na skoro celoj teritoriji zemlje, gde prednjači Prištinski region sa 37 procenata, zatim region Gnjilana sa 22 procenta, a region Mitrovice ima najmanje učešće u zemlji (pogledajte tabelu 14). Ovaj trend rasta novih kancelarija i agenata doprineo je ulasku na tržište i registraciji novih finansijskih institucija koje se bave platnim uslugama, izdavanjem elektronskog novca i devizama.

Tabela 14. Mreža NBFi (kancelarija i agent) prema geografskoj distribuciji

Opis	Region Prištine		Region Prizrena		Region Peći		Region Gnjilana		Region Mitrovice		Ukupno
	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	Br.	%	
2016	132	29%	85	18%	101	22%	103	22%	41	9%	462
2017	154	29%	96	18%	109	21%	115	22%	52	10%	526
2018	177	30%	111	19%	122	21%	130	22%	53	9%	593
2019	219	31%	126	18%	139	20%	160	23%	65	9%	709
2020	286	33%	150	17%	165	19%	192	22%	82	9%	875
2021	340	36%	163	17%	170	18%	197	21%	80	8%	950
2022	360	36%	177	18%	174	17%	212	21%	81	8%	1004
2023	384	37%	174	17%	177	17%	228	22%	75	7%	1038

Izvor: CBK (2024)

4.1.3 Aktivnost licenciranja

U okviru ispunjavanja funkcije licenciranja i normalnog funkcionisanja finansijskih delatnosti, CBK je tokom 2023. godine razmotrila ukupno 473 zahteva, od kojih šest (6) zahteva za licenciranje, koje prema zakonu na snazi zahtevaju prethodno odobrenje CBK-a (pogledajte tabelu 15). Ovo ne uključuje: (i) razmatrane zahteve podnete za donošenje odluka od 2022. godine, (ii) iskaze interesa za licenciranje/registraciju, (iii) zahteve koji su dobro procenjeni, ali ne podležu odobrenju CBK-a, i (iv) pitanja, obaveštenja i druge ocene koje je razmotrilo CBK. Tokom 2023. godine, slično kao i prošle godine, CBK je uglavnom prihvatila zahteve za registraciju NBFi-a, a došlo je i do blagog porasta zahteva iz bankarskog sektora. Uopšteno govoreći, struktura zahteva za licenciranje ostaje slična, ali uz blagi pad u odnosu na prethodne godine.

U okviru ovih 6 prijava za licenciranje/registraciju tokom 2023. godine, CBK je odobrila 4 prijave, 1 neodobranje i 1 prijava je prenet na obradu u 2024. godinu. U procesu licenciranja, pored zakonskih i regulatornih zahteva, CBK je posvetila posebnu pažnju proceni poslovnog plana i dodatnoj vrednosti, kao i primeni osnovnih principa i pravila za odgovorno i efektivno upravljanje vrednovanjem njihovih organizacionih struktura, upravljanja, kao i podele odgovornosti.

Tabela 15. Struktura zahteva finansijskog sistema odobrenih/odbijenih od strane CBK-a

Transakcije	2022						2023					
	Banka	Penzijski fondovi	MFI & NBFi	Osiguravač	Posred. u osiguranja ostalo	Ukupno	Banka	Penzijski fondovi	MFI & NBFi	Osiguravač	Posred. u osiguranja ostalo	Ukupno
Aplikacije	1	0	8	0	1	10	1	0	5	0	0	6
Glavni deoniciari i promene u kapitalu	4	0	13	3	5	25	5	0	6	2	0	13
Direktori i viši menadžeri i delegiranje funkcija	22	0	45	26	6	99	20	0	26	47	19	112
Vanjski revizor	10	1	30	14	5	60	6	1	9	5	4	25
Promene akta o osnivanju i/ili statuta/naziva	6	0	10	2	4	22	6	1	9	1	1	18
Sticanje udela u kapitalu i prenos portfelja	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Proširenje finansijskih delatnosti	1	0	5	1	0	7	0	0	3	0	1	4
Otvaranje, premeštanje i zatvaranje ogranaka i kancelarija unutar i van zemlje	11	0	44	15	0	70	29	0	42	28	3	102
Licenciranje i registrovanje agenata/brokera	35	0	81	4	53	173	40	0	88	1	8	137
Povlačenje licenciranja/registracije	0	0	47	4	2	53	0	0	53	1	0	54
Ostalo	0	0	1	0	1	2	0	0	1	0	1	2
Ukupno	91	1	284	69	77	522	107	2	242	85	37	473

Izvor: CBK (2024)

Tokom 2023. godine donete su odluke i obrađeni zahtevi za prethodno odobrenje/odbijanje, takođe je bilo zahteva koje su same finansijske institucije dobrovoljno povukle. Ukupno je bilo 473 zahteva, od kojih je 456 dobilo odobrenje, 4 su odbijena, a 13 je dobrovoljno povučeno ili je postupak preispitivanja prekinut zbog nekompletiranja zakonskih procedura i kriterijuma.

Tabela 16. Obradeni zahtevi i zahtevi u postupku, tokom 2023. godine

Aplikacije i zahtevi tokom 2023. godine	Povlačenje	Odobrenje	Odbijanje	Ukupno
Banka	5	101	1	107
Glavni dioničari;	2	2		4
Spoljni revizor;		6		6
Imenovanje vanjskog člana komisije za reviziju		1		1
Imenovanje direktora;		7		7
Imenovanje viših menadžera;		12		12
Otvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		17		17
Licenciranje/registracija agenata;		40		40
Zatvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;	2	1		3
Promene akta o osnivanju i/ili statuta;		6		6
Promena kapitala;	1			1
Premeštanje ogranaka i kancelarija unutar zemlje;		9		9
Početna aplikacija			1	1
BKS		15		15
Imenovanje viših menadžera;		14		14
Proširenje finansijskih aktivnosti;		1		1
FP		2		2
Spoljni revizor;		1		1
Promene akta o osnivanju i/ili statuta;		1		1
NBFI	2	212		214
Glavni dioničari;		1		1
Spoljni revizor;		6		6
Imenovanje direktora;	1	7		8
Imenovanje viših menadžera;		11		11
Otvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		16		16
Licenciranje/registracija agenata;		88		88
Zatvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		1		1
Promene akta o osnivanju i/ili statuta;	1	5		6
Promena kapitala;		5		5
Povlačenje registracije agenata;		53		53
Proširenje finansijskih aktivnosti;		3		3
Premeštanje ogranaka i kancelarija unutar zemlje;		11		11
Početna aplikacija		5		5
MFI		27		27
Spoljni revizor;		3		3
Imenovanje direktora;		3		3
Imenovanje viših menadžera;		4		4
Otvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		3		3
Zatvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		1		1
Promene akta o osnivanju i/ili statuta;		3		3
Premeštanje filijala i kancelarija unutar zemlje;		10		10
OK u likvidaciji		1		1
Spoljni revizor;		1		1
OK-život	1	6	2	9
Imenovanje direktora;		2	1	3
Imenovanje viših menadžera;	1	4	1	6
OK-ne života	5	72		77
Spoljni revizor;		5		5
Delegiranje funkcija		1		1
Imenovanje direktora;		11		11
Imenovanje viših menadžera;	4	23		27
Otvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		17		17
Licenciranje/registracija agenata;		1		1
Zatvaranje ogranaka i kancelarija u zemlji;		1		1
Promena imena;		1		1
Promena kapitala;		2		2
Povlačenje registracije agenata;		1		1
Premeštanje ogranaka i kancelarije unutar zemlje;	1	9		10
Posrednik u osiguranju		20	1	21
Spoljni revizor;		3		3
Imenovanje direktora;		4		4
Imenovanje viših menadžera;		1		1
Licenciranje brokera;		7	1	8
Promene akta o osnivanju i/ili statuta;		1		1
Proširenje finansijskih aktivnosti;		1		1
Premeštanje ogranaka i kancelarija unutar zemlje;		3		3
Ukupno	13	456	4	473

Izvor: CBK (2024)

4.2. Regulisanje

4.2.1. Pravni i regulatorni okvir finansijskog sistema

Izrada novih podzakonskih akata i pregled regulatornog okvira koji je na snazi ima za cilj da ga kompletira i kontinuirano poboljšava, kako bi se postigao efikasniji nadzor i primenili zakonski zahtevi za finansijske institucije licencirane/registrovane i nadgledane od strane CBK-a kroz usklađivanje sa regulatornim aktima Evropske unije i sa osnovnim principima za efikasan nadzor drugih relevantnih međunarodnih institucija.

CBK je do sada izgradilo regulatorni okvir za licenciranje, regulisanje i nadzor finansijskih institucija na osnovu najboljih međunarodnih praksi, uz kontinuiranu podršku poznatih međunarodnih institucija, kao što su Grupacija Svetske banke (SB), Međunarodni monetarni fond (MMF), USAID, FED, Trezor SAD, ECB, Evropska banka za obnovu i razvoj (EBOR), KfW, GIZ i druge međunarodne institucije. Regulatorni okvir je dizajniran u skladu sa evropskim direktivama koje se odnose na regulisanje finansijskih institucija, kao i međunarodnim standardima i najboljim praksama za regulisanje i nadzor finansijskih institucija. Takođe, CBK je nastavila sa postepenim procesom ka usklađivanju sa osnovnim principima za nadzor banaka, koje je izdala Bank for International Settlements (BIS), i osnovnim principima za nadzor osiguravača koje je izdala Međunarodna asocijacija za nadzor osiguranja. (International Association for Insurance Supervision - IAIS). Budući da su direktive, međunarodni standardi i pomenuti principi koji se odnose na regulisanje finansijskih institucija i njihove oblasti delovanja dinamičke prirode, to utiče da izrada pravnog okvira bude kontinuiran i složen proces jer zahteva završetak i promenu postojećeg zakonskog i regulatornog okvira, takođe zahteva adekvatan pristup u cilju pažljivog proučavanja specifičnih okolnosti na Kosovu, za adekvatno prilagođavanje ovih međunarodnih pravnih instrumenata u funkciji potreba finansijskog sektora na Kosovu.

Pored ovoga, CBK je inicirala i predsedavala grupom za izradu nacrtu zakona o bankama, dok je nastavila aktivnost na Zakonu o platnim uslugama, Zakonu o mikrofinansijskim institucijama (nebankarski). Takođe, u toku je razmatranje zakonskih izmena u oblasti osiguranja – Zakona o autoodgovornosti, kao i učešće u radnoj grupi o koncept dokumentu za tržišta kapitala. Očekuje se da će ove pravne inicijative biti rešene u 2024-25. godini.

4.2.2. Pravni i regulatorni okvir za nadzor banaka

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje banaka, tokom 2023. godine sprovedene su sledeće aktivnosti:

4.2.2.1. Nacrt novog zakona o bankama

CBK je završila nacrt zakona o bankama koji ima za cilj da reguliše bankarsku i finansijsku aktivnost banaka u Republici Kosovo, u cilju podsticanja i vođenja stabilnog finansijskog sistema, obezbeđivanjem odgovarajućeg nivoa zaštite interesa deponenata, kroz regulisanje kriterijuma za osnivanje i licenciranje banaka, organizaciju i zdravo upravljanje bankama, prudencijalni nadzor banaka, zaštitu potrošača, kao i oporavak, zatvaranje i likvidaciju banaka.

Ovaj nacrt zakona, koji se sastoji od 150 članova, podeljenih u četiri poglavlja, ima za cilj da usaglasi pravni okvir za banke na Kosovu sa pravnim tekovinama Evropske unije, kako sledi:

- Uredba o prudencijalnim zahtevima za kreditne institucije i investiciona društva (Uredba 575/2013/EU, sa izmenom i dopunom Uredbe 648/2012/EU).

- Direktiva o pristupu delatnosti kreditne institucije i prudencijalnom nadzoru kreditne institucije i investicionog društva (Direktiva 2013/16/EU o izmenama i dopunama Direktive 2002/87/EK i stavljanju van snage Direktive 2006/48/EK i 2006/49/EK).
- Direktiva o uspostavljanju okvira za oporavak i likvidaciju kreditnih institucija i investicionih društava (Direktiva 2014/59/EU, o izmenama i dopunama)
- Direktive 82/891/EEK, 2001/24/EK, 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2005/56/EK, 2007/36/EK, 2011/35/EU, 2012/30/EU i 2013. /36/EU, kao i Uredbe 1093/2010/EU i 648/2012/EU.

Ovaj nacrt zakona će se primenjivati na sve banke, uključujući filijale stranih banaka koje obavljaju bankarske i finansijske delatnosti, njihove akcionare, upravni odbor, više rukovodioce, zaposlene, agente i njihove filijale, takođe će se primenjivati i na aspekte računovodstva i sistema finansijskog izveštavanja banaka, uključujući zahteve revizije.

4.2.2.2. Usklađivanje sa propisima EU u pogledu upravljanja rizikom likvidnosti u bankama

Tokom 2023. godine, kao deo procesa usklađivanja regulatornih zahteva CBK-a sa Bazelskim standardima i evropskim direktivama/uredbama, usvojena je i stupila na snagu Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti banaka, koja definiše minimalne standarde i zahteve za efikasno upravljanje rizikom likvidnosti od strane banaka.

4.2.2.3. Regulatorni okvir za procenu vrednosti nepokretnosti

CBK je pregledala regulatorni okvir za procenu vrednosti nekretnina u cilju ažuriranja zahteva za poboljšanje prakse procene vrednosti nekretnina od strane finansijskih institucija u skladu sa novim standardima European Valuation Standards 2016 (EVS). Ovaj projekat je razvijen uz podršku savetnika iz Trezora SAD, stručnjaka sa dugogodišnjim iskustvom u oblasti procene vrednosti nekretnina za potrebe banaka.

4.2.2.4. Uredba o riziku zemlje i riziku transfera

Tokom 2023. godine usvojena je Uredba o riziku zemlje i riziku transfera. Ova Uredba se bavi rizikom zemlje, koji se odnosi na mogućnost ili rizik da strani zajmoprimac (državni ili drugi) nije u mogućnosti ili ne želi da ispunjava obaveze zbog specifičnih uslova zemlje, a to mogu biti ekonomski, politički, društveni, prirodni ili drugi događaji, npr. kao i rizik transfera koji je jedan od rizika zemlje.

4.2.2.5. Uredba o internoj proceni likvidnosti banaka (ILAAP)

Tokom 2023. godine nastavljena je izrada Uredbe o internom procesu procene adekvatnosti likvidnosti banaka (engleski: Internal Liquidity Adequacy Assessment Process – ILAAP), koja se zasniva na Bazelskom okviru i evropskim direktivama. Svrha ove Uredbe je da definiše proces interne procene adekvatnosti likvidnosti banke kako bi se obezbedilo da očekivani rizici i odlivi budu u dovoljnoj meri pokriveni internom likvidnošću kojom banka raspolaže.

4.2.2.6. Uredba o korporativnom upravljanju bankama

Tokom 2023. godine završen je nacrt Uredbe o korporativnom upravljanju bankama, koja dopunjava i menja postojeću uredbu o korporativnom upravljanju bankama. Ovo je postignuto uz podršku tehničke pomoći u okviru Projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBOR. Svrha Uredbe je usklađivanje regulatornog okvira sa dobrim praksama korporativnog upravljanja banaka, kao važnog faktora za održavanje održivosti i stabilnosti bankarskog sektora u celini. Ova Uredba definiše minimalne uslove za akcionare banke, Upravni odbor i više

rukovodioce u pogledu njihovih odgovornosti u korporativnom upravljanju. Tokom 2023. godine, takođe su organizovane radionice za osoblje CBK-a kao i za bankarsku industriju u vezi sa promenama i novim zahtevima koji proizilaze iz novog nacрта ove Uredbe. Očekuje se da će isti biti odobren tokom 2024. godine.

4.2.2.7. Uredba o eksternoj reviziji banaka

Tokom 2023. godine izvršena je izmena postojeće Uredbe o eksternoj reviziji banaka, koju je odobrila CBK i stupila je na snagu decembra 2023. godine. Ovim amandmanom je usaglašeno kontinuirano zapošljavanje eksternog revizora istog usklađeno sa zahtevima za druge nebankarske institucije, odnosno ograničeno je na pet (5) uzastopnih revizija, ograničavajući da isti revizor može ponovo učestvovati u reviziji iste banke nakon proteka vremenskog roka od najmanje dve (2) godine.

4.2.2.8. Uredba o direktorima i višim rukovodiocima banaka

U cilju jačanja kriterijuma potrebnih za više rukovodeće pozicije u bankama, tokom 2023. godine CBK je počela da dopunjuje i menja postojeću Uredbu o direktorima i višim rukovodiocima banaka, koja je finalizovana i očekuje se da će biti usvojen tokom 2024. godine.

4.2.2.9. Uredba o licenciranju banaka i filijala stranih banaka

U 2023. godini započeta je izmena postojeće Uredbe o licenciranju banaka i filijala stranih banaka. Svrha Uredbe je da se utvrde uslovi, uslovi, procedure i rokovi koji se moraju poštovati za licenciranje banaka i/ili filijala stranih banaka, transakcije koje zahtevaju prethodno odobrenje od strane CBK-a tokom obavljanja delatnosti od strane banaka i filijala stranih banaka, kao i obaveze za obaveštavanje CBK-a od strane banaka i filijala stranih banaka tokom obavljanja njihove delatnosti. Nacrt uredbe je u procesu finalizacije i očekuje se da će isti biti prosleđen na odobrenje tokom 2024. godine.

4.2.2.10. Ostale aktivnosti vezane za regulatorni okvir u oblasti banaka

Tokom 2023. godine nastavljeno je angažovanje na projektu sa Svetskom bankom (FinSAC) na unapređenju regulatornih akata za upravljanje klimatskim i ekološkim rizicima. U tu svrhu održani su sastanci sa predstavnicima Svetske banke i drugim zainteresovanim stranama. Trenutno je u procesu izrade Savetodavno pismo za banke u vezi sa klimatskim i ekološkim rizicima u skladu sa najboljom međunarodnim praksama koja se primenjuje u ovoj oblasti.

4.2.2.11. Uredba o gotovinskom poslovanju

Uredba o gotovinskom poslovanju usvojena je 27. decembra 2023. godine u cilju unapređenja i definisanja regulatornih standarda za stručno obavljanje poslova finansijskih institucija u oblasti gotovinskog poslovanja. Uredba obuhvata kontrolu količine novca u opticaju, zaštitu integriteta finansijskog sistema, borbu protiv falsifikovanog novca, zaštitu potrošača, borbu protiv pranja novca i aktivnosti finansiranja terorizma, kao i rešavanje drugih pitanja vezanih za delokrug CBK-a. Takođe, uredba ima za cilj poboljšanje platnog sistema, sprovodi ustavni mandat o isključivoj upotrebi evra kao zakonskog sredstva plaćanja i zabranjuje rad finansijskih institucija koje nemaju licencu izdatu od strane CBK-a uz operisanje mašina koje omogućavaju deponovanje i podizanje gotovine. Isto zabranjuje ponovni promet novčanica od 500 evra kako bi se obeshrabrile velike gotovinske transakcije.

4.2.3. Regulatorni okvir za mikrofinansijske i nebankarske institucije

U cilju daljeg razvoja regulatornog okvira za regulisanje mikrofinansijskih i nebankarskih institucija, tokom 2023. godine izrađeni su sledeći nacrti zakonskih i podzakonskih akata, čije će usvajanje zavisiti od usaglašenosti sa novim zakonom, gde će biti promena.

4.2.3.1. Nacrt zakona o mikrofinansijskim i nebankarskim institucijama

Ministarstvo finansija, rada i transfera je tokom 2022. godine formiralo radnu grupu za izradu ovog zakona. Predstavnik CBK-a je deo ove radne grupe. Ova radna grupa je započela rad na finalizaciji nacrtu ovog zakona. Tokom 2023. godine nastavljena je aktivnost u pravcu izrade ovog zakona, pri čemu je angažovan i tim Međunarodne finansijske korporacije (IFC), a očekuje se da isti bude prosleđen na usvajanje tokom 2024. godine.

4.2.3.2. Uredba o korporativnom upravljanju mikrofinansijskih i nebankarskih institucija

Tokom 2023. godine završen je novi Nacrt uredbe o korporativnom upravljanju, uz podršku tehničke pomoći u okviru Projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBOR. U okviru regulisanja korporativnog upravljanja ovih institucija, sastavljeno je i Savetodavno pismo koje će poslužiti kao vodič koji pokazuje očekivanja CBK-a za sprovođenje Uredbe, a koje neće imati svrhu naručivanja već samo informisanja. Svrha Uredbe je da definiše regulatorni okvir u skladu sa dobrom praksom korporativnog upravljanja. Uredba definiše minimalne uslove za Upravni odbor i više rukovodioce u pogledu njihovih odgovornosti u korporativnom upravljanju. Tokom 2023. godine, takođe su organizovane radionice za osoblje CBK-a i relevantnu industriju u vezi sa zahtevima koji proizilaze iz ove Uredbe. Uredba je podvrgnuta reviziji i očekuje se da će ista biti prosledene na odobrenje tokom 2024. godine.

4.2.3.3. Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti za NBFI

U cilju regulisanja pitanja upravljanja rizikom likvidnosti za NBFI tokom 2023. godine, završen je Nacrt uredbe o upravljanju rizikom likvidnosti za NBFI. Uredbom se utvrđuju minimalni standardi i zahtevi za efikasno upravljanje rizikom likvidnosti od strane NBFI-a, kako bi NBFI imale kvalitetna besplatna likvidna sredstva koja se lako i odmah mogu pretvoriti u gotovinu, kako bi svoje obaveze izmirivale na vreme. Ova Uredba je u procesu usvajanja od strane organa za donošenje odluka i očekuje se da će biti odobrena tokom 2024. godine.

4.2.3.4. Uredba o eksternoj reviziji MFI

Uredba o eksternoj reviziji MFI je izmenjena-dopunjena zbog usklađivanja sa najnovijim dešavanjima u ovoj oblasti, isto kao i Uredba o eksternoj reviziji banaka. Ovom Uredbom, kontinuirani radni odnos istog eksternog revizora je produžen na pet (5) godina ili pet (5) uzastopnih revizija. Tokom 2023. godine sastavljen je konačni nacrt, za koji se očekuje da će ga organi za donošenje odluka CBK-a odobriti do 2024. godine.

4.2.3.5. Uredba o eksternoj reviziji NBFI-a

Ova Uredba je dopunjena-izmenjena iz razloga usklađivanja sa najnovijim dešavanjima u ovoj oblasti. Uredbom se usklađuje kontinuirani rad istog eksternog revizora na pet (5) godina ili pet (5) uzastopnih revizija. Tokom 2023. godine sastavljen je nacrt za koji se očekuje da bude odobren tokom 2024. godine.

4.2.3.6 Uredba o registraciji mikrofinansijskih institucija

Tokom 2023. godine započeta je izmena Uredbe o registraciji MFI-a. Svrha Uredbe je da definiše uslove, zahteve, procedure i rokove koji se moraju poštovati za registraciju MFI za obavljanje finansijske delatnosti, uključujući filijale MFI, transakcije koje zahtevaju prethodno odobrenje CBK-a tokom obavljanja aktivnosti od strane MFI, i obaveze za obaveštavanje CBK-a od strane MFI tokom obavljanja njihove aktivnosti. Nacrt je u fazi finalizacije i očekuje se da će biti prosleđen na odobrenje 2024. godine.

4.2.3.7. Uredba o registraciji nebankarskih finansijskih institucija

Tokom 2023. godine počela je dopuna-izmena Uredbe o registraciji NBFI-a. Svrha Uredbe je da odredi uslove, zahteve, procedure i rokove koji se moraju poštovati za: registraciju NBFI-a za obavljanje finansijske delatnosti, uključujući filijalu NBFI-a, transakcije koje zahtevaju prethodno odobrenje CBK-a tokom obavljanja aktivnosti od strane NBFI-a i obaveze za obaveštavanje CBK-a od strane NBFI-a tokom obavljanja svojih aktivnosti. Nacrt je u fazi finalizacije i očekuje se da će biti prosleđen na odobrenje 2024. godine.

4.2.4. Regulatorni okvir za osiguravače

U cilju daljeg razvoja zakonskog i regulatornog okvira osiguravača i posrednika u osiguranju, tokom 2023. godine izrađeni su sledeći zakonski i podzakonski akti:

4.2.4.1. Uredba o korporativnom upravljanju osiguravačima

Tokom 2023. godine završen je nacrt nove Uredbe o korporativnom upravljanju osiguravačima, koja dopunjava i menja postojeću uredbu o korporativnom upravljanju osiguravačima. Ovo je postignuto uz podršku tehničke pomoći u okviru Projekta korporativnog upravljanja koji podržava EBOR. U okviru uredbe o korporativnom upravljanju osiguravača, sastavljeno je Savetodavno pismo, koje će poslužiti kao vodič koji pokazuje očekivanja CBK-a za sprovođenje Uredbe. Tokom 2023. godine, takođe su organizovane radionice za osoblje CBK-a i industrije osiguranja u vezi sa zahtevima koji proizilaze iz ove Uredbe. Očekuje se da će isti biti odobren tokom 2024. godine.

4.2.4.2. Uredba o internim kontrolama i internoj reviziji osiguravača

U okviru Projekta o korporativnom upravljanju finansijskih institucija koji podržava EBOR, tokom 2023. godine završen je revidirani nacrt postojeće Uredbe o internim kontrolama i internoj reviziji osiguravača. Očekuje se da će konačni nacrt ove Uredbe biti usvojen zajedno sa Uredbom o korporativnom upravljanju osiguravačima tokom 2024. godine.

4.2.4.3. Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača

Uredba o upravljanju rizikom likvidnosti osiguravača utvrđuje minimalne standarde i zahteve za efikasno upravljanje rizikom likvidnosti od strane osiguravača, kako bi osiguravači imali kvalitetnu besplatnu likvidnu imovinu koja se lako i odmah može konvertovati u gotovinu radi ispunjavanja obaveza na vreme. Ova Uredba je finalizovana i usvojena je početkom 2024. godine.

4.2.4.4. Uredba o zahtevima za zadržavanje rizika i pokriće kroz reosiguranje

Tokom 2023. godine, završena je postojeća Uredba o zahtevima za zadržavanje rizika i pokriću putem reosiguranja, u kojoj su rešavani problemi koji su identifikovani od strane CBK-a tokom

sprovođenja Uredbe od strane osiguravača. Ova Uredba je finalizovana i usvojena početkom 2024. godine .

4.2.4.5. Uredba o upravljanju operativnim rizikom osiguravača

Prilikom sprovedenih kontrola kod osiguravača, uočeno je da je neophodno regulisati upravljanje operativnim rizikom osiguravača. Završen je nacrt ove Uredbe koja će se baviti dodatnim zahtevima za osiguravače u pogledu upravljanja ovim rizikom. Svrha ove Uredbe je da definiše osnovne principe za identifikaciju, merenje, kontrolu i upravljanje operativnim rizikom osiguravača, njegovu strukturu i komponente, kao i nadzornim zahtevima od strane CBK-a. Ova Uredba je finalizovana i nalazi se u fazi obrade u CBK-u.

4.2.4.6. Uredba o informacionim sistemima za osiguravače

Uredbom o informacionim sistemima za osiguravače definisani su minimalni kriterijumi i uslovi koje osiguravači moraju da ispunjavaju za organizaciju i rad svojih informacionih sistema, koji omogućavaju smanjenje rizika koji mogu biti uzrokovani zloupotrebom informacionih sistema i održavanje pouzdanosti ovih sistema, kao podrška delatnosti osiguravača. Ova Uredba je finalizovana i nalazi se u fazi obrade u CBK-u.

4.2.4.7. Uredba o transakcijama sa povezanim licima osiguravača

Svrha uredbe o transakcijama sa povezanim licima osiguravača je utvrđivanje principa u slučajevima transakcija koje osiguravač vrši ili namerava da izvrši sa licima povezanim sa tim osiguravačem. Stupanjem na snagu ove Uredbe prestaje da važi Uredba 27 osiguranja. Ovaj nacrt uredbe je finalizovan i nalazi se u fazi obrade u CBK-u.

4.2.4.8. Uredba o upravljanju provizijama i operativnim troškovima osiguravača

Tokom 2023. godine, usvojen je završen i dopunjeni nacrt postojeće Uredbe o upravljanju provizijama i operativnim troškovima osiguravača, u kojoj su adresirani problemi identifikovani od strane CBK-a tokom njegove implementacije od strane osiguravača. Ovom Uredbom su definisani kriterijumi i ograničenja za upravljanje provizijama i troškovima neživotnih osiguravača.

4.2.4.9. Smernice o obračunu i evidentiranju „Odloženih troškova nabavke“ (eng. DAC) u finansijskim izveštajima

Postojeće smernice su dopunjene-izmenjene. Ovim smernicama se uređuje i standardizuje postupak kao i metodologija obračuna i izveštavanja „Odloženih troškova kupovine“ u finansijskim izveštajima osiguravača. Ove smernice su u fazi postupka za odobrenje u CBK-u.

4.2.4.10. Uredba o licenciranju osiguravača i eksternih filijala osiguranja

Tokom 2023. godine započeta je izmena Uredbe o licenciranju osiguravača i filijala stranih osiguravača. Njegova svrha je da odredi uslove, zahteve, procedure i rokove koji se moraju poštovati za licenciranje osiguravača/reosiguravača i filijala eksternih osiguravača/reosiguravača, transakcije koje zahtevaju prethodnu saglasnost od strane CBK-a tokom obavljanja delatnosti osiguravača/reosiguravača i filijale eksternih osiguravača/reosiguravača, i obaveze za obaveštavanje CBK-a od strane osiguravača/reosiguravača i filijala eksternih osiguravača/reosiguravača tokom obavljanja njihove aktivnosti. Nacrt je u fazi finalizacije i očekuje se da će biti prosleđen na usvajanje tokom 2024. godine.

4.2.4.11. Uredba o licenciranju posrednika u osiguranju

Tokom 2023. godine započeta je izmena Uredbe o licenciranju posrednika u osiguranju. Njena svrha je da odredi uslove, zahteve, procedure i rokove koji se moraju poštovati za licenciranje posrednika u osiguranju i reosiguranju, transakcije koje zahtevaju prethodno odobrenje od CBK-a tokom obavljanja aktivnosti posredovanja u osiguranju, i obaveze za obaveštenja CBK-u od strane posrednika u osiguranju pri obavljanju svoje delatnosti. Nacrt je u fazi finalizacije i očekuje se da će biti prosleđen na usvajanje tokom 2024. godine.

4.2.4.12. Uredba o aktuarima osiguranja

Tokom 2023. godine započeta je izmena-dopuna Uredbe o aktuarima osiguravača. Cilj je da se ovom izmenom-dopunom ograniči angažovanje istog aktuara na više od dva osiguravača. Nacrt je finalizovan i ova Uredba je usvojena početkom 2024. godine.

4.2.5. Regulatorni okvir za penzijske fondove

U cilju daljeg razvoja zakonskog i regulatornog okvira penzionih fondova tokom 2023. godine, izrađeni su sledeći podzakonski akti:

4.2.5.1. Uredba o učešću u Penzionom fondu i stručnim kategorijama zaposlenih

Tokom 2023. godine započeta je izrada Uredbe o učešću u Penzionom fondu i stručnim kategorijama zaposlenih. Svrha ove Uredbe je da se utvrde uslovi za učešće zaposlenih u dopunskim penzijskim fondovima poslodavca u okviru penzijskih programa koje sponzorise poslodavac. Nacrt je u fazi finalizacije i očekuje se da će biti prosleđen na usvajanje tokom 2024. godine.

4.2.5.2. Uredba o gašenju individualnih dodatnih penzija

Tokom 2023. godine finalizovana je Uredba o gašenju individualnih dodatnih penzija. Ova Uredba definiše uslove koji se moraju ispuniti za prestanak individualne dodatne penzije, kao i određene obaveze za penzijske osiguravače, njihov upravni odbor i specijalnog menadžera kojeg imenuje CBK. Očekuje se da će Uredba biti usvojena 2024. godine.

4.2.5.3. Uredba o prestanku rada Dopunskog penzijskog fonda poslodavca

Uredba o prestanku rada Dopunskog penzijskog fonda poslodavca je završena i u fazi je prosleđivanja u CBK na odobrenje. Ova Uredba definiše uslove koji se moraju ispuniti tokom prestanka rada Dopunskog penzijskog fonda poslodavca, obaveze sponzora, Upravnog odbora Penzijskog fonda i specijalnog menadžera kojeg imenuje CBK da izvrši likvidaciju i raspodelu penzijskih sredstava. Očekuje se da će Uredba biti usvojena 2024. godine.

4.2.5.4. Uredba o nadzoru oblasti informacionih tehnologija u penzionim fondovima

Ova Uredba je prošla odobrenje od strane Izvršnog odbora i nalazi se u proceduri usvajanja od strane CBK-a. Svrha ove Uredbe je da se utvrde minimalni kriterijumi i uslovi koje penzioni fondovi moraju da ispunjavaju za organizaciju i rad svojih sistema informacionih tehnologija radi smanjenja operativnog rizika i održavanja pouzdanosti ovih sistema. Očekuje se da će Uredba biti usvojena 2024. godine.

4.2.6. Ostale regulatorne aktivnosti

Ostale aktivnosti koje se mogu izdvojiti tokom 2023. godine su:

- Izrada Smernica za kriterijume za imenovanje administratora i likvidatora finansijskih institucija, odobrenih od strane organa za donošenje odluka CBK-a;
- Aktivnosti u vezi sa izveštajima, upitnicima i drugim raznim dokumentima prihvaćenim od strane Evropske komisije, Vlade Republike Kosovo i drugih međunarodnih organizacija.

5. Nadzor finansijskog sistema

Da bi se odrazila aktivnost CBK-a u oblasti finansijskog nadzora u skladu sa zahtevima koji proizilaze iz relevantnog primarnog i sekundarnog zakonodavstva, u nastavku je predstavljena aktivnost finansijskog nadzora prema prirodi finansijskih institucija.

Bankarski sektor

Tokom 2023. godine nastavljena je aktivnost bankarskih pregleda, kroz neposredne preglede banaka, kroz primenu pristupa nadzora zasnovanog na riziku prema Priručniku za nadzor zasnovanog na riziku za banke.

Prilikom kompletnih pregleda banaka na licu mesta, rizični profil banaka, način upravljanja, apetiti banaka za preuzimanjem rizika, sistem koji su uspostavile za upravljanje rizicima, kao i praćenje ispunjenosti preporukama proisteklih sa preliminarnih pregleda CBK-a.

Ove godine u bankama su obavljani sledeći pregledi:

Tabela 17. Broj pregleda u bankama, tokom 2023. godine

Institucije	Vrsta pregleda
Banka	3 puna pregleda
	4 fokusirana pregleda

Izvor: CBK (2024)

Izveštaji o potpunim pregledima se sastavljaju prema vrsti bankarskih rizika: kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik i operativni rizik.

Pored potpunih pregleda, izvršeni su i pregledi fokusirani na banke kao što su ulaganja u hartije od vrednosti i velike izloženosti.

Kao sastavni deo pregleda, dato je 76 relevantnih preporuka sa rokovima za sprovođenje, u zavisnosti od težine, uticaja i osetljivosti nalaza.

Njihovo ispunjavanje je kontinuirano praćeno od strane banke, pri čemu se proveravalo da li su preporuke ispunjene u zadatim rokovima.

Kao rezultat opreznog nadzora i regulatornog okvira u skladu sa Bazelskim standardima i Regulatornim okvirom EU, bankarski sektor ostaje zdrav, dobro kapitalizovan i likvidan, kao i sa dobrim kvalitetom aktive.

Detaljnije informacije o bankarskom sektoru i glavnim pokazateljima date su u odeljku 3.4, odnosno tački 3.4.2 ovog Izveštaja.

Sektor mikrofinansijskih institucija i nebankarskih finansijskih institucija

Mikrofinansijske institucije (MFI) i nebankarske finansijske institucije (NBFI) tokom 2023. godine nastavile su da dodaju težinu razvoju finansijske industrije zemlje i kao takve ostaju sve aktivnije u finansijskom posredovanju, u kreditiranju uglavnom slojeva društva sa malim prihodima, porodične privrede i individualna preduzeća koja teško pronalaze pristup izvorima finansiranja. Kao MFI, i NBFI sa kreditnom aktivnošću, lizingom i menjačnicama, nastavila su uspešno da ponude svoje proizvode u privredi. Važan fokus na finansijskom tržištu su takođe NBFI-i usluga transfera novca i plaćanja, sa naglaskom na institucije koje izdaju elektronski novac.

Kao rezultat kontinuiranog širenja punktova platnih usluga, kao i prihvatljivih i prilično konkurentnih troškova u pružanju ovih usluga, NBFi sa delatnošću platnih usluga i izdavanja elektronskog novca ostvarile su veoma pozitivan učinak.

Sektor NBFi nastavio je da karakteriše kontinuirani rast tokom 2023. godine, kako u pogledu rada novih institucija na ovom tržištu, tako i u pogledu lansiranja novih proizvoda i usluga. Tokom godine, Odeljenje za bankarski nadzor je pratilo finansijski učinak MFI i NBFi kroz mesečne izveštaje koje su oni dostavljali CBK-u, kao i kroz vršenje kontrola na licu mesta u odgovarajućim institucijama, i u kom slučaju su, u zavisnosti od potreba preduzete neophodne radnje, nakon čega su date konkretne preporuke koje ove institucije treba da sprovedu. U određenim slučajevima su preduzete i administrativne mere. U 2023. godini obavljeni su sledeći pregledi u MFI-u i NBFi-u:

Tabela 18. Broj pregleda u MFI i NBFi

Institucije	Vrsta pregleda
NBFi	6 punih pregleda

Izvor: CBK (2024)

Tokom 2023. godine obavljeno je 6 punih pregleda u NBFi (pogledajte tabelu 18), pri čemu je u skladu sa relevantnim ciljevima, nadzor na licu mesta u NBFi-u tokom ove godine bio fokusiran na procenu upravljanja rizikom, usklađenosti sa Zakonodavstvo CBK-a, njihove interne politike i opštu procenu korporativnog institucionalnog upravljanja. Takođe, tokom pregleda u NBFi ispitan je i procenjen rizik u oblasti informacionih tehnologija, sa fokusom na opštu bezbednost sistema, kao i stvaranje i dopunu mera bezbednosti za pravilno funkcionisanje informacionih tehnologija. Shodno tome, refleksije ovih institucija u skladu sa pozitivnim pomacima u ovom sektoru ukazuju na korake uspeha u odnosu na adekvatan pristup i efikasni nadzor CBK-a, gde je kroz relevantne preglede i konkretne preporuke za sprovođenje bilo moguće odraziti napredak u upravljanju rizicima, internim kontrolama, kao i unapređenju regulatorne infrastrukture i infrastrukture izveštavanja ovog sektora.

Detaljnije informacije o mikrofinansijskom i nebankarskom sektoru i ključnim pokazateljima su obuhvaćene u odeljku 3.4, odnosno tački 3.4.5 ovog Izveštaja.

Sektor osiguranja

CBK je nastavila aktivnost u obavljanju dužnosti i odgovornosti u cilju opreznog nadzora sektora osiguranja u 2023. godini. Aktivnost nadzora je sprovedena putem nadzora na licu mesta – pregleda i sistema praćenja i analize finansijskih izveštaja. CBK je angažovana punim kapacitetom u sprovođenju kompletnih i fokusiranih pregleda. Cilj ovih pregleda je bio da se proceni opšte stanje dotičnih institucija u odnosu na profil rizika i usklađenost sa zakonima i propisima CBK-a, kako bi se zaštitili osiguranici i održala finansijska stabilnost institucija. Klasifikacija osiguravača koji će biti predmet pregleda zasniva se na nekoliko faktora, počev od analize finansijskih izveštaja i pokazatelja, mišljenja o finansijskim izveštajima eksternog revizora, preliminarne pregleda, žalbi osiguranika CBK-u, kao i drugi relevantni faktori. To je uticalo na određivanje prioriteta najrizičnijih institucija da budu predmet narednih pregleda od strane CBK-a i, kao rezultat, na podizanje nivoa efikasnog nadzora.

Tabela 19. Broj pregleda sektora osiguranja

Institucija	Vrsta pregleda
Osiguravač	6 kompletnih pregleda
Obrađivač štete	2 fokusiranih 2 pregleda
Posrednik	1 pun pregled 1 fokusiran

Izvor: CBK (2024)

Tokom 2023. godine, CBK je nastavila sa primenom Priručnika za nadzor na osnovu rizika za osiguravače, koji predstavlja napredni konceptualni okvir koji se odnosi na nadzor. Ovo radi usaglašavanja sa savremenim principima nadzora osiguranja, proširenja i podsticanja ranog identifikovanja rizika prisutnih kod osiguravača, kao i izrade opreznih nadzornih preporuka u cilju očuvanja sigurnosti i finansijske stabilnosti osiguravača. Pored toga, CBK se takođe angažovala u projektima sa materijalnim uticajem na regulatorni i nadzorni okvir osiguravača. Uz podršku koju je pružila Svetska banka, CBK je nastavila početne faze dugoročnog projekta za usklađivanje sa kapitalnim zahtevima prema Solventnosti II. Tokom ove godine, tim Svetske banke uspeo je da dovrši predlog koji se odnosi na mapu puta za usklađivanje sa kapitalnim zahtevima prema Solventnosti II. Takođe, deo ove pomoći je i određivanje premije za proizvod obaveznog osiguranja od autoodgovornosti prema faktorima rizika i proces pripreme za liberalizaciju tržišta.

Sektor osiguranja je 2023. godinu zaključio u skladu sa zakonskim zahtevima u vezi sa garantnim fondom, solventnošću i prihvatljivom imovinom za pokriće tehničkih rezervi prema eksternoj reviziji, označavajući dalje značajno poboljšanje u odnosu na prethodne periode. Ovo poboljšanje u odnosu na isti period prethodne godine takođe je rezultat boljeg poslovanja osiguravača, kao i dodavanja/ulivanja kapitala u iznosu od 1.3 miliona evra od strane akcionara. Shodno tome, kapital u odnosu na garantni fond za „neživotne” osiguravače u 2023. godini iznosi 129,3 odsto preko prihvaćene stope od 100 odsto, dok za „životne” osiguravače taj koeficijent iznosi 148,1 odsto. Međutim, kvalitet imovine ili njihova podobnost podleže proceni CBK-a. Pokrivenost tehničkih rezervi prihvatljivom imovinom dostigla je 113,0 odsto za „neživotne” osiguravače, a 107,4 odsto za „životne” osiguravače.

Detaljnije informacije o sektoru osiguranja i glavnim pokazateljima date su u odeljku 3.4, odnosno tački 3.4.4 ovog Izveštaja.

Penzioni fondovi

U cilju očuvanja stabilnosti finansijskog sektora, u 2023. godini obavljani su pregledi u penzionim fondovima i bankama prema godišnjem planu. Penzioni nadzor je primenio pristup nadzora zasnovanom na riziku, pri čemu je posebna pažnja posvećena sprovođenju zahteva važećeg zakonodavstva, upravljanju fondovima, investicionoj strategiji, efikasnosti internih kontrola, održavanju adekvatne likvidnosti i drugim rizicima.

U pogledu nadzora nad penzijskim fondovima, tokom 2023. godine obavljena su 3 pregleda u penzionim fondovima i 2 pregleda u poslovnim bankama za fazno povlačenje penzija kojima upravljaju banke. Delokrug pregleda je bio pregled i procena opšteg stanja penzijskih fondova, usklađenosti sa relevantnim zakonima i uredbama CBK-a, efektivnosti funkcionisanja internih kontrola, kao i sprovođenje preporuka datih u izveštajima o pregledu CBK-a u cilju zaštite penzionih fondova koje uštede platiše doprinosa i očuvanje finansijske stabilnosti sredstava.

Tabela 20. Broj pregleda penzijskog sektora

Institucije	Vrsta ispita
Penzioni fondovi	3 pregleda
Banka	2 pregleda

Izvor: CBK (2024)

Detaljnije informacije o penzionom sektoru i glavnim pokazateljima date su u odeljku 3.4, odnosno tački 3.4.3 ovog Izveštaja.

Sprečavanje pranja novca

CBK, na osnovu stava 4. člana 34. Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma, primenjuje nadzorna ovlašćenja na finansijske institucije u pogledu poštovanja ovog zakona i relevantnih propisa. Tokom 2023. godine, CBK je nastavila sa sprovođenjem nadzorne funkcije u finansijskim institucijama u pogledu usklađenosti sa sprečavanjem pranja novca i finansiranja terorizma sprovodeći 7 kompletnih pregleda. U bankarskim institucijama obavljeno je 5 kompletnih pregleda, dok su u NBNFI obavljena 2 kompletna pregleda. U sledećoj tabeli je prikazan broj obavljenih pregleda za 2023. godinu.

Tabela 21. Broj pregleda za pranje novca

Institucije	Vrsta pregleda
Banka, NBNFI	7 kompletnih pregleda

Izvor: CBK (2024)

Za što efikasniju primenu u praksi Zakona o sprečavanju pranja novca i borbi protiv finansiranja terorizma neophodno je doneti smernice. S tim u vezi, odobrena je „Smernica za dužnu pažnju klijenta i faktore koje banke i finansijske institucije treba da uzmu u obzir prilikom procene rizika od pranja novca i finansiranja terorizma“.

U pogledu jačanja saradnje i povećanja brige o finansijskom sektoru, održani su sastanci sa Komisijom za usklađenost u okviru Udruženja banaka Kosova i sa komercijalnim bankama, na kojima su ispitani zahtevi koji se odnose na pravni i operativni okvir ove oblasti. U međuvremenu, u okviru zajedničkog projekta EU i Saveta Evrope protiv privrednog kriminala na Kosovu (PECK III), CBK je nastavila sa aktivnim učešćem na sastancima Upravnog odbora i drugim aktivnostima projekta. S tim u vezi, vredi napomenuti činjenicu da je tokom 2023. godine, u okviru PECK III projekta, CBK imala koristi od tehničke pomoći eksperata Saveta Evrope za izgradnju kapaciteta nadzora zasnovanog na riziku.

Žalbe korisnika finansijskih usluga

Tokom 2023. godine primljene su, sistematizovane i razmotrene žalbe korisnika finansijskih usluga u skladu sa relevantnim propisom, kao i sačinjeni redovni izveštaji o aktivnostima postupanja po žalbama korisnika finansijskih usluga.

Ove godine razmotreno je ukupno 792 žalbe korisnika finansijskih usluga (fizičkih i pravnih lica), koje su detaljno navedene u nastavku:

- Ukupan broj žalbi za komercijalne banke upućene CBK-u za 2023. godinu bio je 448. Najčešće žalbe su se odnosile na kreditne proizvode (zajmove), odnosno na klasifikaciju u Kreditnom registru Kosova (KRRK), i žalbe koje se odnose na sumnje u zloupotreba kreditne kartice;
- Ukupan broj žalbi za MFI i NBFI upućene CBK-u za 2023. godinu bio je 81. Najčešće žalbe su se odnosile na kreditni proizvod, odnosno na klasifikaciju u KRRK;
- Ukupan broj žalbi protiv osiguravajućih kompanija upućenih CBK-u za 2023. godinu bio je 246. Najčešće žalbe su se odnosile na nenadoknadu materijalne i nematerijalne štete iz osiguranja od autoodgovornosti, nepoštovanje rokova plaćanja u vansudskim sporazumima, i nenadoknađivanje zdravstvenih troškova od strane zdravstvenog osiguranja.

Tabela 22. Broj žalbi tokom godina

Finansijska industrija	Broj žalbi po godinama		
	2021	2022	2023
Komercijalne banke	542	518	448
MFI / NBFI	121	87	81
Osiguravajuća društva	339	262	246
Penzijski fondovi	3	0	1
Drugi zahtevi	20	6	16
Ukupno žalbi	1,025	873	792

Izvor: CBK (2024)

U tabeli 21 prikazan je broj razmotrenih žalbi u poslednje tri godine, gde se primećuje da je broj primljenih i obrađenih žalbi u 2023. godini manji u odnosu na prethodne dve godine. Smanjenje broja žalbi na finansijske usluge u poređenju sa prethodnom godinom može se tumačiti kao pokazatelj poboljšanja kvaliteta usluga finansijskih institucija, ali i kao povećanje efikasnosti akcija CBK-a za rešavanje briga i problema klijenata u finansijskom sektoru.

Od ukupnog broja žalbi razmotrenih u 2023. godini, oko 31 odsto njih je nakon tretmana od strane CBK-a rešeno u korist stranaka koje su se žalile, dok su ostale bile ili neosnovane ili nepotkrepljene argumentima, ili su upućene da ih prvo ispita finansijske institucije, u skladu sa relevantnim pravilom za žalbe. Ovo naglašava potrebu za unapređenjem finansijskog obrazovanja i zaštite potrošača.

Tabela 23. Broj žalbi po statusu

Finansijska industrija	Ukupno žalbi	Osnovane	Nepodržano
Komercijalne banke	448	138	310
MFI / NBFI	81	14	67
Osiguravajuća društva	246	63	183
Penzijski fondovi	1	0	1
Drugi zahtevi	16	2	14
Ukupno žalbi	792	217	575

Izvor: CBK (2024)

6 . Usluge koje se pružaju vlastima, finansijskoj zajednici i javnosti

6.1. Poslovanje i upravljanje gotovinom

CBK, u okviru operacija upravljanja gotovinom, obezbeđuje snabdevanje lokalne privrede odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanog novca. Za obavljanje ove funkcije održava i upravlja deviznim rezervama, uređuje i definiše standarde za finansijske institucije u oblasti gotovinskog poslovanja u vezi sa kontrolom i ponovnim stavljanje u opticaj novčanica i kovanog novca, ima obavezu da povuče iz optičaja novac za koji se sumnja da je falsifikovan i nepodoban za ponovno stavljanje u opticaj, kao i definiše kriterijume za razmenu oštećenog novca.

Tokom 2023. godine, uprkos predstavljenim izazovima, CBK je uspešno ispunila snabdevanje lokalne privrede odgovarajućom količinom i kvalitetom evro novčanica i kovanica.

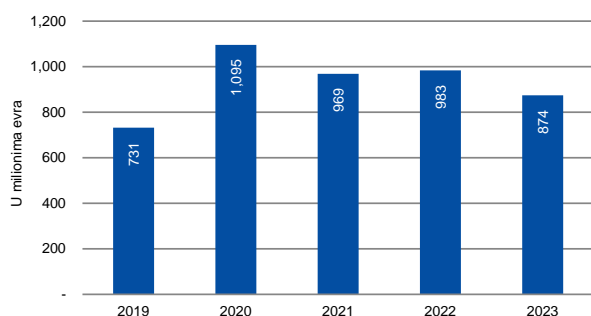
Tabela 24. Iznos i obim opšte delatnosti gotovinskog poslovanja

Vrste transakcija	2019	2020	2021	2022	2023
Iznos gotovinskih transakcija (u evrima)	3,582,508,222	3,145,892,125	4,066,951,506	5,212,926,592	5,880,040,716
Godišnji porast iznosa gotovinskih transakcija	50.21%	-12.19%	29.28%	28.18%	12.80%
Prijem kovanica	1,697,553,870	1,449,545,855	2,087,439,200	2,499,965,400	2,735,521,340
Snabdevanje kovanicama	731,312,360	1,093,937,800	967,243,590	981,543,770	871,352,540
Izvoz kovanica	1,050,000,000	475,000,000	950,000,000	1,700,000,000	2,215,000,000
Uvoz kovanica	100,000,000	125,000,000	60,000,000	28,500,000	44,000,000
Prijem kovanica	888,000	0	290,000	180,362	20,000
Snabdevanje kovanicama	1,324,992	1,045,470	1,367,716	1,616,060	2,414,836
Izvoz kovanica	0	0	0	0	0
Uvoz kovanica	1,429,000	1,363,000	611,000	1,121,000	11,732,000
Iznos gotovinskih transakcija (u komadima)	82,844,588	77,997,553	95,447,465	121,075,678	148,468,536
Godišnji porast obima gotovinskih transakcija	37.37%	-5.85%	22.37%	26.85%	22.62%
Prijem novčanica	29,285,567	29,268,128	40,173,242	45,151,268	49,980,419
Snabdevanje novčanicama	16,783,917	25,258,425	19,627,266	19,016,775	19,159,994
Izvoz novčanica	15,586,000	9,672,000	18,128,000	32,333,000	38,072,000
Uvoz novčanica	3,590,000	4,420,000	3,715,000	2,700,000	4,650,000
Prijem novčanica	670,000	0	160,500	180,185	20,000
Snabdevanje novčanicama	7,229,104	5,379,000	7,743,457	10,544,450	12,786,123
Izvoz novčanica	0	0	0	0	0
Uvoz novčanica	9,700,000	4,000,000	5,900,000	11,150,000	23,800,000

Izvor: CBK (2024)

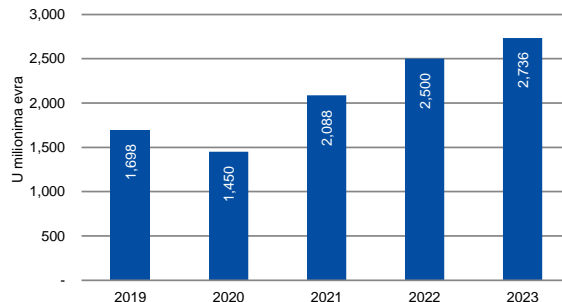
U odnosu na prethodnu godinu, tokom 2023. godine opšte delatnosti gotovinskog poslovanja zabeležile su grupni rast od 12,80 odsto (vrednosno izraženo) i grupno povećanje od 22,62 odsto (izraženo u obimu).

Grafikon 51. Snabdevanje gotovinom, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2024)

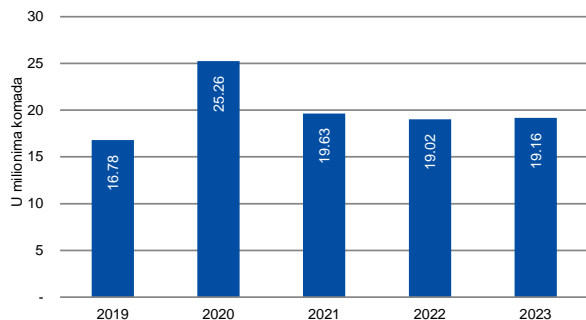
Grafikon 52. Prijem gotovine, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2024)

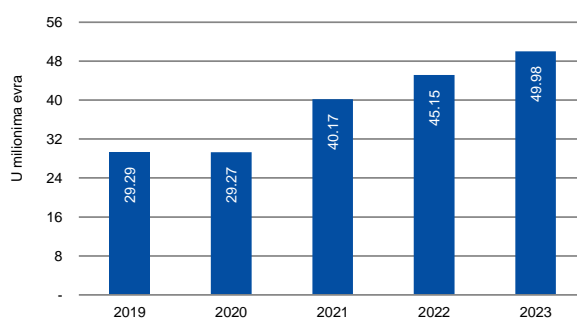
Ukupna vrednost ponude gotovine u 2023. godini je zabeležila pad od 11,13 procenata u odnosu na 2022. godinu (pogledajte grafikon 51). Struktura gotovine nabavljene po apoenima, koja je prvenstveno određena zahtevima bankarskog sektora, takođe se nije promenila od 2022. do 2023. godine.

Grafikon 53. Snabdevanje gotovinom, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2024)

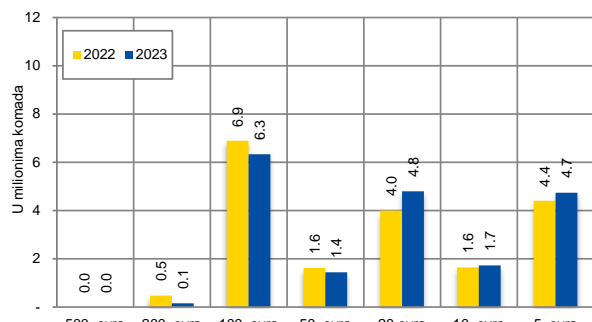
Grafikon 54. Prijem gotovine, (obim) u milionima komada

Izvor: CBK (2024)

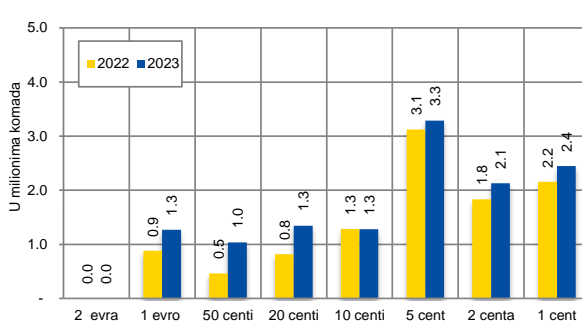
Tokom ove godine, CBK je snabdevao bankarski sektor sa preko 19.16 miliona komada evro novčanica (u vrednosti preko 871.35 miliona evra) (Grafikon 53) i preko 12.79 miliona komada evro kovanica (u vrednosti od preko 2.41 miliona evra).

Grafikon 55. Snabdevanje evro novčanicama po apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 56. Snabdevanje evro kovanicama po apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2024)

U evro novčanicama, obim zahteva za snabdevanje tokom 2023. godine zabeležio je umereni rast od 0,75 odsto u odnosu na prethodnu godinu i nastavio da dominira zahtevima za snabdevanje apoenima od 5, 20 i 100 evra koji su činili oko 82,78 odsto obimne potražnje za snabdevanje.

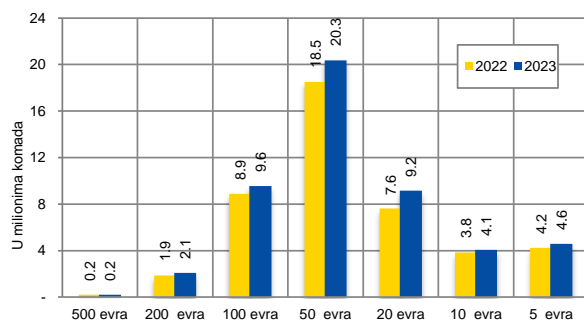
Dok je tokom ove godine potražnja za apoenima u vrednosti od 200, 100 i 50 evra zabeležila grupni pad od 11,79 odsto, potražnja za apoenima u vrednosti od 20, 10 i 5 evra zabeležila je grupni rast od 11,95 odsto u odnosu na prošlu godinu (pogledajte grafikon 55).

Obim zahteva za nabavku kovanica tokom 2023. godine zabeležio je porast od oko 21,26 odsto u odnosu na 2022. Potražnjom za nabavkom kovanica evra ove godine dominirale su kovanice male vrednosti od 1, 2 i 5 evro centi koje su činile oko 61,47 procenat tražnje za ponudu (pogledajte grafikon 56). U odnosu na prethodnu godinu, zahtevi za apoenima od 1, 2 i 5 evrocenti beleže grupni rast od 10,59 odsto, dok zahtevi za snabdevanje apoenima od 2 evra, 1 evro i 50, 20 i 10 evrocenti beleže grupni rast od 43,31 odsto u odnosu na prethodnu godinu.

Ukupna vrednost gotovine primljene na depozite zabeležila je povećanje od 9,42 odsto u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu. Izraženo u vrednosti, gotovinski depoziti dostigli su iznose od blizu 2.74 milijarde novčanica evra i preko 0.02 miliona evra kovanica, respektivno. CBK je od bankarskog sektora primila preko 49,98 miliona komada novčanica (u proseku oko 200.725 komada novčanica dnevno), dok su depoziti u valuti bili samo 20.000 komada. Količina primljenih novčanica tokom 2023. godine zabeležila je povećanje od oko 10,70 odsto u odnosu na 2022. godinu.

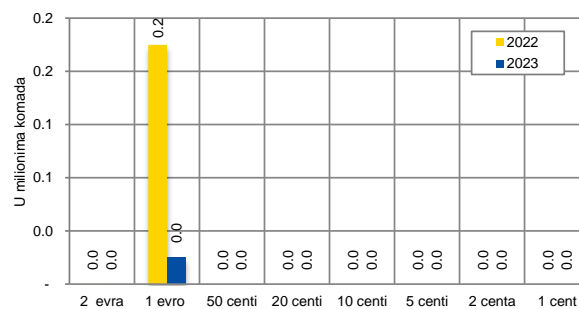
Struktura evro novčanica primljenih tokom 2023. godine nije imala značajnije promene u odnosu na prethodnu godinu, a kao što se vidi na grafikonu 57, devizni depoziti su u 2023. godini bili na prilično niskom nivou.

Grafikon 57. Prijem evro novčanica po apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 58. Prijem evro kovanica po apoenima (broj komada)

Izvor: CBK (2024)

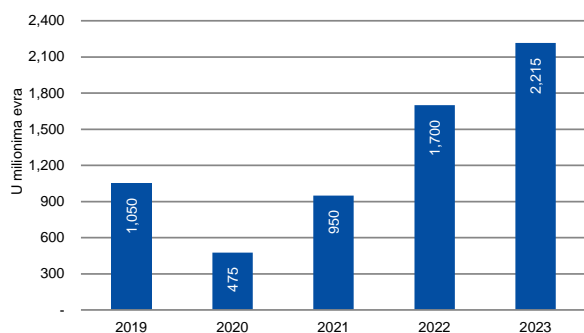
Slično kao i u prethodnim godinama, i tokom 2023. godine primljena gotovina je bila u većoj vrednosti od isporučene gotovine. Naime, ove godine je neto gotovina ¹⁸(viškovi) iznosila oko 1.86 milijardi evra, što je znatno više nego prošle godine kada je neto gotovina iznosila oko 1.52 milijarde evra. Ovo povećanje se uglavnom pripisuje povećanju obima gotovinskih depozita bankarskog sektora, s jedne strane, i smanjenju tražnje za gotovinom, s druge strane.

Pošto CBK održava samo optimalan nivo gotovine koji je potreban za obavljanje poslovanja, viškovi se šalju u evrozonu, gde se zatim koriste za međunarodna plaćanja, kao i kroz investicije pretvaraju se u kamatonosna sredstva. Neto doznake ¹⁹u inostranstvo u 2023. godini dostigle su vrednost od 2.16 milijardi evra, što je za 29,27 odsto više u odnosu na prethodnu godinu kada su iznosile 1.67 milijardi evra (pogledajte grafikone 59 i 60). Ovo povećanje je rezultat smanjenja deviznih rezervi koje se drže u CBK-u sa jedne strane, i povećanja depozita bankarskog sektora i smanjenja potražnje za gotovinom sa druge strane.

¹⁸Depoziti minus podizanje gotovine

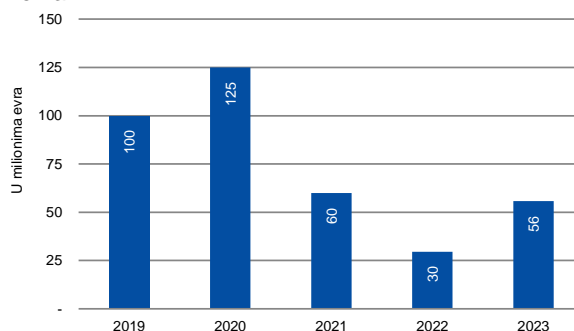
¹⁹Uvoz minus izvoz gotovine

Grafikon 59. Izvoz gotovine (vrednost), u milionima evra

Izvor: CBK (2024)

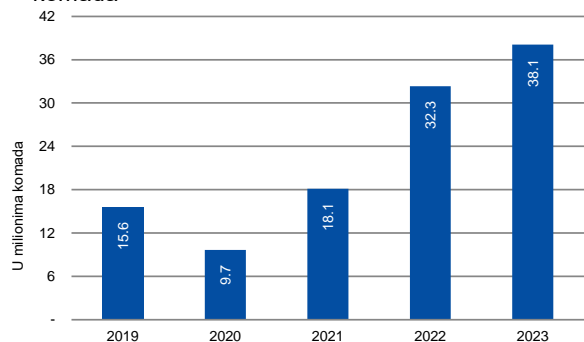
Grafikon 60. Uvoz gotovine, (vrednost) u milionima evra

Izvor: CBK (2024)

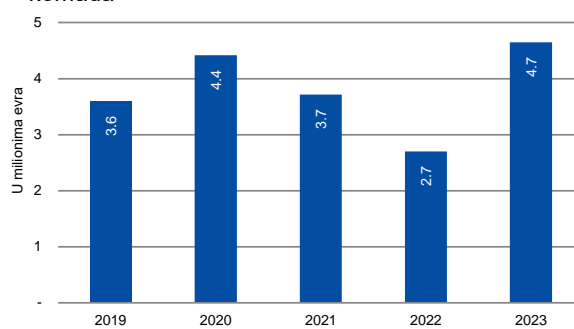
Tokom 2023. godine, oko 49.98 miliona evro novčanica koje je primio bankarski sektor obrađeno je proverom autentičnosti i klasifikovano prema stepenu podobnosti. Provera autentičnosti i ocenjivanje podobnosti tako velike količine novčanica značajno je doprinela zaštiti integriteta evro novčanica, kao i omogućavanju otkrivanja falsifikata, čime se obezbeđuje da sve evro novčanice i kovani novac stavljeni u opticaj budu u dobrom kvalitativnom stanju (pogodne za ponovnu cirkulaciju), kako bi se osiguralo da se za ove zadnje može lako proveriti njihova autentičnost.

Grafikon 61. Izvoz gotovine (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2024)

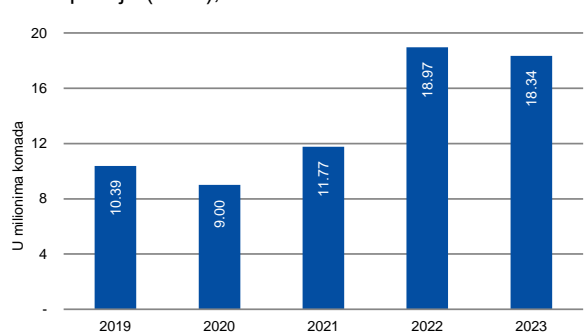
Grafikon 62. Uvoz gotovine (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2024)

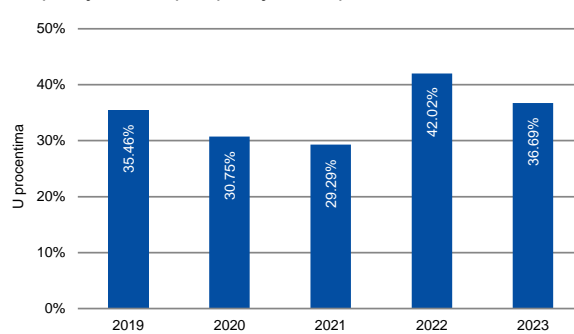
Oko 18.34 miliona komada evro novčanica ili 36.69 odsto od ukupnog broja evro novčanica koje je bankarski sektor deponovao tokom 2023. godine klasifikovano je kao nepodesno za ponovni promet (veoma zastarelo/oštećeno) i uklonjeno je iz optičaja slanjem bankama Evrozone (vidi Grafikon 63). Ovaj značajan obim je značajno doprineo poboljšanju kvaliteta gotovine u prometu u Republici Kosovo.

Grafikon 63. Neodgovarajuće novčanice povučene iz optičaja (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2024)

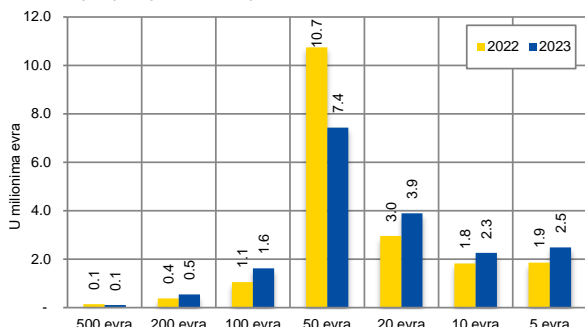
Grafikon 64. Neodgovarajuće novčanice povučene iz optičaja od ukupno primljenih, u procentima

Izvor: CBK (2024)

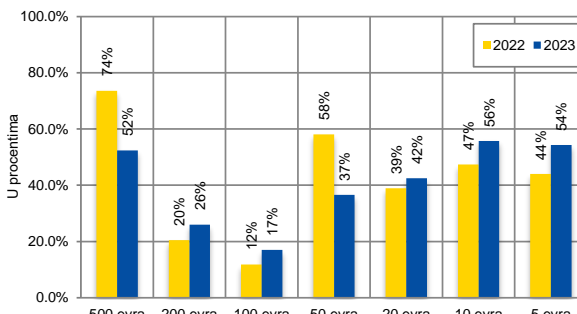
Kao i prethodnih godina, novčanice koje su uglavnom klasifikovane kao nepogodne za ponovni promet bile su one od 50, 20, 10 i 5 evra. One su činile oko 87.6 odsto obima nepodobnih novčanica koje su povučene iz opticaja zbog češće upotrebe građana (vidi Grafikone 65 i 66).

Grafikon 65. Neodgovarajuće novčanice povučene iz opticaja (broj komada)

Izvor: CBK (2024)

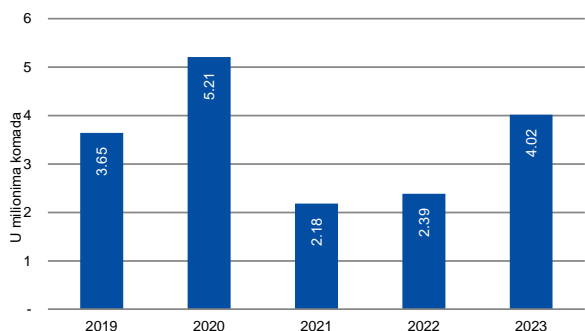
Grafikon 66. Nove novčanice puštene u opticaj u procentima

Izvor: CBK (2024)

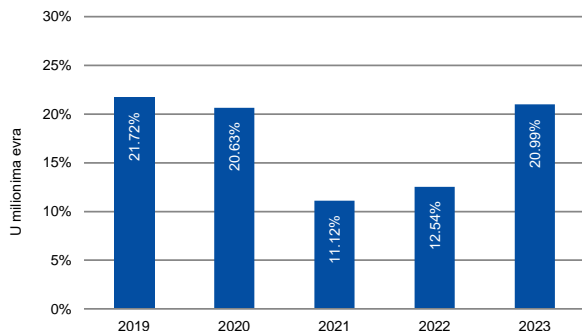
Kvalitet gotovog novca u opticaju je poboljšao i snabdevanjem bankarskog sektora potpuno novim evro novčanicama, koje su donete iz Evrozone. Tokom 2023. godine, CBK je snabdevao bankarski sektor sa više od 4.02 miliona komada novih evro novčanica ili 20.99 procenata od ukupnog broja isporučenih evro novčanica (vidi Grafikone 67 i 68).

Grafikon 67. Nove novčanice puštene u opticaj (obim), u milionima komada

Izvor: CBK (2024)

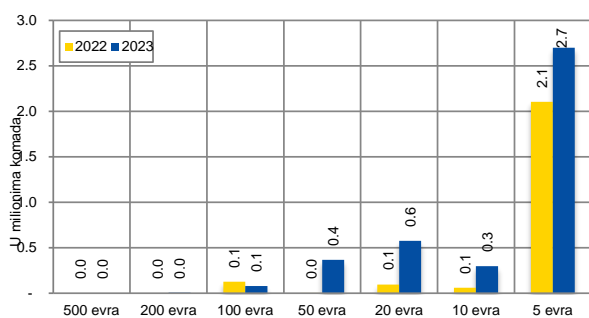
Grafikon 68. Nove novčanice puštene u opticaj (obim) od ukupno isporučenih, u procentima

Izvor: CBK (2024)

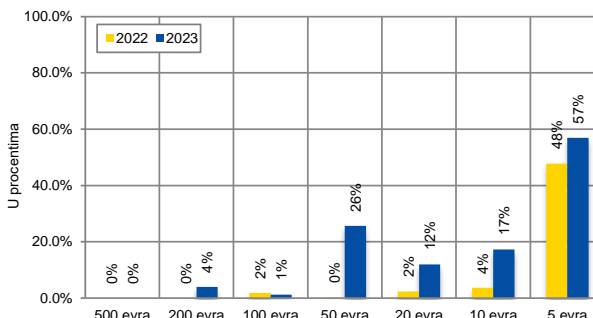
Oko 88.75 odsto količine novih novčanica isporučenih tokom 2023. godine bile su novčanice u malim apoenima (20, 10 i 5 evra), koje su isporučene poslovnim bankama radi izmirenja gotovinskih transakcija (vidi grafikone 67 i 70). Štaviše, sve novčanice evra koje su isporučene komercijalnim bankama bile su pogodne za ponovni promet i visokog kvaliteta.

Grafikon 69. Nove novčanice puštene u opticaj (broj komada)

Izvor: CBK (2024)

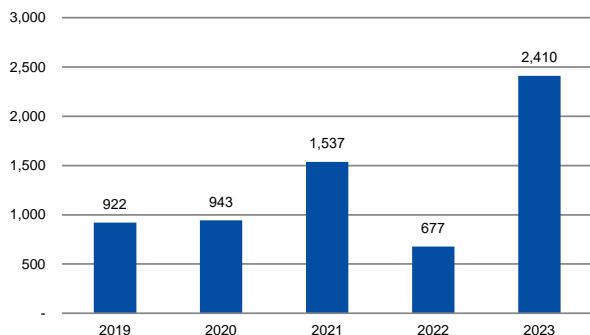
Grafikon 70. Nove novčanice puštene u opticaj u odnosu na ukupno isporučene (u procentima)

Izvor: CBK (2024)

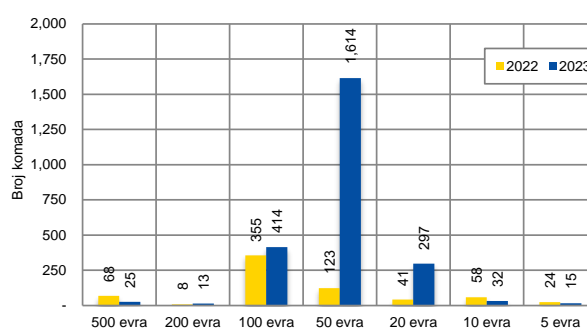
Tokom ove godine identifikovano je više od 2,410 novčanica i 40,184 falsifikovane kovanice (vidi grafikone 71 i 73). Većinu ovih novčanica i kovanog novca oduzele su finansijske institucije tokom svojih redovnih aktivnosti.

Grafikon 71. Falsifikovane evro novčanice oduzete u opticaju (broj komada)

Izvor: Kosovska agencija za forenziku (2024)

Grafikon 72. Falsifikovane evro novčanice oduzete u opticaju, prema apoenima (broj komada)

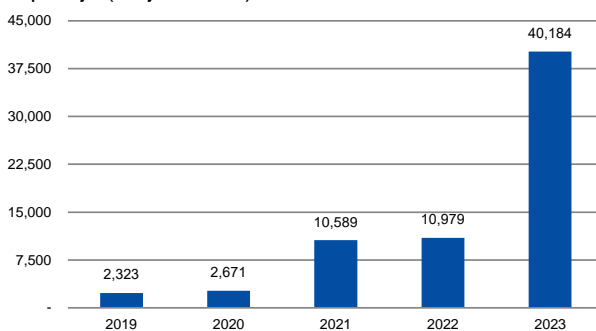

Izvor: Kosovska agencija za forenziku (2024)

Za razliku od prethodnih godina kada su najviše falsifikovane novčanice bile u apoenima od 50 i 100 evra, u 2023. godini najviše su falsifikovane novčanice od 50 evra, koje su činile oko 67 odsto svih falsifikovanih novčanica koje su povučene iz opticaja (Grafikon 72). Dok je, u trendu prošle godine, najviše falsifikovanih kovanica od 2 evra, što je činilo oko 95.2 odsto ukupnog broja falsifikovanih kovanica povučenih iz opticaja (Grafikon 74).

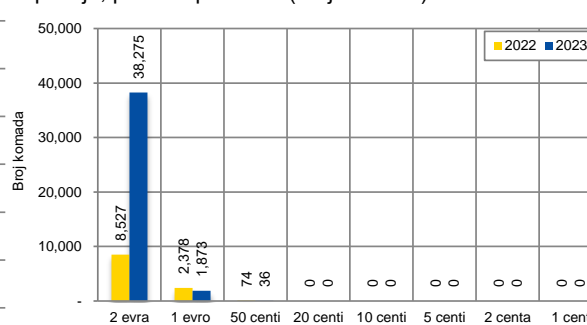
CBK je i ove godine nastavila saradnju sa vlastima u borbi protiv falsifikovanog novca. U vezi sa situacijom nastalom puštanjem u promet falsifikovanih kovanica od 2 evra, a u okviru svojih nadležnosti, CBK je tokom novembra i decembra meseca 2023. godine održala intenzivne sastanke i aktivnosti sa nadležnim institucijama za sprovođenje zakona, u cilju borbe protiv falsifikata i međuinstitucionalne koordinacije u borbi protiv ove pojave.

Grafikon 73. Falsifikovane evro kovanice oduzete u opticaju (broj komada)

Izvor: Kosovska agencija za forenziku (2024)

Grafikon 74. Falsifikovane evro kovanice oduzete u opticaju, prema apoenima (broj komada)

Izvor: Kosovska agencija za forenziku (2024)

Nadležne institucije su se složile o konkretnim akcionim merama koje predviđaju preduzimanje preventivnih radnji od strane svake institucije shodno njihovim oblastima odgovornosti. Zajednički međuinstitucionalni naponi svih institucija bez izuzetka rezultirali su sa uspešnom borbom protiv falsifikovanog novca.

U sprovođenju ovih mera, a u okviru svojih nadležnosti, CBK je u saradnji sa komercijalnim bankama, početkom decembra meseca počela sa sprovođenjem konkretnih akcionih mera i to:

- Ukidanje naknade za deponovanje kovanica u CBK, na snazi od 11. decembra 2023. godine;
- Uputstvo komercijalnim bankama da primenjuju istu praksu prema svojim klijentima;
- Obezbeđivanje snabdevanja privrede preko poslovnih banaka potpuno novim kovanim novcem u apoenima od 2 i 1 evro; i

d. Regulatorne izmene u vezi sa regulisanjem prekograničnog transporta kovanog novca.

U regulatornom aspektu, u cilju sprečavanja falsifikovanja novca, suzbijanja pranja novca i finansiranja terorizma, suzbijanja neformalnosti i srodnih pojava, u drugoj polovini 2023. godine, kroz Uredbu o gotovinskom poslovanju, započete su i izrađene regulatorne mere, kao što su:

1. Regulisanje prekograničnog transporta kovanog novca - Ovo regulisanje ima za cilj da spreči unošenje falsifikovanog novca u Republici Kosovo, putem kojeg će fizička i pravna lica koja ne obavljaju finansijsku delatnost biti obavezna da deklariraju kovani novac ako nose više od 100 komada/jedinica, uprkos činjenici da je njihova vrednost ispod granice deklarisanja od 10,000 (deset hiljada) evra.
2. Zabrana ponovnog puštanja u promet novčanice od 500 evra – Ovo regulisanje ima za cilj smanjenje rizika od falsifikovanja novca i doprineće i pomoći nacionalnoj strategiji za borbu protiv neformalnosti i srodnih pojava. Ovim regulisanjem finansijskim institucijama je zabranjen ponovni opticaj novčanica od 500 evra u promet. Regulisanje ne zabranjuje opticaj novčanice od 500 evra između stranaka kao legalnog sredstva plaćanja.
3. Regulisanje prekograničnog transporta evro novčanica i kovanog novca i drugih valuta - Ovo regulisanje ima za cilj da pomogne u borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma kroz kontrolu ulaska i izlaska gotovine iz Republike Kosovo, dok u statističkom smislu prikupljanje podataka o prilivima i odlivima gotovine u Republici Kosovo preko finansijskih institucija da bi se omogućilo modeliranje procene novca u opticaju. Kroz ovo regulisanje, uvoz i izvoz evro novčanica i kovanog novca i drugih valuta u Republiku Kosovo može se vršiti samo za i od strane bankarskih i nebankarskih finansijskih institucija licenciranih od strane Centralne banke Republike Kosovo za obavljanje finansijskih bankarskih aktivnosti.
4. Regulisanje procedura i obaveza za pružaoce usluga deponiranja ili podizanja gotovine preko mašina koje koristi klijent - Kroz ovu uredbu, nebankarske finansijske institucije koje su licencirane od strane Centralne banke Republike Kosovo, koje nude račune za plaćanje i elektronski novac, moraju dobiti dodatnu licencu i ovlašćenje od Centralne banke Republike Kosovo za pružanje usluga deponiranja ili podizanja gotovine, ili kupovine i vraćanja elektronskog novca preko mašina koje koristi klijent. Nijedno fizičko ili pravno lice ne može ponuditi usluge deponiranja ili podizanja gotovine preko bilo koje lokacije sa fizičkom uslugom ili putem bilo koje opreme ili mašine koju koristi klijent, u ime pružanja finansijskih usluga bez licence i ovlašćenja Centralne banke Republike Kosovo.
5. Regulisanje uvoza tehničko-elektronskih uređaja ili mašina koje nude usluge podizanja i deponiranja gotovine - Ovim regulisanjem je predviđeno da se reguliše uvoz tehničko-elektronskih uređaja ili mašina za usluge podizanja i deponiranja gotovine gde se ova delatnost može obavljati samo od licenciranih finansijskih institucija za pružanje bankarskih aktivnosti ili nebankarskih finansijskih institucija sa licenciranim uslugama za elektronski novac i platne usluge. Nijedno fizičko ili pravno lice ne može uvoziti i biti opremljeno tehničko-elektronskim mašinama za usluge podizanja gotovine i deponiranja ako nije licencirana kao finansijska institucija za obavljanje bankarskih poslova, ili nebankarska finansijska institucija sa licenciranim uslugama za elektronski novac i platne usluge.

6.1.1 Održavanje i transakcije računa klijenata CBK-a

CBK pruža bankarske usluge za Vladu Republike Kosovo (odnosno Ministarstvo finansija, rada i transfera/Trezor), Kosovsku agenciju za privatizaciju (KAP), i za druge institucije kao što su banke i druge finansijske institucije, javni subjekti, strane banke, centralne banke, međunarodne finansijske institucije (MMF, SB) i međunarodne organizacije, kako je navedeno u članu 9. Zakona br. 03/L-209 CBK-a.

Tabela 25. Iznos transakcija prema glavnim vrstama plaćanja (u hiljadama evra)

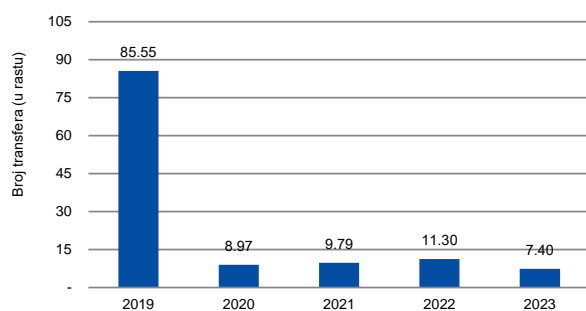
Vrste transakcija	2019	2020	2021	2022	2023
Gotovinske transakcije	+965,364	+354,562	+1,119,117	+1,516,986	+1,861,774
Gotovinski depoziti	1,697,993	1,449,546	2,087,729	2,500,146	2,735,541
Podizanje gotovine	732,629	1,094,984	968,612	983,160	873,767
Domaći transferi	+425,715	+70,305	+30,021	+34,037	+5,532
Dolazni domaći transferi	693,428	110,763	76,421	92,164	95,370
Domaći odlazni transferi	267,714	40,458	46,400	58,127	89,838
Međunarodni transferi	-954,036	-424,086	-1,068,449	-1,444,209	-1,811,455
Dolazni međunarodni transferi	1,971,668	1,794,963	1,727,337	1,728,325	1,471,546
Odlazni međunarodni transferi	2,925,705	2,219,049	2,795,786	3,172,534	3,283,000

Izvor: CBK (2024)

CBK je podržala unapređenje procesa obavljanja transakcija i usaglašavanja Ministarstva finansija, rada i transfera (MFRT) i KAP-a. I tokom 2023. godine sva međunarodna plaćanja su vršena preko mreže SWIFT, dok su sva domaća plaćanja vršena preko Kosovskog međubankarskog platnog sistema (KIPS), čime je skraćeno vreme i povećana efikasnost obrade.

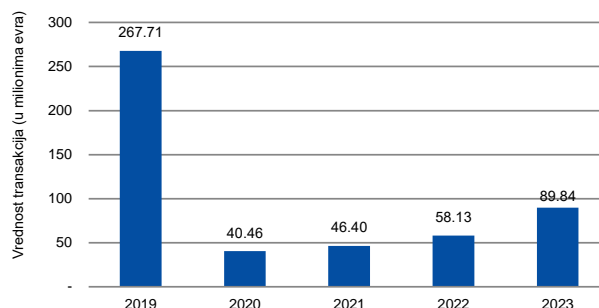
Dok je većina gotovinskih operacija CBK-a u 2023. godini obavljena u ime/i za račune komercijalnih banaka, većina domaćih plaćanja CBK-a je obavljena u ime/i za račun KAP-a.

Grafikon 75. Obim odlaznih domaćih transakcija, broj

Izvori: CBK (2024)

Grafikon 76. Vrednost odlaznih domaćih transakcija, u milionima evra

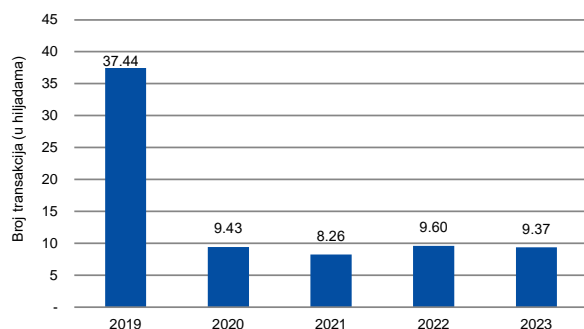
Izvor: CBK (2024)

Tokom 2023. godine, CBK je u ime svojih klijenata obradila blizu 7.4 hiljada domaćih odlaznih naloga za plaćanje (smanjenje od 34.53 odsto u poređenju sa prethodnom godinom) (vidi Grafikon 75), i primilo je u njihovo ime blizu 9.37²⁰ hiljada dolaznih naloga za plaćanje (a smanjenje od 2.43 odsto u odnosu na prethodnu godinu) (vidi Grafikon 77). Iskazano u vrednosti, odlazni domaći nalozi dostigli su iznos od preko 89.84 miliona evra (povećanje od 54.55 odsto u odnosu na prethodnu godinu) (Grafikon 76), dok su dolazni domaći platni nalozi dostigli iznos od preko

²⁰ Većina dolaznih plaćanja sa implementacijom sistema KIPS se primaju od CBK kao grupisane

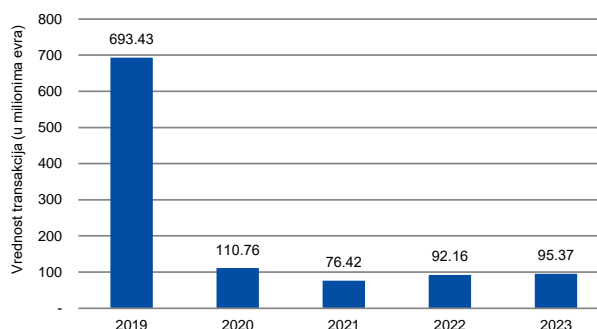
95.37 miliona evra (g. povećanje od 3.48 odsto u odnosu na prethodnu godinu) (Grafikon 78). Najveći broj i iznos lokalnih transakcija izvršen je od strane CBK-a u ime KAP-a.

Grafikon 77. Obim pristiglih domaćih transakcija, broj

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 78. Vrednost pristiglih domaćih transakcija, u milionima evra

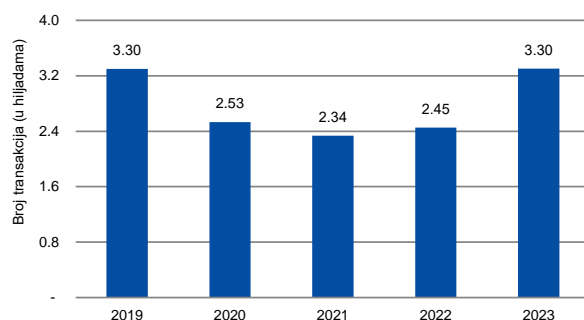

Izvor: CBK (2024)

Što se tiče odlazećih domaćih plaćanja, njih generišu same poslovne banke, dok osiguravajuća društva najveći broj plaćanja vrše preko komercijalnih banaka. Svi ostali vlasnici računa CBK-a koriste usluge plaćanja koje pruža CBK na ograničen način pošto svi imaju račune u komercijalnim bankama.

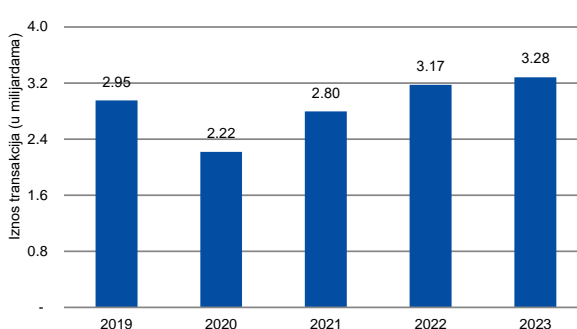
Najveći broj međunarodnih transakcija izvršila CBK po nalogu i za račun Državnog trezora. S druge strane, na osnovu njihove vrednosti, većina međunarodnih transakcija koje je izvršila CBK odnosila se na transfere sredstava komercijalnih banaka i Kosovskog penzijskog fonda.

Grafikon 79. Obim odlaznih međunarodnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 80. Vrednost odlaznih međunarodnih transakcija, iznos

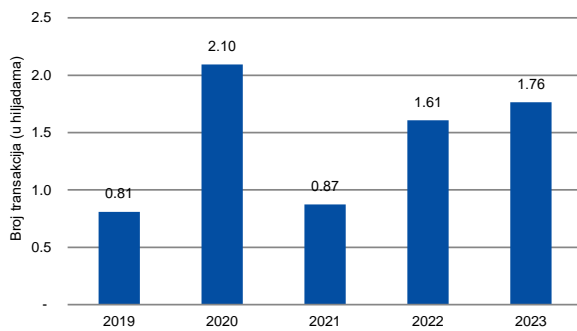

Izvor: CBK (2024)

Tokom ove godine, CBK je obradila za i u ime svojih klijenata blizu 3,303 odlaznih naloga za međunarodno plaćanje (povećanje od 34.76 procenata u poređenju sa prethodnom godinom) (vidi Grafikon 79), i prihvatila je na njihov račun blizu 1.764²¹ dolaznih međunarodnih naloga (rast od 9.77 odsto u odnosu na prethodnu godinu) (Grafikon 81). Iskazano u vrednosti, odlazni nalozi za međunarodno plaćanje iznose više od 3.28 milijardi evra (povećanje od 3.48 odsto u odnosu na prethodnu godinu) (Grafikon 80), dok dolazni nalozi za međunarodno plaćanje iznose više od 1.47 milijardi evra (blago smanjenje od 14.86 odsto u odnosu na prethodnu godinu) (Grafikon 82).

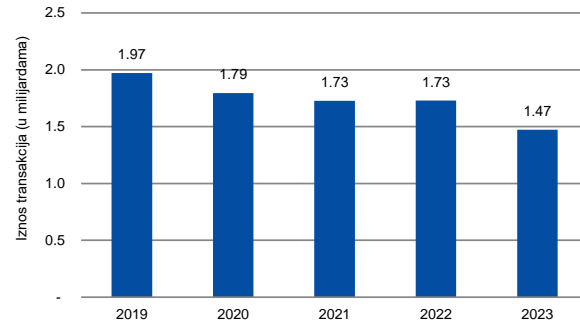
²¹ Većina dolaznih plaćanja odnosi se na transfere sredstava komercijalnih banaka

Grafikon 81. Obim pristiglih međunarodnih transakcija, broj

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 82. Vrednost pristiglih međunarodnih transakcija, iznos

Izvor: CBK (2024)

Na dan 31. decembar 2023. godine, depoziti institucija Vlade Kosova (Trezor/MFRT) dostigli su iznos od 345.23 miliona evra, dok su depoziti KAP-a dostigli iznos od 166.37 miliona evra, i zajedno čine oko 38.08 odsto ukupnog iznosa depozita koji su držani u CBK na kraju 2023. godine.

Tabela 26. Nivo depozita glavnih klijenata (u hiljadama evra)

Stanje računa	2019	2020	2021	2022	2023
Ukupno stanje	1,187,685	1,214,559	1,275,801	1,288,150	1,343,340
Vladine institucije	444,301	316,897	423,322	419,664	345,232
Kosovska agencija za privatizaciju	275,160	191,457	184,737	165,854	166,373
Komercijalne banke + Osiguravajuća društva	419,659	571,114	593,910	575,043	594,657
Ostalo	48,566	135,091	73,832	127,589	237,078

Izvor: CBK (2024)

Komercijalne banke i osiguravajuća društva imaju značajno učešće u nivou depozita u CBK, koji se uglavnom odnose na zakonske i regulatorne zahteve i obaveze. Zajedno, ovi depoziti su činili 44.27 procenata depozita držanih u CBK na kraju 2023. godine. Na dan 31. decembar 2023. godine, depoziti komercijalnih banaka i osiguravajućih kompanija iznosili su 594.66 miliona evra (vidi Tabelu 26).

6.2. Sistem plaćanja

Obezbeđivanje sigurnih i efikasnih sistema plaćanja je jedan od glavnih ciljeva CBK-a. Međubankarski platni sistem, izgrađen i pod upravom CBK-a, tokom 2023. godine je obezbedio maksimalnu dostupnost, garantujući obradu i poravnanje plaćanja za sve ekonomske aktere zemlje.

U okviru ispunjenja ovog cilja, pored funkcionisanja međubankarskog platnog sistema, CBK posebnu pažnju poklanja i nadzornoj i katalitičkoj ulozi održavanja bezbednosti sistema i daljeg razvoja platnog tržišta, sprovodeći na taj način Nacionalnu strategiju za plaćanja male vrednosti 2021-2026. godine. Sisteme plaćanja tokom 2023. godine karakteriše dinamika razvoja kako sa regulatornog tako i sa operativnog i nadzornog aspekta. U ovom periodu ostvareni su glavni ciljevi u unapređenju regulatornog okvira zasnovanog na važećim međunarodnim standardima.

S tim u vezi, u avgustu 2023. godine, CBK je odobrila reviziju Uredbe o međubankarskom platnom sistemu, koja široko definiše pravila i procedure za funkcionisanje međubankarskog platnog sistema. Takođe, revidirana je Uredba o izveštavanju o statistici instrumenata plaćanja i usvojena Uredba o strukturi i upotrebi jedinstvenog identifikatora platnog računa za domaće i međunarodne transakcije.

Tokom 2023. godine, CBK je pripremila i Nacrt zakona o platnim uslugama, koji ima za cilj da transponuje važne evropske direktive u oblasti plaćanja. Ovaj proces se takođe odvija u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Kosova i EU, kao zahteva za transponovanje relevantnih direktiva i propisa EU-a koji se odnose na slobodno kretanje kapitala i usluga, prema planu predviđenom Nacionalnim programom za evropske integracije.

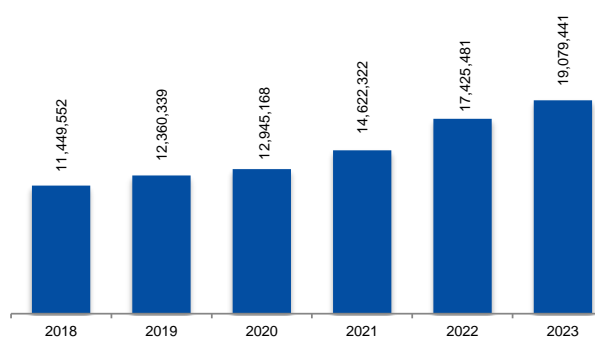
I ove godine je nastavljeno sa unapređenjem Registra bankovnih računa kako bi se prilagodili novim zahtevima koji su proizašli iz procesa sa osnovnim računima i kao rezultat ovog procesa proširene su neke od funkcija ovog registra.

Generalno gledano, u ovom izveštajnom periodu, međubankarski platni sistem je nastavio da funkcioniše sa najvišim stepenom stabilnosti, sigurnosti i efikasnosti, što je omogućilo blagovremeno kliring i saldiranje svih platnih transakcija i transakcija sa hartijama od vrednosti.

6.2.1 Rad međubankarskog platnog sistema

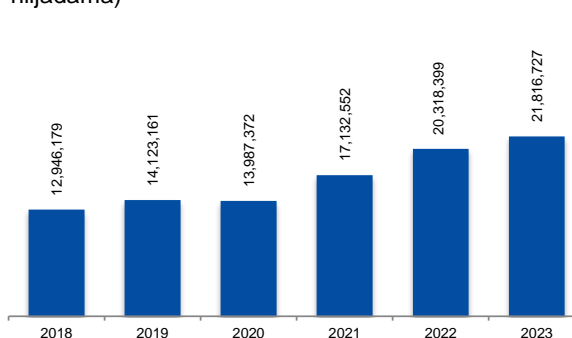
Kosovski međubankarski platni sistem (KIPS), koji omogućava obradu jednog broja platnih instrumenata, međubankarski kliring, kao i saldiranje hartija od vrednosti, nastavio je da funkcioniše normalno i bez prepreka. Sledeći grafikoni prikazuju broj i vrednost transakcija izvršenih preko KIPS-a za odgovarajuće periode.

Grafikon 83. Broj transakcija u KIPS-u

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 84. Vrednost transakcija u KIPS (u hiljadama)

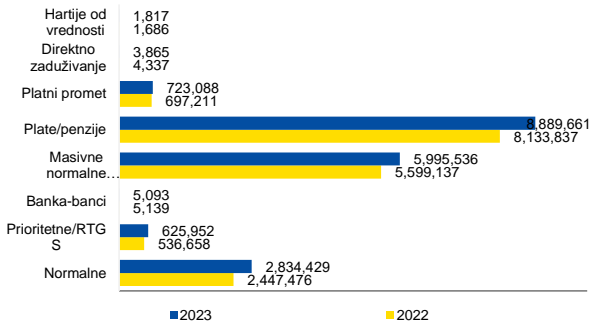
Izvor: CBK (2024)

Statistički pokazatelji aktivnosti KIPS-a tokom 2023. godine odražavaju povećanje obima transakcija za 9.5 odsto i vrednosti za 7.4 odsto u odnosu na prethodnu godinu, gde je obrađeno preko 19 miliona transakcija ukupne vrednosti preko 21.8 milijardi evra (vidi Grafikone 83 i 84).

U okviru KIPS-a, plaćanja se vrše kroz dve komponente: RTGS (bruto poravnanje u realnom vremenu) i ACH (automatizovana klirinška kuća). U RTGS komponenti sva plaćanja u vrednosti od preko 10,000 evra se vrše u realnom vremenu, kao i plaćanja po nalogu korisnika sa prioritetom. Dok se u ACH komponenti vrše sva plaćanja ispod 10,000 evra, uključujući redovne-normalne isplate, masovne isplate, plate i penzije, Kos-Giro uplate i Direktno zaduživanje. Poređenje obima i vrednosti ovih kategorija plaćanja za pojedine godine prikazano je na sledećim grafikonima.

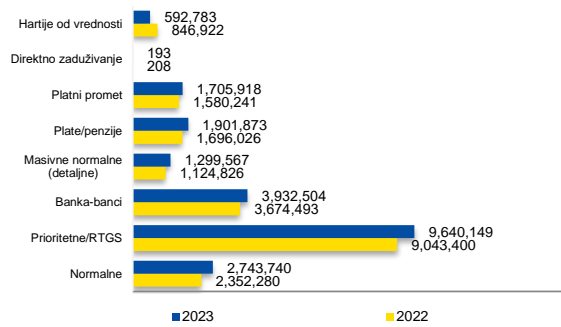
Ove godine, redovna plaćanja (normalna i masovna) činila su oko 46.3 odsto obima i 18.5 odsto vrednosti KIPS transakcija (vidi Grafikon 85). Transakcije RTGS-a se obrađuju i obračunavaju tokom radnog vremena u realnom vremenu i na bruto osnovi. Tokom 2023. godine njihov broj je činio oko 3.3 odsto ukupnog broja transakcija u KIPS-u (vidi Grafikon 85), dok je njihova vrednost bila oko 44.2 odsto vrednosti transakcija preko KIPS-a (vidi Grafikon 86).

Grafikon 85. Godišnji obim KIPS transakcija prema njihovim vrstama

Izvor: CBK (2024)

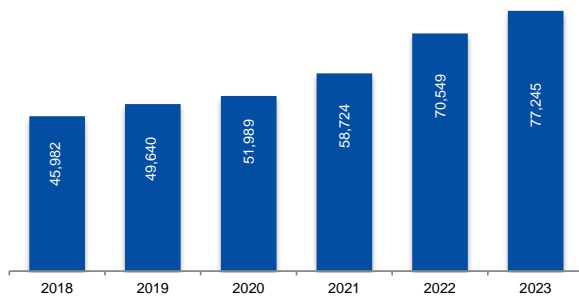
Grafikon 86. Godišnja vrednost KIPS transakcija po vrstama (u hiljadama)

Izvor: CBK (2024)

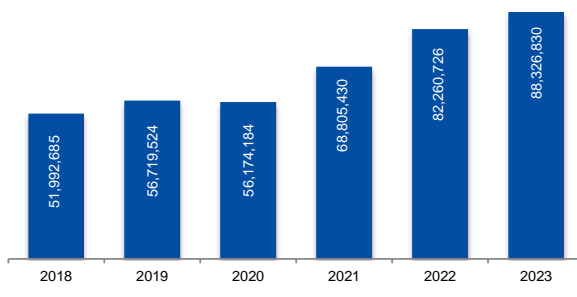
U kategoriji isplata plata/penzija imamo povećanje, kako u broju tako i po vrednosti transakcija. U odnosu na prethodnu godinu povećanje broja iznosi 9.3 odsto, dok je vrednost transakcija 12.1 odsto. Pored povećanja obima i vrednosti transakcija u odnosu na prethodnu godinu, beleži se i porast dnevnog proseka obrađenih transakcija, kako po obimu tako i po vrednosti, od 9.5 odsto i 7.4 odsto, respektivno (videti Grafikone 87 i 88).

Grafikon 87. Dnevni prosečan broj transakcija u KIPS-u

Izvor: CBK (2024)

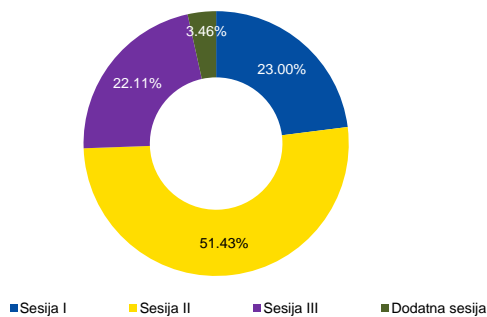
Grafikon 88. Vrednost transakcija u KIPS (u hiljadama)

Izvor: CBK (2024)

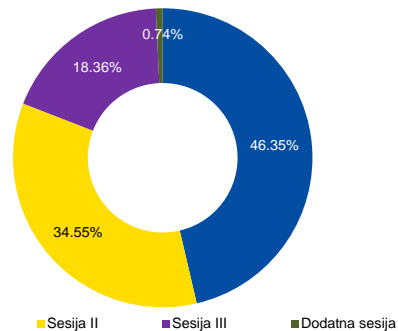
Tokom 2023. godine, pregled plaćanja obrađenih kroz komponentu ACH-a, po sesijama, pokazuje izraženiju koncentraciju u prvoj i drugoj sesiji kliringa u odnosu na poslednju sesiju. Izbegavanje preopterećenja u tokovima plaćanja tokom poslednje sesije kliringa minimizira dodatne rizike u funkcionisanju platnog sistema, stoga se na transakcije obrađene u prve dve sesije primenjuju niže naknade (vidi Grafikone 89 i 90).

Grafikon 89. Broj transakcija po sesijama u KIPS-u

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 90. Vrednost transakcija po sesijama u SPN-u

Izvor: CBK (2024)

Ukupna vrednost transakcija izmirenih u KIPS-u tokom 2023. godine bila je blizu 21.8 milijardi evra, što uključuje transakcije svih učesnika, uključujući i Trezor. Od obima i vrednosti

transakcija koje su pokrenule sve institucije učesnice u sistemu, tri učesnika sa najvećim brojem pokrenutih transfera čine 63.6 odsto ukupnog obima, dok svi ostali učesnici učestvuju sa 36.4 odsto. Dok, u pogledu vrednosti transfera koje su pokrenule sve institucije učesnice, od njihove ukupne vrednosti od 21.8 milijardi transakcija, prve tri institucije učesnice u sistemu sa najvećom vrednošću pokrenutih transfera čine 42.2 odsto ukupne vrednosti, dok sve ostale institucije čine 58.8 odsto (videti Tabelu 27).

Tabela 27. Pokazatelji koncentracije za transakcije pokrenute/poslane KIPS-u, 2023. godina

Sistem KIPS	Obim	Vrednost
3 učesnika u sistemu	63.6%	42.2%
Ostali učesnici	36.4%	58.8%
Ukupno	19,112,699	21,833,903,859

Izvor: CBK (2024)

Odnos vrednosti unutardnevnog kredita za likvidnost prema ukupnoj vrednosti aktivnosti sistema RTGS za 2023. godinu je oko 4.2 odsto (videti Grafikon 91), što odražava nisku težinu potrebe za finansiranjem aktivnosti ovog sistema sa likvidnošću od CBK, dakle, izloženosti sistema riziku likvidnosti.

6.2.2. Registar bankovnih računa

U okviru operativnih funkcija CBK-a, Registar bankovnih računa takođe igra važnu ulogu. Ovaj registar predstavlja infrastrukturu baze podataka, koja omogućava prijavljivanje podataka o bankovnim računima od strane davaoca podataka o računima (komercijalnih banaka), kao i korišćenje ovih podataka u cilju sprovođenja odluka o izvršenju od strane organa izvršenja i drugih nadležnih institucija u skladu sa odredbama Zakona o izvršnom postupku. Ovaj registar je značajno uticao na povećanje efikasnosti u procesuiranju izvršnih predmeta od strane organa izvršnog postupka, posebno nakon proširenja funkcija za omogućavanje elektronske obrade odluka o izvršenju.

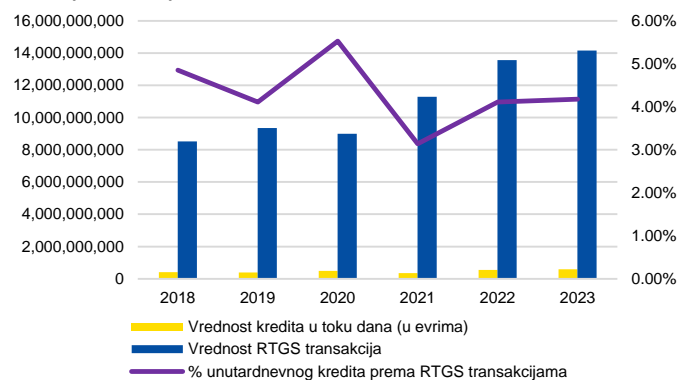
Tokom izveštajne 2023. godine pristup registru imalo je 47 privatnih izvršitelja, 117 službenika Sudskog saveta Kosova, kao i 13 službenika Poreske uprave Kosova, preko kojih su razmenili 23,159 predmeta izvršnog postupka sa komercijalnim bankama, od kojih je 18,023 zatvoreno (vidi Tabelu 28).

Tabela 28. Predmeti obrađeni u Registru bankovnih računa

Status predmeta	2022	2023	U porastu/U padu (%)
Otvoreni	22,066	23,159	4.95%
Zatvoreni	16,678	18,023	8.06%

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 91. Odnos unutardnevnog kredita prema ukupnom otplaćenom iznosu u RTGS-u

Izvor:CBK (2024)

6.2.3 Nadzor i analiza platnih sistema

Nadzor nad sistemima plaćanja i izmirenja je funkcija CBK-a, gde se ciljevi bezbednosti i efikasnosti promovisu praćenjem postojećih i planiranih sistema, procenom istih u odnosu na ciljeve i, po potrebi, podsticanjem promena.

U funkciji nadzora i razvoja analize platnih sistema, tokom 2023. godine CBK je nastavila da prati platni sistem kroz periodične izveštaje primljene od komercijalnih banaka i NBFi-a koji vrše usluge plaćanja i elektronskog novca. Ove godine je revidirana Uredba o izveštavanju o statistici platnih instrumenata u cilju povećanja kvaliteta statističkih podataka u okviru analize platnog sistema kao podrške strateškom donošenju odluka.

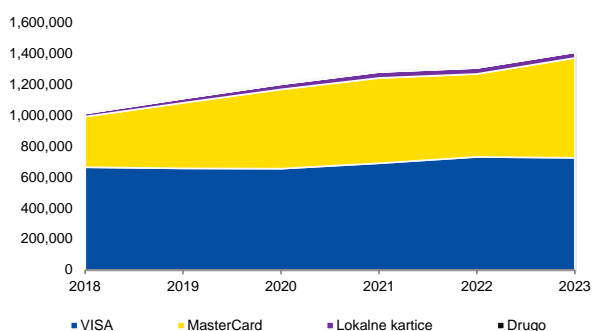
Takođe, ove godine je revidirana godišnja analiza o korišćenju kartica na Kosovu, koja pored informacija koje se odnose na socio-demografsku distribuciju kartica koje koriste građani Kosova i relevantne faktore koji su uticali na takvu distribuciju, uključuje i informacije vezane za vrste kartica, upotrebu kartica na različitim terminalima, uključujući i one online. Godišnja analiza o upotrebi kartica na Kosovu se objavljuje na redovnoj godišnjoj osnovi na zvaničnom sajtu CBK-a.

U okviru pripreme periodičnih analiza i izveštaja o statistici plaćanja, pripremaju se i objavljuju redovni godišnji i mesečni izveštaji o broju i vrednosti plaćanja međubankarskog platnog sistema, o depozitima i rezervama komercijalnih banaka, o gotovinskim i negotovinskim instrumentima, kao i uporedni izveštaj o instrumentima elektronskog plaćanja (Kosovo u poređenju sa zemljama Centralne i Jugoistočne Evrope) koji su takođe objavljeni na zvaničnom sajtu.

6.2.4 Instrumenti plaćanja i bankarska infrastruktura za platne usluge

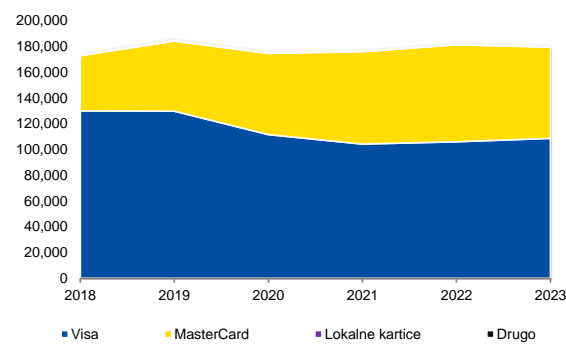
Izveštaji banaka o instrumentima plaćanja pokazuju da je do kraja decembra 2023. godine broj debitnih kartica dostigao preko 1.4 miliona, dok je broj kreditnih kartica dostigao broj od oko 180 hiljada. U odnosu na godinu dana ranije, broj debitnih kartica je povećan za 10.6 odsto, dok je broj kreditnih smanjen za 0.9 odsto (vidi Grafikon 92 i 93).

Grafikon 92. Broj debitnih kartica po vrstama

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 93. Broj kreditnih kartica po vrsti

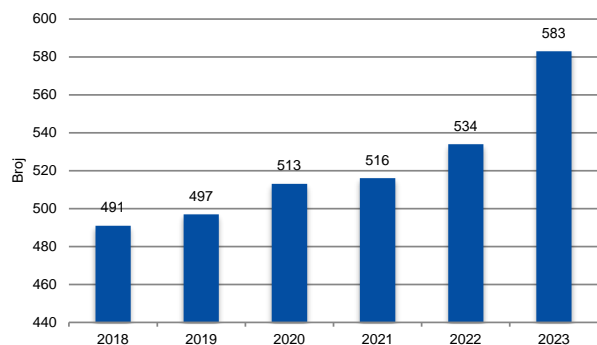
Izvor: CBK(2024)

Infrastruktura terminala je nastavila da se širi, pri čemu je evidentan porast broja bankomata/ATM-a tokom ove godine u odnosu na prethodnu godinu (vidi Grafikon 94). Takođe je zabeležen blagi porast broja terminala na prodajnim mestima/POS (vidi Grafikon 95).

Uporedo sa povećanjem broja platnih terminala i instrumenata, u 2023. godini statistički podaci pokazuju da je došlo do povećanja upotrebe instrumenata elektronskog plaćanja. Broj plaćanja putem usluge interneta/e-bankinga dostigao je preko 9.7 miliona transakcija, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja povećanje od 17 odsto, sa vrednošću koja je dostigla preko 21.4 milijarde evra ili godišnji porast od 13 odsto (v. Grafikon 96 i 97).

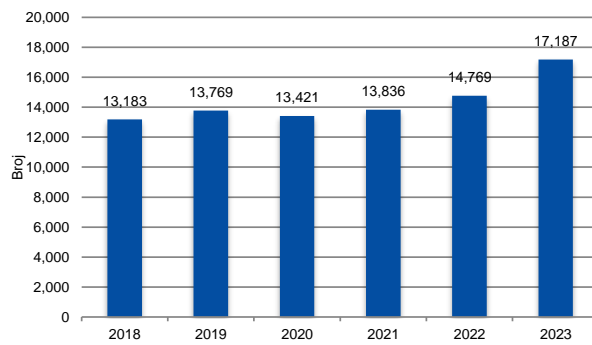
2023. godinu je okarakterisao sve veći trend korišćenja plaćanja karticom.

Grafikon 94. Broj ATM terminala

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 95. Broj POS terminala

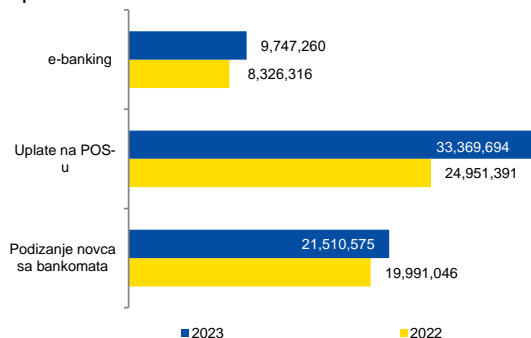

Izvor: CBK (2024)

Broj uplata na prodajnim mestima/POS-u povećan je za 33.7 odsto, dok je zabeležen rast vrednosti u odnosu na prethodnu godinu za 37.6 odsto. Podizanje novca na bankomatima takođe pokazuje porast broja i vrednosti u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je broj podizanja na bankomatima/ATM povećan za 7.6 odsto, dok je vrednost povećana za 12.4 odsto (vidi Grafikone 96 i 97).

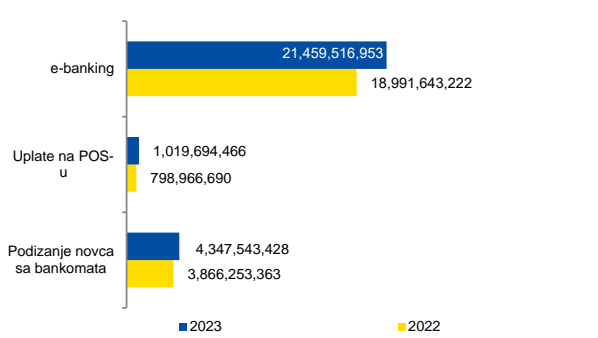
Refunkcionalizovani Nacionalni savet za platni promet je adresirao glavne potrebe za razvojem i unapređenjem infrastrukture, u koordinaciji sa relevantnim institucijama za povećanje pristupa finansijama i finansijskom inkluzijom, sa ciljem smanjenja gotovine sa pozitivnim efektima.

Grafikon 96. Godišnji obim transakcija elektronskih platnih instrumenata

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 97. Godišnja vrednost transakcija elektronskih

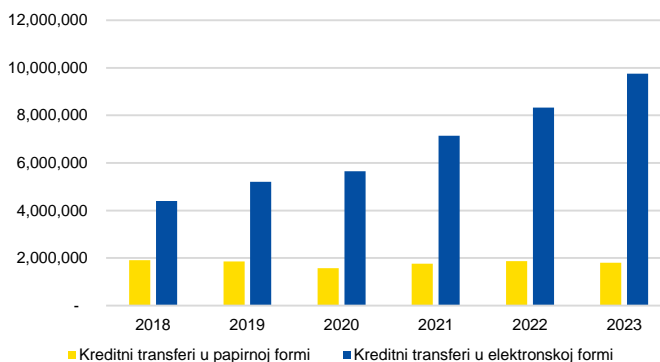

Izvor: CBK (2024)

Iz izveštaja banaka proizilazi da je na kraju 2023. godine ukupan broj bankovnih računa klijenata dostigao oko 2.51 milion, što predstavlja povećanje od 5.9 odsto u odnosu na kraj 2022. godine. Oko 98.5 odsto računa pripada rezidentima, dok oko 1.5 odsto pripada nerezidentima (vidi Tabelu 29).

Porast elektronskih plaćanja tokom godina odražava se i na način na koji se vrše kreditni transferi. Transferi u papirnoj formi se konstantno smanjuju u odnosu na one u elektronskom obliku.

Grafikon 98. Broj kreditnih transfera u elektronskom obliku u odnosu na transfere u papirnom obliku

Izvor: CBK (2024)

Tokom 2023. godine, transferi inicirani u papirnom obliku činili su 15 odsto, dok su oni u elektronskoj formi činili 85 odsto ukupnih transfera pokrenutih preko banaka (vidi Grafikon 98).

Tabela 29. Broj računa

Opis računa	Ukupni korisnički računi			Dostupno sa interneta		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Računi klijenata (1+2)	2,384,742	2,371,544	2,512,575	537,733	688,891	851,645
1-Računi rezidenta (a+b)(%)	98.57%	98.50%	98.53%	98.50%	98.29%	98.21%
a-Pojedinačni (%)	92.97%	91.73%	91.10%	87.98%	89.54%	90.31%
b-poslovni (%)	7.03%	8.27%	7.43%	12.02%	10.46%	9.69%
2-Računi nerezidenata (c+d) (%)	1.41%	1.50%	1.45%	1.50%	1.71%	1.79%
c-Pojedinačni (%)	98.99%	98.95%	99.20%	97.83%	91.55%	84.80%
d-poslovni (%)	1.01%	1.05%	0.80%	2.17%	8.45%	15.20%

Izvor: CBK (2024)

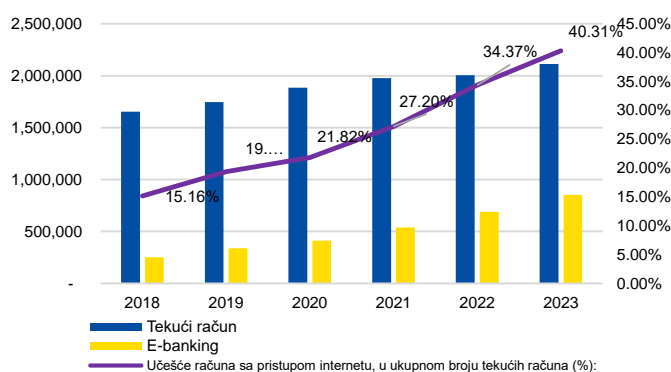
Napomena: CBK, izveštavanje banke prema "Uredbi za izveštavanje statistike instrumenata".

Od ukupnih naloga, na kraju 2023. godine, preko 851 hiljada naloga je imalo "onlajn" pristup sa interneta, što je povećanje pristupa nalogima iz daljine za 23 odsto.

Na Grafikonu 99 prikazano je učešće računa sa pristupom internetu u ukupnom broju tekućih računa u poslednjih pet godina. Na osnovu statističkih podataka, razvoj infrastrukture nastavio je uzlazni trend i ohrabrujući je brz trend povećanja upotrebe instrumenata elektronskog plaćanja.

NBFI registrovane za izdavanje elektronskog novca na kraju 2023. godine prijavile su 45,310 računa elektronskog novca, što je naglo povećanje zasnovano na činjenici da im je ovo tek četvrta godina rada na tržištu (vidi Tabelu 30). Ove institucije su zajedno izvršile obim od 1.6 miliona plaćanja elektronskim novcem, u vrednosti od oko 617 miliona evra (Tabela 31).

Grafikon 99. Broj računa sa pristupom Internetu u odnosu na ukupan broj tekućih računa

Izvor:CBK (2024)

Tabela 30. Broj računa elektronskog novca

Opis računa	2021	2022	2023
Računi elektronskog novca (E-money accounts)	11,543	25,164	45,310

Izvor: CBK (2024)

Tabela 31. Broj i vrednost plaćanja elektronskim novcem

Opis	2021	2022	2023
Broj	52,779	293,097	1,620,139
Vrednost	29,170,803	70,005,357	617,969,808

Izvor: CBK (2024)

Podsticanje korišćenja instrumenata elektronskog novca se ocenjuje da utiče i na proširenje finansijske inkluzije građana omogućavanjem pristupa platnim uslugama (otvaranje računa za elektronski novac/platni račun i posedovanje pripejd kartice) kategorijama stanovništva bez pristupa na bankarske usluge, kao za kategorije koje nisu zaposlene. Realizacija elektronskih transakcija se takođe smatra glavnim prozorom koji može olakšati pristup kreditima i drugim finansijskim uslugama.

6.2.5. Uloga CBK-a kao katalizatora platnog sistema

U okviru svoje uloge katalizatora platnog sistema, CBK je nastavila reforme za modernizaciju i proširenje platnog tržišta i preduzela je nekoliko aktivnosti u pogledu razvoja i daljeg reformisanja infrastrukture i platnih usluga. S tim u vezi, od 1. avgusta 2023. godine stupio je na snagu deo Uredbe o pristupu platnim računima sa osnovnim uslugama, koji ima za cilj da omogući svim građanima da ostvare pogodnosti koje finansijsko tržište donosi, da doprinese povećanju finansijskih inkluzije, kao i podsticanje učešća svih građana u finansijskom sektoru. Uredba omogućava svim građanima Kosova, bez obzira na njihovu finansijsku situaciju, status zaposlenja ili nivo prihoda, da imaju pristup platnom računu sa osnovnim uslugama po nižoj ceni. Međutim, od 1. januara 2024. godine stupio je na snagu deo ove Uredbe koji se odnosi na grupu potrošača ugroženih kategorija (korisnici socijalne pomoći, penzije), koji ove usluge mogu dobiti besplatno.

Na osnovu raspoloživih podataka za platne račune sa osnovnim uslugama, krajem 2023. i početkom 2024. godine, 320.000 računa je konvertovano za kategorije ugroženih građana, prema odredbama Uredbe CBK-a o pristupu platnim računima sa osnovnim uslugama.

Odluka CBK-a da pređe sa bankovnog računa na koncept platnog računa je korak ka ispunjenju njenih strateških ciljeva, povećanju pristupa finansijama i konkurentnosti finansijskog sistema. Račun za plaćanje mogu ponuditi i NBFI, koji će sa novim regulatornim izmenama imati namenski IBAN, a svi građani će moći da primaju uplate.

Takođe, Uredba o strukturi i korišćenju jedinstvenog identifikatora platnog računa za domaće i međunarodne transakcije, regulisana u skladu sa standardima EU, rešava zahteve platnih institucija i nebankarskih institucija za elektronski novac da budu opremljene šifrom identifikaciju u standardu računa IBAN, u skladu sa kriterijumima za primenu u jedinstvenom evropskom području plaćanja SEPA (Single Euro Payment Area; albanski: Zona Unike e Pagesave në Euro).

U implementaciji Nacionalne strategije za plaćanja malih vrednosti (2021-2026), CBK je u okviru Programa za uplate i doznake (RPP) (albanski: Programi për Pagesa dhe Remitenca) završila izradu nacarta Zakona o platnim uslugama, kroz koje će biti transponovane u lokalno zakonodavstvo tri važne direktive EU za platne usluge: (i) Direktiva o platnim uslugama (poznata kao PSD2), (ii) Direktiva o računima za plaćanje (poznata kao PAD) i (iii) Direktiva o institucijama za elektronski novac (poznata kao EMD2).

Procenjuje se da će prilagođavanje ovih direktiva lokalnom tržištu doprineti unapređenju konkurencije na tržištu platnih usluga, povećanju transparentnosti i sigurnosti usluga koje nudi tržište i stvaranju konsolidovanog okvira za zaštitu potrošača. Usklađivanje prakse regulacije tržišta platnih usluga sa onim evropskim je takođe fundamentalni i suštinski korak ka integraciji i implementaciji preporuka koje proizilaze u okviru slobodnog kretanja kapitala i usluga za članstvo u SEPA, kao cilj izjavljen od strane CBK-a za Republiku Kosovo.

6.2.6. Saradnja sa drugim domaćim i međunarodnim institucijama

Ove godine, u okviru saradnje na Projektu modernizacije platnih sistema zemalja Zapadnog Balkana, pod rukovodstvom Saveta za regionalnu saradnju (engleski: Regional Cooperation Council), tim SB-a je bio veoma koristan u podršci CBK-u. Kao prvo je ocenio održivost programa sajber-bezbednosti putem prikupljanja informacija i intervju sa ključnim osobljem u CBK-u o odgovarajućim politikama i procedurama. Podaci će dati informacije o sveobuhvatnom izveštaju o programu sajber bezbednosti, i kako se on upoređuje sa praksama koje su najbolje opisane u okvirima priznatim u industriji i sa nalazima/preporukama za radnje zasnovane na identifikovanim prazninama/slabostima. Drugo, tim SB-a je nastavio svoj rad na podršci CBK-u

ka pripremi preduslova za članstvo u SEPA kroz pomoć u usklađivanju zakonodavstva vezanog za plaćanja sa pravnim tekovinama EU-a. Ovaj tim je nastavio podršku i za finalizaciju novog Zakona o platnim uslugama, status okvira za AML/CFT i druga relevantna dešavanja u toku ili planirana u okviru platnog sistema.

Saradnja i podrška je takođe nastavljena u definisanju tehničkih specifikacija za nacionalne QR kodove, koji se mogu koristiti za podršku različitim osnovnim metodama plaćanja, uključujući trenutna plaćanja (instant payments). U ispunjavanju svoje uloge kao katalizatora, CBK je podržala i organizovala niz sastanaka i konsultacija sa ključnim unutrašnjim i spoljnim akterima uključenim u platnu industriju.

Na lokalnom nivou, poseban prostor je posvećen i ulozi finansijske edukacije u promovisanju finansijske inkluzije, kao i pripremama za ponovno uspostavljanje i proširenje funkcija Nacionalnog platnog saveta.

6.3. Upravljanje sredstvima

CBK vrši upravljanje fondovima i rezervama, kao i rad Centralnog depozitnog sistema (CSD) za trgovinu hartijama od vrednosti koje izdaje Vlada Republike Kosovo. Zadaci upravljanja rezervama su navedeni u Zakonu o Centralnoj banci Republike Kosovo, odnosno u članu 15. Zakona br. 03/L-209.

6.3.1. Upravljanje investicijama

CBK upravlja svojim rezervama u cilju postizanja ciljeva Investicione politike, gde je prioritet sigurnost i likvidnost sredstava pre povraćaja investicija.

Instrumenti

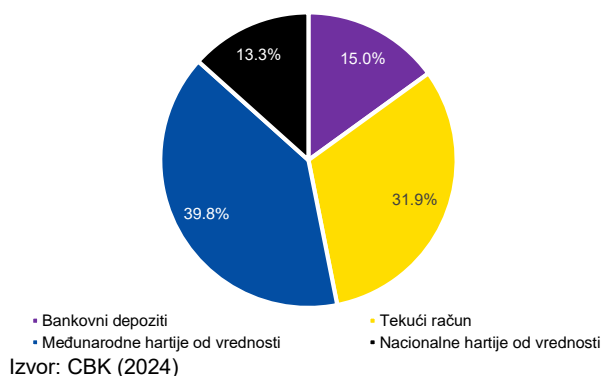
Rezerve u portfoliju CBK-a se sastoje od instrumenata portfolija koji su klasifikovani kao likvidni i sa investicionim nivoom. Kategorija likvidnih rezervi se sastoji od instrumenata koji se održavaju da bi se obezbedila dovoljna sredstva za plaćanje i transfere u skladu sa potrebama CBK-a i njenih deponenata. Dok se kategorija investicionih sredstava sastoji od sigurnih finansijskih instrumenata, sa investicionim kreditnim rejtingom kojima se takođe može lako trgovati.

U cilju obezbeđivanja dovoljnosti likvidnih sredstava za realizaciju međunarodnih transfera deponenata CBK-a, sredstva na tekućem računu se održavaju radi realizacije kratkoročnih obaveza CBK-a, koje su na kraju 2023. godine dostigle nivo od 31.9 odsto ukupnog portfelja.

Portfolio rezervi CBK-a u evrima prema instrumentima je prikazan na Grafikonu 100 sa stanjem na dan 31. decembar 2023. godine, gde je evidentno da je 39.8 odsto portfelja uloženo u međunarodne hartije od vrednosti, a 13.3 odsto u hartije od vrednosti koje je izdala Vlada Republike Kosovo. Plasman u bankarske depozite učestvuje sa 15 odsto.

Investicioni portfelj rezerve CBK-a u svim valutama se sastoji od sledećih finansijskih instrumenata:

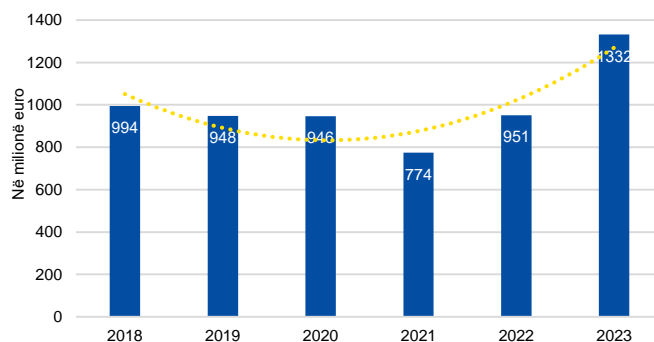
Grafikon 100. Portfelj rezervi (EUR) CBK-a, prema stanju na dan 31. decembar 2023.

- Oročeni bankarski depoziti u evropskim bankama sa adekvatnim investicionim rejtingom i kratkoročni repo ugovori plasirani kod lokalnih banaka i Federalnih rezervi SAD-a;
- Hartije od vrednosti, odnosno državne obveznice, nadnacionalne obveznice, od državnih agencija ili kreditnih institucija u evrima i američkim dolarima sa rokom trajanja do sedam godina;
- Državne obveznice izdate od Vlade Republike Kosovo, kojima se trguje na sekundarnom tržištu hartija od vrednosti sa rokom dospeća do sedam godina.

Kratkoročni ugovori o ponovnoj kupovini (REPO) sa lokalnim bankama Republike Kosovo su nastavili da se izdaju tokom 2023. godine, kao važan instrument lokalnog tržišta novca. Preko ovog instrumenta, u slučaju potrebe, CBK nudi lokalnim bankama brzu likvidnost za period od jednog do deset dana uz kolateral, odnosno hartije od vrednosti Republike Kosovo. Ovaj instrument, koji državne obveznice tretira kao likvidnije instrumente, nudeći njihovim vlasnicima lak pristup finansiranju putem obezbeđenog kolaterala.

Grafikon 101. Završni bilans investiranih sredstava u EUR (mil) prema njihovom stanju na dan 31. decembar

Izvor: CBK (2024)

Tokom 2023. godine, CBK je nastavila da bude deo kreditne linije koju nudi Evropska centralna banka (ECB), Hitna likvidnosna podrška (engleski: Emergency Liquidity Assistance) preko Deutsche Bundesbank (u ime Evrosistema) koja će ostati na snazi do 31. januara 2025. godine. Putem ove kreditne linije, ECB je ponudila CBK-u mogućnost da se zaduži iz paketa likvidnosti Evrosistema uz adekvatan kolateral u evrima, koji se sastoji od tržišnih dužničkih hartija od vrednosti koje izdaju centralne vlade evrozona i nadnacionalne institucije. Ova kreditna linija se odnosi na moguće potrebe CBK-a za likvidnost u slučaju eventualnih zahteva, omogućavajući kredite od Evropske centralne banke do 100 miliona evra.

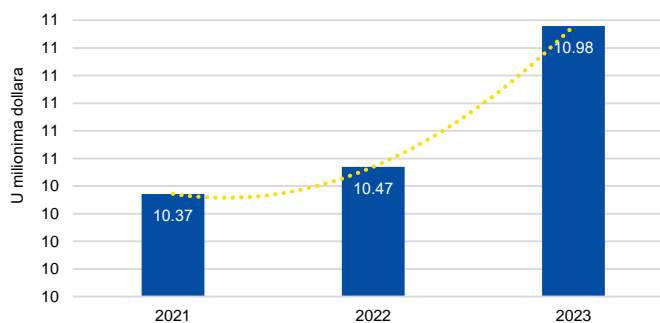
Valute

Valutni sastav portfelja rezervi CBK sastoji se od evra i američkih dolara (USD). U 2023. godini raspoložive rezerve u evrima u portfelju CBK-a dostigle su 1.332 miliona evra sa vrednosti od 951 milion evra u prethodnoj godini (vidi Grafikon 101), uglavnom zbog kretanja sredstava deponenata CBK-a.

Oko 1 procenat portfelja rezervi se drži u američkim dolarima, uloženo u

jednodnevne plasmane sa kamatnom stopom koja se navodi iz ugovora o reotkupu sa Bankom federalnih rezervi SAD-a (engleski: US Federal Reserve -FED), i kratkoročnim hartijama od vrednosti koje plaća Američki trezor sa rokom dospeća do godinu dana, u okviru Automatskog investicionog programa (engleski: Automatic Investment Program) sa FED-om. U 2023. godini nema značajnije promene u nivou rezervi u USD, ali postoji blagi porast sa 10.47 miliona u 2022.

Grafikon 102. Završni bilans investiranih sredstava u USD (mil) prema njihovom stanju na dan 31. decembar odgovarajućih godina

Izvor: CBK (2024)

na 10.98 miliona u 2023. (vidi Grafikon 102), što se pripisuje akumulaciji kamata od uloženi instrumenata.

Raspodela sredstava u dve dotične valute zasniva se na sadržaju rezervi CBK-a iz njenih depozitara, koje uglavnom dolaze i drže se u evrima.

Raspodela

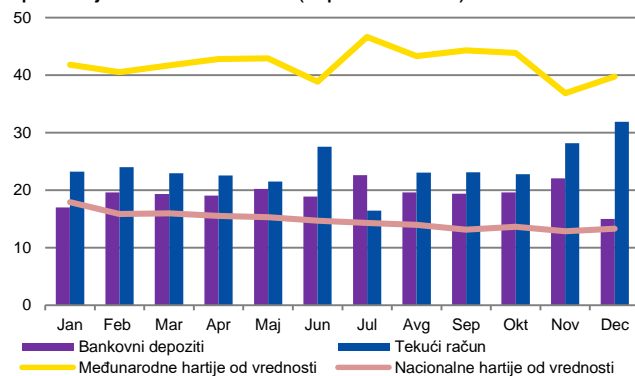
U skladu sa ciljevima Investicione politike CBK-a, plasman rezervnih ulaganja je fokusiran na sigurne i likvidne finansijske instrumente, odnosno na dužničke instrumente ili obveznice sa maksimalnim rokom dospeća do sedam godina i adekvatnim kreditnim rejtingom.

Tokom 2023. godine distribucija portfelja je izvršena sa fokusom na kategoriju likvidnih sredstava, lako konvertibilnih i sa razvijenim tržištem hartija od vrednosti kao što su trezorske obveznice i obveznice. Shodno tome, 39.8 procenata portfelja je uloženo u međunarodne hartije od vrednosti, kao glavne likvidne instrumente sa najvećim učešćem u portfoliju CBK-a, dok se 13.3 procenata sastoji od nacionalnih hartija od vrednosti (vidi Grafikon 103). U portfelju hartija od vrednosti poseban značaj ima geografska distribucija i raspodela po emitentima, kao i uslov da ove hartije od vrednosti budu priznate kao prihvatljiv kolateral od strane ECB-a. I u 2023. godini distribucija portfelja hartija od vrednosti je realizovana po tržišnim uslovima i cenama državnih obveznica, nadnacionalnih i kreditnih agencija i institucija izdatih i isplaćenih u evrima.

Kontinuirano povećanje kamatnih stopa tokom ove godine od strane ECB i FED-a uticalo je na stope međubankarskog tržišta i tržišta duga, što je omogućilo pozicioniranje portfelja u instrumentima sa prinosom prema tržišnim stopama Evrosistema i FED-a. Depozitna stopa na međubankarskom tržištu u evrima zasniva se na stopi za depozite koju je odredila ECB, koja je tokom 2023. godine varirala od 2.50 odsto koliko je bila u februaru do poslednjeg povećanja do 4 odsto u septembru 2023. godine ²².

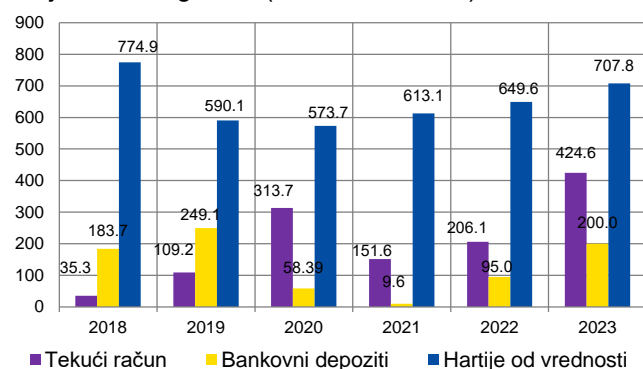
Distribucija u Međunarodnim hartijama od vrednosti ove godine je povećana u odnosu na prethodnu godinu (vidi Grafikon 104). Glavna promena u strukturi distribucije portfelja javlja se u bankarskim depozitima, koji kao kategorija aktive beleže značajan porast u odnosu na prethodne tri godine kao rezultat povećanja depozitne stope od strane ECB-a i mogućnosti za plasmane u međubankarsko tržište centralnih i komercijalnih banaka Evrosistema. Ova

Grafikon 103. Odnos raspodele investicionog portfelja CBK-a u EUR (u procentima)

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 104. Raspodela investicionog portfelja krajem svake godine (u milionima evra)

Izvor: CBK (2024)

²²https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/kei_ecb_interest_rates/html/index.en.html

distribucija omogućava CBK-u da održi dovoljnu likvidnost u svom portfelju rezervi, doprinoseći održavanju sigurnosti portfelja ove kategorije imovine i ostvarivanju povraćaja ulaganja.

6.3.2. Učinak portfolija

Tokom 2023. godine, instrumenti u portfelju CBK-a su pokazali visok učinak sa ostvarenjem od 25.59 miliona evra neto prihoda u svim kategorijama imovine portfelja, uključujući razliku između prihoda i rashoda od stopa koje se primenjuju na depozitne račune.

6.3.3. Upravljanje rizikom

Sredstva CBK-a se ulažu u hartije od vrednosti koje izdaju stabilne i razvijene zemlje, najkredibilnije agencije evrozona i nadnacionalne institucije sa visokim investicionim kreditnim rejtingom međunarodnih kreditnih agencija kao što su Standard&Poor's, Moodi's, Fitch, kao i u hartije od vrednosti sa vrednošću Republike Kosovo.

Finansijski rizici tokom ulaganja sredstava od strane CBK-a su: kreditni rizik, rizik kamatne stope, rizik likvidnosti, valutni rizik i operativni rizik.

Kreditni rizik upravlja se kada je investicioni portfolio raspoređen na način da se kreditni rizik drži na niskom nivou. Sva ulaganja su izvršena u skladu sa kriterijumima kratkoročnog i dugoročnog kreditnog rejtinga definisanim u Investicionoj politici P-2/A-2 (Moodi's/S&P) za kratkoročni period i Baa2/BBB (Moodi's/S&P) za dugoročni period, kao i u izuzetnim slučajevima na tržištu, sa P-3/A-3 za kratkoročni period i Baa3/BBB- (Moodi's/S&P) za dugoročni period.

Kamatni rizik se smanjuje kada se upravljanje rizikom kamatne stope CBK-a u odnosu na limit promene kamatne stope završi praćenjem osetljivosti imovine i obaveza CBK-a na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa.

Rizik likvidnosti je rizik u blagovremenom ispunjavanju obaveza iz svojih finansijskih obaveza. Pozicija CBK-a u upravljanju likvidnošću je da obezbedi dovoljnu likvidnost da ispuni svoje obaveze na vreme, kako u normalnim tako i u nepovoljnim uslovima, bez nanošenja neprihvatljivih gubitaka ili rizikovanja štete po reputaciju CBK-a.

Valutni rizik nastaje kao rezultat kretanja kursa koji podrazumevaju vrednost valuta na finansijskom tržištu, pri čemu može doći do povraćaja ili gubitka kao posledica promene kursa.

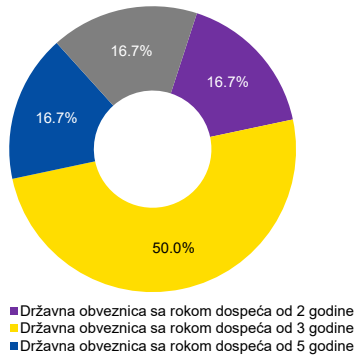
Operativni rizik je rizik usaglašenosti vezan za plasman depozita, trgovanje hartijama od vrednosti i njihovu blagovremenu isplatu.

6.3.4. Hartije od vrednosti Vlade Kosova

U skladu sa Zakonom o javnim dugovima, CBK deluje kao fiskalni agent za MFRT/Trezor u procesu izdavanja državnih hartija od vrednosti.

Prema godišnjem kalendaru izdavanja obveznica koji je objavio Trezor Kosova u okviru MFRT-a, tokom 2023. godine sprovedeno je ukupno 11 aukcija za izdavanje državnih obveznica sa rokom dospeća od jedne do sedam godina. Uspešno je završeno šest aukcija, dok je pet aukcija poništeno na zahtev Uprave za trezor/MFRT na osnovu člana 6. stav 3.4. Uredbe MF-CBK br. 01/2014 za primarno i sekundarno tržište državnih hartija od vrednosti.

Grafikon 105. Struktura hartija od vrednosti prema roku dospeća

Izvor: CBK (2024)

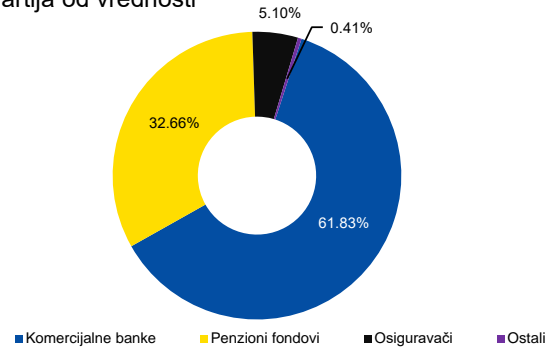
Na Grafikonu 105 prikazana je struktura po roku dospeća državnih hartija od vrednosti u 2023. godini, emitovanih na primarnom tržištu, gde dominiraju emisije sa rokom dospeća od 3 godine sa 50.0%, dok su komercijalne banke najveći investitor u državne hartije od vrednosti sa 61.83% odsto, a slede penzioni fondovi sa 32.66 odsto (vidi Grafikon 106).²³

Prosečne godišnje stope prinosa na investicije po roku dospeća u 2023. godini su povećane u odnosu na prethodnu godinu (vidi Grafikon 107), dok je najveća potražnja sa tržišta bila za državnim hartijama od vrednosti sa rokom dospeća od 2 do 5 godina (videti Grafikon 108).

Ukupan obim kupovine i prodaje²⁴ državnih hartija od vrednosti među učesnicima na sekundarnom tržištu tokom 2023. godine iznosio je 68.6 miliona evra, što je smanjenje od 27.7 odsto u odnosu na 94.8 miliona evra koliko je bilo prošle godine.

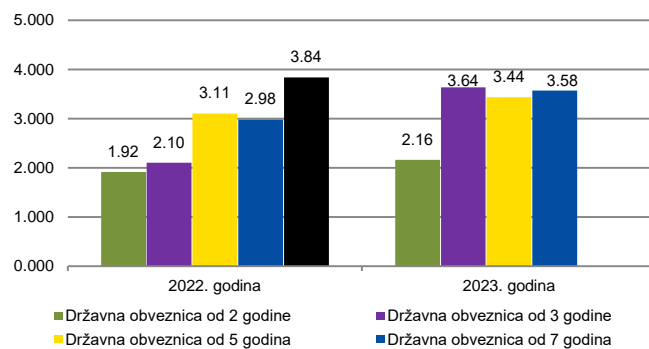
Za potrebe kratkoročnog kreditiranja, ukupan obim repo transakcija obezbeđenih kolateralom sa državnim hartijama od vrednosti tokom 2023. godine rezultirao je sa 67.6 miliona evra, što je smanjenje od 54.1 odsto u odnosu na obim iz prethodne godine od 147.3 miliona evra.

Grafikon 106. Struktura investitora u aukcijama hartija od vrednosti

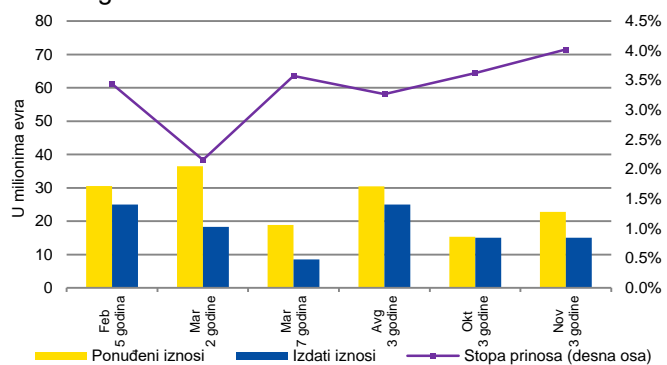
Izvor: CBK (2024)

Grafikon 107. Prosečne godišnje stope prinosa za 2022. i 2023. godinu, u procentima

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 108. Aukcije hartija od vrednosti tokom 2023. godine

Izvor: CBK (2024)

²³ Učesnici na primarnom tržištu državnih hartija od vrednosti su komercijalne banke, penzioni fondovi, osiguravači i pravna i fizička lica koja deluju preko komercijalnih banaka.

²⁴ Učesnici na sekundarnom tržištu državnih hartija od vrednosti su komercijalne banke, penzioni fondovi, osiguravači, pravna i fizička lica koja deluju preko komercijalnih banaka, kao i javne institucije.

U cilju što efikasnijeg upravljanja kratkoročnom likvidnošću bankarskog sektora, obim zahteva bankarskog sektora kod CBK-a u 2023. godini, na osnovu unutardnevnih pozajmica podržanih kolateralom državnih hartija od vrednosti, iznosio je ukupno 592.5 miliona evra, što predstavlja povećanje od 6.4 odsto u poređenju sa prošlogodišnjim obimom od 557.1 milion evra.

6.4. Informaciona tehnologija

Departman za informacione tehnologije i bezbednost je tokom 2023. godine nastavio sa unapređenjem tehnoloških sistema, informacione bezbednosti i procesa rada, sa posebnim fokusom na podizanje kvaliteta pruženih usluga i njihove bezbednosti.

U cilju garantovanja kontinuiteta i kvaliteta usluga koje CBK nudi finansijskim i vladinim institucijama i građanima Republike Kosovo, nastavljeno je sa ulaganjem u nove tehnologije i unapređenjem i proširenjem postojećih kapaciteta informacione tehnologije, puštanjem u rad opreme najnovije tehnologije. Ovi sistemi se održavaju, nadgledaju i kontinuirano testiraju kako bi se osiguralo da će biti u funkciji čak i tokom različitih i vanrednih situacija. Međutim, izazovi u zapošljavanju i zadržavanju profesionalnih kapaciteta su predstavljeni i rešavaju se, koliko je to moguće.

6.5. Kreditni registar Kosova

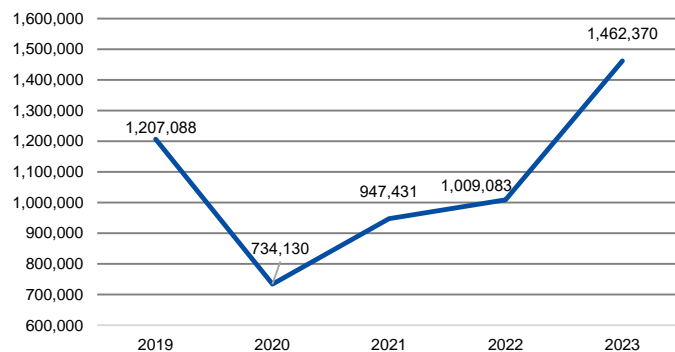
Na osnovu Zakona o CBK-u, CBK može da upravlja, reguliše, licencira, registruje i nadgleda sisteme kreditnih informacija u cilju prikupljanja i distribucije kreditnih informacija među kreditnim institucijama, kao i da izdaje propise za relevantnu primenu. Na osnovu ovog cilja, od 2006. godine, CBK ima pod svojim upravljanjem sistem Kreditnog registra Kosova (KRK), koji funkcioniše kao aplikacija zasnovana na internetu, i ima za cilj prikupljanje i distribuciju pozitivnih i negativnih informacija o fizičkim i pravnim licima kako bi se poboljšao proces procene zajmoprimaoca i da bi se realizovala nadzorna funkcija CBK-a.

Iz opšte ekonomske perspektive, Kreditni registar olakšava kreditiranje u smislu obima i troškova, i doprinosi finansijskoj stabilnosti uopšte pomažući zajmodavcima da donesu pravedne, tačnije i objektivnije odluke u kraćem vremenu.

Na osnovu Uredbe o kreditnom registru, članovi sistema KRK su sve finansijske institucije koje je CBK odredila kao davaoce kredita (sve komercijalne banke, licencirane MFI, kao i one NBFi i osiguravajuća društva licencirana za obavljanje posebnih kreditnih aktivnosti). Razmatraju se mogućnosti unapređenja elektronskog pristupa ovom registru, pored aktuelne veb stranice CBK-a, odnosno eventualno povezivanje sa državnom platformom, podložno internim evaluacijama i donošenju odluka.

Podaci sistema RKK pokazuju da je u 2023. godini bilo registrovano 2,280 aktivnih korisnika kreditnih institucija među kojima su dominirale banke sa 1,579 korisnika, MFI i NBFi sa 670, te osiguravajuća društva sa 31 aktivnim korisnikom sistema, gde je samo tokom ove godine KRK registrovao 490 novih korisnika.

Grafikon 109. Broj istraživanja u sistemu KKR-a

Izvor: CBK (2024)

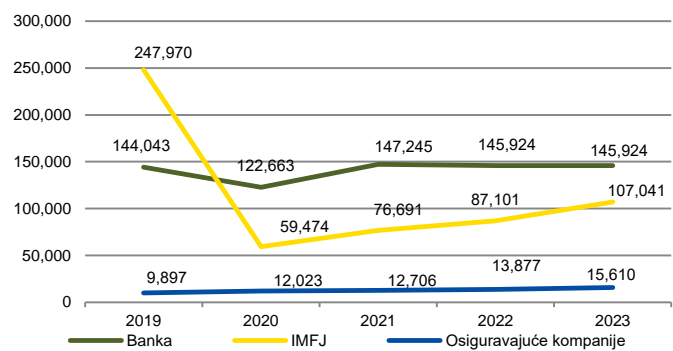
Sistem KRK-a je dizajniran da obezbedi naprednu infrastrukturu za funkcionisanje kreditnog tržišta, kao važno sredstvo za kreditne institucije u procesu procene kreditnog rizika.

Ovaj sistem je aplikacija zasnovana na internetu i može se pristupiti direktno i u realnom vremenu od strane osoblja kreditnih institucija, koji istražuje kreditne istorije tražilaca kredita, pri čemu je tokom 2023. godine dostigao 1,462,370 istraživanja (vidi Grafikon 109).

Svi davaoci kredita u Republici Kosovo obavezni su da prijave sistemu KRK o svim zahtevima za kredite i kreditima izdatim svojim klijentima, u skladu sa uslovima relevantnog uputstva izdatog od CBK-a.

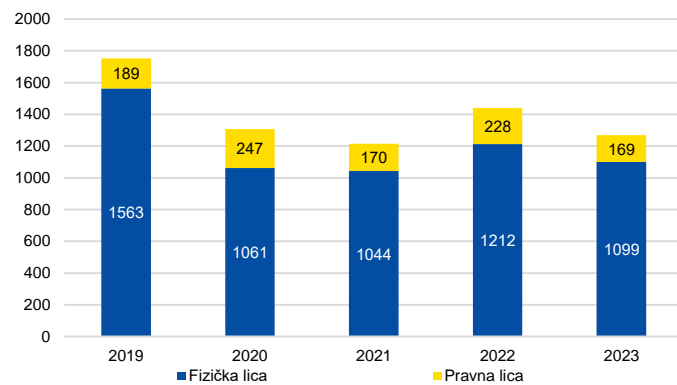
Tokom 2023. godine, u KRK je prijavljeno 276,100 kredita, uključujući zajmove, kreditne kartice, prekoračenja, stambene hipotekarne kredite, kreditne linije, garancije, lizing, faktoring i druga kreditna sredstva. U izveštavanju o odobrenim kreditima za 2023. godinu prednjače banke sa 153,450 kredita, zatim MFI sa 107,040 i osiguravajuća društva sa 15,610 odobrenih kredita (vidi Grafikon 110). U međuvremenu, broj zahteva za individualni kreditni izveštaj zajmoprimaca u 2023. godini smanjen je u odnosu na pre godinu dana, kako za fizička tako i za pravna lica (Grafikon 111).

Grafikon 110. Broj odobrenih kredita u sistemu KRK-a

Izvor: CBK (2024)

Grafikon 111. Broj zahteva za kreditne izveštaje

Izvor: CBK (2024)

6.6. Aktivnosti u oblasti ekonomske analize i finansijske stabilnosti

U funkciji postizanja svog primarnog cilja, održavanja finansijske stabilnosti kroz redovno praćenje sistemskog rizika, CBK, između ostalog, identifikuje, prati i analizira sistemski rizik na redovnom mesečnom, tromesečnom, šestomesečnom i godišnjem nivou. U tom kontekstu, identifikacija potencijalnih rizika se vrši kroz kontinuirano praćenje makroekonomskih cikličnih i strukturnih kretanja. Procena rizika i njihovog potencijalnog uticaja na finansijsku stabilnost, a samim tim i na ukupnu makroekonomsku stabilnost, vrši se kroz redovne kvalitativne i kvantitativne analize, uključujući analizu performansi visokofrekventnih ekonomskih i finansijskih pokazatelja, prognoze o glavnim makroekonomskim pokazateljima i kalibraciju i analizu modela koji se bave cikličnim, strukturnim i međusektorskim dimenzijama sistemskog rizika.

CBK je nastavila da bude fokusirana na povećanje obima i kvaliteta analiza koje ispituju glavna makroekonomska kretanja u zemlji, i onih koje se fokusiraju na procenu finansijske stabilnosti. Identifikovanjem i procenom rizika koji ugrožavaju finansijski sistem i njegovu infrastrukturu, sa perspektivom analize zasnovane na riziku, CBK je nastavila da informiše javnost o stanju finansijskog sistema, da povećava transparentnost i podstiče profesionalnu debatu o razvoju sistema i finansijskih izazova zemlje i njene infrastrukture.

Pored različitih periodičnih analiza i redovnog praćenja glavnih pokazatelja razvoja u relevantnim sektorima privrede, CBK je nastavila da se angažuje na unapređenju unutrašnjih okvira za dizajn privrede i okvira za procenu rizika kao što su: (i) makroekonomski model (godišnji okvir koji generiše makroekonomske projekcije u osnovnim i otežanim scenarijima), (ii) okvir stres-testa (jedan od ključnih instrumenata za identifikaciju trenutnih krhkosti u bankarskom sektoru i potencijalnih sistemskih rizika u narednoj godini), (iii) revizija Mape finansijske stabilnosti (koja analizira dešavanja u osam dimenzija rizika za finansijsku stabilnost), (iv) model identifikacije sistemski važnih banaka (tipičan instrument makroprudencijalne politike, koji procenjuje rizik širenja negativnih efekata sistemske institucije u celom sistemu), kao i (v) model kontracikličkog dodatnog kapitala (model makroprudencijalne politike).

Komitet za makroprudencijalne politike, kao savetodavno telo osnovano u CBK, ima za cilj da pomogne očuvanju finansijske stabilnosti Kosova, sa ciljem jačanja otpora finansijskog sistema, smanjenja akumulacije sistemskog rizika koji obezbeđuje zdrav finansijski sektor koji takođe doprinosi održivom ekonomskom rastu. Komitet ima makroprudencijalne instrumente i savetuje Izvršni odbor o odgovarajućoj primeni. Međutim, tokom 2023. godine, za održivost i stabilnost finansijskog sistema u celini, nije bila neophodna primena makroprudencijalnih instrumenata, osim mikroprudencijalnih mera koje proizilaze iz nadzornog mandata. U okviru ovog odbora održana su 4 sastanka i dato 9 preporuka, u funkciji makroprudencijalne supervizije. Nakon revizije projektnog zadatka 2024. godine, kako je planirano, biće proširen obim i uticaj na donošenje makro- i mikroprudencijalnih mera.

U 2023. godini, u saradnji sa fokusiranom tehničkom pomoći MMF-a, CBK je pregledala i unapredila jedan od najvažnijih alata koje centralna banka ima da proceni stabilnost finansijskog sektora, model stres-testa. Model, čiji se završetak očekuje 2024. godine, pomoći će u kreiranju politike CBK-a kroz povećanje kapaciteta za procenu dimenzija rizika koji ugrožavaju ukupnu finansijsku stabilnost u zemlji. Takođe, uvek u funkciji unapređenja rada i izgradnje kapaciteta za predviđanje i istraživanje, CBK je tokom ove godine revidirao i unapredio kapacitete projektovanja kroz ponovnu procenu makroekonomskog modela.

Jedna od najvažnijih periodičnih publikacija je Izveštaj o finansijskoj stabilnosti, izveštaj koji odražava stabilnost finansijskog sistema analizom opštih ekonomskih kretanja, kao i kretanja u aktivnostima, performansama i stabilnosti svih komponenti finansijskog sistema zemlje. Kako bi javnosti omogućila što brži pristup informacijama o kretanjima u privredi zemlje, CBK je nastavila da redovno objavljuje Tromesečne procene ekonomije, izveštaje koji daju pregled glavnih makroekonomskih kretanja i kretanja u svim komponentama finansijskog sistema privrede na tromesečnom nivou. Pored toga, CBK je nastavila da objavljuje mesečni informativni izveštaj finansijskog sistema, izveštaj koji predstavlja rezime ključnih pokazatelja za sve komponente finansijskog sistema Republike Kosovo, i koji se objavljuje svakog meseca.

CBK je nastavila da sprovodi Anketu o kreditima banaka Kosova (AKBK) sa komercijalnim bankama na tromesečnoj osnovi, istraživanje koje je, pored toga što je pomoglo da se bolje razumeju dešavanja u bankarskom sektoru, takođe poslužilo kao važan input za predviđanje ekonomskog rasta i drugi makroekonomskih agregata. Dalje, naspram prvog obaveznog cilja CBK-a, AKBK je takođe upotpunjen sekcijom koja adresira očekivanja komercijalnih banaka u pogledu cena u zemlji, dok je vremenska serija očekivanja banaka za dinamiku inflacije takođe objavljena na zvaničnom sajtu CBK kao i vremenska serija osnovne inflacije.

6.7. Glavne aktivnosti u oblasti statistike tokom 2023. godine

Na osnovu člana 25. Zakona o CBK-u, CBK prikuplja, sastavlja i objavljuje statistiku i druge potrebne informacije za ispunjavanje svojih ciljeva. CBK je glavni proizvođač i korisnik

finansijske statistike Republike Kosovo i jedan od glavnih izvora statistike na nacionalnom nivou. U okviru svog zakonskog mandata, CBK sastavlja i objavljuje statistiku monetarnih, finansijskih, finansijskih računa i spoljnog sektora.

Za potrebe sastavljanja statistike, obveznici u CBK, u Sektoru za statistiku (OS) su fizička i pravna lica, uključujući finansijske institucije (komercijalne banke, penzioni fondovi, osiguravači, drugi finansijski posrednici i finansijski pomoćnici), preduzeća u stranom vlasništvu, Carina Kosova, vladine institucije, nefinansijske korporacije, domaćinstva i neprofitne organizacije. U skladu sa zakonodavstvom na snazi, CBK poštuje poverljivost pojedinačnih podataka koje daje od različitih izveštajnih entiteta, koje koristi samo u svrhe sastavljanja statistike. Informacije koje dostavljaju izveštači su neophodne za sastavljanje monetarne i finansijske statistike, statistike spoljnog sektora i finansijskih računa u okviru zakonskih odgovornosti CBK-a koje proizilaze iz Zakona br. 03/L-209 za CBK i Zakona br. 04/L-036 za zvaničnu statistiku Republike Kosovo.

Sastavljanje statistike prati metodologiju koju preporučuju MMF, ECB, Svetska banka, Eurostat i najbolje prakse drugih zemalja.

Objavljivanje statistika se vrši u skladu sa rokom koji je unapred objavljen na veb stranici CBK-a, i u različitim formatima kao što su: vremenske serije, Mesečni statistički bilten, Godišnji izveštaj, Sažetak stranica nacionalnih podataka, MMF, Eurostat, VB, CEFTA, itd. Statistike u nadležnosti CBK-a, na zahtev, pripremaju se i distribuiraju za potrebe organizacionih jedinica unutar CBK-a, kao i za spoljne korisnike, kao što su: vladine institucije, mediji, međunarodne organizacije, univerziteti i šira javnost.

CBK je nastavila i tokom 2023. godine sa redovnim sastavljanjem i objavljivanjem statistike u okviru svog delokruga u skladu sa kalendarom objavljivanja. Monetarna i finansijska statistika uključujući podsektore (centralna banka, komercijalne banke, osiguravajuća društva, penzioni fondovi, drugi finansijski posrednici i finansijska pomoćnici), kao i statistika eksternog sektora (platni bilans, pozicija međunarodnih investicija, spoljni dug, itd.) nastavljaju da se redovno objavljuju na veb stranici CBK-a i međunarodnim organizacijama. Modul statistike finansijskih računa je nastavio da se redovno objavljuje na tromesečnoj osnovi u vremenskim serijama na veb stranici CBK-a za finansijski sektor i spoljni sektor. Međutim, postoje još tri sektora privrede koja nisu obuhvaćena, za koje izvore podataka treba obezbediti u saradnji sa drugim relevantnim institucijama u zemlji. U ovom pravcu, u cilju utvrđivanja podele institucionalnih odgovornosti, kao i mehanizama saradnje za pripremu finansijskih računa, postizanje Memoranduma o saradnji između CBK, ASK i MFRT je u završnoj fazi.

Tokom 2023. godine, CBK je nastavila dalje usklađivanje statistike pod svojom odgovornošću sa standardima Evropske unije definisanim od strane Evropskog sistema nacionalnih i regionalnih računa (ESA 2010). Na redovnom mesečnom nivou, statistika o kamatnim stopama se dostavlja Evropskoj centralnoj banci (ECB), dok se na tromesečnom nivou Eurostatu izveštava statistika o platnom bilansu i međunarodnoj investicionoj poziciji, a na godišnjem nivou statistika o direktnim investicijama i međunarodna trgovina uslugama.

U okviru IPA 2019 Programa, CBK je ove godine realizovala projekat “1.2 Statistika trgovine uslugama”, ispunjavajući sve zadatke koji su joj dodeljeni prema ugovoru. U okviru ovog projekta nastavljeno je unapređenje izveštavanja primenom novih pravila dvostruke validacije, koje primenjuje sistem distribucije podataka u Eurostatu. Pored toga, u okviru ovog projekta sprovedena je misija tehničke pomoći Eurostata, radionica i studijska poseta Turskoj.

U okviru redovnih mesečnih publikacija MMF-a od strane CBK-a, po prvi put od februara 2023. godine počinje redovno objavljivanje na mesečnom nivou konsolidovanog izveštaja međunarodnih rezervi i devizne likvidnosti, tačnije obrazac “International Reserves and Foreign Currency Liquidity Data Template” (IRFCL; na srpskom: Međunarodne rezerve i devizna sredstva

podataka o likvidnosti). Završetak IRFCL-a predstavlja dobru priliku za usklađivanje sa kriterijumima definisanim posebnim standardom za distribuciju podataka (SDDS), za koji se očekuje da će ga Republika Kosovo prilagoditi u bliskoj budućnosti.

U okviru sporazuma sa Vladom Kosova, Stand-By Arrangement (SBA) i Sporazuma o Resilience and Sustainability Facility (RSF), od juna 2023. godine, DS-u su dodati sledeći izveštaji koji se moraju poslati MMF-u:

- Priprema izveštaja Financial Soundness Indicators (FSI) (srpski: Indikatori finansijskog zdravlja) prema drugim depozitnim korporacijama (DDK) na mesečnom nivou;
- Izrada izveštaja o bilansu stanja, bilansa prihoda, nekvalitetnih kredita, kredita prema ekonomskoj delatnosti prema DDK, po zahtevu primljenom od kancelarije MMF-a na Kosovu, tromesečno počevši od juna 2023. godine.

Tokom 2023. godine, CBK je organizovao projekat istraživanja sa nerezidentima koji posećuju Kosovo tokom perioda odmora. Istraživanje je sprovedeno korišćenjem naprednog sistema pozajmljenog od SB-a, koji je omogućio povećanje efikasnosti prikupljanja podataka i poboljšanje njihovog kvaliteta. Prikupljeni podaci su korišćeni za izračunavanje procena troškova imigranata na Kosovu, koje imaju značajan uticaj na statistiku usluga putovanja i nekih drugih kategorija koje se odnose na uticaj imigranata na Kosovu, kao što su doznake, direktne investicije itd. Tokom ove godine radilo se i na automatizaciji radnih procesa, povećanju efikasnosti i produktivnosti realizacije svakodnevnog rada, posebno u pogledu prihvatanja i validacije statistike, smanjenju manuelnog rada, smanjenju mogućih grešaka pri primanju izveštaja od novinara i sastavljača, itd. Od ove automatizacije, CBK je nastavila rad na razvoju onlajn platforme za prikupljanje i obradu podataka prijavljenih od strane nefinansijskih korporacija. Završetak ovog programa, koje se očekuje tokom 2024. godine, cilj je povećanje funkcionalnosti, efektivnosti i zaštiti podataka.

Pored toga, CBK se ove godine takođe angažovala na poboljšanju kvaliteta i konzistentnosti podataka proizvedenih u skladu sa standardima i metodologijom koju preporučuju Eurostat i MMF, ažuriranjem metodologije objavljene na veb stranici CBK-a, objavljivanjem novih tabela, smanjenjem učestalosti objavljivanja statističkih pokazatelja, unapređenje metoda obrade i validacije statističkih izveštaja, održavanje stranice "Ekonomija Kosova na prvi pogled", sastavljanje i objavljivanje zakasnele kamate u komercijalnim i kreditnim transakcijama, sastavljanje i izveštavanje indikatora finansijskog zdravlja, kao i objavljivanje sažetih pojašnjenja oko glavnih kretanja na veb stranici CBK-a radi transparentnosti i boljeg informisanja javnosti.

6.8. Razmatranje zahteva finansijskih institucija koje su pod nadzorom CBK-a

CBK, tokom vršenja svojih nadzornih ovlašćenja, postupajući u skladu sa članom 67. tačka 4. Zakona br. 03/L-209 o CBK-u, prilikom izricanja administrativnih kazni subjektu/licu. Član 67. tačka 4. navodi da pre izricanja administrativnih kazni, CBK daje detaljnu izjavu subjektu/licu kome će biti izrečena kazna, opisujući činjenice i zakon koji potkrepljuju postojanje prekršaja, dajući ovom subjektu/licu punu mogućnost da iznese činjenice i argumente zašto mu se ne treba izreći kazna.

U izjavi/preliminarnom obaveštenju za preduzimanje administrativnih kaznenih mera koju je poslao CBK, takođe se daje i pravni savet, gde je subjekat (finansijska institucija) obavešten o pravu da u roku od 15 kalendarskih dana od dana prijema ove izjave može da podnese zahtev za razmatranje u Oseku za razmatranje CBK-a. U slučaju da subjekat (finansijska institucija) pod nadzorom CBK-a odluči da se žali, onda šalje zahtev za razmatranje Odseku za razmatranje.

Odsek za razmatranje kontinuirano koordinira sa finansijskom supervizijom u vezi sa slanjem preliminarnog obaveštenja za preduzimanje administrativnih kaznenih mera od strane CBK-a subjektu (finansijskoj instituciji), kao pred pripremu, u eventualnom slučaju podnošenja zahteva za razmatranje ovih institucija. .

Tokom 2023. godine primljeni su zahtevi za ponovno razmatranje od pet subjekata (finansijskih institucija), koji su pažljivo i u skladu sa zakonskim okvirom razmatrani, dajući izveštaje sa relevantnim preporukama za odlučivanje u Izvršnom odboru. Kontinuirano se prati razvoj pravnog okvira kako bi se identifikovale potrebe za izmenom neke odredbe koja bi se odnosila na pitanja ponovnog razmatranja zahteva primljenih od strane finansijskih institucija. Tokom razmatranja zahteva ostvarena je komunikacija sa finansijskim institucijama koje su podnele zahtev za ponovno razmatranje i relevantnim odeljenjima u CBK-u, čime je obezbeđen neophodan materijal, eventualna pojašnjenja i efikasnost da se zahtevi razmotre u zakonskom roku.

7 . Unutrašnja kretanja

7.1. Interna revizija

Interna revizija (IR) je važna funkcija, koja pruža razumnu sigurnost Odboru CBK-a, Komitetu za reviziju (KR) i Izvršnom odboru, da su mehanizmi unutrašnje kontrole dizajnirani i efikasno funkcionišu. Interna revizija (IR) zajedno sa spoljnom revizijom upotpunjuje lanac odgovornosti unutar institucije. Pravni okvir CBK-a daje pun mandat IR-u da samostalno razvija revizorske angažmane kako bi Odboru CBK-a, KR-u i menadžmentu dao preporuke u cilju povećanja efikasnosti unutrašnjih kontrola i dodavanja vrednosti instituciji.

Interna revizija je tokom 2023. godine nastavila sa angažmanima/revizijama u skladu sa Godišnjim planom, koji je pripremljen na osnovu Metodologije za procenu rizika, prema Pristupu zasnovanom na riziku. Revizije i angažmani sprovedeni tokom ove godine bili su finansijske prirode, usklađenosti, operativne i informacione tehnologije. Ove aktivnosti su sprovedene u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o CBK-u, odnosno članom 61. ovog zakona, kao i godišnjim planom IR-a. Delokrug IR-a je nastavio da bude orijentisan ka poboljšanju i unapređenju sistema/procesa koji pomažu menadžmentu u postizanju definisanih ciljeva. IR je, kroz izvršene aktivnosti/revizije, dao konkretne preporuke u cilju poboljšanja sistema unutrašnje kontrole i povećanja vrednosti odeljenja/odseka i drugih odgovornih oblasti unutar CBK-a.

Pored revizorskih aktivnosti, IR je pripremila Godišnji plan za 2024. godinu, čemu je prethodila izrada Strateškog plana interne revizije za period 2024-2026. U cilju ispunjavanja zakonskih uslova, šef interne revizije je krajem 2023. godine dostavio na raspravu nadležnim organima Godišnji plan za 2024. Ovaj dokument je prvobitno razmatran i dobio podršku KR-a. Isto je, nakon neophodnih diskusija, odobrio Odbor CBK-a. Šef unutrašnje revizije je nastavio sa svojim redovnim izveštavanjem KR-u i Odboru CBK-a. Tokom ove godine održano je ukupno osam sastanaka KR, uz redovno učešće šefa IR, na kojima se, između ostalog, razgovaralo o napretku aktivnosti IR i o procesu praćenja sprovođenja preporuka. Ove godine IR je podvrgnut procesu eksterne procene od strane predstavnika Centralne banke Holandije, dok su, u okviru razmene iskustava, predstavnici Centralne banke Austrije posetili CBK na nedelju dana, kako bi podelili svoje iskustva sa osobljem IR. IR je nastavio svoj angažman na adresiranju preporuka datih eksternim procenama od strane eksternih ocenjivača Centralne banke Holandije, MMF-a – Procena zaštitnih mera i spoljnih revizora.

Aktivnosti vezane za kontinuirano stručno obrazovanje nastavljene su i tokom ove godine, kroz učešće osoblja IR-a na više obuka i seminara. U međuvremenu, da bi izvršio svoje dužnosti, IR je nastavio komunikaciju sa spoljnim revizorima CBK-a.

7.2. Ljudski resursi

U sprovođenju strateških ciljeva CBK-a i politike upravljanja ljudskim resursima, CBK se fokusirala na sticanje i kontinuirano sprovođenje najboljih praksi upravljanja ljudskim resursima koje se primenjuju u sličnim institucijama. Efikasna administracija ljudskih resursa pridaje poseban značaj prilagođavanju regulatorne infrastrukture institucije najboljim standardima, pružajući mogućnosti za razvoj i napredovanje svim zaposlenima, u cilju povećanja profesionalizma, učinka i motivacije zaposlenih.

Na kraju 2023. godine, broj zaposlenih u CBK-u je bio 225, sa prosečnom starošću zaposlenih od 42 godine, i sa uravnoteženom zastupljenošću polova na nivou specijalista i menadžera. Odnos zaposlenih žena i muškaraca je 53,8% - 46,2%, dok je na nivou menadžmenta 41,5% - 58,5%.

U opštoj strukturi CBK-a, tri zaposlena ili 1,3% imaju doktorat, 97 ili 43,1% sa postdiplomskim obrazovanjem, 103 ili 45,8% sa fakultetskim obrazovanjem, 20 ili 8,9% sa srednjim obrazovanjem i 2 zaposlena ili 0,9% sa osnovnim obrazovanjem. (vidi grafikon 112).

CBK ceni osoblje kao jedan od resursa od posebnog značaja i stalno je posvećen njihovoj podršci da im pruži odgovarajuća znanja, veštine, stručnost i adekvatan profesionalni razvoj za ispunjavanje zadataka i odgovornosti prema najvišim standardima, za ostvarivanje njihovog punog potencijala, stvaranje uslova za nastavak postdiplomskih studija, i kontinuirano učešće na konferencijama, obukama, kursovima, radionicama, seminarima i dr.

U cilju postizanja svojih ciljeva, u skladu sa zakonom o CBK-u, u cilju održavanja i privlačenja stručnog kadra, CBK je revidirala politiku radnih odnosa i tokom 2024. godine takođe će revidirati neophodne interne akte.

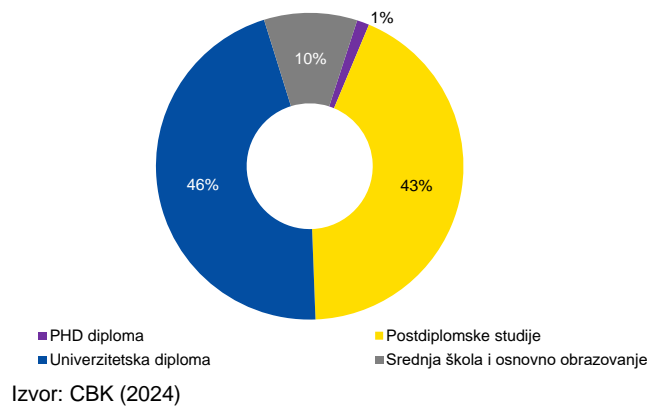
Od ukupnog broja zaposlenih, do 2023. godine, 190 zaposlenih učestvovalo je u stručnim obukama koje su uglavnom organizovali ECB, MMF, Joint Vienna Institute (JVI), Deutsche Bundesbank, Banka Holandije, Banka Poljske, Banka Francuske, Banka Italije, Banka Češke Republike, Istanbul School of Central Banking, Udruženje banaka Kosova i Center of Excellence in Finance (CEF).

7.3. Aktivnost CBK-a u pravnoj oblasti

U cilju sprovođenja i postizanja ciljeva definisanih u skladu sa Zakonom o CBK-u, CBK se tokom 2023. godine fokusirala na implementaciju postojećeg pravnog okvira i na izradu i ažuriranje regulatornog pravnog okvira u skladu sa najnovijim dešavanjima u finansijskom sektoru. Kao rezultat nastojanja da se primarno zakonodavstvo uskladi sa zakonodavstvom EU-a, kao i sa međunarodnom praksom i standardima, izrađeni su nacrti zakona i usvojeni relevantni podzakonski akti. U saradnji sa pruženom pomoći od strane SB, CBK je izradila Nacrt zakona o platnim uslugama u skladu sa relevantnim direktivama i uredbama EU-a, koji pruža opšti okvir za platne usluge i srodne aktivnosti unutar Republike Kosovo, što između ostalog, ima za cilj utvrđivanje pružalaca platnih usluga, pravila za izdavanje elektronskog novca, ovlašćenja, delatnosti i nadzora platnih institucija i institucija za elektronski novac i dr. Nacrt zakona za banke je izrađen, dok je nacrt zakona o obaveznom osiguranju od auto-odgovornosti u procesu izrade od strane CBK-a.

Za sprovođenje relevantnih zakonskih zahteva, tokom 2023. godine, CBK je nastavio sa daljim unapređenjem podzakonskih akata za nadzor i regulisanje finansijskih institucija na Kosovu. Tokom ove godine stupila je na snagu Uredba o pristupu platnim računima sa osnovnim uslugama, čija je svrha da se svim građanima stvori mogućnost u pogledu finansijske inkluzije. U okviru zadataka i odgovornosti, organi odlučivanja su doneli niz propisa, politika, pravila i drugih odluka, kako bi regulisali, nadgledali i održavali stabilnost finansijskog sektora, obezbeđujući siguran, stabilan, i efikasan sistem plaćanja. Usvajanju svih podzakonskih akata, kao i drugih odluka organa za donošenje odluka CBK-a, prethodio je preliminarni pravni pregled kako bi se osiguralo sprovođenje u punom skladu sa važećim zakonodavstvom.

Grafikon 112. Struktura prema obrazovanju

Štaviše, u cilju efikasnog obavljanja zadataka u vezi sa pitanjima iz oblasti relevantnih zakonskih nadležnosti, CBK se angažuje na izradi sporazuma o saradnji sa relevantnim institucijama, i to:

- Sporazum o razumevanju između CBK-a i Finansijske obaveštajne jedinice, za saradnju i razmenu informacija, potpisan u julu 2023. godine;
- Sporazum o razumevanju između CBK-a i Aflatoun International, u vezi sa socijalnim i finansijskim obrazovanjem za decu i omladinu na Kosovu, potpisan u maju 2023. godine;
- Sporazum o razumevanju između CBK-a i Kosovskog kreditno-garantnog fonda u vezi saradnje i razmene informacija u oblasti kredita i kreditnih garancija je u procesu izrade.

7.4. Funkcija upravljanja rizikom

Upravljanje rizikom (UR) u CBK-u je orijentisano na postizanje ciljeva definisanih zakonom i nadgleda se i prati sistematski strukturiranim pristupom, definisanim opštim okvirom UR-a, koji takođe definiše glavne vrste rizika (strateški rizik, operativni i finansijski), sa kojima se CBK suočava i kojim upravlja. Deo okvira su procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika koje prati adekvatan odgovor na rizik i prati se nivo rizika u skladu sa važećim regulatornim okvirom.

Razvoj UR okvira u CBK-u zasniva se na principima koji omogućavaju efektivno i efikasno upravljanje rizikom u postizanju svojih ciljeva, i nije nezavisan proces od drugih radnih aktivnosti i procesa, već je sastavni deo upravljanja i svih procesa, uključujući i strateške planiranje i upravljanje projektima.

CBK je, u skladu sa najboljom praksom, prilagodila model tri linije odbrane: (i) organizacione jedinice/nosioci procesa koji su odgovorni za UR kroz uspostavljanje kontrola, (ii) funkciju UR, sa odgovornošću za praćenje podobnosti UR sa definisanim obimom i (iii) funkciju interne revizije koja vrši redovne revizije procesa upravljanja rizicima i sistema internih kontrola. Funkcija UR je na periodičnoj osnovi izveštavala Izvršni odbor CBK-a o aktivnostima u službi unapređenja procesa i o opštem profilu rizika u CBK-u. Odeljenje UR (OUR) je povezano sa dve komisije CBK-a koje imaju ovlašćenja za upravljanje rizikom: Komitet za reviziju i Komitet za investicije.

Sistem upravljanja rizikom je namenjen da podrži procese za identifikaciju, procenu, izveštavanje i praćenje u cilju unapređenja procesa upravljanja rizikom u CBK-u. Odeljenje za upravljanje rizicima ima Sistem upravljanja rizicima kroz koji se sada podržavaju procesi upravljanja rizicima. Ovaj projekat je zasnovan u skladu sa CBI Pravilom upravljanja projektima informacionih tehnologija, a sistem je razvila Grupa programera softvera u okviru Odeljenja za informacione tehnologije.

Razvijeni su programi podizanja svesti o upravljanju rizicima, koji se periodično izvršavaju. Da bi se doprinelo podizanju svesti o izveštavanju o incidentima, razvoju i izveštavanju o ključnim pokazateljima rizika i drugim pitanjima vezanim za upravljanje rizikom, razvijene su smernice i procedure koje su lako dostupne osoblju. Tokom kvartalnih izveštajnih perioda samoprocena i pokazatelja rizika, održani su sastanci sa svim izveštajnim jedinicama u cilju davanja uputstava za identifikaciju rizika i procenu kontrola za ublažavanje rizika. Takođe, nakon svakog razvoja i unapređenja procesa i pratećih instrumenata, organizovani su okrugli stolovi i radionice sa organizacionim jedinicama u cilju pružanja potrebnih informacija za sprovođenje novih zahteva propisanih ovim aktima.

Procesi za identifikaciju, analizu i procenu rizika koji se prate odgovorom na rizik i praćenje njegovog nivoa osmišljeni su tako da budu u službi postizanja strateških ciljeva Centralne banke isticanjem potencijalnih mogućnosti i rizika. Da bi se to postiglo, uspostavlja se veza između strateških ciljeva, radnih procesa koji pomažu u ostvarenju ovih ciljeva i rizika koji mogu ugroziti

njihovo postizanje. Za svaku fazu ciklusa upravljanja rizikom razvijene su procedure, obrasci i alati koji podržavaju identifikaciju, procenu, izveštavanje i praćenje nivoa rizika u instituciji.

Funkcija upravljanja rizicima je pripremila konsolidovane izveštaje sa rezultatima dobijenim nakon analiza i procena korišćenjem instrumenata razvijenih za ovu svrhu. Izveštaji kao finalni proizvodi nakon izvršenja procesa upravljanja rizicima su standardizovani i prilagođeni zainteresovanim stranama.

8 . Spoljni odnosi i međunarodna saradnja

8.1. Međunarodni odnosi

CBK je nastavio blisku saradnju sa svim domaćim i međunarodnim institucijama i tokom 2023. godine.

CBK je pod rukovodstvom Guvernera nastavio različite sastanke tokom cele godine u duhu saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama, između ostalih: MMF, SB, ECB, Odbor guvernera Federalnih rezervi SAD-a, Evropska komisija, Deutsche Bundesbank, Organi nemačkog saveznog nadzora, Austrijskog nadzornog organa, Narodne banke Austrije, Banke Albanije, Narodne banke Republike Severne Makedonije, Banke Litvanije, Narodne banke Hrvatske, Banke Portugala, Banke Italije, Međunarodna finansijska korporacija (IFC), EBRD, Savet biroa zelene karte sa sedištem u Briselu, sa Kancelarijom EU/specijalnim predstavnikom EU na Kosovu i drugim institucijama. U okviru napredne prakse transparentnosti, od druge polovine 2023. godine pa nadalje, javnost se efikasno obaveštava o sastancima i njihovom sadržaju.

Preko svog menadžmenta, CBK je predstavljao V.D. guvernera na prolećnim sastancima MMF-a i Svetske banke, u Vašingtonu, SAD, gde su održali sastanke sa visokim zvaničnicima MMF-a i Svetske banke i sa kolegama iz centralnih banaka različitih zemalja. Delegaciju CBK-a su na sastancima ugostili visoki izvršni nivoi Svetske banke i MMF-a.

U sferi međunarodnih odnosa i saradnje, CBK je bila predstavljena kroz menadžment na konferencijama i zajedničkim stolovima sa sestrinskim institucijama, uključujući formalne sastanke, konferencije i druge organizacije adekvatnog nivoa za predstavljanje od strane Guvernera i timova po potrebi.

CBK i MFPT su pozeleli dobrodošlicu državama članicama Konstituce SB i MMF-a koje su se ove godine okupile u Prištini. Sastanci izbornih jedinica se održavaju sa predstavnicima centralnih banaka i ministarstava finansija iz država članica naše Konstituce kao što su: Austrija, Belgija, Turska, Češka Republika, Luksemburg, Slovačka, Mađarska, i Slovenija. Sastanci su održani u nekoliko sesija, sa učesnicima na visokom nivou iz međunarodnih finansijskih institucija kao što su: Grupa SB-a, uključujući IFC, i MMF. Ovom prilikom razgovaralo se o različitim temama o nedavnim globalnim i ekonomskim kretanjima, a posebno o stavovima o inflaciji, uticaju rata u Ukrajini, ekonomskom rastu i ulozi ovih institucija u podršci ekonomskom razvoju. Sastanci Izborne jedinice održani su drugi put u Prištini od proglašenja nezavisnosti 2008. Izbor Kosova za domaćina za održavanje ovih sastanaka pokazuje posvećenost kosovskih institucija za kontinuiranu saradnju sa najvišim međunarodnim finansijskim institucijama.

CBK je Guverner predstavljao i na Forumu ministara ekonomije u okviru Berlinskog procesa u Tirani, pod nazivom „Zajedničko regionalno tržište – Korak ka jedinstvenom tržištu EU-a“.

Na poziv Guvernera Narodne banke Severne Makedonije, Guverner je učestvovao na Međunarodnom forumu na temu „Reaktivacija inflacije i nove geopolitičke realnosti koje utiču na redizajn makroekonomske politike“ održanom u Skoplju.

Pored učešća na Okruglom stolu ovog Forumu, Guverner je učestvovao na nekoliko bilateralnih sastanaka sa nekim od guvernera centralnih banaka država regiona i Evrope, uključujući guvernere Banke Albanije, Banke Slovenije, Narodne banke Hrvatske, Banka Litvanije, Narodne banke Belgije, kao i visoki predstavnici MMF-a, Svetske banke i drugih finansijskih institucija.

U međuvremenu, viša delegacija CBK-a, na čelu sa guvernerom i uz učešće predsedavajućeg odbora CBK-a, učestvovala je na godišnjim sastancima MMF-a i Svetske banke koji su održani u Marakešu, Maroko. Tokom učešća na ovim sastancima MMF-a i SB, delegacija se sastala sa potpredsednikom SB za Evropu i centralnu Aziju, zamenikom generalnog direktora MMF-a i direktorom Evropskog odeljenja MMF-a.

Na sledećem sastanku, delegacija CBK-a se sastala i sa zamenikom direktora Odeljenja za monetarna tržišta i tržišta kapitala u MMF-u, potpredsednikom IFC-a za Evropu, regionalnim direktorom IFC-a i izvršnim direktorom Konstituce u MMF-u.

Takođe je vredno istaći postizanje sporazuma od posebnog značaja za CBK i ne samo, koji je realizovan tokom učešća na godišnjim sastancima u Maroku.

Guverner je potpisao sa potpredsednikom SB-a i istovremeno direktorom Trezora Svetske banke sporazum o članstvu CBK u Partnerskom programu za savetovanje i upravljanje rezervama (RAMP) sa Trezorom SB-a.

Guverner je predstavljao CBK u Tirani, na konferenciji pod nazivom „Razvoj sektora osiguranja u Jugoistočnoj Evropi – mogućnosti i izazovi“, koja je održana u organizaciji Ministarstva finansija i ekonomije Republike Albanije (MFE), Uprava za finansijski nadzor (UFN), SB, Ambasada Švajcarske u Albaniji i Finansije za razvoj (F4D).

Tokom novembra 2023. godine, viša delegacija CBK-a, na čelu sa Guvernerom, učestvovala je na sastancima na visokom nivou sa guvernerima i zamenicima guvernera šest zemalja ZB, koje je organizovao domaćin ECB, vezano za integraciju u evropski sistem centralnih banaka, odnosno u SEPA šemu plaćanja, i sistem brzog plaćanja, TARGET Instant Payment Settlement (TIPS). U međuvremenu, Guverner je unapred imao sastanak dobrodošlice koji mu je rezervisao potpredsednik ECB-a, koji mu se zahvalio na dosadašnjoj saradnji pružajući punu podršku ECB u ovom veoma važnom projektu, kako na lokalnom, tako i u procesu integracije Kosova.

Od dekreta i stupanja na funkciju, Guverner je takođe pozeleo dobrodošlicu mnogim predstavnicima diplomatskog kora akreditovanog na Kosovu, kao i mnogim zvaničnicima međunarodnih institucija koje deluju na Kosovu, dok se ne razviju u skladu sa ciljem strateškog plana.

8.2. Komunikacija i finansijska edukacija

CBK je tokom 2023. godine radio na povećanju transparentnosti kroz informisanje i obrazovanje javnosti o svojim odgovornostima, dužnostima i aktivnostima.

Tokom 2023. godine javnost je informisana putem plasiranja informacija u svim sredstvima komunikacije putem saopštenja, medijskih saopštenja, objavljivanja informativnih i edukativnih materijala na svim kanalima komunikacije CBK-a, uključujući zvaničnu veb stranicu CBK-a, intervjuima datim u medijima od strane Guvernera ili njegovih delegata, medijska pitanja i odgovore, preko CBK-ove kontakt e-pošte info@bqk-kos.org, učešće u TV emisijama i debatama, nastupe na radiju, objavljivanja analiza i izveštaja CBK-a, konferencije za štampu, veb platforma finansijskog obrazovanja, kao i distribucija informacija, video poruka i infografika na naložima CBK-a na društvenim mrežama kao što su LinkedIn, Facebook, X ili nekadašnji Twitter, i YouTube.

U interesu transparentnosti, tokom 2023. godine CBK je distribuirao 2,059 publikacija preko svih zvaničnih kanala komunikacije (vidi grafikon 113).

Finansijska edukacija

Tokom 2023. godine sprovedene su kontinuirane edukativne i informativne aktivnosti kako bi se doprinelo distribuciji informacija za podizanje svesti o značaju svesti o funkcionisanju ekonomskog i finansijskog sistema. Kroz kampanje aktivnosti distribuirane su informacije, podaci, saveti, poruke i uputstva kako bi javnost stekla i uvećala znanje, informacije i navike koje će im pomoći da donesu mudre i finansijske odluke o svojim finansiranjima. Među najvažnijim aktivnostima koje su održane ove godine su:

- Međunarodna nedelja novca 2023. održana je od 20. do 26. marta 2023. godine, a neke od aktivnosti koje je CBK organizovao su:
 - Predavanje u CBK sa učenicima srednje škole "Sami Frasheri";
 - Obrazovna aktivnost sa učenicima zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u organizaciji „The Ideas Partnership“ u Kosovu Polju;
 - Obrazovna aktivnost u Centru za finansijsku edukaciju i obuku CBK-a, sa učenicima bošnjačke zajednice iz škole „Svjetlost“ – Manastirica;
 - Aktivnost sa učenicima bošnjačke zajednice srednje ekonomske škole „Ymer Prizreni“ u Prizrenu;
- 1. jun – Međunarodni dan deteta obeležen je edukativnom aktivnošću sa učenicima 1. i 2. razreda u školi „Emin Duraku“ u Prištini;
- 31. oktobar, Svetski dan štednje - Edukativno predavanje u CBK sa učenicima škole „Xhevdet Doda“ u Prištini;
- Nagrada za mladog ekonomistu – aktivnost koju CBK organizuje svake godine sa ciljem da podstakne i motivise studente i promoviše istraživanje kroz pripremu radova na aktuelne i zanimljive ekonomske i finansijske teme. Ove godine izabrana su tri pobednička rada i tri studenta su nagrađena nagradom Mladi ekonomista.

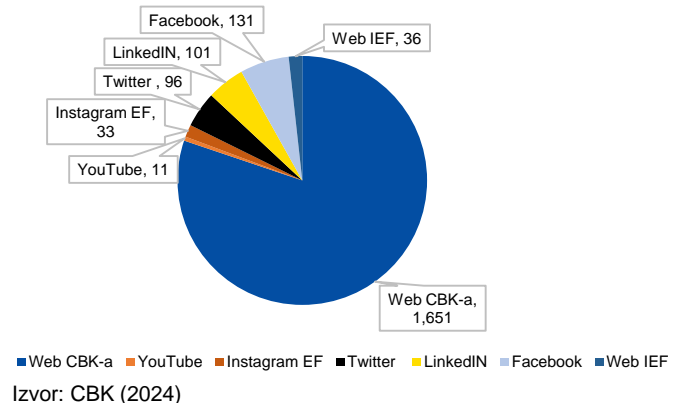
Tokom 2023. godine organizovana su dva takmičenja/konkursa za srednjoškolce, koji su bili pozvani da se prijave sa svojim radovima (Eseji) na teme „Štedi mudro – Investiraj u svoju budućnost“ i „Planiraj svoj novac, posadi svoju budućnost“.

Sa ovih konkursa nagrađeno je 17 radova/srednjoškolaca iz različitih opština Kosova.

Tokom ove godine realizovane su aktivnosti i sa učenicima osnovnih i srednjih škola, uključujući učenike škola iz različitih opština i sela, kao i sa učenicima iz nevećinskih zajednica i sa učenicima iz nevećinskih zajednica, kao što su: Priština, Prizren, Kosovo Polje, Kamenica, Uroševac itd.

U cilju informisanja i povećanja znanja o različitim obrazovnim i finansijskim temama, tokom ove godine pripremljeno je 11 edukativno-informativnih materijala za javnost, koji su objavljeni i distribuirani tokom aktivnosti u vidu flajera i brošura, i putem svih zvaničnih kanala komunikacije CBK-a, uključujući CBK naloge na društvenim mrežama.

Grafikon 113. Broj publikacija CBK-a preko zvaničnih kanala komunikacije, 2023

8.3. Tehnička pomoć

Tokom 2023. godine, CBK je nastavio da koristi u okviru programa pomoći donatora iz Velikog Vojvodstva Luksemburga i Kraljevine Norveške koji podržavaju napore Vlade Republike Kosovo i institucija Kosova da ispune zahteve Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između EU i Republike Kosovo. Ovaj projekat će trajati do aprila 2024. godine.

U nastavku projekta KOS-18/0005, tokom 2023. godine, CBK je nastavila koordinaciju sa projektom tehničke pomoći sa UNOPS-om „Znanje za reformske akcije na Zapadnom Balkanu“, koji finansira norveško Ministarstvo spoljnih poslova. Glavni cilj projekta je pružanje tehničke pomoći zemljama ZB u razmeni stručnosti i znanja u cilju promovisanja reformi evropskih integracija. Državama ZB-a će biti ponuđena ekspertiza u usklađivanju zakonodavnog okvira, strateških i drugih relevantnih političkih dokumenata u cilju usklađivanja sa standardima i pravnim tekovinama EU.

U okviru međuinstitucionalne saradnje, u skladu sa Memorandumom o razumevanju sa Bankom Turske, održane su video konferencije na kojima su razmenjene informacije o procesima kao što su: trenutna plaćanja; nadzor platnih institucija, institucija elektronskog novca, čuvanje sredstava platnih institucija i pristup međubankarskim platnim sistemima za nebankarske platne usluge. Pored toga, u saradnji sa Turskom bankom, održana je video konferencija pod nazivom: „Gotovinski poslovi u Centralnoj banci – Praksa rukovanja novčanicama i kovanim novcem“.

Tokom 2023. godine, CBK je nastavila da učestvuje kao institucija korisnica u fazi II Programa za jačanje kapaciteta centralnih banaka na Zapadnom Balkanu sa ciljem integracije u Evropski sistem centralnih banaka (ESCB). Faza II ovog programa, koja je pokrenuta u septembru 2022. godine, tokom 2023. godine uključivala je razvoj 8 obuka i 1 radionicu o politici na visokom nivou, u kojoj je CBK učestvovao zajedno sa drugim institucijama korisnicama i koja se bavila oblastima i temama od interesa za centralne banke regiona. Takođe, tokom 2023. godine razvijeno je 5 bilateralnih mera saradnje sa pojedinačnim centralnim bankama ESCB-a, u kojima su iz perspektive CBK-a obrađeni posebni aspekti funkcija centralne banke. Ovaj program finansira EU, a sprovode ECB i 20 centralnih banaka ESCB, uključujući centralnu banku Nemačke, koja njime koordinira i administrira.

Takođe, CBK je tokom ove godine bila korisnik velikog broja tehničke pomoći koju su pružili MMF, Svetska banka i druge međunarodne institucije u oblasti finansijske stabilnosti, bankarske i osiguravajuće supervizije, statistike kao i nekih drugih oblasti centralne operacije banke kao što su plaćanja, gotovinski poslovi, upravljanje imovinom itd.

8.4. Evropske integracije

Da bi ostvarila perspektivu zemlje za članstvo u EU, CBK je i ove godine nastavila da ispunjava svoje obaveze u okviru procesa evropskih integracija. Praćenje glavnog zakonodavnog razvoja i nadzorne prakse, odnosno usklađivanje zakonodavstva CBK-a sa pravnim tekovinama EU-a, kao i najnoviji makroekonomski razvoj kontinuirano se izveštavaju kroz redovna izveštajna dokumenta, kao i kroz sastanke sa lokalnim i međunarodnim stranama uključenim u evropske integracioni proces na Kosovu.

Tokom ove godine, CBK je saradivao sa relevantnim institucijama, pružajući kontinuiranu podršku u unapređenju procesa evropskih integracija u Republici Kosovo, kao što je saradnja sa Kancelarijom premijera Kosova (KPK), koja je glavni koordinator procesa evropskih integracija u Republici Kosovo, saradnja sa drugim ministarstvima i institucijama koje deluju na Kosovu kao što su: Ministarstvo inostranih poslova i dijaspore, Ministarstvo finansija, rada i transfera,

Ministarstvo industrije, preduzetništva i trgovine, kao i Kancelarija EU-a u Prištini. Tokom 2023. godine, CBK je nastavila svoju posvećenost sprovođenju zaključaka EU-a.

Tokom 2023. godine, CBK je u okviru Programa ekonomskih reformi (PER) izvestila o zaključcima izvedenim iz ekonomskog i finansijskog dijaloga između EU i ZB Turske. Takođe, CBK je izvršila neophodne pripreme za izveštavanje zajedničkim strukturama u okviru SSP-a, odnosno Podkomitetu za unutrašnje tržište, konkurenciju, zaštitu potrošača i javno zdravlje, kao i pod-komitetu za finansijska pitanja, i Statistika.

Pored gore navedenih struktura sa Evropskom komisijom i ECB-om, CBK je takođe redovno izveštavala u okviru Nacionalnog plana za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSSP). U ovom kontekstu, CBK je izvestila o sastavnim poglavljima NPSSSP-a koja imaju za cilj sprovođenje reformi koje zahteva SSP. Poglavlja o kojima je CBK izveštavala su: poglavlje o finansijskim uslugama i poglavlje o slobodnom kretanju kapitala. U okviru SSP-a, obaveze za CBK u oblasti finansijskih usluga koje se odnose na druge odgovornosti slede:

- pravo osnivanja i sloboda pružanja bankarskih usluga;
sloboda pružanja usluga, osiguranja i drugih usluga u oblasti finansija; i
- usklađivanje i sprovođenje pravnog i regulatornog okvira sa zakonodavstvom EU-a, statutom ECB-a i Evropskim sistemom centralnih banaka.

Ostali zahtevi iz slobodnog kretanja kapitala uključuju:

- Zakonodavstvo EU-a koje sadrži pravila za prekogranična plaćanja i izvršenje naloga za prenos u vezi sa hartijama od vrednosti;
- Obaveze koje proizilaze u vezi sa bilo kojim plaćanjem ili transferom na platni bilans/kapitalni tekući račun između EU i Kosova; i
- Slobodno kretanje kapitala u vezi sa komercijalnim transakcijama između Kosova i EU-a.

U oblasti banaka i finansijskih konglomerata, CBK ima sledeće obaveze:

- Ovlašćenje, rad i prudencijalni nadzor kreditnih institucija, zahtevi u pogledu obračuna kapitala kreditnih institucija i investicionih firmi i međunarodni standardi Bazel III.

U oblasti osiguranja rada i penzija, CBK ima sledeće obaveze:

- Evropske direktive koje definišu pravila u vezi sa ovlašćenjem, poslovanjem i nadzorom životnih i neživotnih osiguranja, kao za reosiguranje preduzeća.

U oblasti tržišta hartija od vrednosti i investicionih usluga, CBK ima sledeće obaveze:

- Direktiva 2004/39/EC o tržištima finansijskih instrumenata (MiFID).

U okviru procesa evropskih integracija, CBK je sprovela redovne izveštaje o glavnim dešavanjima iz gore navedenih oblasti. Ostala poglavlja u kojima CBK kontinuirano doprinosi su: poglavlje o pravu osnivanja kompanija i slobodi pružanja usluga, poglavlje o ekonomskoj i monetarnoj politici, poglavlje o statistici, poglavlje o slobodi, bezbednosti i pravdi (član 89: Pranje novca i finansiranje terorizma), kao i poglavlje finansijske kontrole.

Krajem 2023. godine, pripremljen je konsolidovani nacrt NPSSSP, u kome je CBK napravila rezime primarnog zakonodavstva i podzakonskih akata za koje se očekuje da budu usvojeni tokom 2024. Nacrt NPSSSP za 2024. sadrži zakonodavstvo koje ima za cilj transponovanje evropskih direktiva. Takođe, zakonski predlozi u NPSSSP proističu iz zahteva zvaničnih izveštaja i sastanaka sa članovima Evropske komisije (EK), kao što su: Izveštaj o zemlji, zvanični

sastanci sa delegacijama na visokom nivou sa članovima EK (u okviru PER) , sastanci u okviru zajedničkih struktura u okviru SSP-a itd.

Tokom ove godine, CBK je koordinirala sa drugim lokalnim akterima u vezi sa akcionim planom Zajedničkog regionalnog tržišta. Oblasti za koje CBK izveštava u okviru ovog akcionog plana su finansijske usluge (sa naglaskom na stvaranju tržišta kapitala), i razvoj modernog sistema plaćanja. Na zahtev KP-a i u saradnji sa relevantnim odeljenjima, identifikovane su akcije koje CBK treba da preduzme u cilju povećanja regionalne saradnje.

CBK je posvećena adresiranju nalaza iz Izveštaja o zemlji (ranije Izveštaj o napretku), što je rezultiralo značajnim brojem nalaza iz Izveštaja EK-a za 2023. godinu, koji su adresirani da se realizuju tokom 2024. godine.

Takođe, nalazi Izveštaja o zemlji (objavljenog 8. novembra 2023. godine), pored nekih preporuka koje su identifikovane, navedeni Izveštaj je ocenio doprinos CBK-a u smislu konsolidacije makroekonomske stabilnosti, održavanja finansijske stabilnosti, poboljšanja nadzora. prakse, i poboljšanje platnog sistema u Republici Kosovo. CBK ostaje angažovana i posvećena sprovođenju prioritarnih strukturnih reformi sa ciljem postizanja standarda koje zahteva EU.

9. Finansijski izveštaji

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Centralna banka Republike Kosovo

Finansijski izveštaji

na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2023.

uz Izveštaj nezavisnog revizora

Sadržaj	Strana
Izveštaj nezavisnog revizora	1-2
Izveštaj o finansijskoj poziciji	3
Izveštaj o sveobuhvatnim prihodima	4
Izveštaj o promenama na kapitalu	5
Izveštaj o novčanim tokovima	6
Napomene o finansijskim izveštajima	7 - 56

Izveštaj nezavisnog revizora

Grant Thornton LLC
Rexhep Mala 18
10000 Pristina
Kosovo
T +383 (0)38 247 801
F +383 (0)38 247 802
E Contact@ks.gt.com
VAT No. 330086000

Za Odbor Centralne Banke Republike Kosovo

Mišljenje

Obavili smo reviziju finansijskih izveštaja Centralne Banke Republike Kosovo (u daljem tekstu "Centralna banka"), koji obuhvataju izveštaj o finansijskoj poziciji na dan 31. decembar 2023. godine i izveštaj o sveobuhvatnoj dobiti, izveštaj o promenama na kapitalu i izveštaj o novčanim tokovima za godinu koja se završava na navedeni datum i napomene uz finansijske izveštaje, uključujući materijalne računovodstvene politike.

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izveštaji fer prikazuju, u svim materijalnim značajnim aspektima, finansijski položaj Centralne banke na dan 31. decembar 2023. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

Osnova za mišljenje

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRS). Naše odgovornosti, u skladu sa navedenim standardima su opisane u ovom izveštaju u odjeljku o revizorskim odgovornostima za reviziju finansijskih izveštaja. Mi smo nezavisni od Centralne banke u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) kao i u skladu sa etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izveštaja Centralne banke u Kosovo i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu sa tim zahtjevima. Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornosti rukovodstva i onih koji su zaduženi za upravljanje za finansijske izveštaje

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih izveštaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja i za one interne kontrole za koje rukovodstvo odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja finansijskih izveštaja, a koji su bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške.

U sastavljanju finansijskih izveštaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenjivanje sposobnosti Centralne banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju i objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja.

Lica zadužena za upravljanje Centralne Banke Republike Kosovo su odgovorna za nadzor procesa finansijskog izveštavanja Centralne banke.

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izveštaja

Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li finansijski izveštaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške i izdati revizorski izveštaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRS uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati usljed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utiču na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu tih finansijskih izveštaja.

Kao sastavni dio revizije, u skladu sa MRS, stvaramo profesionalno prosuđivanje i odražavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Prepoznavamo i procenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izveštaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog usljed prevare je veći od rizika nastalog usljed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaobilazanje internih kontrola.
- Stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Centralne banke.
- Ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika, razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava koje je stvorilo rukovodstvo.
- Zaključujemo o primjerenosti korištenja računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja koju koristi rukovodstvo i, temeljno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Centralne banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem revizorskom izveštaju na povezane objave u finansijskim izveštajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg revizorskog izveštaja. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu uzrokovati da Centralna banka prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju.
- Ocjenjujemo ukupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izveštaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izveštaji, osnovne transakcije i događaje na način kojim se postiže fer prezentacija.

Mi komuniciramo sa licima zaduženim za upravljanje Centralne Banke Republike Kosovo u vezi sa, između ostalog, planiranim obimom i vremenom obavljanja revizije i značajnih rezultata revizije, uključujući bilo koje značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Grant Thornton LLC
Prishtina
22 maj 2024. godine

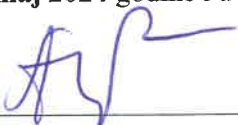
Centralna Banka Republike Kosovo

Izveštaj o finansijskoj poziciji

Na dan 31. decembar 2023.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2023.	2022.
Aktiva			
Gotovina	7	101,932	409,426
Tekući računi u nerezidentnim bankama	8	426,077	206,359
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)	9	717,814	666,597
Plasmani na tržištu novca	10	205,252	99,950
Sredstva vezana sa MMF-om	11	178,261	185,467
Nekretnine i oprema	12	4,276	4,199
Nematerijalna sredstva	13	896	1,042
Ostala sredstva	14	2,476	2,709
Ukupna aktiva		1,636,984	1,575,749
Pasiva			
Obaveze prema komercijalnim bankama	15	590,622	594,281
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	184,217	188,640
Obaveze prema vladinim institucijama	17	511,903	585,784
Obaveze prema javnim i komercijalnim institucijama	18	240,202	131,137
Zaduživanje/a	19	1,662	1,938
Ostala pasiva	20	9,222	2,444
Ukupna pasiva		1,537,828	1,504,224
Kapital i rezerve			
Odobreni kapital	21	30,000	30,000
Rezervni fond	21a	39,507	31,444
Revalorizaciona rezerva	21a, 29	2,018	1,529
Ukupni sveobuhvatni prihod za godinu		27,631	8,552
Ukupni kapital i rezerve		99,156	71,525
Ukupna pasiva, kapital i rezerve		1,636,984	1,575,749

Ovi finansijski izveštaji su odobreni od strane organa za donošenje odluka¹ Centralne Banke Republike Kosova dana 03 maj 2024 godine i u njihovo ime potpisali su ih:

Ahmet Ismaili

Guverner

Faton Ahmetaj

Direktor,
Finansijsko Odeljenje

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

¹ Prema članu 34. i 59. Zakona br. 03/L -209 o Centralnoj Banci Republike Kosovo.

Centralna banka Republike Kosovo
Izveštaj o dobiti ili gubitku i sveobuhvatnim prihodima
Na dan 31. decembra 2023.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2023.	2022.
Prihodi od kamata			
Prihodi od kamata		34,526	8,574
Rashodi od kamata		(9,350)	(2,668)
Neto prihod od kamata	22	25,176	5,906
Prihodi od naknada i provizija			
Prihodi od naknada i provizija		4,140	3,760
Rashodi od naknada i provizija		(1,274)	(924)
Neto prihod od naknada i provizija	23	2,866	2,836
Prihodi od regulatornih aktivnosti i ostali poslovni prihodi			
Prihodi od regulatorne aktivnosti	24	7,849	6,954
Prihodi od garantova	20, 25	81	67
Ostali poslovni prihodi	26	19	13
Dobitak / (gubitak) od razmene valuta.	29	(182)	542
Operativni prihodi		35,809	16,318
Administrativni (operativni) troškovi			
Troškovi osoblja	27	(5,588)	(5,127)
Deprecijacija i amortizacija	12,13	(840)	(829)
Opšti i administrativni troškovi	28	(1,697)	(1,757)
Administrativni (operativni) troškovi		(8,125)	(7,713)
Finansijski rezultat pre očekivanja za kreditne gubitke		27,684	8,605
Rezerve za očekivane kreditne gubitke, neto povećanje/(smanjenje)	4	(53)	(53)
Godišnja dobit / (gubitak)		27,631	8,552
Ostala sveobuhvatni dobit		-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu		27,631	8,552

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o promenama na kapitalu

Za godinu završenu 31. decembra 2023.

	Kapital	Rezervni i fond	Revalorizac ione rezerve	Zadržane zarade	Ukupno
<i>U hiljadama evra</i>					
Bilans na dan 1. januara 2022.	30,000	26,857	-	6,116	62,973
Transfer u rezervni fond	-	4,587	1,529	(6,116)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	4,587	1,529	(6,116)	-
Dobit za godinu	-	-	-	8,552	8,552
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	8,552	8,552
Bilans na dan 31. decembra 2022.	30,000	31,444	1,529	8,552	71,525
Bilans na dan 1. januara 2023.	30,000	31,444	1,529	8,552	71,525
Transfer u rezervni fond	-	8,063	489	(8,552)	-
Ukupne transakcije propisane zakonom	-	8,063	489	(8,552)	-
Dobit za godinu	-	-	-	27,631	27,631
Ostali sveobuhvatni prihodi	-	-	-	-	-
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	-	-	-	27,631	27,631
Bilans na dan 31. decembra 2023.	30,000	39,507	2,018	27,631	99,156

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Izveštaj o novčanim tokovima

Za godinu završenu 31. decembra 2023.

<i>U hiljadama evra</i>	Napomena	2023.	2022.
Novčani tokovi iz operativnih aktivnosti			
Dobit za godinu		27,631	8,552
Prilagođavanja za:			
Deprecijacija	12	555	508
Amortizacija	13	286	321
Prihodi od grantova	25	(81)	(67)
Provizije za očekivane kreditne gubitke	4	53	53
Dobitak / (gubitak) na kursu zamene.	29	182	(542)
Prihodi od kamata	22	(34,526)	(8,574)
Rashodi od kamata	22	9,350	2,668
		3,450	2,919
Promene u trezorskim zapisima i vladinim obveznicama		(51,881)	(32,633)
Promene na plasmanima na tržištu novca		75,105	(74,984)
Promene aktive povezane sa MMF		1,109	12,507
Promene u ostaloj aktivi		240	(520)
Promene pasive prema komercijalnim bankama		(3,659)	5,182
Promene pasive prema računima povezanim sa MMF-om		1,750	(11,439)
Promene u pasivi prema vladinim institucijama		(73,880)	(22,578)
Promene u pasivi prema javnim i komercijalnim institucijama		109,064	53,745
Promene ostale pasive		6,814	85
		68,112	(67,716)
Primljena kamata		33,718	6,250
Plaćena kamata		(9,259)	(1,612)
Neto novac ostvaren iz/(korišćen u) operativnim aktivnostima		92,571	(63,078)
Novčani tok od investicionih aktivnosti			
Kupovina opreme	12	(632)	(147)
Kupovina nematerijalne imovine	13	(139)	(22)
Neto iskorišćeni novac u investicionim aktivnostima		(771)	(169)
Novčani tokovi od aktivnosti finansiranja			
Prihodi /(Otplate) od/za zaduživanje	19	(224)	(230)
Prihodi od grantova	20	45	8
Neto gotovina ostvarena iz finansijskih aktivnosti		(179)	(222)
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata		91,621	(63,469)
Efekat deviznog kursa (u gotovini i njenim ekvivalentima)		(189)	304
Novac i novčani ekvivalenti na dan 1. januara		640,624	703,789
Novac i novčani ekvivalenti na dan 31. decembra	30	732,056	640,624

Priložene napomene 1 do 33 sastavni su deo ovih finansijskih izveštaja

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

1. Subjekat koji izveštava

Centralna banka Republike Kosovo (u daljem tekstu „CBK“ ili „Centralna banka“), naslednik Centralne bankarske vlasti Kosova, je nezavisno pravno lice sa punim ovlašćenjima kao pravno lice prema zakonu koji se primenjuje u Republici Kosovo. CBK je zasebno javno telo koje ima ovlašćenje da izdaje dozvole, nadgleda i reguliše finansijske institucije u Republici Kosovo. Banka posluje u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo (u daljem tekstu: Zakon o CBK-u). Prema ovom zakonu, glavni ciljevi CBK-a su:

- podsticati i održavati stabilan finansijski sistem, uključujući siguran, zdrav i efikasan sistem plaćanja.
- doprineti postizanju i održavanju stabilnosti domaćih cena.
- podržati opštu ekonomsku politiku Vlade.

Kao što je opisano u zakonu, CBK mora da deluje u skladu sa načelima otvorenog tržišta sa slobodnom konkurencijom, favorizujući efikasnu alokaciju resursa.

CBK posluje iz svojih kancelarija lociranih u Prištini. Registrovana adresa kancelarije CBK je sledeća:

Ul. Garibaldi, br. 33

Priština, Kosovo.

Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i guverner (organi odlučivanja)

Organi CBK-a koji donose odluke su Odbor Centralne banke, Izvršni odbor i guverner. U skladu sa članom 34. stav 2., kao i privremenom odredbom člana 79. stav 2. Zakona o CBK, Odbor Centralne banke sastoji se od **četiri neizvršna člana i guvernera** i zadužen je za nadzor nad sprovođenjem politika i nadzor administracije i poslovanja CBK-a.

Na dan 31. decembra 2023. godine Odbor Centralne banke sastojao se od sledećih članova:

- Bashkim Nurboja – predsednik Odbora (neizvršni član)
- Ahmet Ismaili – guverner
- Nora Latifi Jashari – član (neizvršni)
- Nexhat Kryeziu - član (neizvršni)
- Arta Hoxha – član (neizvršni)

Dok se Odbor Centralne banke na dan 31. decembra 2022. godine sastojao od sledećih članova:

- Flamur Mrasori – predsednik Odbora (neizvršni član)
- Fehmi Mehmeti – guverner
- Nora Latifi Jashari – član (neizvršni)
- Bashkim Nurboja – član (neizvršni)
- Nexhat Kryeziu - član (neizvršni)

Od 5. februara 2023. godine za predsednika Odbora izabran je g. Bashkim Nurboja, nakon isteka mandata g. Mrasori. Odbor CBK-a je 29. marta 2023. godine, na osnovu člana 46. Zakona o CBK-u, dobio ovlašćenja Izvršnog odbora u skladu sa definicijama ovog člana. U avgustu 2023. godine izabrani su novi organi Izvršnog odbora i članovi odbora CBK-a su se vratili na svoja odgovarajuća imenovanja kao članovi Odbora CBK-a. Od avgusta 2023. godine, smatra se da je CBK imala oba organa za donošenje odluka u funkciji.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

1. Subjekat koji izveštava (nastavak)

Definicije člana 46. Zakona o CBK-u:

„Član 46. - Polutrajno odsustvo ili nesposobnost delovanja Izvršnog odbora

1. U slučaju nepredviđenih okolnosti i ukoliko Guverner ili zamenici Guvernera nisu prisutni ili nisu sposobni da deluju u tom periodu, kancelarija Guvernera će biti preuzeta privremeno od Predsedavajućeg Odbora Centralne Banke. Dva (2) najstarija i dostupna ne-izvršna člana Odbora Centralne Banke će privremeno preuzeti kancelarije zamenika guvernera.

2. U slučaju da odsutnost ili nemogućnost rada svih članova Izvršnog odbora nastavi da traje za period od (3) meseca, slobodna mesta će se objaviti i procedure za imenovanje sprovoditi prema članu 38. ovog zakona."

Izvršni odbor je odgovoran za sprovođenje politika CBK-a i njegove operacije. Izvršni odbor 31. decembra 2023. godine čine guverner, koji je predsedavajući, i zamenik guvernera (dva upražnjena mesta zamenika guvernera), dok su i 31. decembra 2022. godine Izvršni odbor činili guverner i jedan zamenik guvernera.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine (u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

2. Osnova pripreme

a) Izjava o usklađenosti

Finansijski izveštaji su pripremljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja ("MSFI").

b) Osnova merenja

Finansijski izveštaji pripremljeni su na osnovu merenja utvrđenih MSFI-jem za svaku aktivu, pasivu, prihod i rashod. Osnove za merenje detaljnije su otkrivene u računovodstvenim politikama u Napomeni 3 u nastavku.

c) Funkcionalna valuta i valuta prezentacije

Ovi finansijski izveštaji su predstavljeni u evrima („EUR“), koji su funkcionalna valuta CBK, osim ako nije drugačije navedeno. Ako nije drugačije navedeno, predstavljeni finansijski podaci zaokruženi su na najbližu hiljadu.

d) Upotreba procena i rasuđivanja

Priprema finansijskih izveštaja zahteva od uprave da donosi procene i pretpostavke koje utiču na primenu politika i prijavljene iznose aktive, pasive, prihoda i rashoda. Stvarni rezultati mogu se razlikovati od onih koji su procenjeni.

Procene i osnovne pretpostavke pregledavaju se kontinuirano. Izmene računovodstvenih procena priznaju se u periodu u kojem se revidira i u budućim periodima ako na njih utiču. Informacije o važnim oblastima neizvesnosti procene i kritičnim odlukama u primeni računovodstvenih politika sa najznačajnijim uticajem na iznose priznate u finansijskim izveštajima opisane su u Napomeni 5 u nastavku.

Računovodstvene politike navedene u nastavku dosledno su primenjene na sve periode predstavljene u ovim finansijskim izveštajima.

e) Okolnosti obavljanja poslovanja Centralne banke u 2023. godini

Takođe, 2023. godina se suočila sa inflacijom u skoro svim velikim ekonomijama širom sveta. Ali ne tako izraženom kao uporedna godina. Porast inflacije je rezultat i kombinacija nekoliko faktora, uključujući fiskalne stimulatивne mere preduzete kao odgovor na posledice pandemije COVID-19, posledice rata u Ukrajini, zatim efekat cena energenata i jake potražnja potrošača za robom i uslugama nakon otvaranja granica i ublažavanje ograničenja nametnutih tokom i nakon pandemije. Takođe treba napomenuti da inflacija nije imala značajan uticaj na aktivnosti CBK u 2023. godini.

S druge strane, nakon dugog perioda niskih kamatnih stopa, kamatne stope su značajno porasle u 2023. To može uticati na vrednost imovine, obaveza i neto rashoda kamata i prouzrokovati gubitke zbog obezvređenja vrednosti finansijske aktive. Međutim, na vrednost finansijskih sredstava CBK-a ne utiče direktno povećanje kamatnih stopa, osim ako se ne menjaju. U međuvremenu, povećanje stopa u evru najviše je uticalo na prihode i rashode od kamata, ali sa pozitivnim efektom, praktično sa pozitivnim povećanjem neto prihoda od kamata.

Poseban tretman posvećen je oceni novonastale situacije koja je nastala na globalnom nivou nakon početka rata u Istočnoj Evropi (Ukrajina) i sukoba na Bliskom istoku, kao i pooštavanja sankcija zapadnih zemalja protiv Ruske Federacije (kao što su SAD, Velika Britanija i Evropska unija, inicijativa na koju je reagovalo i Kosovo). Predmetni ratovi su i dalje aktivni, međutim u izveštajnom periodu nije bilo značajnijeg uticaja na aktivnost Centralne banke, međutim, Centralna banka preko svojih tela stalno prati potencijalne efekte ovih događaja i biće veoma budna u tom aspektu, da prati događaje i da se unapred pripremi za njih.

3. Značajne računovodstvene politike

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

a) Transakcije u stranoj valuti

Transakcije u stranoj valuti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu važećem na datum transakcija. Monetarna aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama na datum izveštavanja preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu tog datuma. Devizni dobitak ili gubitak na novčanim stavkama je razlika između amortizovanih troškova u funkcionalnoj valuti na početku perioda, usklađenih sa efektivnim kamatama i plaćanjima tokom perioda, i amortizovanih troškova u stranoj valuti preračunatih po kursu na dan završetka perioda. Nenovčana aktiva i pasiva denominirane u stranim valutama koje se mere po fer vrednosti preračunavaju se u funkcionalnu valutu po kursu na dan utvrđivanja fer vrednosti. Devizne razlike nastale preračunavanjem priznaju se kao dobitak ili gubitak.

b) Prihodi i rashodi od kamata

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u bilansu uspeha primenom metode efektivne kamate. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno umanjuje procenjene buduće gotovinske isplate i primanja tokom očekivanog veka trajanja finansijske aktive ili pasive (ili, gde je to prikladno, na kraći period) na knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive ili pasive. Efektivna kamatna stopa utvrđuje se prilikom početnog priznavanja finansijske aktive ili pasive i ne revidira se naknadno.

Obračun efektivne kamatne stope uključuje sve provizije i plaćene iznose ili prihvaćene transakcijske troškove i popuste ili premije koji su sastavni deo efektivne kamatne stope.

Transakcijski troškovi uključuju dodatne troškove koji se direktno terete za kupovinu, izdavanje ili otuđenje imovine ili finansijske obaveze. Prihodi i rashodi od kamata prikazani u bilansu uspeha uključuju kamatu na finansijsku imovinu ili obaveze po amortizovanoj vrednosti na osnovu efektivne kamate.

c) Naknade i provizije

Prihodi i rashodi od naknada i provizija, koji su sastavni deo efektivne kamatne stope za finansijski instrument ili obavezu, uključuju se u merenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi od provizija i naknada, uključujući transakcione naknade za operativne račune, transfer sredstava i naknade za licenciranje, priznaju se kada su povezane usluge izvršene. Ostali troškovi provizija i naknada uglavnom se odnose na naknade za transakcije i usluge koje se troše u trenutku korišćenja usluga.

d) Beneficije zaposlenih

CBK primenjuje doprinose za obavezno socijalno osiguranje, koji su definisani kao penzijski doprinosi zaposlenih kada odu u penziju. Ovi doprinosi su klasifikovani prema planovima definisanih doprinosa, na osnovu zakonodavstva Kosova. Doprinosi CBK-a se terete kao trošak prihoda u trenutku kada nastanu.

Takođe, CBK distribuirala beneficije zaposlenima na jubilarnoj osnovi i u formi unapred određenog iznosa u trenutku penzionisanja. CBK priznaje ove troškove prema nastanku ovih događaja prema planovima za dugoročna davanja.

e) Oporezivanje i raspodela dobiti

CBK je oslobođena poreza na dobit prema Zakonu br. 03/L-209 usvojen 22. jula 2010. godine. Vidi napomenu 4 (f) o tome kako CBK raspoređuje svoj dobit.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva

Finansijska aktiva CBK uključena u ove finansijske izveštaje klasifikovana je kao finansijski instrument po amortizovanom trošku (model zadržavanja za naplatu) u sastavu gotovine i gotovinskih ekvivalenata, hartija od vrednosti, depozitnih računa kod nerezidentnih banaka, aktive povezane sa MMF-om i ostala aktiva.

Finansijska imovina se meri po amortizovanom trošku ako ispunjava oba sledeća uslova i nije označeno kao FVDG (fer vrednost kroz dobitak ili gubitak):

- aktiva se drži u okviru poslovnog modela čija je svrha zadržavanje aktive radi naplate ugovornih novčanih tokova; i

- ugovorni uslovi finansijske aktive na određene datume dovode do novčanih tokova koji su isključivo isplate glavnice i kamata (SPPI) na neizmireni iznos glavnice.

CBK klasifikuje svu svoju finansijsku pasivu mereno po amortizovanom trošku primenom metode efektivne kamatne stope. Prihodi od kamata ili rashodi od kamata od finansijske pasive mereni po amortizovanom trošku priznaju se u računu dobiti i gubitka.

Finansijska pasiva merena po amortizovanom trošku uključuju depozite domaćih banaka, vladinih institucija, javnih i komercijalnih entiteta, zaduživanje kod MMF-a, pozajmice i ostale finansijske pasive.

i. Priznavanje

Pri početnom priznavanju, finansijska aktiva klasifikuje se kao merena po: Amortizovanom trošku (AT), Fer vrednosti kroz drugi sveobuhvatni prihod (FVDSP) ili Fer vrednosti kroz račun dobiti i gubitka (FVDG).

Finansijska aktiva ili finansijska pasiva inicijalno se mere po fer vrednosti za stavku koja nije po fer vrednosti kroz bilans uspeha, transakcijske troškove koji se mogu direktno pripisati njenoj akviziciji ili emisiji.

Kao što je gore pomenuto, CBK u svojim knjigama ima samo finansijske instrumente po amortizovanom trošku, koji ispunjavaju kriterijume modela zadržavanja za naplatu ugovorenih novčanih tokova.

ii. Reklasifikacija

Finansijska aktiva banke može se, zavisno od okolnosti, tj. promeni njenog poslovnog modela za upravljanje finansijskom aktivom, reklasifikovati čak i nakon njihovog početnog priznavanja.

Ako banka prekvalifikuje finansijsku pasivu ili grupu finansijske aktive iz kategorije merenja po amortizovanom trošku u kategoriju merenja po fer vrednosti kroz bilans uspeha, njihova fer vrednost će se meriti na datum reklasifikacije. Bilo koja neto dobit ili gubitak koja proizlazi iz razlike između amortizovanog troška i fer vrednosti finansijske aktive priznaje se u računu dobiti i gubitka.

iii. Prestanak priznavanja

CBK prestaje prepoznavati finansijsku aktivu kada joj isteknu ugovorna prava na novčane tokove iz finansijske aktive ili prenosi prava na primanje ugovornih novčanih tokova u transakciji u kojoj se prenose u osnovi svi rizici i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom u kojoj CBK niti prenosi niti zadržava suštinski sve rizike i koristi od vlasništva i ne zadržava kontrolu nad finansijskom aktivom.

Pri prestanku priznavanja finansijske aktive, razlika između knjigovodstvene vrednosti aktive (ili knjigovodstvene vrednosti raspoređene na deo aktive koja se prestala priznavati) i zbira (i) primljene naknade (uključujući bilo koju novu aktivu stečenu umanjenu za bilo koju novu pasivu) i (ii) bilo koji kumulativni dobitak ili gubitak koji je priznat u drugom sveobuhvatnom prihodu („OCI“) priznaje se u dobiti ili gubitku. Bilo koji udeo u prenesenoj finansijskoj aktivu koji ispunjava uslove za prestanak priznavanja koji je stvorila ili održava CBK priznaje se kao posebna aktiva ili pasiva.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

CBK ulazi u transakcije u kojima prenosi aktivu priznatu u izveštaju o finansijskom položaju, ali zadržava suštinski sve rizike i koristi od prenetih aktiva ili njihovog dela. U takvim slučajevima, preneti aktiva se ne odjavljuju. Primeri takvih transakcija su pozajmljivanje hartija od vrednosti i transakcije prodaje i ponovne kupovine.

U transakcijama u kojima CBK niti zadržava niti prenosi suštinski sve rizike i koristi od vlasništva nad finansijskom aktivom i zadržava kontrolu nad aktivom, CBK nastavlja da priznaje aktivu u meri njenog kontinuiranog učešća, određenog u meri u kojoj je izložen promenama vrednosti aktive koja se prenosi.

CBK prestaje priznavati finansijsku pasivu kada su njene ugovorne obaveze prekinute ili otkazane, ili isteku.

iv. Promene u finansijskim aktivama i pasivama

Ako su uslovi finansijske aktive izmenjeni, CBK procenjuje da li su novčani tokovi modifikovane aktive suštinski različiti. Ako se novčani tokovi bitno razlikuju, onda se smatra da su ugovorna prava na novčane tokove iz prvobitne finansijske aktive istekla. U ovom slučaju, početna finansijska aktiva se prestaje priznavati (videti (iii)), a novo finansijska aktiva se priznaje po fer vrednosti.

Ako se novčani tokovi modifikovane aktive iskazanog po amortizovanoj vrednosti ne razlikuju materijalno, onda modifikacija ne dovodi do prestanka priznavanja finansijske aktive. U ovom slučaju, CBK ponovo izračunava bruto knjigovodstvenu vrednost finansijske aktive i priznaje iznos koji proizilazi iz prilagođavanja bruto knjigovodstvene vrednosti kao dobit ili gubitak modifikacije u izveštaju o gubicima ili dobitcima. Ako se takva modifikacija izvrši zbog finansijskih poteškoća zajmoprimca, onda se dobitak ili gubitak prikazuje zajedno sa gubicima od obezvređenja. U drugim slučajevima se prikazuje kao prihod od kamata.

CBK prestaje priznavati finansijsku pasivu kada su njeni uslovi izmenjeni i novčani tokovi modifikovane pasive su značajno drugačiji. U ovom slučaju, nova finansijska pasiva zasnovana na izmenjenim uslovima se priznaje po fer vrednosti. Razlika između knjigovodstvene vrednosti ugašene finansijske pasive i nove finansijske pasive sa izmenjenim uslovima priznaje se u dobitku ili gubitku. Ako se modifikacija finansijske pasive ne obračunava kao prestanak priznavanja, tada se amortizovani trošak pasive preračunava umanjnjem modifikovanih novčanih tokova po originalnoj efektivnoj kamatnoj stopi i rezultirajući dobitak ili gubitak se priznaje u dobitku ili gubitku.

v. Netovanje

Finansijska aktiva i pasiva se netiraju jedna naspram druge i neto iznos se prikazuje u izveštaju o finansijskom položaju kada i samo kada CBK ima zakonsko pravo da netira ove iznose i ima za cilj da ih izmiri na neto osnovi ili realizuje aktivu i izmiri pasivu istovremeno.

Prihodi i rashodi se prikazuju na neto osnovi samo kada to dozvoljavaju računovodstveni standardi, ili za dobitke i gubitke koji proističu iz grupe sličnih transakcija.

vi. Merenje amortizovane vrednosti

Amortizovani trošak finansijske aktive ili pasive je vrednost po kojoj se finansijska aktiva ili pasiva vrednuju u trenutku inicijalnog priznavanja, umanjena za otplatu glavnice, plus ili minus akumuliranu amortizaciju korišćenjem metode efektivne kamate bilo koje razlike između početne poznate vrednosti i vrednosti po dospeću, minus bilo koje umanjnje za efekat obezvređenja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

vii. *Merenje fer vrednosti*

Fer (realna) vrednost je cena koja bi bila naplaćena za prodaju aktive ili koja bi bila plaćena za prenos pasive u redovnoj transakciji između učesnika na tržištu na datum merenja.

Kada je dostupno, CBK meri fer vrednost instrumenta koristeći kotirane cene na aktivnom tržištu za taj instrument. Tržište se smatra aktivnim ako su kotirane cene lako i redovno dostupne i predstavljaju transakcije koje se trenutno i redovno dešavaju na tržištu na dobrovoljnoj osnovi između strana.

Ako tržište za finansijski instrument nije aktivno, CBK utvrđuje fer vrednost koristeći tehniku vrednovanja. Tehnike vrednovanja uključuju korišćenje najnovijih transakcija između dobro informisanih i voljnih strana (ako su dostupne), upućivanje na trenutnu fer vrednost drugih instrumenata koji su u suštini isti, analize umanjenja novčanih tokova i modele određivanja cena. Odabrana tehnika vrednovanja maksimalno koristi tržišne podatke, oslanja se što je manje moguće na specifične procene CBK-a, uključuje sve faktore koje bi učesnici na tržištu uzeli u obzir pri određivanju cene, i u skladu je sa prihvaćenim ekonomskim metodologijama za određivanje cene finansijskih instrumenata. Podaci za tehnike vrednovanja razumno predstavljaju tržišna očekivanja i mere faktora rizika koji postoje u finansijskom instrumentu. CBK kalibrira tehnike vrednovanja i testira ih na validnost koristeći cene iz stvarnih različitih tržišnih transakcija u istom instrumentu ili na osnovu drugih različitih i dostupnih tržišnih podataka.

viii. *Dozvoljeni gubici*

CBK priznaje dozvoljene gubitke za očekivane kreditne gubitke "OKG" za finansijske aktive merene po amortizovanoj vrednosti, a ne merene u VDFH. CBK procenjuje dozvoljene gubitke u iznosu jednakom OKG tokom veka trajanja instrumenta, osim u sledećim slučajevima za koje se mere kao 12-mesečni OKG:

- dužničke investicione hartije od vrednosti za koje je utvrđeno da imaju nizak kreditni rizik na datum izveštavanja; i
- ostali finansijski instrumenti za koje kreditni rizik nije značajno povećan od početnog priznavanja.

CBK smatra dužničku hartiju od vrednosti sa niskim kreditnim rizikom kada je procena kreditnog rizika ekvivalentna globalno shvaćenoj definiciji „investicionog razreda“. 12-mesečne ECL su deo ECL koji je rezultat neispunjenja obaveza finansijskog instrumenta koji su mogući u roku od 12 meseci nakon datuma izveštavanja. Finansijski instrumenti za koje se priznaje 12-mesečna ECL nazivaju se finansijski instrumenti Faze 1.

OKG tokom veka trajanja finansijskog instrumenta su OKG koji proizilaze iz svih mogućih unapred određenih događaja tokom očekivanog veka trajanja finansijskog instrumenta. Finansijski instrumenti za koje je OKG poznat tokom svog životnog veka, ali koji nisu pogođeni (oštećeni) kreditnim gubicima, klasifikovani su u „Faza 2 – finansijski instrumenti sa lošim rezultatom“.

Merenje OKG

OKG model umanjenja vrednosti je merenje zasnovano na verovatnoći i uključuje uticaj različitih mogućih ishoda. Operativno, ovo može biti teško sprovesti, a izbor relevantnih ekonomskih scenarija može biti izazovan.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

f) Finansijska aktiva i pasiva (nastavak)

Za detaljnu implementaciju OKG-a koristili smo jednostavnu metodu koja koristi mogućnost predviđanja pristupa gubitka, a to je:

$$\text{Očekivani kreditni gubici (OKG)} = \text{Izložena vrednost (IV)} \times \text{Očekivani mogući gubitak (OG)} \times \text{Verovatnoća očekivanog mogućeg gubitka (VOG)}.$$

IV – Izložena vrednost, je bruto knjigovodstvena vrednost finansijskih sredstava koja spadaju u model koji se revalorizuje.

OG – Očekivani mogući gubitak, je očekivanje da izložena vrednost možda neće biti nadoknađena ako dođe do gubitka. Oslonili smo se na našu internu procenu i takođe smo se oslanjali na nekoliko pristupa riziku prema odredbama Bazela za procenu zajmoprimaca koji ne ispunjavaju obaveze.

VOG - Verovatnoća očekivanog mogućeg gubitka, je najosetljivija varijabla i predstavlja verovatnoću neplaćanja od strane druge strane za posmatrani period (12 meseci ili tokom celog veka trajanja instrumenta).

Model očekivanog gubitka (OKG) je ponderisana procena kreditnih gubitaka i procenjuje se na sledeći način:

- finansijska sredstva koja su ispravljena u vrednosti na datum izveštavanja: kao sadašnja vrednost svih očekivanja umanjena za gotovinu (tj. razlika između novčanog toka u CBK, u skladu sa ugovorom i novčanog toka koji CBK očekuje da primi);
- finansijska aktiva koja je procenjena prema očekivanim kreditnim gubicima na datum izveštavanja: kao razlika između njihove bruto vrednosti i očekivanog kreditnog gubitka za istu.

d) Gotovina i njeni ekvivalenti

Za potrebe izveštaja o novčanim tokovima, gotovina i njeni ekvivalenti obuhvataju gotovinu u blagajni, depozite kod banaka i visoko likvidna finansijska sredstva sa originalnim rokom dospeća kraćim od tri meseca koja su podložna nematerijalnom riziku promene njihove fer vrednosti i koja se koriste od strane CBK-a u upravljanju kratkoročnim obavezama.

Gotovina i njeni ekvivalenti se iskazuju u izveštaju o finansijskoj poziciji po amortizovanoj vrednosti.

h) Investicione hartije od vrednosti

Investicione hartije od vrednosti, koje se sastoje od trezorskih zapisa i obveznica, inicijalno se vrednuju po fer vrednosti uvećanoj za ispravke vrednosti za direktne transakcione troškove, a zatim po amortizovanoj vrednosti (držanje aktive u svrhu prikupljanja ugovorenih novčanih tokova) primenom metode efektivne kamatne stope. Sve kupovine i prodaje investicionih hartija od vrednosti se priznaju na datum poravnanja, tj. datum kada je imovina primljena ili predata drugoj strani.

Amortizovani trošak/držanje aktive u svrhu prikupljanja ugovorenih novčanih tokova su ulaganja u nederivativne aktive sa fiksnim ili odredivim isplatama i fiksnim rokom dospeća koje CBK ima pozitivne namere i mogućnost da drži do dospeća, a koja se ne utvrđuju po fer vrednosti kroz dobit ili gubitak .

i) Depoziti i pozajmice

Depoziti i krediti se inicijalno vrednuju po fer vrednosti umanjenoj za dodatne direktne transakcijske troškove, a naknadno se vrednuju po amortizovanoj vrednosti korišćenjem metode efektivne kamate.

j) Aktiva i pasiva povezana sa MMF-om

Stavke računa kod MMF-a obično se pojavljuju u stavkama Centralne banke člana. Aktiva i pasiva u vezi sa MMF-om se inicijalno vrednuje po fer vrednosti, a naknadno po amortizovanoj vrednosti. Dobici i gubici od revalorizacije kursa koji proizilaze iz revalorizacije aktive i pasive MMF-a priznaju se u izveštaju o sveobuhvatnoj dobiti.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

j) Aktiva i pasiva povezana sa MMF-om (nastavak)

Tokom 2023. godine promenili smo model prezentacije stavki računa kod MMF-a. Sa bruto metode smo prešli na neto metod i samim tim zahtevi prema državi i pripadajuće pasive vezane za račun menica² su uklonjene iz bilansnih stavki, što znači da su račun menice (pasiva) i pripadajuća potraživanja (aktiva) su na nuli, a praktično stavke računa kod MMF-a su raspoređene po neto metodi. Razlika je u tome što ćemo sada ponovo zadržati ove vrednosti menica, ali samo kao vanbilansne stavke. Promena ove računovodstvene politike je predstavljena na sledeći način:

Aktiva/računi povezani sa MMF-om

	Kvota sa MMF- om	DVT/SDR Holding	Obračunska kamata	Ukupno_1	Sredstva pozajmljena od MMF-a	Ukupno_2
Početni bilans 2022.	103,491	159,169	1,158	263,818	51,745	315,563
Podešavanje prema neto metodi	(78,351)	-	-	(78,351)	(51,745)	(130,096)
Korigovani bilans 2022 (predstavljeno)	25,140	159,169	1,158	185,467	-	185,467
Bilans 2023.	24,430	152,619	1,212	178,261	-	178,261

Pasiva/računi povezani sa MMF-om

	IMF Account No. 1	IMF Account No. 2	IMF Security Account	DVT/SDR Allocation	Obračunska kamata	Total_1	IMF - Paid portion of quota from Government	Total_2
Početni bilans 2022.	265	6	129,831	168,563	1,201	299,866	18,870	318,736
Podešavanje prema neto metodi	(265)		(129,831)			(130,096)	-	(130,096)
Korigovani bilans 2022 (predstavljeno)	-	6	-	168,563	1,201	169,770	18,870	188,640
Bilans 2023.	-	6	-	163,802	1,292	165,100	19,118	184,217

²To su finansijski instrumenti koje je Vlada Kosova izdala kao zalag za buduće obaveze prema MMF-u.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

j) Aktiva i pasiva povezana sa MMF-om (nastavak)

Promene ukupne aktive i pasive

	2022sf	Poravnanje po neto metodi	2022srr	
Aktiva				
Gotovina	409,426	-	409,426	
Tekući računi kod inostranih banaka	206,359	-	206,359	Nema promene računovodstvenih politika
Hartije od vrednosti (trezorske obveznice i državne obveznice)	666,597	-	666,597	
Plasmani na tržištu novca	99,950	-	99,950	
Sredstva povezana sa MMF (as per net/gross method)	315,563	(130,096)	185,467	Buka na koju utiče promena
Imovina i oprema	4,199	-	4,199	
Nematerijalna sredstva	1,042	-	1,042	Nema promene računovodstvenih politika
Ostala sredstva	2,709	-	2,709	
Ukupna aktiva	1,705,845	(130,096)	1,575,749	
Pasiva				
Obaveze prema komercijalnim bankama u zemlji	594,281		594,281	Nema promene računovodstvenih politika
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om (neto/bruto metod stanja)	318,736	(130,096)	188,640	Buka na koju utiče promena
Obaveze prema vladinim institucijama	585,784		585,784	
Obaveze prema javnim i privrednim institucijama	131,137		131,137	Nema promene računovodstvenih politika
Zaduživanje	1,938		1,938	
Ostale obaveze	2,444		2,444	
Ukupna pasiva	1,634,320	(130,096)	1,504,224	

k) Imovina i oprema

i. Priznavanje i merenje

Nekretnine i oprema mere se po trošku nabavke umanjenom za akumuliranu amortizaciju i gubitke od umanjenja vrednosti zbog promene vrednosti.

Trošak uključuje troškove koji se mogu direktno pripisati sticanju aktive. Troškovi aktive koju je sama CBK izgradila uključuju troškove materijala i direktne radne snage, sve ostale troškove koji se mogu direktno pripisati dovođenju aktive u radno stanje za predviđenu upotrebu i troškove rastavljanja i uklanjanja predmeta i obnavljanja lokacija na kojoj su se nalazili.

Kupljeni softver koji je neophodan (sastavni deo) za rad povezane opreme kapitalizuje se kao deo te opreme.

Kada delovi aktive ili opreme imaju različit vek trajanja, oni se knjiže kao zasebni predmeti (glavni delovi) imovine i opreme.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

l) Imovina i oprema

ii. Naknadni troškovi

Troškovi zamene dela predmeta imovine ili opreme priznaju se u knjigovodstvenoj vrednosti predmeta ako je verovatno da će buduće ekonomske koristi sadržane u delu prilivati CBK-u i njegov trošak može biti pouzdano izmeren. Troškovi svakodnevnog servisiranja imovine i opreme (dugotrajna materijalna sredstva) priznaju se u računu dobiti i gubitka po nastanku.

iii. Deprecijacija

Deprecijacija se priznaje u izveštaju o prihodima i rashodima linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe svakog dela stavke dugoročnih materijalnih sredstava.

Procenjeni vek upotrebe za tekući i uporedni period je kako sledi:

	2023.	2022.
Ulaganja u objekte za iznajmljivanje	20 godina	20 godina
Oprema	5 godina	5 godina
Računari	3 godine	3 godine
Vozila	5 godina	5 godina

Korisni vek ostale opreme procenjuje se od slučaja do slučaja. Metode deprecijacije, vek trajanja i preostale vrednosti ponovno se procenjuju na datum izveštavanja.

m) Nematerijalna imovina

Softver koji je nabavio CBK iskazan je po trošku umanjenom za akumuliranu amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja ako postoje.

Naknadni izdaci za softver kapitalizuju se samo kada povećaju buduću ekonomsku korist od te imovine. Svi ostali izdaci priznaju se kao nastali.

Amortizacija se priznaje u računu dobiti i gubitka linearnom metodom tokom procenjenog veka upotrebe softvera, od datuma kada je dostupan za upotrebu. Procenjeni vek upotrebe svakog softvera zasniva se na proceni upotrebe tog softvera bez velike potrebe za nadogradnjom, trenutno od 3 do 10 godina.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

n) Umanjenje vrednosti nefinansijske imovine

Računovodstvena vrednost nefinansijske imovine CBK preispituju se na svaki datum izveštavanja kako bi se utvrdilo da li postoje indikacije umanjenja vrednosti. Ako postoji bilo kakva takva indikacija, tada se procenjuje nadoknadiivi iznos imovine.

Gubitak zbog umanjenja vrednosti priznaje se ako knjigovodstvena vrednost sredstva ili njegove jedinice koja generiše novac premašuje njegovu nadoknadiivu vrednost. Jedinica koja generiše novac je najmanja prepoznatljiva grupa imovine koja generiše novčane tokove koji su u velikoj meri nezavisni od druge imovine i grupa. Gubici od umanjenja vrednosti priznaju se u računu dobiti i gubitka. Gubici zbog umanjenja vrednosti jedinica koje generišu novac raspoređuju se kako bi se proporcionalno smanjila knjigovodstvena vrednost ostale imovine jedinice (grupe jedinica). Nadoknadiivi iznos imovine ili jedinice koja generiše novac najveća je vrednost u upotrebi i fer vrednost umanjena za troškove prodaje. Prilikom procene vrednosti u upotrebi, procenjeni budući novčani tokovi diskontuju se na njihovu sadašnju vrednost koristeći diskontnu stopu pre oporezivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i rizika specifičnih za sredstvo. Gubici zbog umanjenja vrednosti priznati u prethodnim periodima procenjuju se na svaki datum izveštavanja radi bilo kakvih naznaka da se gubitak smanjio ili više ne postoji.

Gubitak zbog umanjenja vrednosti poništava se ako je došlo do promene procena korišćenih za određivanje nadoknadiivog iznosa. Gubitak zbog umanjenja vrednosti ukida se do te mere da knjigovodstvena vrednost sredstva ne prelazi knjigovodstvenu vrednost koja bi bila utvrđena, umanjenu za amortizaciju, da nije priznat gubitak od umanjenja vrednosti.

o) Finansijska pasiva

Izvori finansiranja CBK su depoziti međunarodnih, vladinih, javnih, bankarskih i drugih finansijskih institucija. Finansijske obaveze mere se po trošku amortizacije primenom metode efektivne kamatne stope.

p) Prihodi od grantova

Državni grantovi se inicijalno priznaju kao odloženi prihodi kada postoji razumna sigurnost da će biti primljeni i da će CBK poštovati uslove za dodelu granta. Grantovi koje CBK nadoknađuju nastale troškove priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski u istim periodima u kojima se priznaju troškovi. Grantovi koji nadoknađuju CBK trošak aktive priznaju se u dobiti ili gubitku sistematski tokom korisnog veka trajanja aktive.

q) Plate koje finansiraju donatori

Određeni pojedinci angažovani u CBK su međunarodni stručnjaci koje su međunarodne organizacije imenovale i kratkoročno finansiraju. Finansiranje ovih međunarodnih organizacija uključuje, ali nije ograničeno na, isplatu plata tim međunarodnim stručnjacima. Kako međunarodne organizacije ovu pomoć plaćaju direktno imenovanom, obim isplate nije poznat niti je uključen u ove finansijske izveštaje.

r) Rezerve

Rezerve se priznaju ako, kao rezultat prošlih događaja, CBK ima sadašnju zakonsku ili konstruktivnu obavezu koja se može pouzdano proceniti, a verovatno je da će biti potreban odliv gotovine ili ekonomske koristi za podmirivanje obaveze. Rezerve se utvrđuju diskontovanjem očekivanih budućih novčanih tokova po stopi pre oporezivanja koja odražava trenutne tržišne procene vremenske vrednosti novca i, prema potrebi, rizika specifičnog za obaveze.

Rezerve za teške ugovore priznaju se kada su očekivane koristi koje će CBK izvući iz ugovora niže od neizbežnih troškova ispunjavanja obaveze po ugovoru. Rezerve se mere po sadašnjoj vrednosti po nižem od očekivanog troška raskida ugovora i očekivanog neto troška nastavka ugovora. Pre nego što se rezerve uspostave, CBK priznaje svaki gubitak zbog umanjenja vrednosti imovine povezane sa tim ugovorom.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

3. Značajne računovodstvene politike (nastavak)

s) Promene u računovodstvenim politikama i otkrivanjima podataka

(i) Efektivni standardi i tumačenja za tekući period

Sledeće izmene postojećih standarda koje je izdao Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i koji su stupili na snagu za izveštajni period:

- **MSFI 17 „Ugovori o osiguranju“** (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine),
- **Promene u MRS 1 "Prezentacija finansijskih izveštaja" i praktične formulacije MSFI 2 "Procena o značajnosti"** - Obelodanjivanje računovodstvenih politika (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2023. godine),
- **Izmene MRS 8 "Računovodstvene politike, Promene u računovodstvenim procenama i greške"** - Definicija računovodstvenih procena (na snazi za periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2023. godine),

Primena ovih standarda, izmena i tumačenja nije imala značajniji uticaj na finansijske izveštaje Centralne banke u izveštajnom periodu.

(ii) Standardi i tumačenja nemaju datum na snazi u izveštajnom periodu

Na dan odobrenja ovih finansijskih izveštaja, IASB je objavio sledeće standarde, revizije i tumačenja, ali još uvek nisu na snazi za izveštajni period i kao takvi još nisu primenjeni od strane Centralne banke:

- **Promene u MRS 1 „Prezentacija finansijskih izveštaja“**- Klasifikacija obaveza kao kratkoročne obaveze ili dugoročne obaveze (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine),
- **Promene u MRS 1 "Prezentacija finansijskih izveštaja"** - Dugoročne ugovorne obaveze (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine),
- **Izmene MSFI 16 “Zakupi”** – Obaveza zakupa u slučaju prodaje i povratnog zakupa (na snazi za periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine),
- **Promene u MRS 7 i MSFI 7 „Izveštaj o tokovima novčanih sredstava” i „Obelodanjivanja finansijskih instrumenata”** Davanje informacija sa objašnjenjima” – Promene u vezi sa povećanim zahtevima za obelodanjivanje radi povećanja transparentnosti finansijskih aranžmana dobavljača i njihovi efekti na obaveze poslovnog subjekta, tokove gotovine i izloženost riziku likvidnosti (na snazi za periode godišnjeg izveštavanja koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine);

Centralna banka je odlučila da neće primenjivati ove standarde, revizije i tumačenja pre njihovog stupanja na snagu. Centralna banka predviđa da primena ovih standarda, revizija i tumačenja neće imati materijalni uticaj na finansijske izveštaje Centralne banke.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom

a) Uvod i pregled

CBK je izložena sledećim rizicima od razvoja svojih aktivnosti, kao i korišćenja finansijskih instrumenata:

- Kreditni rizik
- Operativni rizik
- Rizik likvidnosti
- Tržišni rizik

Ova napomena predstavlja informacije u vezi sa izloženošću CBK navedenim rizicima, ciljevima, politikama i postupcima CBK za merenje i upravljanje rizikom, kao i upravljanjem kapitalom od strane CBK-a. Ostale kvantitativne i kvalitativne napomene uključene su u sve ove finansijske izveštaje.

Struktura upravljanja rizikom

Nadzor nad administracijom aktivnosti CBK-a (uključujući upravljanje rizikom) je odgovornost Odbora Centralne banke. Izvršni odbor ima odgovornost da identifikuje i proceni rizike i izradi planove, kako bi se u slučaju nepredviđenih događaja u budućnosti obezbedio kontinuitet aktivnosti i sigurnost Centralne banke. Menadžment CBK-a redovno izveštava (na tromesečnoj osnovi) preko Odeljenja za upravljanje rizikom i Izvršnog odbora CBK-a Odboru CBK-a o upravljanju rizikom i praksama administracije. Izvršni odbor, Investicioni komitet i Odeljenje za upravljanje rizikom imaju obavezu, u koordinaciji sa organizacionim jedinicama, da osmisle i nadgledaju administraciju i politike upravljanja rizikom CBK-a. Ove politike zatim sprovode relevantne organizacione jedinice.

Politike administracije i upravljanja rizikom CBK-a su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike sa kojima se suočava CBK, kao i da uspostave odgovarajuća ograničenja i kontrolu rizika, i da prate rizike i usklađenost sa utvrđenim limitima. Politike i sistemi upravljanja rizikom se redovno revidiraju kako bi odražavali promene u tržišnim uslovima, proizvodima i uslugama koje se nude. CBK, kroz obuku, standarde i administrativne procedure, ima za cilj da razvije efektivno i disciplinovano kontrolno okruženje, u kojem su svi zaposleni svesni svojih uloga i obaveza.

Komisija za reviziju CBK-a je takođe odgovorna za praćenje i reviziju usklađenosti sa politikama i procedurama upravljanja rizikom, kao i za razmatranje adekvatnosti strukture upravljanja rizikom u odnosu na rizike sa kojima se suočava CBK. Komisiji za reviziju CBK-a pomaže Odeljenje unutrašnje revizije u obavljanju svojih dužnosti. Unutrašnja revizija preduzima revizije kontrola i procedura upravljanja rizikom na redovnoj i nasumičnoj (ad-hoc) osnovi, o čijim rezultatima se izveštava preko šefa unutrašnje revizije Komisiji za reviziju, a zatim Odboru CBK-a.

b) Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik od finansijskog gubitka za CBK ako ugovorna strana finansijskog instrumenta ne ispuni svoje ugovorne obaveze, a može proizaći prvenstveno iz investiranja CBK u hartije od vrednosti i depozite (na tržištima novca ili tekućim računima) u drugim bankama. U svrhu izveštavanja o upravljanju kreditnim rizikom, CBK razmatra i objedinjuje sve elemente izloženosti kreditnom riziku (kao što su rizik neizvršenja obaveza pojedinačnog dužnika, rizik zemlje i sektora).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom(nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom

i. Investicije i izloženost kreditnom riziku u CBK-u

CBK ograničava svoju izloženost kreditnom riziku investirajući samo u hartije od vrednosti koje izdaju vlade zemalja EU i imajući depozite kod nerezidentnih banaka, kratkoročne obaveze koje su međunarodno priznate agencije za kreditni rejting procenile u jednu od dve najviše kategorije. S obzirom na visoku kreditnu sposobnost, uprava ne očekuje da bilo koja ugovorna strana ne ispuni svoje obaveze.

Upravljanje rizikom se vrši kroz:

- Ograničavanje opsega i trajanja finansijskih instrumenata,
- Ograničavanje izdavalaca ugovornih strana, prihvatljivim kreditnim rejtingom na višem nivou,
- Ograničavanje maksimalne količine i koncentracije sa strankama.

ii. Izloženost kreditnom riziku

Izloženost kreditnom riziku na dan 31. decembra 2023. i 31. decembra 2022. godine predstavlja knjigovodstvenu vrednost tekućih računa kod nerezidentnih banaka, trezorskih zapisa, obveznica i plasmana na tržištu novca (uključujući rezidente i nerezidente). Za detalje u vezi sa izloženošću, pogledajte napomene 8, 9 i 10.

Kreditni rejting za finansijske instrumente kojima je CBK izložena za period završen 31. decembra 2023. godine je od AAA do BBB-/ Aaa do Baa3/AAA do BBB-.

Knjigovodstvene vrednosti izloženosti kreditnom riziku podeljene po kreditnom rejtingu i izražene u procentima od ukupnog iznosa.

Distribucija po vrsti i kreditnom rejtingu

31. decembar 2023.						
Kreditni rejting (S&P/ Moody's / Fitch)	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovods tvena vrednost	% ukupnog pondera
AAA/Aaa/AAA	387,109	180,216	143,867	-	711,192	46,59%
AA+/Aa1/AA+	-	-	129,489	-	129,489	8,48%
AA/Aa2/AA	-	-	-	-	-	0,00%
AA-/Aa3/AA-	-	-	190,575	-	190,575	12,48%
A+/A1/A+	6,023	-	-	-	6,023	0,39%
A/A2/A	21,178	-	15,658	-	36,836	2,41%
A-/A3/A-	10,534	25,064	200,755	-	236,353	15,48%
BBB-/Baa3/BBB-	-	-	37,836	-	37,836	2,48%
N/A (bez rejtinga - MFI)	-	-	-	178,261	178,261	11,68%
Ukupno	424,844	205,280	718,180	178,261	1,526,565	100,00%

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak) Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Distribucija po vrsti i kreditnom rejtingu

31. decembar 2022.						
Kreditni rejting (S&P/ Moody's / Fitch)	Tekući računi kod nerezidentnih banaka	Plasmani na tržištu novca	Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	Računi povezani sa MMF-om (SDR i upotreba sredstava)	Ukupna knjigovods tvena vrednost	% ukupnog pondera
AAA/Aaa/AAA	205,718	54,956	168,864	-	429,538	37,89%
AA+/Aa1/AA+	-	-	61,222	-	61,222	5,40%
AA/Aa2/AA	-	-	59,988	-	59,988	5,29%
AA-/Aa3/AA-	-	-	51,308	-	51,308	4,53%
A+/A1/A+	138	-	52,379	-	52,517	4,63%
A/A2/A	330	-	15,810	-	16,140	1,42%
A-/A3/A-	214	45,050	218,415	-	263,679	23,26%
BBB-/Baa3/BBB-	-	-	38,973	-	38,973	3,44%
N/A (bez rejtinga - MFI)	-	-	-	185,467	185,467	14,14%
Ukupno	206,400	100,006	666,959	185,467	1,158,832	100,00%

Nijedna izloženost CBK-a nije dospela. CBK ne poseduje nikakva sredstva obezbeđenja ili bilo koja druga kreditna poboljšanja protiv svoje izloženosti kreditnom riziku.

Osnovni kriterijumi za utvrđivanje izloženosti je kreditna sposobnost. Kreditni rejting dobija se od agencija za kreditni rejting. Minimalni kreditni rejting dozvoljen za kratkoročna investiranja je P-2 (Moody's) ili A-2 (Standard & Poor's), dok je dugoročni Baa2 (Moody's) ili BBB (Standard & Poor's).

U izuzetnim slučajevima u nemogućnosti ostvarivanja pozitivnih povraćaja, izloženost investicija je dozvoljena kroz kratkoročni kreditni rejting emitenta P-3 (Moody's) ili A-3 (Standard & Poor's) i dugoročni kreditni rejting emitenta Baa3 (Moody's) ili BBB- (Standard & Poor's).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Model umanjenja vrednosti finansijske imovine zasnovan na zajedničkim karakteristikama kreditnog rizika, odnosno promenama kreditnog rizika od početnog priznavanja finansijske imovine, definiše tri faze u modelu procene očekivanih kreditnih gubitaka. Ove faze se mogu sažeti kao u nastavku:

1. Faza 1 (Izvođenje) raspodele izloženosti - finansijska imovina koja se tretira kao izloženost niskog ili srednjeg rizika, sva ona koja su u nju uključena, podeljena je u fazu 1 pri početnom priznavanju. Prema našoj internoj proceduri, ne smemo ulagati u izloženost većem kreditnom riziku. Na osnovu toga svako investiranje pri početnom priznavanju raspoređuje se na fazu 1 izloženosti.
2. Faza 2 (slab performans) raspodele izloženosti - ako imamo značajan porast kreditnog rizika od početnog priznavanja, finansijsko sredstvo koje se nalazi na nivou 1 prenosi se u fazu 2.
3. Faza 3 (neizvršenje) distribucije izloženosti - prelazak u fazu 3 vrši se samo kada postoje objektivni dokazi da klijent neće ispuniti svoje obaveze.

Procena se vrši prilikom početnog priznavanja i na datum izveštajnog perioda. Model koji se koristi za distribuciju faze 1 je 12 meseci trajanja, ali može zavisiti od kompozitnog nivoa kreditne izloženosti ako imamo značajnu promenu u rastu kreditnog rizika i kreditno obezvređenom portfoliju finansijskih sredstava.

Značajna promena u povećanju kreditnog rizika kao kriterijuma za prelazak sa faze 1 na fazu 2, kada se prelazi sa investicionog na neinvesticioni nivo kompozitnog kreditnog rejtinga portfolija.

Definicija neuspeha:

Kriterijumi za neispunjavanje obaveza trebali bi se zasnivati na sledećim objektivnim dokazima:

- dužnici, imaju značajne finansijske poteškoće,
- kada je u pitanju kršenje ugovornih obaveza, u pogledu glavnice i kamata,
- kada se dogodi bilo kakvo restrukturiranje postojećih uslova servisiranja obaveze iz finansijskog instrumenta,
- jasni dokazi / verovatnoća da dužnik bankrotira i / ili likvidira,
- znakovi neaktivnosti u trgovanju (na finansijskim tržištima).

Sledeća tabela prikazuje vrednosti izloženosti na nivou faze. Na datum izveštavanja nemamo značajnih promena u kreditnom riziku od početnog priznavanja, stoga su sva finansijska sredstva u fazi 1.

	2023 ³			2022		
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Faza 1	Faza 2	Faza 3
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	424,844	-	-	206,400	-	-
Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i vladine obveznice)	718,180	-	-	666,959	-	-
Plasmani na tržištu novca	205,280	-	-	100,006	-	-
Bruto knjigovodstvena vrednost	1,348,304	-	-	973,365	-	-
Očekivani kreditni gubici (ECL)	(512)	-	-	(459)	-	-
Neto knjigovodstvena vrednost	1,347,792	-	-	972,906	-	-

³Ni u izveštajnoj (2023.) godini, kao ni u uporednoj godini, nisu uključeni finansijski instrumenti za račune u vezi sa MMF-om, jer je procena/očekivanje da ova grupa nije izloženost koja nosi ispravke vrednosti za očekivane kreditne gubitke (ECL).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak) Upravljanje kreditnim rizikom (nastavak)

Kretanja ECL-a u vezi sa finansijskom imovinom kojoj je CBK izložena su kako sledi:

	2023			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL na dan 1. januara 2023.	459	-	-	459
Transferi do faze 1	-	-	-	-
Transferi do faze 2	-	-	-	-
Transferi do faze 3	-	-	-	-
ECL (izdanje) /naplata godine	53	-	-	53
Uticaj na ECL na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2023.	512	-	-	512
	2022			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
ECL na dan 1. januara 2022.	406	-	-	406
Transferi do faze 1	-	-	-	-
Transferi do faze 2	-	-	-	-
Transferi do faze 3	-	-	-	-
ECL (izdanje) /naplata godine	53	-	-	53
Uticaj na ECL na kraju godine izloženosti prebačenih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje odbitka (priznaje se u prihodu od kamata)	-	-	-	-
Promene zbog izmena koje nisu rezultirale prestankom prepoznavanja	-	-	-	-
Promene u modelima i ulazima koji se koriste za ECL proračune	-	-	-	-
Korekcije deviznog kursa	-	-	-	-
Dana 31. decembra 2022.	459	-	-	459

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom(nastavak)

c) Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti je rizik da će CBK imati poteškoća u pravovremenom ispunjavanju svojih finansijskih obaveza.

Upravljanje rizikom likvidnosti

Pristup CBK-a upravljanju likvidnošću je osigurati, koliko je to moguće, da ima dovoljno likvidnosti da pravovremeno podmiri svoje obaveze, kako u normalnim, tako i u nepovoljnim uslovima, bez stvaranja neprihvatljivih gubitaka ili rizika da naruši ugled CBK-a.

Politike za nadgledanje i adresiranje rizika likvidnosti utvrđuje Izvršni odbor CBK. CBK upravlja rizikom likvidnosti investirajući u kratkoročne depozite kod nerezidentnih banaka i držeći odgovarajuće iznose gotovine u svojim trezorima. Politike upravljanja likvidnošću postavljene su tako da osiguraju da čak i pod lošim uslovima CBK može da ispuni svoje obaveze. Nadgleda se dnevna pozicija likvidnosti i sprovodi se redovno testiranje otpornosti na likvidnost u raznim scenarijima koji pokrivaju i normalne i ozbiljnije tržišne uslove. Sve politike i postupci likvidnosti podležu pregledu i odobrenju od strane uprave CBK. Mesečni izveštaji koji pokrivaju likvidnosnu poziciju CBK redovno se dostavljaju članovima Odbora za investicije od strane Odeljenja za upravljanje aktivom.

Izloženost riziku likvidnosti

Preostalo ugovorno dospeće za finansijsku aktivu i pasivu, isključujući buduće isplate kamata:

	Napome na	Prenesena neto vrednost	Manje od 1 meseca	1-3 meseca	3 meseca do 1 godine	1 do 5 godina	preko 5 godina
31. decembar 2023.							
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina		101,932	101,932	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	426,077	426,077	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	717,814	42,170	74,273	267,436	333,935	-
Plasmani na tržištu novca	10	205,252	130,184	75,068	-	-	-
Račun kod MMF-a	11	152,619	152,619	-	-	-	-
		1,603,694	852,982	149,341	267,436	333,935	-
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Prema domaćim bankama	15	(590,622)	(590,622)	-	-	-	-
Prema računima povezanim sa	16	(163,802)	-	-	-	-	(163,802)
Prema vladinim institucijama	17	(511,903)	(511,903)	-	-	-	-
Prema javnim i komercijalnim institucijama	18	(240,202)	(240,202)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,662)	-	-	(222)	(886)	(554)
Ostala domaća pasiva	20	(758)	(758)	-	-	-	-
		(1,508,949)	(1,343,485)	-	(222)	(886)	(164,356)
		94,745	(490,503)	149,341	267,214	333,049	(164,356)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom(nastavak)

c) Rizik likvidnosti

31. decembar 2022.	Napome na	Neto knjigovodst vena vrednost	Manje od 1 meseca	1 do 3 meseca	3 meseca do godinu dana	1-5 godina	O TOME 5 godina
<i>Nederivativna aktiva</i>							
Gotovina		409,426	409,426	-	-	-	-
Tekući računi u stranim bankama	8	206,359	206,359	-	-	-	-
Hartije od vrednosti	9	666,597	-	51,407	140,605	456,480	18,105
Plasmani na tržištu novca	10	99,950	14,799	40,069	45,082	-	-
Račun kod MMF-a	11	159,169	159,169	-	-	-	-
		1,541,501	789,753	91,476	185,687	456,480	18,105
<i>Nederivativna pasiva</i>							
Prema domaćim bankama	15	(594,281)	(594,281)	-	-	-	-
Prema računima povezanim sa	16	(168,563)	-	-	-	-	(168,563)
Prema vladinim institucijama	17	(585,784)	(585,784)	-	-	-	-
Prema javnim i komercijalnim	18	(131,137)	(131,137)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,938)	-	-	-	-	(1,938)
Ostala domaća pasiva	20	(756)	(756)	-	-	-	-
	7)	(1,482,459)	(1,311,958)	-	-	-	(170,501)
		59,042	(522,205)	91,476	185,687	456,480	(152,396)

Da bi upravljala rizikom likvidnosti koji proizlazi iz finansijskih obaveza, CBK drži likvidnu imovinu koja se sastoji od gotovine i gotovinskih ekvivalenata i hartija od vrednosti za koje postoji aktivno i likvidno tržište.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

d) Tržišni rizik

Tržišni rizik je rizik da će promene tržišnih cena, kao što su kamatne stope, cene deonica, devizni kursevi i kreditne stope (koji se ne odnose na promene u kreditnoj sposobnosti zajmoprimca/izdavaoca) uticati na prihod CBK-a ili vrednost finansijskih instrumenata koju ona drži. Cilj upravljanja tržišnim rizikom je upravljanje i kontrola izloženosti tržišnom riziku u okviru prihvatljivih parametara uz optimizaciju prinosa ulaganja.

Upravljanje tržišnim rizicima

Poslovanje CBK-a je podložno riziku fluktuacije kamatnih stopa u meri u kojoj imovina i obaveze koje nose kamatu dospevaju ili se menjaju u različitim vremenima ili iznosima. Sredstva i obaveze sa promenljivom kamatnom stopom su izloženi osnovnom riziku, koji predstavlja promenu karakteristika promene cena različitih indeksa sa promenljivom kamatnom stopom.

Aktivnosti upravljanja rizikom imaju za cilj da optimizuju neto prihod od kamata na osnovu nivoa tržišnih kamatnih stopa u skladu sa strategijama delatnosti CBK-a. Izloženost CBK-a tržišnom riziku se odnosi samo na portfelje kojima se ne može trgovati.

Izloženost riziku kamatne stope – netržišni portfelji

Glavni rizik kome su izloženi netržišni portfoliji je rizik gubitka usled fluktuacije budućih novčanih tokova ili pravih vrednosti finansijskih instrumenata usled promene tržišnih stopa. Rizikom kamatne stope se prvenstveno upravlja praćenjem razlika između kamatnih stopa i unapred odobrenim limitima za intervale revalorizacije. Odbor za ulaganja je organ koji prati sprovođenje ovih ograničenja.

Sažetak pozicije CBK-a u vezi sa razlikom između kamatnih stopa portfelja kojim se ne može trgovati je predstavljen u sledećoj tabeli.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Izlaganje prema riziku kamatne stope - portfelji kojima se ne može trgovati

31. decembar 2023.	Napomena	Prenesena neto vrednost	Manje od 3 meseca	Od 3 do 6 meseci	Od 6 do 12 meseci	Od 1 do 5 godina	Više od 5 godina
Tekući računi kod stranih banaka	8	426,077	426,077	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	9	717,814	116,443	103,538	163,899	333,934	-
Plasmani na tržištu novca	10	205,252	205,252	-	-	-	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	152,619	152,619	-	-	-	-
Ukupno		1,501,762	900,391	103,538	163,899	333,934	-
Obaveze prema domaćim bankama	15	(590,622)	(590,622)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(163,802)	-	-	-	-	(163,802)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(511,903)	(511,903)	-	-	-	-
Obaveze prema privrednim i javnim licima	18	(240,202)	(240,202)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,662)	-	-	-	-	(1,662)
Ostale domaće obaveze	20	(758)	(758)	-	-	-	-
Ukupno		(1,508,949)	(1,343,485)	-	-	-	(165,464)
Promena		(7,187)	(443,094)	103,538	163,899	333,934	(165,464)

31. decembar 2022.	Napomena	Prenesena neto vrednost	Manje od 3 meseca	Od 3 do 6 meseci	Od 6 do 12 meseci	Od 1 do 5 godina	Više od 5 godina
Tekući računi kod stranih banaka	8	206,359	206,359	-	-	-	-
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	9	666,597	-	10,109	34,499	567,624	54,365
Plasmani na tržištu novca	10	99,950	24,774	30,094	35,090	9,992	-
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	11	159,169	159,169	-	-	-	-
Ukupno		1,132,075	390,302	40,203	69,589	577,616	54,365
Obaveze prema domaćim bankama	15	(594,281)	(594,281)	-	-	-	-
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	16	(168,563)	-	-	-	-	(168,563)
Obaveze prema vladinim institucijama	17	(585,784)	(585,784)	-	-	-	-
Obaveze prema privrednim i javnim licima	18	(131,137)	(131,137)	-	-	-	-
Od zaduživanja	19	(1,938)	-	-	-	-	(1,938)
Ostale domaće obaveze	20	(756)	(756)	-	-	-	-
Ukupno		(1,482,459)	(1,311,958)	-	-	-	(170,501)
Promena		(350,384)	(921,656)	40,203	69,589	577,616	(116,136)

Finansijska imovina i obaveze koje ne nose kamatu nisu uključene u gornju tabelu.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

Opštim ne trgovinskim rizikom kamatnih stopa kojima se ne može trgovati upravlja Odeljenje za upravljanje sredstvima, koje koristi ulaganja u hartije od vrednosti i bankarske depozite za upravljanje opštim rizikom koji proističe iz ne trgovinskih aktivnosti CBK-a.

Upravljanje rizikom kamatne stope u odnosu na ograničenje promene kamatne stope se završava praćenjem osetljivosti imovine i obaveza CBK-a na različite standardne i nestandardne scenarije kamatnih stopa. Standardni scenariji koji se periodično procenjuju uključuju paralelni pad ili porast svih kriva povraćaja od 100 osnovnih bodova („ob”). Analiza osetljivosti CBK-a na povećanje ili smanjenje tržišnih kamatnih stopa (pod pretpostavkom da nema asimetričnog kretanja krive povraćaja i nepromenjenog finansijskog stanja) je sledeća :

2023.

	100 ob	100 ob
	Porast	Pad
Predviđeno dejstvo u dobiti (gubitku)	(72)	72

2022.

	100 ob	100 ob
	Porast	Pad
Predviđeno dejstvo u dobiti (gubitku)	(3,504)	3,504

Izloženost drugim tržišnim/valutnim rizicima portfelja kojima se ne može trgovati

CBK je izložena PPP-u u vezi sa svojom imovinom i obavezama u MMF-u, kao i USD-u u vezi sa njenom imovinom u obliku tekućih računa kod nerezidentnih banaka i ulaganja u hartije od vrednosti u dolarima, koje neprekidno prati. Izloženost CBK-a deviznom riziku je sledeća:

2023.

	PPP		USD	
	100 ob	100 ob	100 ob	100 ob
	Porast	Pad	Porast	Pad
Predviđeno dejstvo u dobiti (gubitku)	(75)	75	99	(99)

2022.

	100 ob	100 ob	100 ob	100 ob
	Porast	Pad	Porast	Pad
Predviđeno dejstvo u dobiti (gubitku)	(51)	51	98	(98)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizici (nastavak)

31. decembar 2023. godine	Evra	USD (Ekvivalentno u evrima)	PPP (Ekvivalentno u evrima)	Ukupna neto preneta vrednost
Imovina				
Gotovina	101,932	-	-	101,932
Tekući računi kod stranih banaka	425,818	259	-	426,077
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	713,321	4,493	-	717,814
Plasmani na tržištu novca	200,094	5,158	-	205,252
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	1,212	-	177,049	178,261
Ostala sredstva	2,476	-	-	2,476
Ukupno	1,444,853	9,910	177,049	1,631,812
Obaveze				
Obaveze prema domaćim bankama	590,622	-	-	590,622
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	1,291	-	182,926	184,217
Obaveze prema vladinim institucijama	511,903	-	-	511,903
Obaveze prema privrednim i javnim licima	240,202	-	-	240,202
Od zaduživanja	-	-	1,662	1,662
Ostale domaće obaveze	9,222	-	-	9,222
Ukupno	1,353,240	-	184,588	1,537,828
Neto pozicija za strane valute	91,613	9,910	(7,539)	93,984
31. decembar 2022. godine	Evra	USD (Ekvivalentno u evrima)	PPP (Ekvivalentno u evrima)	Ukupna neto preneta vrednost
Imovina				
Gotovina	409,426	-	-	409,426
Tekući računi kod stranih banaka	206,012	347	-	206,359
Hartije od vrednosti (Obveznice i zapisi Trezora)	661,916	4,681	-	666,597
Plasmani na tržištu novca	95,168	4,782	-	99,950
Sredstva na računima povezanim sa MMF-om	1,158	-	184,309	185,467
Ostala sredstva	2,709	-	-	2,709
Ukupno	1,376,389	9,810	184,309	1,570,508
Obaveze				
Obaveze prema domaćim bankama	594,281	-	-	594,281
Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om	1,207	-	187,433	188,640
Obaveze prema vladinim institucijama	585,784	-	-	585,784
Obaveze prema privrednim i javnim licima	131,137	-	-	131,137
Od zaduživanja	-	-	1,938	1,938
Ostale domaće obaveze	2,444	-	-	2,444
Ukupno	1,314,853	-	189,371	1,504,224
Neto pozicija za strane valute	61,536	9,810	(5,062)	66,284

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskom rizikom (nastavak)

(d) Tržišni rizik (nastavak)

CBK uglavnom obavlja operacije u evrima, a strane valute sa kojima CBK posluje su uglavnom „Posebna prava povlačenja” („PPP”) i američki dolari (USD). Kursevi korišćeni za prevođenje na dan 31. decembra 2023. i 2022. godine su bili sledeći:

	2023.	2022.
	Evra	Evra
1 PPP	1.21753	1.25291
1 USD	0.90498	0.93756

PPP su dodatna rezervna sredstva, kao podrška u deviznim transakcijama, koje definiše i održava Međunarodni monetarni fond (MMF). Iako PPP sami po sebi nisu valuta, oni predstavljaju potencijalnu potražnju za valutama zemalja članica MMF-a sa kojima se mogu razmenjivati. PPP su nastali 1969. godine, kao rezultat nedostatka sredstava u željenim valutama tog vremena, kao što su američki dolar i zlato, vrednost PPP-a je određena kao prosek korpe pet glavnih valuta, evra, američkog dolara, britanske funte, japanskog jena i kineskog ženminbija.

USD su sredstva na tekućim računima i oročeni depoziti kod Federalnih rezervi Njujorka.

(e) Operativni rizik

Operativni rizik je rizik od direktnih ili indirektnih gubitaka uzrokovanih različitim uzrocima koji se odnose na procese, osoblje, tehnologiju i infrastrukturu CBK-a, kao i druge spoljne faktore pored kreditnog, tržišnog i rizika likvidnosti, kao što su pravni i regulatorni zahtevi, kao i široko prihvaćeni standardi korporativnog ponašanja. Operativni rizik proizilazi iz svih operacija CBK-a i utiče na sve organizacione jedinice.

Cilj CBK-a je da upravlja operativnim rizikom i želi da uravnoteži izbegavanje finansijskih gubitaka i štete po ugled CBK-a efikasnim upravljanjem troškovima.

Osnovna odgovornost za razvoj i sprovođenje kontrola za praćenje operativnog rizika pripada svakoj organizacionoj jedinici preko svog rukovodstva. Ova odgovornost je praćena usklađenošću sa svim standardima CBK-a za upravljanje operativnim rizikom u sledećim oblastima:

- zahtevi za podelu dužnosti i odgovornosti, uključujući tu i nezavisno ovlašćenje za transakcije;
- zahtevi za procene i praćenje transakcija;
- usklađenost sa regulatornim i zakonskim zahtevima;
- dokumentacija kontrola i postupaka;
- zahtevi za periodičnu procenu operativnog rizika i podobnosti kontrola i postupaka za upravljanje ovim rizikom;
- zahtevi za prijavljivanje operativnih gubitaka i predlaganje popravni radnji;
- razvoj planova za vanredne situacije;
- obuka i stručno usavršavanje;
- etički standardi i dobrog ponašanja;
- smanjenje rizika, uključujući osiguranje, kada je to delotvorno.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(f) Upravljanje kapitalom

Usklađenost sa standardima i okvirom izveštavanja za finansijske stavke, CBK se oslanja na unutrašnje politike, pravila i procedure i na osnovu kojih se sastavlja periodično izveštavanje. Zatim ih pregleda Odeljenje za upravljanje rizicima i unutrašnju reviziju. Nalazi procena kako Odeljenja za upravljanje rizicima, tako i Unutrašnje revizije razmatraju se sa rukovodstvom organizacione jedinice sa kojom su povezani, a isti se dostavljaju i razmatraju u Komitetu za reviziju i organima odlučivanja Uprave CBK-a.

U skladu sa zakonom, CBK stvara i održava opštu rezervu. Opšta rezerva se ne može koristiti, osim za pokriće gubitaka koji mogu nastati njenom aktivnošću. Pored toga, CBK će stvoriti račun revalorizacione rezerve za obračunavanje nerealizovanih dobitaka proizašlih iz dobiti i posledično pokriće nerealizovanih gubitaka zbog svojih pozicija u stranim valutama, zlatu, finansijskim instrumentima i drugim sredstvima.

Prema Zakonu br. 03/L-209, neto prihod ili neto gubitak CBK-a se izračunava u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja (MSFI).

Prihodi na raspolaganju za raspolaganje biće određeni:

- odbijanjem od neto prihoda ukupnog iznosa neostvarenih revalorizacionih prihoda, i izdvajanje jednakog iznosa na odgovarajući račun neostvarenih revalorizacionih rezervi; i
- odbijanjem sa odgovarajućeg računa nerealizovanih revalorizacionih rezervi i dodavanje ne raspodeljenoj dobiti iznosa bilo koje neostvarene dobiti koja je odbijena od neto dobiti jedne ili više prethodnih godina i ostvarena tokom tekuće finansijske godine.

Neostvoreni revalorizacioni gubici će se prenositi na odgovarajuće neostvarene račune revalorizacionih rezervi do trenutka kada ovi računi revalorizacionih rezervi budu nulti, pošto će se ovi gubici pokriti iz dobiti tekuće godine, zatim iz opštih rezervi, a zatim odobrenjem kapitalnih računa.

U skladu sa članom 56. stav 1.1. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo, neto prihod će se prvo raspodeliti u opštu rezervu, dok ukupan iznos početnog kapitala i opštih rezervi ne bude jednak pet odsto (5%) monetarne obaveze Centralne banke.

Deo od 50% neto bilansa ostvarenog prihoda koji preostane nakon ispunjavanja kriterijuma od 5% gore navedenog, se treba preneti Ministarstvu finansija. Međutim, preostalih 50% ostvarenog prihoda mora biti raspodeljeno na račun opštih rezervi CBK-a.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

4. Upravljanje finansijskim rizikom (nastavak)

(f) Upravljanje kapitalom(nastavak)

Prihodi koji se mogu raspodeliti		
Opis	2023.	2022.
Ukupni sveobuhvatni prihodi za godinu	27,631	8,552
Od toga su neostvareni prihodi (dobici) od revalorizacije (napomena 29)	-	542
Od kojih su neostvareni revalorizacioni gubici koji su ostvareni u tekućoj godini	-	-
Prihodi koji se mogu raspodeliti	27,631	8,010
Kapital, račun opšte rezerve i prihodi koji se mogu raspodeliti		
	2023.	2022.
Kapital	30,000	30,000
Opšte rezerve	39,507	31,444
Prihodi koji se mogu raspodeliti	27,631	8,010
Ukupan kapital, račun opšte rezerve i prihodi koji se mogu raspodeliti	97,138	69,454
Ukupne novčane obaveze		
	2023.	2022.
Prema domaćim komercijalnim bankama	590,505	594,281
Prema vladinim institucijama	511,705	585,784
Prema računima povezanim sa MMF-om	182,925	187,704
Prema javnim i komercijalnim institucijama	240,163	131,137
Od zaduživanja	1,662	1,938
Prema drugim novčanim obavezama	757	756
Ukupne novčane obaveze⁴	1,527,718	1,501,600
Odnos prema članu 56. stav 1.1.	6,36%	4,63%
Kapital i rezerve (član 56, str.1.1.)	97,138	69,454
Kapital i rezerve (član 56, st.1.1.) - Ograničenje 5%	76,386	75,080
Prihodi koji se mogu raspodeliti iznad 5%	20,752	-
50% prihoda koji se mogu raspodeliti	10,376	N/A

(g) Upravljanje imovinom

U skladu sa Zakonom 03/L-209 i Zakonom 03/L-048, CBK-u je dodeljena odgovornost za pravljenje i upravljanje ovlašćenim ulaganjima u ime Ministarstva finansija.

5. Korišćenje procena i prosuđivanja

Sastavljanje finansijskih izveštaja podrazumeva korišćenje neizvesnih procena i pretpostavki o budućim događajima koji utiču na iznose priznate za sredstva, obaveze, prihode i rashode. Rukovodstvo razgovara sa Odborom Centralne Banke o razvoju, izboru i predstavljanju kritičnih računovodstvenih politika i procena CBK-a, kao i o primeni ovih politika i procena. Procene i prosuđivanja se stalno preispituju i zasnivaju se na istorijskom iskustvu i drugim faktorima, uključujući očekivanja budućih događaja za koje se veruje da su razumni pod određenim okolnostima. Stvarni rezultati se mogu razlikovati od procenjenih. Procene i pretpostavke se revidiraju na stalnoj osnovi. Revizije procene se priznaju prospektivno.

⁴ Isključujući razgraničenja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

Glavni izvori nesigurnosti u merenju

Rezervisanja za kreditne gubitke

Imovina registrovana sa amortizovanim rashodima se procenjuju na stalnoj osnovi, kako bi se identifikovalo moguće umanjeње vrednosti imovine. Nesigurnosti u proceni koje mogu rezultirati materijalnim prilagođavanjem u izveštajnom periodu su prikazane u slučaju: utvrđivanja podataka za merni model OKG-a, uključujući informacije o budućnosti i glavne pretpostavke koje se koriste u proceni nadoknadivih novčanih tokova.

Specifični činioci u ukupnom iznosu provizija za obezvređenje finansijskih sredstava procenjuju se pojedinačno i zasnivaju se na najboljoj proceni upravljanja sadašnjom vrednošću očekivanih novčanih tokova za koje se očekuje da će biti primljeni. Kako bi obračunali ovi tokovi gotovine, rukovodstvo procenjuje finansijsku situaciju strane u transakciji i neto prodajnu vrednost bilo kog stavljenog kolaterala.

Drugi globalni razvoji i efekti nakon pandemije

U finansijskim izveštajima za 2022. i 2023. godinu, međunarodne rezerve banke, koje se sastoje od visoko procenjenih hartija od vrednosti i kratkoročnih bankarskih depozita (u evrima), nisu bile materijalno pogođene globalnim ekonomskim usporavanjem ili pogoršanjem tržišnih uslova, kao rezultat pandemije, inflacije i drugih kriza ovih godina na globalnom nivou. Isto tako, ne procenjujemo da će to imati uticaja u narednoj godini nakon izveštajne godine.

Kritična računovodstvena prosuđivanja u primeni računovodstveni politika CBK-a

Kritična računovodstvena prosuđivanja izvršena tokom primene računovodstvenih politika CBK-a uključuju:

Klasifikacija finansijske imovine i obaveza

Računovodstvene politike CBK-a stvaraju mogućnost da se imovina i obaveze od početka plasiraju u različite računovodstvene kategorije prema određenim okolnostima.

U klasifikaciji finansijskih sredstava kao držanih radi prikupljanja ugovorenih novčanih tokova, CBK je pokazala da ima pozitivnu nameru i sposobnost da drži sredstva do datuma dospeća, kao što se zahteva računovodstvenim politikama.

Takođe, prosuđivanja doneta u primeni računovodstvenih politika koje imaju značajan uticaj na iznose priznate u finansijskim izveštajima su: utvrđivanje kriterijuma za procenu da li je kreditni rizik finansijskog sredstva značajno porastao od početnog priznavanja, određivanje metodologije za uključivanje informacija o budućnosti u merenje očekivanih kreditnih gubitaka (OKG) i izbor i odobravanje modela koji se koriste za merenje OKG-a.

6. Finansijska imovina i obaveze (računovodstvene klasifikacije i prave vrednosti)

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine

(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

Tabela ispod predstavlja klasifikaciju za svaku klasu finansijskih sredstava i obaveza CBK-a, kao i njihove pravilne vrednosti. Sva finansijska imovina i obaveze se mere prema amortizovanoj vrednosti (održana za prikupljanje).

31. decembar	Belešk a	2023.		2022.	
		Amortizovani trošak	Prava vrednost	Amortizovani trošak	Prava vrednost
Gotovina	7	101,932	101,932	409,426	409,426
Tekući računi u stranim bankama	8	426,077	426,077	206,359	206,359
Hartije od vrednosti	9	717,814	705,860	666,597	645,095
Plasmani na tržištu novca	10	205,252	205,252	99,950	99,950
Imovina u vezi sa MMF-om	11	178,261	178,261	185,467	185,467
Ostala imovina	14	145	145	176	176
		1,629,481	1,617,527	1,567,975	1,546,473
Obaveze prema domaćim bankama	15	590,622	590,622	594,281	594,281
Obaveze prema računima u vezi sa MMF-om	16	184,217	184,217	188,640	188,640
Obaveze prema vladine institucije	17	511,903	511,903	585,784	585,784
Obaveze prema javnim i komercijalnim subjektima	18	240,202	240,202	131,137	131,137
Od zaduživanja	19	1,662	1,662	1,938	1,938
Ostale domaće obaveze	20	758	758	756	756
		1,529,364	1,529,364	1,502,536	1,502,536

7. Gotovina

Gotovina

	2023.	2022.
Gotovina	101,932	409,426
Ukupna vrednost	101,932	409,426

8. Tekući računi sa stranim bankama

Ovi računi se vode u sledećim bankama:

	2023.	2022.
Deutsche Bundesbank	319,333	142,288
Raiffeisen Zentralbank	6,023	330
Deutsche Bank	10,534	214
Banque centrale du Luxembourg	67,529	63,102
Commerzbank AG	1,078	138
Banka Litvanije	20,101	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	246	328
Ukupna noseća vrednost	424,844	206,400
Očekivani kreditni gubici (OKG)	(117)	(41)
Ukupna neto vrednost	424,727	206,359

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

8. Tekući računi sa stranim bankama (nastavak)

Ovi računi se drže u sledećim bankama:

	2023.	2022.
Deutsche Bundesbank	1,077	-
Raiffeisen Zentralbank	-	-
Deutsche Bank	-	-
Banque centrale du Luxembourg	208	-
Commerzbank AG	-	-
Bank of Lituania	64	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	-	-
Tekući računi sa bankama – razgraničenja	1,349	-
Tekući računi sa bankama – Ukupno	426,077	206,359

Kamatna stopa za izveštajni period je između 0,9% i 4%. Dok su u uporednom periodu iznosili između 1,85% i 2%.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Tekući računi sa stranim bankama (nastavak)

Relevantna kretanja HPK za tekuće račune u stranim bankama su sledeća:

	2023.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2023.	41	-	-	41
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	76	-	-	76
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2023.	117	-	-	117

	2022.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2022.	32	-	-	32
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	9	-	-	9
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2022.	41	-	-	41

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i obveznice)

Dve kategorije koje su deo grupacije su dužničke papire koje izdaju zemlje Evropske unije, Amerika i Kosovo. Trezorski zapisi prikazani u nastavku imaju rok dospeća do jedne godine. Dok trezorske obveznice imaju do 7 godina. Efektivna kamatna stopa na hartije od vrednosti varira između -0,014% do 5,104% godišnje u 2023. (2022: -0,014% do 3,023% godišnje).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

10. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i državne obveznice) (nastavak)

11. Analitičko obelodanjivanje hartija od vrednosti prema vrsti i državama koje ih izdaju:

Prema državama:

Država	2023.			2022.		
	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost
Nemačka	80,242	(32)	80,210	95,693	(40)	95,653
Francuska	69,396	(33)	69,363	59,988	(28)	59,960
Holandija	49,337	(15)	49,322	48,956	(18)	48,938
Finska	60,578	(19)	60,559	51,251	(18)	51,233
Slovenija	20,695	(15)	20,680	21,021	(13)	21,008
Luksemburg	9,795	(2)	9,793	13,520	(1)	13,519
Belgija	89,857	(44)	89,813	51,308	(22)	51,286
Danska	-	-	-	6,014	(1)	6,013
Austrija	68,911	(17)	68,894	9,971	(2)	9,969
Irska	31,322	(2)	31,320	52,379	(4)	52,375
Amerika	4,493	(1)	4,492	4,681	(1)	4,680
Italija	37,836	(28)	37,808	38,973	(24)	38,949
Poljska	15,658	(28)	15,630	15,810	(35)	15,775
Kosovo	180,060	(130)	179,930	197,394	(156)	197,239
Ukupno	718,180	(367)	717,814	666,959	(362)	666,597

Prema vrsti:

	2023.			2022.		
	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost
Trezorski zapisi	74,018	(20)	73,998	24,642	(6)	24,636
Obveznice	644,162	(347)	643,816	642,317	(356)	641,961
Ukupno	718,180	(367)	717,814	666,959	(362)	666,597

Odgovarajuća kretanja OKG-a za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanoj vrednosti su sledeća:

	2023.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2023.	362	-	-	362
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	5	-	-	5
Uticao OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2023.	367	-	-	367

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

9. Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i državne obveznice) (nastavak)

Kretanja HPK-a vezana za dužničke hartije od vrednosti po amortizovanoj vrednosti (nastavak)

	2022.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2022.	368	-	-	368
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	(6)	-	-	(6)
Uticao OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2022.	362	-	-	362

U sledećoj tabeli je prikazana geografska raspodela ulaganja u hartije od vrednosti, uključujući minimalne, maksimalne i prosečne efektivne kamatne stope. Isto tako i procenat koncentracije i dospeća na nivou.

Država	2023.					
	Minimalna efektivna kamata	Maksimalna efektivna kamata	Prosečna efektivna kamata	Preneta vrednost	Ukupni postotak težine	Dospeće
Nemačka	0,49757%	3,68490%	1,69919%	80,242	11,17%	2024 - 2025
Francuska	0,85635%	3,30498%	1,83716%	69,396	9,66%	2024 - 2025
Holandija	0,40133%	2,11075%	1,07830%	49,337	6,87%	2024 - 2026
Finska	0,51655%	3,88875%	1,86877%	60,578	8,43%	2024 - 2025
Slovenija	0,47233%	0,47233%	0,47233%	20,695	2,88%	2025
Luksemburg	1,16414%	1,16414%	1,16414%	9,795	1,36%	2025
Belgija	0,22016%	3,15564%	1,66122%	89,857	12,51%	2024 - 2027
Austrija	3,37129%	3,73074%	3,55995%	68,911	9,60%	2024 - 2025
Irska	0,55674%	3,31140%	1,93407%	31,322	4,36%	2024 - 2025
Amerika	5,10406%	5,10406%	5,10406%	4,493	0,63%	2024
Italija	-0,01403%	0,05282%	0,01940%	37,836	5,27%	2026
Poljska	0,05768%	0,07231%	0,06645%	15,658	2,18%	2027 - 2028
Kosovo	0,88849%	2,92672%	1,81850%	180,060	25,07%	2024 - 2028
Ukupno				718,180	100%	

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

Hartije od vrednosti (trezorski zapisi i državne obveznice) (nastavak) 2022

Država	Minimalna efektivna kamata	Maksimalna efektivna kamata	Prosečna efektivna kamata	Preneta vrednost	Ukupni postotak težine	Dospeće
Nemačka	0,0836%	1,7130%	0,6105%	95,693	14,35%	2023 - 2025
Francuska	0,8563%	1,3502%	1,1109%	59,988	8,99%	2023 - 2025
Holandija	0,4013%	2,1108%	1,0783%	48,956	7,34%	2024 - 2026
Finska	0,5165%	1,3395%	0,7948%	51,251	0,08	2023 - 2025
Slovenija	0,4723%	0,4723%	0,4723%	21,021	3,15%	2025
Luksemburg	0,8678%	1,1641%	1,0160%	13,520	2,03%	2023 - 2025
Belgija	0,2202%	1,9278%	0,9260%	51,308	7,69%	2023 - 2027
Danska	0,0395%	0,0395%	0,0395%	6,014	0,90%	2023
Austrija	0,5501%	0,5501%	0,5501%	9,971	1,49%	2023
Irska	0,1289%	0,5567%	0,3428%	52,379	7,85%	202-2023
Amerika	1,0177%	1,0177%	1,0177%	4,681	0,70%	2023
Italija	-0,0140%	0,0528%	0,0194%	38,973	5,84%	2026
Poljska	0,0577%	0,0723%	0,0665%	15,810	2,37%	2027 - 2028
Kosovo	0,7020%	3,0229%	1,6761%	197,394	29,60%	2023 - 2028
Ukupno				666,959	100%	

10. Plasmani na tržištu novca

Plasmani na tržištu novca su sastavljeni na sledeći način:

	2023.			2022.		
	Prenet a vredno st	Očekiva ni kreditni gubici	Neto vrednost	Preneta vrednost	Očekivani kreditni gubici	Neto vrednost
Oročeni depoziti						
Deutsche Bank	25,000	(7)	24,993	45,000	(53)	44,947
Banque Centrale De Luxenburg	150,000	(12)	149,988	50,000	(2)	49,998
Deutsche Bundesbank	25,000	(8)	24,992	-	-	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	5,158	(1)	5,157	4,782	(1)	4,781
Banka Kombëtare Tregtare Kosovë	-	-	-	-	-	-
	205,158	(28)	205,130	99,782	(56)	99,726
Obračunata (akrualna) kamata u oročenih depozita						
Deutsche Bank	63	-	63	49	-	49
Banque Centrale De Luxenburg	49	-	49	174	-	174
Deutsche Bundesbank	8	-	8	-	-	-
Federal Reserve Bank (FED-NY)	2	-	2	1	-	1
Banka Kombëtare Tregtare Kosovë	-	-	-	-	-	-
	122	-	122	224	-	224
Ukupno	205,280	(28)	205,252	100,006	(56)	99,950

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

10. Plasmani na tržištu novca (nastavak)

11. Aktivni plasmani u evrima na datum izveštavanja su iznosili 45 miliona kod Deutsche Bank, 50 miliona kod Centralne banke Luksemburga. Kao i da imamo plasman od 5 miliona USD sa oročenim FED-om na datum izveštavanja .

Kretanja odgovarajućih OKG-a za depozitne račune u nerezidentnim bankama sa amortizovanim rashodima su sledeća:

	2023.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2023.	56	-	-	56
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	(28)	-	-	(28)
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2023.	28	-	-	28
	2022.			
	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
OKG 1. januara 2022.	6	-	-	6
Transferi u 1. fazi	-	-	-	-
Transferi u 2. fazi	-	-	-	-
Transferi u 3. fazi	-	-	-	-
OKG (smanjenje) / porast po godini	50	-	-	50
Uticaj OKG-a na kraju godine izloženosti transferisanih između faza tokom godine	-	-	-	-
Izdavanje sniženja (poznati kao prihodi od kamate)	-	-	-	-
Promene usled izmena koje ne rezultiraju odjavom	-	-	-	-
Promene u modelima i unosima koji se koriste za obračune OKG-a	-	-	-	-
Uređenja valutnog kursa	-	-	-	-
31. decembra 2022.	56	-	-	56

Plasmani na tržištu novca su u evrima i dolarima, efektivna kamatna stopa tokom 2022. godine se kreće od 0,05% do 5.3% na godišnjem nivou (2022: 0.05% do 4.30% na godišnjem nivou) i ima početni rok dospeća od 1 do 367 dana (2021: od 1 do 365 dana). Depoziti imaju minimalni kreditnu procenu od AAA/Aaa/AAA do A-/A3/A-, prema proceni za 2022. godinu od strane Standard & Poors / Moody's/ Fitch.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

11. Sredstva u vezi sa MMF-om (Međunarodni monetarni fond)

	2023.	2022. (ponovno izdato)
Rezervisani deo kvote (RTP)	24,430	25,140
Naslovi PPP-a	152,619	159,169
Obračunata kamata – obračunska	1,212	1,158
MMF	178,261	185,467

Gore navedena sredstva se odnose na prijem Kosova u MMF-u u junu 2009. U vezi sa članstvom Kosova u MMF-u, CBK deluje kao depozitar i fiskalni agent. Ovo je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova i Zakonom br. 03-L-152 o članstvu Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i organizacijama Svetske banke.

Kvota MMF-a predstavlja kvotu za upis koja se utvrđuje u trenutku prijema i izražava se u PPP-u. Ukupna kvota je 82,6 miliona u PPP. Dok je gore obelodanjeno u napomeni 11 je samo protivvrednost rezervisanog dela (plaćenog) kvote plus dodatna vrednost prema propisima MMF-a, na osnovu pravila i propisa i odluka MMF-a. Treba napomenuti da smo ove godine promenili način prikazivanja stavki/računa u vezi sa MMF-om i prikazali samo stanja po neto načinu prikazivanja, što znači da smo uklonili ne otplaćeni deo kredita koji je vodi na vanbilansnom računu 62,3 miliona PP ili 78,09 miliona evra.

Molimo pogledajte napomenu 3) Važne računovodstvene politike, odnosno napomenu f) - Imovina i obaveze u vezi sa MMF-om da vidite analitičko obelodanjivanje o odrazu promene metode sa bruto metode na neto metod.

Hartije od vrednosti PPP-a predstavljaju sredstva odobrena od strane Borda guvernera MMF-a prema alokaciji PPP-a zemljama članicama MMF-a (odluke donete 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. godine). Kao i nova alokacija/distribucija za 2021. (kako je definisao MMF) u iznosu od 79.168.385 PPP (SDR) koju je odobrio Bord guvernera MMF-a 2. avgusta 2021. godine i sa datumom stupanja na snagu 23. avgusta 2021. godine. Kao rezultat stavke PPP hartije od vrednosti u MMF-u u ime Republike Kosovo je povećano za predmetnu vrednost od efektivnog datuma transakcije. PPP obveznice imaju koristi od godišnjih kamatnih stopa u 2023. koje se kreću od 2,916% do 4,198% godišnje (2022: 0,050% do 2,916% godišnje).

CBK deluje kao depozitna institucija (banka) za Vladu Kosova. Da upravlja aktivnostima koje proizilaze iz sporazuma sa MMF-om. Za svaki slučaj ugovora o zajmu i korišćenja sredstava, CBK i Vlada Kosova potpisuju memorandum o razumevanju.

Na osnovu ovih sporazuma, CBK prenosi sredstva primljena na nostro račun od MMF-a u ime Vlade i kreditira ova sredstva na račun Vlade. Kao rezultat ovoga, mi obelodanjujemo da kao vanbilansnu nulu imamo stanje pozajmljenih sredstava od strane Vlade Kosova za izveštajni period u iznosu od 30.975 miliona DVT ili 37.712 miliona evra na ime kredita u oblik brzog finansijskog instrumenta (RFI) i 30,976 miliona DVT ili 37,714 miliona evra na ime kredita u vidu finansijskog instrumenta za finansijsku stabilnost (RSF).

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

12. Imovina i oprema

Imovina i oprema se sastoji od sledećeg:

	Ulaganja u zakupljene objekte	Oprema	Računari	Vozila	Aktivnosti u izgradnji	Ukupno
Rashodi						
1 januara 2022.	6,113	2,494	1,805	389	-	10,801
Nabavka	-	36	108	-	4	148
Transfer od/u	-	-	-	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	(2)	(1)	-	-	(3)
31. decembra 2022.	6,113	2,528	1,911	389	4	10,946
1 januara 2023.	6,113	2,528	1,911	389	4	10,945
Nabavka	9	243	378	-	2	632
Stavljanje van upotrebe	-	(6)	(6)	-	-	(12)
31. decembra 2023.	6,122	2,765	2,283	389	6	11,565
Amortizacija						
1 januara 2022.	1,987	2,227	1,672	352	-	6,240
Godišnja amortizacija	310	117	67	14	-	508
Stavljanje van upotrebe	-	-	(1)	-	-	(1)
31. decembra 2022.	2,297	2,344	1,740	366	-	6,747
1 januara 2023.	2,297	2,344	1,740	366	-	6,747
Godišnja amortizacija	311	104	126	14	-	555
Stavljanje van upotrebe	-	(6)	(6)	-	-	(12)
31. decembra 2023.	2,608	2,442	1,860	380	-	7,290
Noseće vrednosti						
1 januara 2022.	4,126	267	131	37	-	4,561
31. decembra 2022.	3,816	184	172	23	4	4,199
31. decembra 2023.	3,514	323	424	9	6	4,276

Nema blokiranih sredstava kao kolaterala do 31. decembra 2023. (31. decembra 2022: nijedno). U skladu sa Zakonom o CBK-u, Centralna banka će, za obavljanje službene delatnosti, koristiti i upravljati imovinom i objektima, uključujući pokretnu i nepokretnu imovinu, koja se nalazi u ulici Garibaldi 33, Priština.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

13. Nematerijalna imovina

Nematerijalna imovina se sastoji od sledećeg:

	Računarski programi	Računarski programi u razvoju	Ukupno
Rashodi			
Stanje 1. januara 2022.			
Uređenje za prošlu godinu			
Stanje 1. januara 2022. (ponovo predstavljeno)	3,164	-	3,164
Nabavka	22	-	22
Transfer od/u	-	-	-
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	-	-	-
Stanje 31. decembra 2022.	3,187	-	3,187
	3,187	-	3,187
Stanje 1. januara 2023.	139	-	139
Nabavka	-	-	-
Transfer od/u	-	-	-
Transfer od/u (ispravka)	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	3,326	-	3,326
Stanje 31. decembra 2023.			
Amortizacija	1,823	-	1,823
Stanje 1. januara 2022.	322	-	322
Amortizacija za godinu	-	-	-
Stavljanje van upotrebe	2,145	-	2,145
Stanje 1. januara 2023.	2,144	-	2,144
Amortizacija za godinu	286	-	286
Stavljanje van upotrebe	-	-	-
Stanje 31. decembra 2023.	2,430	-	2,430
Preneti iznosi			
Stanje 1. januara 2022	1,341	-	1,341
Stanje 31. decembra 2022.	1,042	-	1,042
Stanje 31. decembra 2023.	896	-	896

Tokom 2023. godine i uporedne godine nije bilo alata koji je iznet iz upotrebe i koji je imao materijalnu vrednost za predstavljanje.

14. Ostala sredstva

Ostala sredstva se sastoji od sledećeg

	2023	2022
Obračunati (akrualni) prihodi od naknada	2,315	2,519
Potraživanja i pretplate, plaćanja u procesu	161	190
Ukupno	2,476	2,709

Obračunati (akrualni) prihodi od naknada predstavljaju naknade za obnovu licence i druge naknade za lokalne finansijske institucije obračunate za poslednje tromesečje.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

15. Obaveze prema komercijalnim bankama u zemlji

Prema Pravilu XVII CBK-a o bankarskom nadzoru, komercijalne banke koje posluju na Kosovu su obavezne da održavaju rezerve likvidnosti u iznosu od 10% kvalifikovanih depozita svojih klijenata. Najmanje polovina ove rezerve mora da se drži na računu CBK-a.

Obaveze prema bankama u zemlji

	2023.	2022.
ProCredit Bank Kosovë	40,270	37,351
Raiffeisen Bank Kosovë	59,716	55,952
NLB Prishtina	39,937	36,177
Banka Ekonomike	15,407	16,076
Banka për Biznes	18,561	16,965
Banka Kombëtare Tregtare	29,432	26,237
Banka Ekonomike Turke (TEB)	32,747	31,234
Komercijalna Banka – Dega në Mitrovicë	3,971	4,937
Turkiye is Bankasi a.s.	3,841	4,188
T.C. Ziraat Bankasi A.S. - Dega në Kosovë	3,920	2,686
Banka Credins Kosovë	1,760	962
PriBank sh.a.	1,431	123
Banka Kreditore e Prishtinës	-	-
Ukupna zahtevana rezerva do 5%	250,993	232,888
Dodatni iznos o zahtevanoj rezervi 5%		
ProCredit Bank Kosovë	17,663	42,726
Raiffeisen Bank Kosovë	14,455	15,593
NLB Prishtina	61,212	60,194
Banka Ekonomike	58,971	79,147
Banka për Biznes	35,683	34,924
Banka Kombëtare Tregtare	77,886	46,876
Banka Ekonomike Turke (TEB)	35,537	35,493
Komercijalna Banka – Dega në Mitrovicë	3,509	4,930
Turkiye is Bankasi a.s.	4,175	18,213
T.C. Ziraat Bankasi A.S. - Dega në Kosovë	17,490	7,908
Banka Credins Kosovë	1,078	4,328
PriBank sh.a.	11,808	11,030
Banka Kreditore e Prishtinës	44	31
Ukupni dodatak na tekućim računima	339,511	361,393

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

Obračunska kamata	2023.	2022.
ProCredit Bank Kosovë	18	-
Raiffeisen Bank Kosovë	22	-
NLB Prishtina	21	-
Banka Ekonomike	8	-
Banka për Biznes	10	-
Banka Kombëtare Tregtare	14	-
Banka Ekonomike Turke (TEB)	17	-
Komercijalna Banka – Dega në Mitrovicë	2	-
Turkiye is Bankasi a.s.	2	-
T.C. Ziraat Bankasi A.S. - Dega në Kosovë	2	-
Banka Credins Kosovë	1	-
PriBank sh.a.	1	-
Banka Kreditore e Prishtinës	-	-
Ukupna obračunska kamata	118	-
Ukupno banke	590,622	594,281

Kamatna stopa koja se primenjuje na dan 31. decembar 2023. godine iznosi 0,30%, do 31. jul 2023. godine iznosila je 0,15% za depozite do stanja na računu ili maksimalno do vrednosti obavezne rezerve od 10% (0% za 31. decembar 2022. godine, dok je od 01. januara do 08. avgusta 2022. godine iznosila -0,70% za depozite iznad vrednosti obavezne rezerve). Obavezna rezerva se obračunava u skladu sa važećim propisom o obaveznoj rezervi likvidnosti.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

16. Obaveze prema računima povezanim sa MMF-om

	2023.	2022. (ponovno izdato)
Račun MMF-a br. 2	6	6
MMF PPP – Raspodela	163,802	168,563
Obračunata (akrualna) kamata	1,291	1,201
Ukupne obaveze prema MMF-u	165,099	169,770
Obaveza prema Vladi		
MMF- Deo kvote koju plaća vlada	19,118	18,870
Ukupne obaveze prema Vladi	19,118	18,870
Ukupno	184,217	188,640

Gore navedene vrednosti se odnose na prijem Kosova u MMF u junu 2009. godine

Račun br. 2 je operativni račun MMF-a u CBK-u i otvara se u skladu sa zahtevima zasnovanim na pravilima i propisima MMF-a.

Deo kvote koju Vlada Kosova plaća MMF-u predstavlja iznos koji je Vlada Kosova platila MMF-u na ime kvote MMF-a.

Raspodela (izdavanje) PPP-a predstavlja raspodelu (izdavanje) DVT-a od strane MMF-a državama članicama MMF-a, čije je izdavanje odobrio Odbor guvernera MMF-a 28. avgusta 2009. i 9. septembra 2009. godine. Kao i raspodelu (izdavanje/alokaciju) u 2021. (kako je definisao MMF) u iznosu od 79.168.385 PPP-a (SDR) koju je odobrio Odbor guvernera MMF-a 2. avgusta 2022. godine i sa datom stupanja na snagu 23. avgusta 2022. godine. Kao rezultat, ova stavka je u ime Republike Kosovo povećana za dotičnu vrednost od datuma stupanja na snagu transakcije.

Raspodela PPP-a i plaćenog dela kvote su kamate prosečne godišnje kamatne stope u rasponu od 2.916 – 4.198% za 2023. godinu (2022: 0.050% – 2.919% godišnje).

Obaveze prema računima kod MMF-a su raspoređene po neto metodi koja odražava samo finansijske stavke. Dok se obaveze po menicama vode i vode kao vanbilansne stavke. Kao takvi, obelodanjeni su u napomeni 11 ovih finansijskih izveštaja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

17. Obaveze prema vladinim institucijama

Obaveze prema vladinim institucijama uključuju sledeće tekuće račune:

Trenutni računi	2023.	2022.
Trezor – Ministarstvo finansija	345,232	419,665
Kosovska agencija za privatizaciju	166,373	165,854
Privremene administrativne institucije	100	265
	511,705	585,784

Tekući računi – obračunata kamata	2023.	2022.
Trezor – Ministarstvo finansija	155	-
Kosovska agencija za privatizaciju	43	-
Privremene administrativne institucije	-	-
	198	-
Ukupno	511,903	585,784

Godišnja efektivna kamatna stopa za tekuće račune za godinu završenu 31. decembra 2023. godine iznosi 0,3% (za godinu završenu 31. decembra 2022. godine: nula).

18. Obaveze prema javnim i komecijalnim institucijama

Trenutni računi	2023.	2022.
Osiguravajuća društva	4,152	4,762
Druge javne ustanove	236,009	126,373
Licencirani penzijski fondovi	-	-
Ostalo	2	2
	240,163	131,137

Tekući računi – obračunata kamata	2023.	2022.
Osiguravajuća društva	1	-
Druge javne ustanove	38	-
Licencirani penzijski fondovi	-	-
Ostalo	-	-
	39	-
Ukupno	240,202	131,137

Efektivna kamatna stopa za tekuće račune 31. decembra 2023. godine iznosila je 0,3%, a za uporednu (2022.) godinu bila je nula.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

19. Obaveze od zaduživanja

	2023.	2022.
Stanje 1. januara	1,938	2,139
Izmirenja za zaduživanja (rate)	(224)	(230)
Uređenja valutne razmene	(52)	29
Stanje od 31. decembra	1,662	1,938

Gore navedeni iznosi predstavljaju zaduživanje od Svetske banke. Banka je iskoristila priliku da se zaduži uz povoljne uslove (niska kamatna stopa i period neplaćanja glavnice oko 10 godina).

Otplata kamata je počela od početka isplate 2014. godine, ali je otplata glavnice počela od oktobra 2021. godine. Rok dospeća je 15. april 2031. godine.

Zaduživanje se uglavnom odnosi na projekat razvoja platnog prometa u zemlji koji omogućava njihovu obradu u realnom vremenu kao i projekat centra za kontinuitet rada. Oba ova projekta su već završena. Do promene je došlo zbog plaćanja odnosnih rata i delimično zbog kretanja kursa EVRO/SDR na datum izveštavanja sa uporednim periodom.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

20. Ostale lokalne obaveze

	2023.	2022.
Kastodi račun	758	756
Odloženi prihodi od grantova	102	138
Ostali odloženi prihodi	9	13
Rezervisanja / provizije za moguće obaveze	505	327
Razni kreditori	7,189	527
Dugoročne dobiti zaposlenih	659	683
	9,222	2,444

Na dan 31. decembra 2023. godine u okviru kastodi računa nalazi se iznos od 756 hiljada evra, koji se odnosi na tekući račun Kosovskog osiguravajućeg društva, koje je likvidirano u aprilu 2010. godine. Prema navedenom procesu, ovaj iznos je ostao kao briga o računu i 31. decembra 2023. i 2022. godine stanje je objavljeno iznad.

Kretanja rezervisanja/provizija za potencijalne obaveze tokom godine su sledeća:

	2023.	2022.
Noseće vrednosti od 1. januara	327	261
Troškovi od revizija za potencijalne obaveze (napomena 28)	178	66
	505	327

Kretanja u prihodima od grantova su sledeća:

	Ministarstvo finansija	Svetska banka	Evropska centralna banka	Ukupno
Odloženi prihodi od grantova 1. januara 2023.	18	179	-	197
Primljeni grantovi tokom godine	-	-	8	8
Grantovi priznati kao prihodi za godinu (napomena: 25)	(18)	(41)	(8)	(67)
	-	-	-	-
Odloženi prihodi od grantova 31. decembra 2023.	-	138	-	138
Odloženi prihodi od grantova 1. januara 2023.	-	138	-	138
Primljeni grantovi tokom godine	-	-	45	45
Grantovi priznati kao prihodi za godinu (napomena: 25)	-	(36)	(45)	(81)
	-	-	-	-
Odloženi prihodi od grantova 31. decembra 2023.	-	102	-	102

Grant Ministarstva finansija je bio njihov projekat za razvoj aplikacije za depozit Vlade Kosova, nakon što je projekat završen, dali su nam aplikaciju kao grant. Svetski grant CBK-a je bio za primenu terenskog nadzora, a grant ECB-a je regionalni projekat za obuku centralnog regionalnog CBK-a, a CBK je takođe bio deo ovog programa.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

21. Ovlašćeni kapital

Ovlašćeni kapital CBK-a na dan 31. decembra 2023. i 2022. godine je 30.000 evra prema Zakonu br. 03/L-209 usvojenog 22. jula 2010. godine.

CBK podnosi izveštaj direktno Skupštini Kosova. Kapital CBK-a ne podleže nikakvim obavezama.

21a. Rezervni fond i rezerva revalorizacije

Rezervni fond i revalorizaciona rezerva regulisano članom 54. Zakona br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosova. Dobit ovog zakona.

22. Neto prihodi od kamate

Neto prihod od kamata sastoji se od sledećeg:

	2023.	2022.
Prihodi od kamata		
Sa tekućih računa	10,806	792
Sa depozitnih računa	7,148	393
Od hartija od vrednosti (trezorske zapise i obveznice)	10,660	4,628
Sa računa kod MMF-a	5,912	1,964
Od negativnih stopa na depozite	-	797
	34,526	8,574
Troškovi kamata		
Na računima nebankarskih subjekata (MMF)	6,308	2,079
Negativne stope na nostro računima kod korespondentnih banaka	964	569
Što se tiče tekućih računa kod trezora	1,722	-
Javnim i komercijalnim institucijama	340	-
Drugim institucijama	2	-
Od zaduživanja	14	20
	9,350	2,668
Neto prihodi od kamata	25,176	5,906

Tokom 2023. godine kamatne stope u evro valuti su značajno porasle, praktično povećanje kamatnih stopa u evro valuti je počelo u julu 2022. godine. Kao rezultat ovih povećanja stopa, imali smo i značajne promene u bilansu stavki za *prihode* i *rashode kamata* kao i u stavu neto prihoda od kamata.

Kamatna stopa koja se primenjuje na klijente na dan 31. decembra 2023. godine je 0,30% (0% za 31. decembar 2022. godine).

Za razliku, ovde su stavke sa računima MMF-a koje se zasnivaju na valuti PPP (SDR) i imaju stope u skladu sa obelodanjivanjem pod napomenom i 16.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

23. Neto prihodi od naknada i provizija

Neto prihodi od taksi i provizija sastoji se od sledećeg:

	2023.	2022.
Prihodi od naknada		
Od depozita novca	1,401	1,352
Od stranih ulaznih transfera	87	87
Od stranih izlaznih transfera	534	445
Od međubankarskog kliring sistema	1,879	1,686
Od sistema kreditnog registra	221	172
Ostale naknade	18	18
Ukupni prihodi od naknada	4,140	3,760
Rashodi od naknada		
Za transport novca	1,219	873
Za transakcije sa korespondentnim bankama	55	51
Ukupni rashodi od naknada	1,274	924
Neto prihodi od naknada i provizija	2,866	2,836

Ova grupa prihoda proizilazi od usluga pružanih prema klijentima banke, za plaćanja, depozite, za platformu kreditnog registra, kao i za održavanje računa i stavki u čuvanju.

24. Prihodi od regulatorne delatnosti

Prihodi od regulativne aktivnosti, uglavnom obuhvataju naknade uspostavljane prema finansijskim institucijama na Kosovu, kao i deo izdavanja ili obnavljanja licenci, isto tako i ostale primenjive naknade koje se odnose na njihove aktivnosti i za koje aktivnosti CBK-a imaju pravnu nadležnost za regulisanje.

	2023.	2022.
Prihodi od naknada za usluge i regulisanje i nadzor		
Od komercijalnih banaka	5,241	4,574
Od osiguravajućih kompanija	2,211	2,028
Od nebankarskih finansijskih institucija	369	323
Iz penzijskih fondova	28	29
Ukupno	7,849	6,954

25. Prihodi od grantova

Prihodi od grantova čine sledeće:

	2023.	2022.
Trezor – Ministarstvo finansija (Aplikacija za DepoX)	-	18
Svetska banka	36	41
Evropska centralna banka	45	8
Ukupno	81	67

26. Ostali operativni prihodi

	2023.	2022.
Ostali prihodi	19	13
Ukupno	19	13

Ostali prihodi su prihodi koji nisu povezani sa uobičajenom aktivnošću CBK-a i bilo kojim drugim uslovom prikazanim u posebnoj napomeni.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

27. Troškovi osoblja

Troškovi osoblja čine sledeće:

	2023.	2022.
Primanja zaposlenih		
Plate	4,330	4,007
Penzijski doprinosi	689	628
Troškovi zdravstvenog i životnog osiguranja	290	288
	5,309	4,923
Troškovi ostalog osoblja		
Obuke osoblja	147	84
Troškovi Odbora Centralne Banke	121	108
Ostalo	11	12
	279	204
Ukupno	5,588	5,127

Prosečan broj zaposlenih koji su aktivno uticali na iskazane troškove za 2023. godinu je 229 (ovaj prosek u 2022. godini je bio 232).

28. Opšti i administrativni troškovi

Opšti i administrativni troškovi čine sledeće:

	2023.	2022.
Troškovi osiguranja	359	562
Gotovinski operativni troškovi	45	20
Održavanje računarskih programa	415	410
Troškovi bezbednosti i skladištenja	112	112
Održavanje i popravke	98	110
Putovanja i prevoz	119	101
Komunalne usluge	93	89
Troškovi rezervisanja	178	65
Troškovi za kafu	47	45
Ostalo	17	44
Članstva u profesionalnim udruženjima**	34	37
Troškovi komuniciranja (telefon, teleks i internet)	33	33
Troškovi zastupanja*	54	31
Operativni troškovi vozila	22	20
Troškovi publikacije i literature	16	20
Stručna tehnička pomoć i druge spoljne usluge	12	15
Potrošački materijal za računare i druge srodne artikle	11	15
Troškovi revizije i konsultacije	12	12
Potrošni troškovi za opremu	5	7
Troškovi reprezentacije	6	5
Materijal za kancelariju	8	4
Ukupno	1,697	1,757

*Troškove reprezentacije sastoje se od: konferencije i slične aktivnosti, program finansijske edukacije, dečiji pokloni za kraj godine, ceremonija i pokloni za penzionisanje zaposlenih, pokloni za 8 mart i slično.

** Članstva u profesionalnim udruženjima su uglavnom članstva u udruženjima međunarodnog nivoa regulatora nadzora osiguranja, nadgledanja penzija, kreditnog registra za internu reviziju, kao i standarde finansijskog izveštavanja.

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

29. Neto dobitak/(gubitak) od procene valute (razmene) i očekivanih kreditnih gubitaka

Neto nerealizovani gubitak po osnovu kursa valute je 182 hiljade evra za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine (dok 2022: dobit od 542 hiljade), i predstavlja nerealizovanu dobit u odnosu na razlike po osnovu valutnih revalorizacija od konverzije. aktive (aktive) i obaveza USD i PPP-a (SDR) u evro ekvivalentne vrednosti prikazane u knjigama CBK-a.

U okviru valuta koje nisu u evrima, imamo sledeće relevantne pozicije:

Beleška:	31. decembar 2023. godine		
	Sredstva	Obaveze	
10	Američki dolar	10,950	-
11,16	PPP (SDR)	145,417	151,609

	31. decembar 2022. godine		
	Sredstva	Obaveze	
10	Američki dolar	10,463	-
11,16	PPP (SDR)	147,103	151,143

Efekat promene kursa valute proizilazi iz:

	31. decembar 2023. godine	31. decembar 2022. godine
od USD	(351)	574
od PPP (SDR)	169	(32)
	(182)	542

Dobit/gubitak od promene „deviznog kursa“ je privremena ne-operativna pozicija izvedena iz stavki u stranoj valuti (USD i SDR objavljeni gore), koji se na datum izveštavanja moraju prijaviti u evrima u njihovim ekvivalentima prema deviznom kursu datuma izveštavanja. Sa promenom kursa takođe postoji razlika (bilo da je to dobitak ili gubitak), koji kao takav izjednačava finansijske stavke - ekvivalentne vrednosti, ali koje nisu stvarne realizacije.

Ovaj efekat u 2022. godini je bio pozitivan i povećao je „*ukupni sveobuhvatni prihod za godinu*“. Ako izuzmemo ovaj efekat (odnosno sume od 542 hiljade dobiti u 2023. godini i 536 hiljada evra kao nestvarni (gubitak) u 2023. godini), kao i neto efekat za korekciju vrednosti finansijskih instrumenata, onda je poslovni finansijski rezultat za 2023. godinu oko **8.063 hiljade evra**, a za 2022. godinu oko **4.587 hiljada evra**.

Aktivne pozicije u USD (američkom dolaru) su obelodanjene u Napomeni 4 (d), dok su pozicije u PPP – specijalnim pravima privlačenja prikazane u Napomeni 11 i 16.

Nerealizovani dobitak/gubitak	2023.	2022.
Sa valutne pozicije	(182)	542
Sa pozicije finansijskih instrumenata (Napomena 4)	(53)	(53)
Ukupni revalorizacioni dobitak/gubitak	(235)	489

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

30. Novac i njegovi ekvivalenti

Novac i njegove ekvivalente čine sledeće:

	Napomena	2023.	2022.
Gotovina	7	101,932	409,426
Tekući računi kod nerezidentnih banaka	8	424,844	206,400
		-	
Depoziti kod nerezidentnih banaka sa rokom dospeća do tri meseca	10	205,280	24,798
Ukupno		732,056	640,624

Novac i njegovi ekvivalenti se drže u cilju ispunjavanja obaveza likvidnosti, uglavnom kratkoročnih. Investicija se kvalifikuje kao ekvivalent gotovine kada ima kratak rok dospeća, tri meseca ili manje, od dana nabavke.

31. Ugovorne i potencijalne obaveze

Pravni slučajevi

CBK ima nekoliko otvorenih sudskih procesa protiv nje na dan izveštavanja o ovim finansijskim izveštajima. Mišljenje je rukovodstva da krajnji ishod ovih sudskih sporova neće materijalno uticati na finansijske izveštaje CBK-a na godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine, međutim, želeći da budemo pažljivi, za neke od njih smo procenili raspodelu jednog rezervnog fonda koji je prikazan kao stavka kod ostalih obaveza.

Potencijalne (buduće) obaveze

Potencijalne obaveze čine:

	2023.	2022.
Ugovor za renoviranje i popravku u objektu	115	213
Ugovor o opremi	534	498
Aplikacije u toku	132	144
Ukupno	781	855

U 2009. godini, Kosovo je postalo članica organizacija grupe Svetske banke – Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD), Međunarodno udruženje za razvoj (IDA) i Multilateralna agencija za garantovanje investicija (MIGA). U vezi sa ovim članstvom, CBK deluje kao depozitni organ. To je u skladu sa Zakonom br. 03/L-209 o Centralnoj banci Republike Kosovo i Zakonom br. 03-L-152 o učlanjenju Republike Kosovo u Međunarodnom monetarnom fondu i Organizacijama grupe Svetske banke.

U junu 2009. godine, Vlada Kosova je izdala menice za isplate u vezi članstva u gore navedenim agencijama Svetske banke, na njihov zahtev i prema uputstvima za plaćanje. Ukupno stanje na dan 31. decembar 2022. godine bilo je 718 hiljada, a u 2022. godini iznos ovih menica je bio 718 hiljada evra

Centralna banka Republike Kosovo

Napomene uz finansijske izveštaje za godinu koja je završila 31. decembra 2023. godine
(u hiljadama evra, osim ako nije drugačije navedeno)

32. Transakcije sa povezanim stranama

Povezane strane čine glavno rukovodstvo i Odbor Centralne Banke. Njihove kompenzacije su sledeće:

	2023.	2022.
Kompenzacija za članove Odbora CBK-a	87	82
Kompenzacija za Revizorsku komisiju	12	10
Kompenzacije za više rukovodstvo	160	153
Ukupno	259	245

33. Naknadni događaji

Nisu se desili materijalni događaji nakon datuma izveštaja o finansijskom položaju koji bi zahtevali ispravke finansijskih izveštaja, niti događaji koji bi zahtevali dodatna obelodanjivanja u finansijskim izveštajima.

10 . Statistički prilog

Ova stranica je namerno ostavljena prazna

Tabela 1.1. Izveštaj finansijskih korporacija – imovina

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljna imovina								Interna potraživanja							
	Potraživanja od nerezidenata							Obaveze prema nerezidentima	Potraživanja prema centralnoj vlasti			Potraživanja od drugih sektora	Od kojih: Krediti			
	Monetarno zlato i PPP-i	Depozit	Hartije vrednosti osim akcija	Od kojih:			Potraživanja prema centralnoj vlasti		Obaveze prema centralnoj vlasti	Od čega:						
				Kvota u MMF-u	Akcije i drugi kapital					Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva					
2010	1,935.4	2,365.6	64.0	1,235.7	525.2	68.5	269.3	430.2	788.9	-802.7	22.1	824.8	1,591.6	1,568.3	1,127.7	434.2
2011	2,047.3	2,425.6	65.1	1,338.9	230.2	70.1	533.1	378.2	998.8	-778.0	20.5	798.4	1,776.8	1,750.8	1,233.1	514.6
2012	2,224.1	2,660.4	63.3	1,147.7	486.0	68.8	666.5	436.3	1,195.5	-651.7	186.8	838.5	1,847.2	1,819.4	1,271.3	546.3
2013	2,452.7	2,908.3	59.6	1,037.9	818.7	65.9	651.2	455.6	1,369.1	-515.0	258.9	774.0	1,884.2	1,859.9	1,291.1	567.7
2014	2,546.6	3,011.6	62.5	1,313.0	315.7	70.4	1,024.4	465.0	1,609.0	-386.7	349.2	735.9	1,995.8	1,971.5	1,345.5	625.3
2015	2,610.3	3,133.4	65.1	1,271.6	351.3	75.1	1,086.3	523.2	1,864.8	-278.4	481.2	759.6	2,143.2	2,114.8	1,416.3	697.7
2016	2,705.6	3,249.5	56.0	648.0	712.5	105.3	1,307.4	543.9	2,221.0	-160.1	582.2	742.3	2,381.1	2,354.7	1,552.3	799.1
2017	2,784.8	3,441.8	66.3	715.9	639.2	98.1	1,483.0	657.0	2,561.2	-123.4	714.7	838.1	2,684.6	2,650.8	1,747.6	900.4
2018	2,610.2	3,288.1	64.9	602.2	739.8	100.3	1,231.8	677.9	3,049.2	48.5	839.5	791.0	3,000.8	2,970.2	1,965.0	1,000.8
2019	2,867.1	3,574.0	63.7	723.6	633.4	102.1	1,485.3	706.9	3,511.9	181.0	931.6	750.6	3,330.9	3,296.6	2,187.8	1,104.7
2020	2,976.9	3,701.5	58.8	831.3	717.8	97.8	1,356.7	724.6	4,051.2	515.6	1,055.8	540.2	3,535.6	3,499.5	2,312.7	1,182.2
2021	3,511.4	4,296.1	158.2	546.2	789.7	102.2	1,815.1	784.7	4,575.8	485.7	1,127.0	641.3	4,090.2	4,041.7	2,639.8	1,401.2
2022	3,624.3	4,488.2	160.3	744.8	957.0	103.5	1,695.2	864.0	5,241.4	495.6	1,114.1	618.4	4,746.2	4,695.4	3,061.0	1,634.1
2023	4,254.6	5,063.3	153.8	1,110.0	1,210.9	24.4	2,020.7	808.7	5,753.6	340.3	900.6	560.3	5,413.3	5,348.7	3,432.6	1,915.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bkk-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financijal%20Corporations%20Survei.xls

Tabela 1.2. Izveštaj finansijskih korporacija – Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti									Krediti	Tehničke sigurnosne rezerve				Akcijski kapital i drugo	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti	Od kojih:					Drugi depoziti	Od kojih:			Neto kapital domaćinstva u penzijskim fondovima.	Plaćanje premija i rezervi				
		Javne nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Domaćinstva	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije		Domaćinstva								
2010	1,744.2	621.2	83.8	218.6	303.5	1,123.1	42.8	83.4	995.9	...	540.5	493.7	46.8	361.0	74.0	
2011	1,933.6	658.4	68.1	208.1	360.9	1,275.1	60.8	79.7	1,129.6	...	647.8	593.3	54.5	389.7	76.5	
2012	2,076.6	700.2	13.8	257.5	407.2	1,376.5	61.8	78.2	1,232.9	...	814.9	745.1	69.8	399.2	128.9	
2013	2,275.3	848.0	16.4	299.6	506.6	1,427.3	55.7	98.2	1,268.4	...	990.3	919.0	71.3	403.9	152.4	
2014	2,353.7	1,133.9	21.1	338.4	743.5	1,219.8	51.6	58.0	1,104.8	...	1,173.8	1,094.1	79.7	452.3	175.8	
2015	2,514.6	1,378.4	11.1	413.8	919.0	1,136.3	20.6	68.3	1,046.8	...	1,329.6	1,237.3	92.3	530.5	100.4	
2016	2,739.7	1,630.1	24.7	456.0	1,116.0	1,109.6	32.2	70.8	1,006.2	...	1,546.0	1,425.4	120.6	542.4	98.4	
2017	2,888.4	1,780.2	59.2	491.6	1,191.8	1,108.2	35.1	89.9	978.7	...	1,766.5	1,652.8	113.8	621.0	70.0	
2018	3,118.2	1,962.6	80.5	527.0	1,316.1	1,155.6	30.2	98.4	1,018.2	...	1,807.2	1,689.0	118.2	658.6	75.4	
2019	3,490.5	2,261.8	61.5	657.3	1,496.9	1,228.7	29.0	90.3	1,105.0	...	2,107.6	1,976.5	131.1	693.8	87.1	
2020	3,999.1	2,683.3	126.9	719.8	1,784.1	1,315.8	44.8	107.7	1,153.3	...	2,138.0	1,999.2	138.8	808.1	82.9	
2021	4,580.3	3,216.3	153.1	882.9	2,136.0	1,364.0	26.7	104.3	1,230.1	...	2,516.4	2,363.4	153.0	863.0	127.6	
2022	5,154.4	3,508.1	164.3	989.5	2,297.0	1,646.3	105.3	183.8	1,350.1	...	2,593.1	2,420.6	172.5	950.4	167.8	
2023	5,668.9	3,820.5	97.7	1,113.7	2,546.4	1,848.4	123.4	210.6	1,510.4	...	2,913.8	2,712.5	201.2	1,187.3	238.2	

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bkk-kos.org/repository/docs/time_series/01%20Financijal%20Corporations%20Survei.xls

Tabela 2.1. Izveštaj depozitnih korporacija - Neto spoljašnja imovina i interna potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljna imovina							Interna potraživanja							
	Potraživanja prema nerezidentima						Minus: Obaveze prema nerezidentima.	Neto potraživanja od centralne vlasti				Potraživanja prema drugim sektorima			
	Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Potraživanja od centralne vlasti	Minus: obaveze prema centralnoj vlasti		Krediti	Od kojih:		Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva			
2010	1,594.1	1,935.0	164.3	1,235.7	372.7	68.5	340.9	654.9	-802.7	22.1	824.8	1,453.3	1,452.9	1,006.6	434.2
2011	1,583.3	1,879.9	124.9	1,338.8	227.0	70.1	296.6	888.2	-777.9	20.5	798.4	1,666.1	1,665.6	1,130.6	514.6
2012	1,616.7	1,989.7	141.4	1,147.6	482.7	68.8	373.1	1,075.9	-665.7	172.9	838.5	1,741.6	1,740.9	1,172.9	546.3
2013	1,859.7	2,252.6	157.9	1,037.8	815.3	65.9	392.9	1,219.0	-568.2	205.8	774.0	1,787.2	1,786.0	1,196.7	567.7
2014	1,579.0	1,982.2	160.4	1,312.9	311.6	70.4	403.2	1,441.6	-441.4	294.5	735.9	1,883.0	1,881.9	1,248.7	625.3
2015	1,581.8	2,042.3	190.6	1,271.5	347.4	75.1	460.5	1,641.4	-378.9	380.7	759.6	2,020.3	2,019.2	1,312.0	697.7
2016	1,493.1	1,936.8	316.7	647.9	709.5	105.3	443.7	1,971.5	-259.4	482.9	742.3	2,230.9	2,229.6	1,419.2	799.1
2017	1,419.6	1,945.7	357.2	707.6	637.6	98.1	526.1	2,254.7	-240.2	597.9	838.1	2,495.0	2,485.1	1,577.1	900.4
2018	1,421.7	1,931.4	483.8	482.2	738.4	100.3	509.7	2,572.8	-184.6	606.4	791.0	2,757.4	2,755.1	1,743.2	1,000.8
2019	1,576.3	2,085.0	509.8	722.9	632.0	102.1	508.7	2,885.8	-146.9	603.7	750.6	3,032.6	3,030.9	1,915.2	1,104.7
2020	1,812.4	2,339.7	540.5	830.5	716.8	97.8	527.3	3,274.2	26.7	567.0	540.2	3,247.5	3,245.6	2,051.0	1,182.2
2021	1,896.9	2,477.3	788.7	545.2	789.1	102.2	580.3	3,709.4	-49.4	591.9	641.3	3,758.8	3,747.0	2,335.1	1,401.2
2022	2,169.7	2,786.4	692.8	741.6	956.5	103.5	616.7	4,244.2	-104.5	513.9	618.4	4,348.7	4,346.0	2,700.8	1,634.1
2023	2,554.2	3,036.8	424.0	1,109.6	1,210.6	24.4	482.6	4,757.2	-158.0	402.3	560.3	4,915.7	4,913.4	2,975.6	1,915.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://vvv.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/02%20Depositori%20Corporations%20Survei.kls

Tabela 2.2. Izveštaj depozitnih korporacija– Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u novčanu masu											Depoziti isključeni iz novčane mase	Akcijiski kapital i drugo	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti						Drugi depoziti							
	od kojih:						od čega:							
	Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije.	Druge nefinansijske korporacije.	Domaćinstva	Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije.	Domaćinstva						
2010	1,747.9	674.3	53.1	83.8	218.6	305.1	1,073.6	85.2	30.2	73.5	883.7	138.2	278.5	84.4
2011	1,902.2	705.3	37.8	77.2	208.1	363.3	1,196.9	91.0	49.2	71.7	979.9	175.8	302.9	90.6
2012	2,036.8	759.5	41.9	31.2	257.5	408.9	1,277.3	100.4	49.8	70.5	1,053.1	206.2	321.1	128.5
2013	2,389.2	1,097.1	226.5	39.1	299.6	509.0	1,292.1	62.2	43.7	92.3	1,088.9	209.7	329.0	151.5
2014	2,287.4	1,194.7	60.8	21.1	338.4	745.2	1,092.7	67.2	39.4	50.2	930.6	208.7	373.8	150.6
2015	2,415.6	1,476.0	97.6	11.1	413.8	919.7	939.6	37.4	7.8	55.0	838.9	252.2	444.4	111.7
2016	2,639.1	1,700.3	70.9	24.7	456.0	1,116.0	938.7	50.5	20.1	56.4	811.3	243.3	474.1	108.3
2017	2,806.9	1,869.2	89.8	59.2	491.6	1,191.8	937.7	68.2	22.9	66.3	775.8	261.6	523.3	82.5
2018	3,030.0	2,047.4	84.9	80.5	527.0	1,316.1	982.6	126.7	17.5	60.8	768.9	329.3	552.2	83.0
2019	3,393.4	2,338.2	76.4	61.5	657.3	1,496.9	1,055.2	201.0	16.0	56.5	777.3	438.9	575.8	54.0
2020	3,913.5	2,835.0	152.0	126.9	719.7	1,783.9	1,078.5	152.9	32.2	74.7	808.5	459.7	675.2	38.0
2021	4,388.3	3,311.3	95.1	153.1	882.9	2,136.0	1,077.0	110.9	12.4	75.2	875.4	457.4	706.3	54.4
2022	4,884.2	3,631.2	123.1	164.3	989.5	2,297.0	1,253.0	181.4	32.0	104.7	927.8	665.4	773.0	91.3
2023	5,405.3	4,084.6	264.1	97.7	1,113.7	2,546.4	1,320.6	162.1	75.4	105.0	974.3	810.1	961.7	134.7

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://vvv.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/02%20Depositori%20Corporations%20Survei.kls

Tabela 3.1. Izveštaj CBK - Neto spoljne imovine i interna potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljne imovine										Potraživanja prema centralnoj vlasti	Potraživanja prema drugim sektorima
	Potraživanja prema nerezidentima							Obaveze prema nerezidentima				
	Od kojih:					Od kojih:		Od kojih:				
PPT	Gotovina	Depozit	Hartije od vrednosti osim akcija	Kvota MMF-a	Izdvajanje PPT-a i MMF-a	Korišćenje sredstava MMF-a						
2010	1,085.9	1,224.8	64.0	60.2	832.3	199.2	68.5	138.9	64.2	73.0	-791.0	0.5
2011	1,074.1	1,214.2	65.1	13.5	1,038.8	25.0	70.1	140.1	65.7	73.7	-776.7	0.5
2012	1,125.7	1,356.0	63.3	16.8	921.0	286.0	68.8	230.3	64.6	165.3	-724.8	0.7
2013	1,286.3	1,504.3	59.6	27.4	790.5	560.8	65.9	218.0	61.9	155.8	-667.5	1.2
2014	1,044.7	1,266.4	62.5	29.2	983.5	120.5	70.4	221.6	66.1	155.2	-628.8	1.1
2015	1,046.4	1,302.6	65.1	15.3	1,046.3	100.2	75.1	256.1	70.5	184.8	-599.4	1.1
2016	895.2	1,161.7	56.0	154.8	402.7	438.4	105.3	266.5	70.6	193.7	-493.1	1.4
2017	939.4	1,242.6	66.3	188.5	491.0	394.3	98.1	303.2	65.7	235.0	-473.6	9.7
2018	933.9	1,239.6	64.9	285.4	219.0	565.5	100.3	305.7	67.2	236.1	-431.6	2.1
2019	937.1	1,218.6	63.7	302.2	357.7	392.9	102.1	281.5	69.0	209.9	-421.5	1.7
2020	969.1	1,222.8	58.8	308.1	371.7	386.5	97.8	253.7	65.8	185.7	-213.1	1.9
2021	1,060.9	1,370.7	158.2	537.8	156.3	416.2	102.2	309.8	166.6	140.8	-346.8	11.8
2022	1,146.8	1,448.9	160.3	409.4	306.1	469.4	103.5	302.1	169.8	130.1	-355.4	2.7
2023	1,282.5	1,449.4	153.8	101.9	631.3	537.9	24.4	166.9	165.1	0.0	-350.8	2.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupni su na linku: http://www.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/03%20CBK%20Survei.kls**Tabela 3.2. Izveštaj CBK-a - Obaveze**

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u monetarnu bazu							Depoziti isključeni iz monetarne baze			Kapital i drugo			Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti				Drugi depoziti			Druge nefinansijske korporacije	Lokalna vlast	Od kojih:				
	Od kojih:		Javne nefinansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Druge finansijske korporacije	Kapital	Godišnji i profit/g ubitak							
Druge finansijske korporacije	Lokalna vlast	Druge finansijske korporacije						Druge finansijske korporacije	Druge finansijske korporacije					
2010	45.6	45.6	43.9	...	0.0	...	...	...	...	...	48.0	30.0	3.1	-1.8
2011	39.5	39.5	36.8	...	0.2	...	...	...	...	...	50.0	30.0	1.5	-1.3
2012	51.5	51.5	49.8	...	0.0	...	...	...	...	...	50.4	30.0	0.3	-2.4
2013	239.0	239.0	236.6	...	0.0	...	...	...	...	...	50.5	30.0	0.2	-2.7
2014	53.0	53.0	40.5	...	10.9	...	...	...	...	...	50.8	30.0	0.4	-2.7
2015	83.4	83.4	82.3	...	0.3	...	...	...	...	...	51.6	30.0	0.7	-3.3
2016	59.6	59.6	51.2	...	7.7	...	...	...	...	...	53.3	30.0	1.6	-5.8
2017	96.6	96.6	52.7	...	43.1	...	...	...	...	...	52.4	30.0	-0.9	-5.3
2018	111.6	111.6	49.3	...	61.6	...	...	...	...	...	54.5	30.0	2.2	-5.1
2019	52.9	52.9	51.0	...	1.1	...	...	...	...	...	55.7	30.0	2.1	-6.3
2020	139.4	139.4	110.3	...	28.3	...	...	...	...	...	57.2	30.0	2.2	-5.1
2021	78.1	78.1	67.8	...	9.6	...	...	...	...	...	63.2	30.0	6.1	-4.4
2022	131.9	131.9	95.0	...	36.1	...	...	...	...	...	71.7	30.0	8.6	-3.7
2023	240.9	240.9	224.9	...	15.3	...	...	...	...	...	99.3	30.0	27.7	3.4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/03%20CBK%20Survei.kls

Tabela 4.1. Izveštaj DDK-a - Neto spoljna imovina i interna potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljna imovina								Potraživanja prema CBK-u	Neto potraživanja prema centralnoj vlasti	Potraživanja prema drugim sektorima				
	Nerezidentna potraživanja				Minus: obaveze prema nerezidentima	Od kojih:					Krediti	Javna nefinansijska korporacija	Od kojih:		
	Gotovina	Depoziti	Hartije od vrednosti osim akcija	Depoziti		Krediti	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva							
2010	507.6	709.8	103.5	403.5	173.4	202.2	85.5	116.7	203.4	-11.6	1,457.5	1,452.7	6.3	1,006.6	434.2
2011	509.2	665.7	111.5	300.0	202.0	156.5	64.8	90.5	220.0	-1.2	1,666.1	1,664.1	1.5	1,130.6	514.6
2012	490.9	633.7	124.6	226.6	196.7	142.8	87.6	50.3	301.1	59.2	1,741.6	1,740.5	1.4	1,172.9	546.3
2013	573.4	748.3	130.6	247.3	254.4	174.9	90.4	82.4	332.8	99.4	1,786.0	1,786.0	0.2	1,196.7	568.6
2014	534.3	715.8	131.2	329.4	191.1	181.5	90.6	87.8	315.9	187.3	1,881.9	1,881.8	0.6	1,248.7	625.3
2015	535.7	740.0	175.5	225.2	247.2	204.3	116.0	85.9	315.7	220.7	2,019.0	2,019.0	0.6	1,324.1	685.6
2016	597.9	775.1	161.9	245.2	271.1	177.2	74.1	95.9	295.4	233.7	2,229.6	2,229.6	2.9	1,419.2	799.5
2017	480.2	703.1	168.7	216.6	243.4	222.9	117.9	102.5	330.7	233.4	2,485.1	2,485.1	2.4	1,577.1	900.8
2018	487.8	691.8	198.5	263.2	172.8	204.0	108.6	91.9	343.3	247.0	2,755.2	2,755.2	4.0	1,743.2	1,001.2
2019	639.2	866.5	207.6	365.1	239.1	227.2	119.4	106.0	414.9	274.7	3,030.9	3,030.9	3.4	1,915.2	1,105.4
2020	845.4	1,116.8	232.2	458.8	330.3	271.4	152.8	116.9	558.4	239.8	3,245.6	3,245.6	3.7	2,051.0	1,183.1
2021	836.0	1,106.5	250.9	388.9	372.9	270.5	138.3	128.9	589.0	297.3	3,747.0	3,747.0	0.0	2,335.1	1,401.9
2022	1,022.8	1,337.5	283.4	435.5	487.2	314.7	178.3	134.6	594.0	250.9	4,346.5	4,346.5	0.0	2,700.8	1,634.4
2023	1,271.6	1,587.4	322.0	478.3	672.7	315.8	170.2	142.3	589.8	192.7	4,909.1	4,909.1	...	2,975.6	1,916.1

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://vvv.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/04%20Other%20Depositori%20Corporations%20Survei.kls

Tabela 4.2. Izveštaj DDK-a – Obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti uključeni u širem novcu											Depoziti isključeni iz širokog novca	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Akcijски kapital i drugo	Ostale stavke (neto)
	Prenosivi depoziti					Drugi depoziti										
	Od kojih:					Od kojih:										
Druge finansijske korporacije	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Druge finansijske korporacije	Nefinansijske javne korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Depoziti isključeni iz širokog novca	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	Akcijски kapital i drugo	Ostale stavke (neto)				
2010	1,702.7	628.6	9.2	83.8	218.6	303.5	1,074.1	85.2	30.2	73.5	884.2	138.2	9.9	112.2	230.4	85.7
2011	1,863.3	665.9	10.1	67.9	208.1	360.9	1,197.4	91.0	49.2	71.7	980.4	175.8	8.0	149.7	252.8	102.2
2012	1,986.0	708.0	9.6	13.8	257.5	407.2	1,278.0	100.4	49.8	70.5	1,053.8	206.2	7.8	179.8	270.7	129.8
2013	2,149.5	857.3	11.8	16.4	299.6	506.6	1,292.2	62.2	43.7	92.3	1,088.9	209.7	5.9	179.4	277.8	154.4
2014	2,234.4	1,141.7	20.4	10.2	338.4	743.5	1,092.7	67.2	39.4	50.2	930.6	208.7	7.8	174.2	323.0	153.3
2015	2,349.6	1,392.0	14.5	10.9	413.8	919.1	957.5	37.6	12.8	54.3	852.3	232.7	13.9	193.1	393.8	115.0
2016	2,579.4	1,640.7	19.0	17.0	456.0	1,116.0	938.7	50.5	20.1	56.4	811.2	243.3	14.3	195.0	420.8	113.3
2017	2,710.3	1,772.7	36.3	16.0	491.6	1,191.8	937.7	68.2	22.9	66.3	775.8	261.6	23.6	202.9	471.0	86.7
2018	2,918.4	1,935.8	34.8	18.9	527.0	1,316.1	982.6	126.7	17.5	60.8	768.9	329.3	37.6	249.3	497.7	88.0
2019	3,340.5	2,285.3	24.6	60.4	657.3	1,496.9	1,055.2	201.0	16.0	56.5	777.3	438.9	33.8	327.7	520.1	60.2
2020	3,774.1	2,695.6	40.9	98.5	719.7	1,783.9	1,078.5	152.9	32.2	74.7	808.5	459.7	32.9	344.8	610.2	45.1
2021	4,310.1	3,233.1	26.5	143.5	882.9	2,136.0	1,077.0	110.9	12.4	75.2	875.4	457.4	29.1	354.6	643.1	58.8
2022	4,752.3	3,499.3	27.4	128.2	989.5	2,297.0	1,253.0	181.4	32.0	104.7	927.8	665.4	79.2	422.3	701.3	95.3
2023	5,164.3	3,843.7	38.4	82.5	1,113.7	2,546.4	1,320.6	162.1	75.4	105.0	974.3	810.2	105.0	536.2	862.4	126.4

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://vvv.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/04%20Other%20Depositori%20Corporations%20Survei.kls

Tabela 5.1. Izveštaj DFK-a – Neto spoljna imovina i interna potraživanja

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto spoljna imovina						Potraživanja prema depozitnim korporacijama						Neto potraživanja prema centralnoj vlasti	Potraživanja prema drugim sektorima	Krediti	
	Potraživanja prema nerezidentima	Od kojih:		Minus: Obaveze prema nerezidentima	Krediti	CBK	Druge depozitne korporacije									
		Hartije od vrednosti osim akcija	Akcijski kapital i drugo				Prenosivi depozit	Drugi depoziti	Prenosivi depozit	Drugi depoziti						
2010	341.3	430.5	152.5	269.3	89.2	89.2	142.8	43.9	43.9	...	98.8	8.2	90.6	-	139.7	116.9
2011	464.0	545.7	3.2	533.1	81.7	81.7	138.1	27.7	27.7	...	110.4	7.3	103.1	-	128.1	102.5
2012	607.6	670.8	3.3	666.5	63.2	63.2	154.0	32.4	32.4	...	121.6	9.7	111.9	13.9	125.5	98.3
2013	593.0	655.8	3.5	651.2	62.7	62.7	313.0	213.9	213.9	...	99.1	14.6	84.5	53.1	117.5	94.4
2014	967.6	1,029.4	4.0	1,024.4	61.8	61.8	119.5	15.7	15.7	...	103.7	13.6	90.1	54.7	119.9	96.8
2015	1,028.4	1,091.1	3.9	1,086.3	62.7	62.7	162.8	55.4	55.4	...	107.3	21.8	85.6	100.5	131.6	104.2
2016	1,212.5	1,312.7	3.0	1,307.4	100.2	100.2	136.6	20.6	20.6	...	116.0	26.3	89.7	99.3	158.1	133.1
2017	1,365.1	1,496.0	1.5	1,483.0	130.9	130.9	178.4	18.6	18.6	...	159.8	47.7	112.1	116.8	194.5	170.5
2018	1,188.4	1,356.7	1.5	1,231.8	168.3	168.3	235.4	10.8	10.8	...	224.6	73.8	150.8	233.1	250.2	221.9
2019	1,290.8	1,489.0	1.4	1,485.3	198.1	198.1	309.0	7.7	7.7	...	301.3	81.8	219.5	327.9	305.2	272.6
2020	1,164.5	1,361.7	1.0	1,356.7	197.3	197.3	335.4	62.1	62.1	...	273.2	156.0	117.3	488.9	295.9	261.6
2021	1,614.5	1,818.9	0.6	1,815.1	204.4	204.4	192.3	13.6	13.6	...	178.7	58.3	120.4	535.1	341.3	304.7
2022	1,454.6	1,701.9	0.4	1,695.2	247.2	247.2	325.8	34.5	34.5	...	291.3	154.7	133.5	600.1	408.3	360.2
2023	1,700.5	2,026.5	0.3	2,020.7	326.1	326.1	447.1	156.4	156.4	...	290.7	132.2	155.7	498.3	519.3	457.0

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: https://bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/5f%20OFC%20Balance%20Sheet.xls

Tabela 5.2. Izveštaj DFK-a – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Krediti	Tehničke rezerve osiguranja				Akcijski kapital i drugo					Druge stavke			
		Neto kapital domaćinstava u rez. životnog osiguranja	Neto kapital domaćinstava u penzijskim fondovima	Pretplata premija i rezervi prema kumulativnim potraživanjima		Fondovi dati od strane vlasnika	Neraspoređene zarade	Opšte i posebne rezerve	Godišnja dobit/gubitak	Druge obaveze	Minus: druge aktive	Plus: prilagodavanje konsolidacije		
2010	2.9	540.5	...	493.7	46.8	82.5	59.7	13.6	7.2	2.0	-2.1	20.9	23.1	...
2011	3.3	647.8	...	593.3	54.5	85.4	60.4	13.3	10.8	0.9	-6.3	16.1	22.4	...
2012	7.2	814.9	...	745.1	69.8	78.1	63.5	9.8	10.7	-6.4	0.7	29.0	28.4	...
2013	6.8	990.3	...	919.0	71.3	75.6	64.2	1.3	11.1	-1.0	3.9	29.8	25.9	...
2014	3.2	1,173.8	...	1,094.1	79.7	78.5	64.3	-0.5	14.4	0.3	6.1	30.9	24.8	...
2015	1.0	1,329.5	...	1,237.3	92.1	86.1	76.9	-2.7	17.3	-5.4	6.4	31.2	24.8	...
2016	2.1	1,546.0	...	1,425.4	120.6	68.3	94.9	-9.5	3.8	-20.9	-10.0	21.0	31.0	...
2017	5.8	1,766.5	...	1,652.8	113.8	97.7	107.3	-27.0	3.8	13.6	-15.1	21.8	36.9	...
2018	3.0	1,807.2	...	1,689.0	118.2	106.4	106.0	-16.1	5.0	11.5	-9.5	30.6	40.1	...
2019	10.1	2,107.6	...	1,976.5	131.1	118.1	114.9	-7.2	6.5	3.9	-2.8	49.6	52.3	...
2020	9.4	2,138.0	...	1,999.2	138.8	133.0	124.7	-3.1	7.2	4.2	4.1	56.4	52.3	...
2021	13.1	2,516.4	...	2,363.4	153.0	156.7	127.8	-0.5	7.6	21.9	-2.9	51.5	54.4	...
2022	14.3	2,593.1	...	2,420.6	172.5	177.7	133.6	18.2	7.1	18.8	3.7	58.1	54.4	...
2023	28.2	2,913.8	...	2,712.5	201.2	225.6	142.3	42.0	11.5	29.7	-2.4	76.3	78.7	...

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: https://bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/5f%20OFC%20Balance%20Sheet.xls

Tabela 6.1. Depoziti klijenata u evrima u DDK – Po početnom dospeću, ključni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupni depoziti u evrima														Nerezidenti
	Vlada	Finansijske korporacije						Nefinansijske korporacije			Drugi domaći sektori				
		Druge depozitne korporacije	Drugi finansijski posrednici	Osiguravajuća društva	Penzionni fondovi	Finansijska pomoć	Javne nefinansijske korporacije	Druge nefinansijske korporacije	Domaćinstva	NISD					
2010	1.827,7	11.7	102.0	7.2	7.8	47.6	38.6	0.6	414.9	122.3	292.5	1.220,0	1.206.1	14.0	79.1
2011	1.982.4	2.7	117.5	9.9	6.8	57.2	43.1	0.5	406.6	128.5	278.1	1.395.6	1,373.4	22.1	60.0
2012	2,162.7	0.7	120.0	3.8	6.2	64.3	45.3	0.4	401.7	75.6	326.1	1,558.6	1,535.4	23.2	81.7
2013	2,314,0	1.8	88.1	2.5	7.4	72.3	5.7	0.3	455.6	72.1	383.5	1,685.1	1,658.7	26.4	83.4
2014	2,426.6	8.8	104.4	2.6	5.1	79.3	17.1	0.3	449.7	61.8	388.0	1,781.6	1,751.1	30.6	82.1
2015	2,579,9	5.9	96.7	3.3	5.0	82.5	4.8	1.1	476.4	31.4	445.0	1,895,5	1,862.3	33.2	105.3
2016	2,779,5	5.6	120.4	5.6	6.9	82.8	23.7	1.1	536.4	49.0	487.5	2,053.3	2,021.5	31.9	63.7
2017	2,960.4	11.7	164.6	6.7	10.9	90.7	52.6	3.7	584.1	51.0	533.1	2,087,0	2,047,9	39.0	113.0
2018	3,221.6	15.6	234.0	14.0	8.4	85.0	124.9	1.7	629.4	49.1	580.3	2,236,0	2,193.8	42.1	106.5
2019	3,759,9	14.9	301.2	9.3	21.2	91.9	176.5	2.3	819.1	89.4	729.7	2,511.2	2,463.5	47.7	113.6
2020	4,226.0	14.0	275.3	12.8	36.1	98.6	123.5	4.2	944.8	143.3	801.5	2,843,8	2,781,8	62.0	148.1
2021	4,710.6	14.7	205.0	8.9	40.3	106.0	46.7	3.1	1,129,0	170.2	958.8	3,236.7	3,190.0	46.7	125.2
2022	5,467.9	14.1	342.9	29.0	43.1	125.9	137.1	7.9	1,371,9	233.4	1,138,5	3,579,0	3,517.4	61.6	160.0
2023	5,998.4	31.0	370.7	50.4	73.1	142.5	94.3	10.4	1,490.1	205.9	1,284.1	3,965.3	3,901.1	64.3	142.3

Napomena: Detaljnije informacije o ovoj tabeli dostupne su na linku: http://www.bkk-kos.org/repository/docs/time_series/08%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20euro. xls**Tabela 6.2. Depoziti klijenata u ne-evro valuti u DDK - Po početnom dospeću, glavni sektori**

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Depoziti u ne-evrima														Nerezidenti	
	Finansijske korporacije	od kojih:					Nefinansijske korporacije	od kojih:		Ostali lokalni sektori						
		CBK	Ostale korp. depozita	Ostala finansijska preduz.	Osiguravajuće kompanije	Nefinansijske javne korporacije		Ostale nefinansijske korporacije	Porodične ekonomije/Domaćinstva			NOSPE				
									od kojih:							
									Prenosi vi depoziti	Depoziti štednje	Ostali depoziti					
2010.	113.7	3.1	...	2.9	...	...	13.6	4.3	9.3	93.8	93.3	33.1	25.9	34.3	0.5	3.1
2011.	131.4	0.3	...	0.3	...	...	9.8	0.1	9.7	117.5	117.0	46.5	31.7	38.9	0.4	3.8
2012.	120.9	1.6	...	1.2	0.2	...	9.6	...	9.6	104.9	104.7	45.7	27.0	32.0	0.2	4.8
2013.	136.9	0.7	...	...	0.4	...	14.2	...	14.2	116.7	116.2	59.6	29.6	27.0	0.5	5.2
2014.	113.0	0.3	...	...	0.3	...	8.5	...	8.5	97.8	97.2	63.2	21.5	12.6	0.6	6.5
2015.	124.3	0.2	...	0.2	...	...	13.5	...	13.5	102.8	102.2	76.6	19.3	6.2	0.6	7.8
2016.	128.9	0.8	...	...	0.7	...	15.9	0.2	15.7	101.9	100.8	78.3	17.4	5.1	1.1	10.4
2017.	148.1	0.6	...	...	0.5	...	17.6	0.1	17.5	122.9	122.6	99.3	17.0	6.2	0.3	7.0
2018.	170.9	6.1	...	5.5	0.5	...	15.7	...	15.6	140.8	140.4	116.9	17.1	6.4	0.4	8.3
2019.	166.0	6.0	...	5.0	0.6	...	15.0	...	15.0	138.9	138.5	115.2	16.0	7.2	0.5	5.9
2020.	191.1	4.3	...	3.4	0.6	...	25.9	...	25.9	156.0	155.4	132.9	16.5	6.0	0.7	4.7
2021.	223.7	5.5	...	4.8	0.3	...	28.4	...	28.4	176.6	176.1	153.3	16.7	6.1	0.5	13.1
2022.	175.1	4.0	...	4.0	...	...	34.9	...	34.9	116.3	115.1	101.6	11.0	2.6	1.2	18.3
2023.	213.6	3.4	...	2.9	0.4	...	40.2	...	40.2	156.5	155.7	134.7	11.3	9.7	0.8	13.3

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bkk-kos.org/repository/docs/time_series/09%20Deposits%20at%20ODC%20-%20deposits%20in%20non-euro. xls

Tabela 6.3. Krediti DDK-a – Glavni institucionalni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno krediti																Krediti u valuti koja nije u evrima
	Finansijske korporacije				Nefinansijske korporacije			Ostali unutrašnji sektori					Nerezidenti				
	od KOJIH:				od kojih:			od kojih:									
	Finansijske korporacije	Ostala finansijska preduzeća	Osiguravajuće kompanije	Nefinansijske korporacije	Nefinansijske javne korp.	Druge nefinansijske korporacije		Ostali unutrašnji sektori	Por. Ekonomije / Domaćinstva								
						Do 1 godine	Preko 1 godine i do 5 godina	Preko 5 godina		Do 1 godine	Preko 1 godine i do 5 godina	Preko 5 godina					
2010.	1,458.6	9.9	6.8	3.0	1,010.3	6.2	1,004.1	255.2	493.8	255.1	434.3	434.2	26.5	232.5	175.1	1.6	2.5
2011.	1,698.1	16.4	14.7	1.7	1,129.7	1.5	1,128.2	298.8	563.7	265.7	512.4	510.9	44.0	256.7	210.2	32.3	7.3
2012.	1,763.4	19.8	16.3	3.5	1,171.2	1.4	1,169.8	313.4	586.5	269.9	542.9	542.6	52.2	256.2	234.2	22.5	6.9
2013.	1,805.8	20.4	17.3	3.1	1,194.7	0.2	1,194.5	378.0	569.0	247.5	564.7	563.9	65.4	253.6	244.9	19.8	6.1
2014.	1,882.2	7.1	5.8	1.3	1,247.0	0.6	1,246.4	380.7	590.5	275.2	621.8	621.6	55.9	285.0	280.7	0.4	6.0
2015.	2,019.3	8.7	7.4	1.1	1,322.2	0.6	1,321.6	306.9	671.5	343.2	682.2	682.0	58.2	280.7	343.1	0.3	5.9
2016.	2,230.0	7.9	7.5	0.3	1,420.8	2.9	1,417.9	405.9	638.2	373.8	796.5	796.2	56.1	307.2	432.8	0.4	4.2
2017.	2,485.5	4.9	4.5	0.1	1,577.2	2.4	1,574.8	339.8	724.4	510.6	897.8	897.4	48.9	319.3	529.1	0.4	5.3
2018.	2,755.5	6.9	5.4	0.1	1,745.7	4.0	1,741.7	311.1	817.8	612.8	998.5	998.2	50.2	326.9	621.1	0.3	4.1
2019.	3,031.9	7.0	6.8	0.1	1,916.9	3.4	1,913.5	294.5	921.7	697.3	1,102.8	1,102.0	49.8	331.9	720.3	1.0	4.3
2020.	3,246.6	7.7	7.5	0.1	2,054.8	3.7	2,051.0	334.7	941.9	774.5	1,180.8	1,179.9	40.1	306.1	833.7	1.0	2.3
2021.	3,748.6	10.0	9.9	0.1	2,324.4	...	2,324.4	374.6	1,043.1	906.8	1,399.7	1,399.1	44.3	324.9	1,029.9	1.6	12.8
2022.	4,347.9	10.8	10.1	0.3	2,688.7	...	2,688.7	418.2	1,163.5	1,106.9	1,632.7	1,632.3	48.6	312.1	1,271.6	2.4	13.3
2023.	4,909.5	17.4	14.5	1.0	2,960.4	...	2,960.4	405.5	1,361.6	1,193.3	1,914.8	1,914.0	56.4	354.3	1,503.4	4.6	12.2

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.4. Krediti preduzeća od DDK-a - Glavni privredni sektori

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Ukupno									
	Poljoprivreda			Industrija, energetika i građevinarstvo			Usluge			
		Do 1 godine	Preko 1 godine		Do 1 godine	Preko 1 godine		Do 1 godine	Preko 1 godine	
2010.	1,022.8	38.2	1.7	36.5	269.3	76.2	193.1	715.3	192.8	522.4
2011.	1,149.5	40.5	0.8	39.7	284.7	75.1	209.6	824.4	235.7	588.6
2012.	1,194.2	43.6	3.0	40.6	290.4	66.6	223.8	860.2	262.4	597.8
2013.	1,217.4	45.8	3.3	42.5	291.4	85.2	206.2	880.2	321.2	559.0
2014.	1,256.4	49.8	4.1	45.7	300.0	88.8	211.2	906.6	319.1	587.5
2015.	1,333.4	59.9	4.6	55.3	300.6	76.0	224.7	972.9	285.6	687.2
2016.	1,410.1	59.7	9.1	50.6	324.8	75.5	249.3	1,025.5	322.2	703.4
2017.	1,563.7	67.7	10.7	57.1	371.5	82.9	288.6	1,124.4	296.7	827.7
2018.	1,734.3	67.7	18.4	49.3	428.5	88.1	357.1	1,238.1	298.6	939.4
2019.	1,904.1	70.6	10.6	60.0	493.0	77.21	415.8	1,340.6	266.0	1,074.6
2020.	2,040.6	55.0	4.7	50.3	633.6	100.6	533.1	1,352.0	311.6	1,040.5
2021.	2,344.8	51.2	5.4	45.9	760.9	126.8	634.1	1,532.7	250.6	1,282.1
2022.	2,713.6	56.3	4.6	51.7	968.3	157.3	811.0	1,688.9	259.3	1,429.6
2023.	2,991.3	70.8	5.7	65.1	1,076.1	163.3	912.6	1,844.4	239.6	1,618.7

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bak-kos.org/repository/docs/time_series/12%20ODC%20loans%20-%20by%20economic%20sectors.xls

Tabela 6.5. Efektivna kamatna stopa u depozitima DDK-a

(godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi depoziti							Prenosivi depoziti	Štedni depoziti
	Do 1 meseca	Preko 1 meseca do 3 meseca	Preko 3 meseca do 6 meseci	Preko 6 meseci do 1 godine	Preko 1 godine do 2 godine	Preko 2 godine			
NEFINANSIJSKA KORPORACIJA I PORODIČNE EKONOMIJE / DOMAĆINSTVA									
2011.	3.5	2.5	3.1	3.1	4.2	4.6	5.1	0.7	2.1
2012.	3.6	2.3	3.2	3.0	4.3	4.5	5.2	0.7	2.0
2013.	3.4	2.0	2.7	2.7	3.7	4.4	4.8	0.6	1.7
2014.	1.1	0.5	0.6	0.5	1.2	1.4	1.9	0.1	0.7
2015.	0.9	0.4	0.8	0.4	0.7	1.0	1.9	0.0	0.3
2016.	1.0	0.5	0.5	0.4	0.9	1.0	2.0	0.0	0.3
2017.	1.0	0.8	0.4	0.4	1.0	1.1	1.6	0.0	0.3
2018.	1.3	0.6	0.5	0.4	1.2	1.4	1.9	0.0	0.3
2019.	1.5	0.5	0.6	0.6	1.3	1.5	1.8	0.0	0.4
2020.	1.5	0.2	0.2	0.8	1.4	1.5	2.0	0.0	0.3
2021.	1.3	0.4	0.1	0.5	1.2	1.4	1.5	0.0	0.3
2022.	1.7	1.1	0.6	0.4	1.5	1.6	2.0	0.0	0.1
2023.	2.3	2.2	1.0	1.5	2.0	2.4	2.4	0.0	0.2
Nefinansijske korporacije									
2011.	3.5	2.4	3.7	3.8	5.0	5.0	5.3	1.0	2.2
2012.	3.5	2.1	3.8	3.7	5.0	4.9	5.3	0.9	2.1
2013.	3.5	1.5	2.8	2.7	3.7	4.6	4.8	0.7	2.0
2014.	1.3	0.6	0.8	0.5	1.4	1.2	1.9	0.2	0.8
2015.	1.1	0.7	1.0	0.3	1.0	1.0	1.9	0.1	0.1
2016.	1.4	0.6	0.5	0.4	1.4	1.4	1.8	0.0	0.1
2017.	1.4	0.9	0.9	0.8	1.3	1.5	1.9	0.0	0.3
2018.	1.6	1.0	1.1	1.2	1.6	1.7	2.4	0.0	0.5
2019.	1.8	1.0	1.8	0.9	1.6	1.8	1.8	0.0	0.5
2020.	1.7	0.5	..	0.8	1.5	1.7	1.8	0.0	0.2
2021.	1.8	0.6	..	1.1	1.6	1.8	1.9	0.0	0.2
2022.	1.8	1.5	1.2	0.9	1.9	1.8	1.7	0.0	0.1
2023.	2.7	2.0	2.0	2.7	2.5	3.0	2.8	0.0	0.2
Porodične ekonomije / Domaćinstva									
2011.	3.6	2.5	2.6	2.9	4.2	4.5	5.1	0.4	2.1
2012.	3.6	2.4	2.5	2.8	4.2	4.5	5.2	0.5	2.0
2013.	3.5	2.1	2.3	2.6	3.7	4.3	4.8	0.6	1.6
2014.	1.1	0.5	0.6	0.4	1.0	1.3	1.9	0.1	0.7
2015.	0.9	0.4	0.6	0.4	0.7	0.9	1.9	0.0	0.3
2016.	0.9	0.5	0.5	0.4	0.7	1.0	2.0	0.0	0.3
2017.	0.9	0.7	0.4	0.4	0.8	1.1	1.6	0.0	0.3
2018.	1.2	0.3	0.4	0.4	1.1	1.2	1.8	0.0	0.3
2019.	1.4	0.2	0.3	0.6	1.2	1.3	1.8	0.0	0.4
2020.	1.4	0.2	0.2	0.8	1.3	1.4	2.0	0.0	0.4
2021.	1.2	0.1	0.1	0.4	1.1	1.3	1.4	0.0	0.3
2022.	1.5	0.8	0.5	0.4	1.3	1.5	2.0	0.0	0.1
2023.	2.1	2.3	0.6	1.4	1.9	2.2	2.3	0.0	0.2

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku:

http://www.bakkos.org/repository/docs/time_series/13a%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20deposits.xls

Tabela 6.6. Efektivne kamatne stope u kreditima DDK-a

(godišnji prosek, u procentima)

Opis	Novi krediti									Prekoračenje	Kreditne linije
	Potrošački krediti	Hipotekarni krediti	Krediti sa povoljnijim uslovima	Ostali krediti							
					Poljoprivredne	Industrijske	Uslužne	Ostali sektori			
NEFINANSIJSKA KORPORACIJA I PORODIČNA EKONOMIJA/DOMAĆINSTVA											
2011.	13.8	13.9	11.5	7.9	14.5	23.7	13.9	13.9	16.1	12.1	13.2
2012.	12.7	12.4	10.6	7.4	13.2	20.7	12.5	13.2	16.0	10.7	11.6
2013.	11.8	11.6	10.1	7.6	12.3	17.4	12.3	11.9	13.7	9.3	11.4
2014.	10.6	10.9	9.1	4.6	10.6	13.2	10.4	10.7	10.9	9.5	11.3
2015.	8.3	9.0	7.4	4.7	8.2	9.8	8.0	8.1	8.9	8.2	9.6
2016.	7.5	8.3	6.5	3.7	7.0	8.3	7.0	7.1	6.8	7.1	8.6
2017.	6.8	7.8	5.9	3.6	6.5	7.7	6.4	6.5	6.6	6.7	7.9
2018.	6.7	7.5	6.0	2.9	6.4	9.2	6.2	6.4	6.3	6.7	6.8
2019.	6.5	7.0	5.7	2.9	6.4	9.1	6.4	6.3	6.3	7.1	6.8
2020.	6.2	6.8	5.7	2.8	6.1	9.3	6.0	6.0	6.3	7.4	5.9
2021.	6.0	6.4	5.0	2.8	5.9	8.0	5.9	5.9	6.3	7.6	5.9
2022.	6.0	6.3	4.9	2.8	6.1	8.1	6.0	6.0	6.5	6.9	5.7
2023.	6.5	6.4	5.3	3.0	6.7	9.1	6.8	6.6	6.9	6.7	5.7
Nefinansijske korporacije											
2011.	14.4	.	.	7.6	14.4	24.2	13.9	13.9	16.1	11.8	13.2
2012.	13.2	.	.	7.5	13.2	21.1	12.5	13.2	16.0	10.5	11.6
2013.	12.3	.	.	7.0	12.3	17.6	12.3	11.9	13.7	9.1	11.4
2014.	10.6	.	.	5.5	10.6	13.2	10.4	10.7	10.9	9.3	11.3
2015.	8.1	.	.	2.9	8.1	9.3	8.0	8.1	8.9	7.9	9.6
2016.	7.0	.	.	3.0	7.0	7.7	7.0	7.1	6.8	6.8	8.6
2017.	6.4	.	.	3.6	6.4	7.2	6.4	6.5	6.6	6.5	7.9
2018.	6.3	.	.	2.9	6.3	7.7	6.2	6.4	6.3	6.5	6.8
2019.	6.3	.	.	2.9	6.3	7.2	6.4	6.3	6.3	6.7	6.8
2020.	6.0	.	.	2.7	6.0	7.1	6.0	6.0	6.3	7.0	5.9
2021.	5.9	.	.	2.9	5.9	6.9	5.9	5.9	6.3	7.0	5.9
2022.	6.1	.	.	2.8	6.1	8.1	6.0	6.0	6.6	6.9	5.7
2023.	6.7	.	.	3.1	6.7	9.3	6.8	6.6	7.2	6.7	5.7
Porodične ekonomije / Domaćinstva											
2011.	13.4	13.9	11.5	8.2	22.4	22.4	.	.	.	18.9	.
2012.	12.2	12.4	10.6	7.0	19.8	19.8	.	.	.	15.2	.
2013.	11.3	11.6	10.1	6.8	16.4	16.4	.	.	.	14.7	.
2014.	10.6	10.9	9.1	3.9	15.4	15.4	.	.	.	13.6	.
2015.	8.7	9.0	7.4	5.1	13.3	13.3	.	.	.	13.1	.
2016.	8.0	8.3	6.5	3.9	12.0	12.0	.	.	.	12.8	.
2017.	7.4	7.8	5.9	2.9	12.5	12.5	.	.	.	13.7	.
2018.	7.2	7.5	6.0	2.9	11.0	11.0	.	.	9.2	16.4	.
2019.	6.8	7.0	5.7	2.9	10.6	10.6	.	.	5.7	16.4	.
2020.	6.5	6.8	5.7	2.9	10.7	10.7	.	.	.	16.1	.
2021.	6.1	6.4	5.0	2.6	9.0	9.9	.	.	5.9	16.1	.
2022.	5.9	6.3	4.9	2.6	8.1	9.6	.	.	5.7	.	.
2023.	6.2	6.4	5.3	2.9	6.6	9.8	.	.	6.3	.	.

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bkg-kos.org/repository/docs/time_series/13%20ODC%20effective%20interest%20rates%20on%20loans.xls

Tabela 7.1 Platni bilans Kosova – Glavne komponente

(U milionima evra)

Opis	Bilans sa tekućeg i kapitalnog računa							Stanje sa finansijskog računa					Greške i propusti
	Trenutni račun					Kapitalni račun		Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije	Rezervna sredstva		
		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi								
2010.	-494.8	-516.1	-1.741,6	176.0	67.0	982.5	21.3	-297.2	-331.1	48.6	-57.4	42.7	197.6
2011.	-569.4	-611.4	-2,047,1	395.7	111.2	928.8	42.0	-377,5	-378.9	57.8	4.8	-61.2	191.8
2012.	-280.2	-293.1	-2.050,1	499.6	153.6	1,103.7	13.0	-232.4	-213.3	185.7	-420.5	215.8	47.8
2013.	-144.3	-179.0	-1.995,6	520.0	121.5	1,175,0	34.7	-132.2	-250.2	139.3	14.4	-35.7	12.1
2014.	-363.4	-384.6	-2.058,6	459.9	113.8	1,100.3	21.2	-145,0	-123.8	13.3	22.6	-57,0	218.4
2015.	-471.4	-497.3	-2,109,3	457.1	92.6	1,062.4	25.8	-312.3	-271.8	18.6	-132.8	73.6	159.1
2016.	-467.2	-481.4	-2.290,8	638.8	74.5	1,096.1	14.2	-199.1	-177.2	343.6	-264,0	-101.5	268.1
2017.	-360.4	-348.6	-2.464,2	827.3	127.4	1,161.0	-11.8	-276.2	-212,0	14.7	-148.8	69.8	84.2
2018.	-519.9	-508.8	-2.737,7	855.8	113.1	1,260,0	-11.1	-335.5	-225.8	-199.9	3.4	86.8	184.4
2019.	-408.3	-399.5	-2.840,2	926.0	160.6	1,354.1	-8.9	-163,0	-188.4	59.0	-128.8	95.2	245.3
2020.	-454.7	-472.2	-2.573,2	391.6	164.0	1,545.4	17.5	-560.9	-286.6	-81.7	-238.9	46.3	-106.1
2021.	-632.5	-694.7	-3.567,0	1,034.8	151.4	1,686.1	62.2	-362.6	-320.4	283.6	-488.3	168.9	269.9
2022.	-878.7	-917.1	-4.287,2	1,372.9	115.5	1,881.6	38.5	-661.6	-556.9	135.7	-307.9	67.6	217.1
2023.	-675.6	-738.4	-4.598,3	1,628.9	182.9	2,048.0	62.8	-391.5	-655.2	436.2	-128.5	-44,0	284.1

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku [26 Balance of payments - main components.xls \(live.com\)](#)

7.2. Tekući račun

(U milionima evra)

Opis	Bilans					Kredit					Debit				
	Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi		Robe	Usluge	Primarni prihodi	Sekundarni prihodi	
2010.	-515.7	-1.741,6	176.0	67.4	982.5	2,147.2	299.2	574.3	186.7	1,087.4	2,663.3	2,040.8	398.3	119.2	105.0
2011.	-611.4	-2,047,1	395.7	111.2	928.8	2,417,0	316.5	820.3	239.0	1,041.3	3,028.4	2,363.7	424.5	127.8	112.5
2012.	-293.1	-2.050,1	499.6	153.6	1,103.7	2,614.1	281.9	894.5	230.0	1,207,7	2,907.2	2,332.0	394.8	76.4	104.0
2013.	-179.0	-1.995,6	520.0	121.5	1,175,0	2,678.4	291.5	875.1	227.5	1,284.3	2,857.4	2,287,0	355.1	106.0	109.3
2014.	-384.6	-2.058,6	459.9	113.8	1,100.3	2,667.3	324.3	928.6	215.8	1,198,7	3,052.0	2,382,9	468.7	102.0	98.4
2015.	-497.3	-2,109,3	457.1	92.6	1,062.4	2,628.2	322.5	951.5	221.7	1,132,5	3,125.5	2,431.8	494.4	129.1	70.2
2016.	-481.4	-2.290,8	638.8	74.5	1,096.1	2,822.9	307.9	1,130.6	212.8	1,171,6	3,304.3	2,598,7	491.8	138.3	75.4
2017.	-348.6	-2.464,2	827.3	127.4	1,161.0	3,195.3	378.4	1,358.8	230.0	1,228.2	3,543,9	2,842,6	531.5	102.6	67.2
2018.	-508.8	-2.737,7	855.8	113.1	1,260,0	3,531.3	376.7	1,561.6	264.2	1,328.8	4,040.1	3,114.5	705.8	151.1	68.8
2019.	-399.5	-2.840,2	926.0	160.6	1,354.1	3,753.2	393.2	1,675.1	277.7	1,407.2	4,152.7	3,233.5	749.1	117.1	53.1
2020.	-472.2	-2.573,2	391.6	164.0	1,545.4	3,363.3	475.1	994.9	290.2	1,603.1	3,835.5	3,048.3	603.3	126.2	57.8
2021.	-694.7	-3.567,0	1,034.8	151.4	1,686.1	4,712.8	752.7	1,906.0	295.6	1,758.5	5,407.5	4,319.7	871.1	144.2	72.4
2022.	-917.1	-4.287,2	1,372.9	115.5	1,881.6	5,755.5	931.5	2,504.5	353.7	1,965.8	6,672.6	5,218.7	1,131.6	238.2	84.1
2023.	-738.4	-4.598,3	1,628.9	182.9	2,048.0	6,476.0	870.7	2,966.1	476.2	2,163.0	7,214.4	5,469.0	1,337.2	293.3	114.9

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku [26a Current account.xls \(live.com\)](#)

Tabela 7.3.1 Primarni prihodi

(U milionima evra)

Opis	Bilans			Kredit			Debit					
	Kompensacija radnika	Prihodi od investicija	Ostali primarni prihodi	Kompensacija radnika	Prihodi od investicija	Ostali primarni prihodi	Kompensacija radnika	Prihodi od investicija	Ostali primarni prihodi			
2010.	67.0	171.6	-104.6	-	186.3	176.1	10.1	0.0	119.2	4.5	114.7	-
2011.	111.3	208.2	-96.9	0.0	239.1	221.3	17.8	0.0	127.8	13.1	114.7	0.0
2012.	153.6	214.3	-60.6	0.0	230.0	219.9	10.1	0.0	76.4	5.6	70.8	0.0
2013.	121.5	218.9	-97.4	0.0	227.5	223.2	4.3	0.0	106.0	4.3	101.6	0.0
2014.	113.8	200.4	-85.9	-0.7	215.8	206.5	8.0	1.3	102.0	6.1	93.9	2.0
2015.	92.6	205.7	-112.0	-1.0	221.7	210.3	9.6	1.8	129.1	4.6	121.6	2.8
2016.	74.5	194.2	-116.7	-3.0	212.8	199.9	11.3	1.6	138.3	5.7	128.0	4.6
2017.	127.4	217.3	-86.0	-3.9	230.0	222.6	5.7	1.7	102.6	5.3	91.7	5.6
2018.	113.1	237.0	-121.4	-2.5	264.2	247.6	14.1	2.5	151.1	10.6	135.5	5.0
2019.	160.6	257.1	-92.4	-4.1	277.7	264.5	10.3	2.9	117.1	7.3	102.8	7.0
2020.	164.0	262.4	-94.6	-3.8	290.2	274.1	13.7	2.5	126.2	11.7	108.3	6.2
2021.	151.4	263.4	-110.4	-1.7	295.6	279.9	12.6	3.1	144.2	16.5	123.0	4.7
2022.	115.5	286.5	-171.3	0.3	353.7	314.9	36.1	2.7	238.2	28.4	207.4	2.3
2023.	183.0	338.0	-155.8	0.8	476.2	358.1	114.3	3.9	293.4	20.1	270.2	3.0

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: [28 Primary Income.xls \(live.com\)](#)

Tabela 7.3.2 Sekundarni prihodi

(U milionima evra)

Opis	Sekundarni prihodi			Kredit			Debit		
	Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, porodične ekonomije/domaćinstva i nevladine organizacije		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, porodične ekonomije/domaćinstva i nevladine organizacije		Vlada	Finansijske korporacije, nefinansijske korporacije, porodične ekonomije/domaćinstva i nevladine organizacije	
2010.	982.5	319.5	662.9	1,087.4	319.5	767.9	105.0	-	105.0
2011.	928.8	322.2	606.6	1,041.3	322.2	719.1	112.5	-	112.5
2012.	1,103.7	401.6	702.2	1,207.7	401.6	806.1	103.9	-	103.9
2013.	1,175.0	369.7	805.3	1,284.3	369.7	914.6	109.3	-	109.3
2014.	1,100.3	291.9	808.4	1,198.7	291.9	906.8	98.4	-	98.4
2015.	1,062.4	202.9	859.5	1,132.5	202.9	929.6	70.2	-	70.2
2016.	1,096.1	207.2	888.9	1,171.6	207.2	964.3	75.4	-	75.4
2017.	1,161.0	199.7	961.3	1,228.2	199.7	1,028.5	67.2	-	67.2
2018.	1,260.0	226.1	1,033.9	1,328.8	226.1	1,102.7	68.8	-	68.8
2019.	1,354.2	236.6	1,117.6	1,407.2	236.6	1,170.6	53.1	-	53.1
2020.	1,545.4	276.6	1,268.7	1,603.1	276.6	1,326.5	57.8	-	57.8
2021.	1,686.1	233.6	1,452.5	1,758.5	233.6	1,524.9	72.4	-	72.4
2022.	1,881.6	295.8	1,585.8	1,965.8	295.8	1,670.0	84.1	-	84.1
2023.	2,048.0	301.7	1,746.5	2,163.0	301.7	1,861.5	114.9	-	114.9

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: [29 Secondary Income.xls \(live.com\)](#)

Tabela 7.4. Doznake migranata - Prema državama

(u procentima)

Opis	Nemačka	Švajcarska	Italija	Austrija	Belgija	SAD	Švedska	Francuska	Norveška	Kanada	Engleska	Danska	Finska	Holandija	Slovenija	Ostalo
K1 2015	35.2	21.8	5	3.9	3.3	8.1	2.9	3.6	3.1	1.6	1.6	0.4	0.7	0.9	0.8	7.2
T2	36.9	21.6	3.6	3.5	2.3	8.2	2.5	1.6	4	3.5	3.7	0.2	0.6	0.7	0.5	6.6
T3	35.9	23.8	5.6	3.4	2.1	7.4	3.2	3.7	2.1	1.5	3.3	0.3	0.6	0.6	0.7	5.8
T4	38.8	22.2	5.1	3.3	2.2	8.4	2.9	3.3	1.8	1.5	3	0.4	0.6	0.7	1.3	4.4
K1 2016	37.8	21.3	5.9	3.8	2.4	7.6	3.2	3.7	1.7	1.5	3.3	0.4	0.7	0.8	0.7	5.2
T2	37.6	21.8	5.2	3.7	2.2	6.4	3	3.5	1.8	1.4	3.1	0.5	0.6	0.8	1.7	6.5
T3	35.1	24	5.6	3.3	2.2	6.6	4.2	3.9	2.5	1.8	2.5	0.3	0.7	0.5	1.5	5.2
T4	38.0	23.5	4.3	3.6	2.4	6.9	3.1	4.0	2.1	1.5	2.8	0.3	0.7	0.7	0.5	5.9
K1 2017	38.5	22.8	4.5	3.9	2.5	7.7	3.3	3.9	1.9	1.5	3.0	0.4	0.9	0.6	0.5	4.3
T2	39.9	22.5	4.2	3.8	2.8	6.9	3.3	3.8	1.9	1.5	3.1	0.4	0.7	0.6	0.4	4.2
T3	39.3	22.8	4.5	3.8	2.7	6.1	3.6	4.3	2.0	1.7	2.4	0.4	0.7	0.5	0.5	4.7
T4	39.4	21.8	4.5	3.7	2.6	7.1	3.5	4.3	1.7	1.6	2.5	0.4	0.9	0.6	0.6	4.9
K1 2018	39.8	21.5	5.0	4.0	2.6	6.4	3.2	4.4	1.6	1.5	2.6	0.3	0.8	0.6	0.4	5.2
T2	41.1	20.5	4.6	4.1	2.5	6.5	3.5	4.2	2.1	1.4	2.4	0.3	0.6	0.5	0.5	5.0
T3	38.8	21.9	5.0	4.0	2.3	6.7	3.5	4.3	2.1	1.2	2.1	0.4	0.8	0.5	0.5	5.9
T4	42.1	22.8	4.9	4.2	2.5	7.4	3.3	4.4	1.8	1.4	2.2	0.3	0.8	0.6	0.6	0.7
K1 2019	40.7	20.4	5.3	4.1	2.4	7.1	3.0	4.2	1.6	1.3	2.2	0.3	1.0	0.5	0.5	5.3
T2	41.8	19.3	4.9	3.9	2.6	7.1	3.1	4.3	1.7	1.4	2.1	0.4	0.8	0.5	0.5	5.6
T3	39.2	20.8	4.8	4.1	2.2	6.8	3.1	4.4	1.9	1.5	2.0	0.4	0.9	0.5	0.6	6.9
T4	41.2	20.4	4.7	3.9	2.4	7.3	2.6	4.3	1.5	1.3	2.2	0.3	0.8	0.6	0.6	5.9
K1 2020	42.4	20.8	4.4	4.1	2.2	7.3	2.7	3.9	1.3	1.0	2.0	0.3	0.9	0.4	0.6	5.7
T2	43.1	24.3	3.5	4.8	2.1	5.4	2.5	3.5	1.1	1.1	1.5	0.3	0.8	0.5	0.9	4.8
T3	40.8	24.4	4.0	4.8	1.9	6.2	2.3	3.7	1.4	1.2	1.8	0.3	0.9	0.5	0.6	5.0
T4	42.9	20.0	4.3	4.7	2.2	6.7	2.6	4.2	1.4	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	5.2
K1 2020	41.3	18.9	4.1	4.5	2.5	6.9	2.8	3.9	1.5	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	7.7
T2	39.5	17.3	4.0	4.2	2.4	7.0	2.7	3.9	1.7	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.5	11.5
T3	39.2	19.7	4.3	4.5	2.2	7.9	3.1	4.2	2.0	1.5	2.3	0.3	1.0	0.6	0.7	6.4
T4	36.9	19.7	4.4	4.6	2.8	7.1	2.6	3.7	1.9	1.4	1.7	0.3	1.0	0.5	0.8	10.8
2021 K1	41.3	18.9	4.1	4.5	2.5	6.9	2.8	3.9	1.5	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.6	7.7
T2	39.5	17.3	4.0	4.2	2.4	7.0	2.7	3.9	1.7	1.3	2.2	0.3	0.9	0.5	0.5	11.5
T3	39.2	19.7	4.3	4.5	2.2	7.9	3.1	4.2	2.0	1.5	2.3	0.3	1.0	0.6	0.7	6.4
T4	36.9	19.7	4.4	4.6	2.8	7.1	2.6	3.7	1.9	1.4	1.7	0.3	1.0	0.5	0.8	10.8
2022 K1	40.0	18.5	4.7	5.1	2.9	8.0	2.5	3.7	1.8	1.4	2.1	0.3	1.1	0.6	0.8	6.6
T2	38.9	17.9	4.5	5.4	3.0	8.4	2.4	3.8	2.1	1.6	2.1	0.3	1.0	0.6	0.8	7.2
T3	41.2	20.2	5.0	5.6	2.7	9.1	2.6	4.0	2.2	1.7	2.0	0.3	1.2	0.7	1.1	0.4
T4	41.5	20.7	4.9	5.3	3.5	8.3	2.0	4.2	1.8	1.5	2.2	0.3	1.1	0.9	1.0	0.6
2023 K1	38.8	17.2	4.8	4.8	3.3	7.6	1.9	3.7	1.5	1.3	2.1	0.3	1.1	0.7	1.0	9.9
T2	37.4	18.0	4.5	4.9	3.3	7.4	2.3	3.5	1.6	1.3	2.0	0.3	1.0	0.7	1.0	10.7
T3	37.9	19.1	4.3	4.7	3.2	7.3	2.9	3.9	2.0	1.5	2.4	0.3	1.1	0.7	1.0	7.7
T4	38.4	20.8	4.8	4.2	3.5	7.1	2.0	3.7	1.7	1.3	2.6	0.3	1.1	0.6	1.0	7.0

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: [32Remittances-by country.xls \(live.com\)](https://live.com/32Remittances-by-country.xls)

Tabela 8.1. Direktno investicije – prema geografskom kriterijumu

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2023.)

Država	Ukupne ulazne direktne investicije			Ukupne izlazne direktne investicije		
		Kapital	Ostale kapitalne transakcije		Kapital	Ostale kapitalne transakcije
Evropska unija	2,506.4	2,117.8	388.6	254.2	239.0	15.2
AT Austrija	394.2	367.8	26.4	16.1	14.8	1.3
BE Belgija	85.0	76.5	8.5	8.4	8.2	0.2
BG Bugarska	39.3	8.6	30.7	1.0	1.0	0.0
CY Kipar	17.7	4.2	13.5	19.7	19.7	0.1
FR Francuska	66.8	62.6	4.2	10.9	10.9	0.0
DE Nemačka	1,093.1	1,012.2	80.9	105.5	100.0	5.6
GR Grčka	6.5	5.5	1.0	5.1	5.1	0.0
HR Hrvatska	22.2	16.0	6.2	32.1	28.1	4.0
IT Italija	85.9	74.5	11.4	13.8	13.7	0.1
NL Holandija	113.7	25.9	87.8	8.6	5.1	3.5
RO Rumunija	0.3	2.0	-1.7	0.7	0.7	0.0
SI Slovenija	275.5	241.0	34.5	14.9	14.6	0.2
SE Švedska	107.6	106.4	1.2	5.9	5.9	0.0
Druge zemlje EU-a	198.7	114.6	84.0	11.4	11.2	0.2
Druge evropske zemlje	2,220.9	1,803.3	417.5	625.1	597.2	27.8
AL Albanija	371.0	254.3	116.7	352.1	334.0	18.1
MK Makedonija	30.0	19.4	10.6	53.4	48.4	5.0
ME Crna Gora	21.2	13.4	7.8	63.2	59.0	4.2
NO Norveška	59.8	58.6	1.3	5.7	5.7	0.0
RS Srbija	23.0	20.7	2.3	18.4	18.4	0.0
GB Velika Britanija	175.7	126.8	49.0	25.0	24.9	0.1
CH Švajcarska	1,011.2	860.4	150.8	44.4	43.7	0.6
TR Turska	501.8	427.7	74.1	34.6	34.9	-0.2
Druge evropske zemlje	27.1	22.1	5.0	28.3	28.2	0.0
Druge zemlje	591.0	502.0	88.9	62.7	60.4	2.3
US Amerika	455.1	384.5	70.6	47.8	45.6	2.1
AE Ujedinjeni arapski Emirati	19.2	19.0	0.1	3.9	3.9	0.0
Druge zemlje	116.8	98.6	18.2	11.1	10.9	0.1
Druga mesta (nisu dodeljena)	932.1	930.4	1.7	0.0	0.0	0.0
ZZ Nije precizirano	932.1	930.4	1.7	0.0	0.0	0.0
Ukupno	6,250.4	5,353.6	896.8	941.9	896.6	45.3

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bkz-kos.org/repository/docs/time_series/34a%20Direct%20investment%20in%20Kosovo%20by%20geographical%20breakdown.xls

Tabela 9.1. Sredstva u obliku portfolio investicija prema državama

(U milionima evra: stanje na dan 31. decembra 2023.)

Opis	Kapital i akcije investicionih fondova	Ukupni dužnički instrumenti	Ukupni dužnički instrumenti		Ukupno
			Dugoročni dužnički instrumenti	Kratkoročni dužnički instrumenti	
AE Arapski Emirati	-	0.1	-	0.1	0.1
AL Albanija	-	15.3	15.3	-	15.3
AT Austrija	-	106.6	101.6	5.0	106.6
BE Belgija	-	47.8	47.8	-	47.8
BR Brazil	-	-	-	-	-
CH Švajcarska	-	-	-	-	-
CI Obala Slonovače	-	1.6	1.6	-	1.6
DE Nemačka	0.2	142.5	137.6	5.0	142.7
DK Danska	-	-	-	-	-
EG Egipat	-	6.6	6.6	-	6.6
FR Francuska	849.3	100.4	100.4	-	949.7
GB Velika Britanija	60.1	1.6	1.6	-	61.7
GR Grčka	-	3.2	3.2	0.0	3.2
JP Japan	-	1.9	1.9	-	1.9
IE Irska	293.7	7.8	7.8	-	301.5
LU Luksemburg	447.6	7.5	7.5	-	455.2
ME Crna Gora	-	6.4	6.4	-	6.4
MX Meksiko	-	2.7	2.7	-	2.7
NG Niger	-	2.6	2.6	-	2.6
NL Holandija	-	40.3	40.3	-	40.3
PL Poljska	-	7.0	7.0	-	7.0
RO Rumunija	-	6.3	6.2	0.1	6.3
SE Švedska	-	1.0	1.0	-	1.0
SI Slovenija	-	5.3	5.2	0.1	5.3
SK Slovačka	-	-	-	-	-
SN Senegal	-	3.5	3.5	-	3.5
TG Tog	-	1.4	1.4	-	1.4
TN Tunis	-	-	-	-	-
TR Turska	-	66.8	66.8	-	66.8
US Sjedinjene Američke Države	369.4	83.5	82.4	1.1	452.9
UA Ukrajina	-	2.2	2.2	-	2.2
UZ Uzbekistan	-	8.6	8.6	-	8.6
ZA Južna Afrika	-	10.0	10.0	-	10.0
ZZ Ostale	-	112.0	104.5	7.5	112.0
Ukupna vrednost investicija	2,020.3	802.7	783.9	18.9	2,823.0

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bakkos.org/repository/docs/time_series/34%20Portfolio%20Investments%20Position.xls

Tabela 10.1. Pozicija međunarodnih investicija – glavne komponente

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto	Sredstva				Obaveze				
		Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije	Rezervna sredstva	Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije		
2010.	406.8	3,234.8	96.6	693.8	1,832.0	612.5	2,828.0	1,971.0	0.0	857.0
2011.	113.6	3,304.8	102.0	740.2	1,908.2	554.4	3,191.2	2,326.1	0.0	865.1
2012.	135.8	3,592.0	117.8	986.6	1,760.6	726.9	3,456.3	2,524.3	0.0	931.9
2013.	258.6	3,997.4	147.5	1,192.6	1,963.2	694.1	3,738.8	2,816.4	0.0	922.4
2014.	196.5	4,175.8	174.6	1,274.7	2,081.5	645.0	3,979.3	2,961.4	0.0	1,017.9
2015.	-43.0	4,366.0	211.5	1,383.3	2,063.5	707.8	4,409.0	3,254.4	0.0	1,154.6
2016.	-81.0	4,547.7	261.2	1,789.3	1,892.2	605.1	4,628.7	3,405.4	0.0	1,223.3
2017.	-94.6	4,837.9	304.5	1,904.8	1,945.2	683.4	4,932.6	3,518.9	0.0	1,413.6
2018.	-395.5	4,766.2	348.4	1,613.3	2,035.2	769.3	5,161.7	3,691.5	0.0	1,470.1
2019.	-394.2	5,163.3	415.2	1,829.3	2,055.1	863.7	5,557.5	3,968.8	0.0	1,588.7
2020.	-814.9	5,315.6	477.2	1,779.2	2,158.4	900.8	6,130.5	4,229.4	0.0	1,901.1
2021.	-912.5	6,082.2	579.1	2,260.8	2,142.3	1,100.1	6,995.0	4,655.7	6.4	2,340.2
2022.	-1,595.4	6,472.9	755.7	2,259.5	2,281.8	1,175.8	8,083.1	5,358.8	6.4	2,703.2
2023.	-1,817.5	7,387.5	941.9	2,823.0	2,020.3	1,131.1	9,205.0	6,250.4	6.4	2,948.2

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34b%20International%20Investments%20Position.xls

Tabela 10.2. Pozicija međunarodnih investicija – Prema sektorima

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Pozicija Međunarodnih investicija NETO												
	Ukupno	Centralna banka Republike Kosovo			Banke			Vlada			Ostali sektori		
		Sredstva	Obaveze		Sredstva	Obaveze		Sredstva	Obaveze		Sredstva	Obaveze	
2010.	406.8	1,106.9	1,172.8	65.9	488.0	709.8	221.8	-260.0	0.0	260.0	-928.1	1,352.2	2,280.3
2011.	113.6	1,094.5	1,161.0	66.4	479.1	675.5	196.4	-253.6	0.0	253.6	-1,206.4	1,468.4	2,674.8
2012.	135.8	1,238.8	1,303.7	65.0	458.0	633.6	175.6	-336.5	0.0	336.5	-1,224.5	1,654.7	2,879.3
2013.	258.6	1,392.1	1,454.2	62.1	540.2	748.3	208.1	-321.8	0.0	321.8	-1,351.9	1,794.9	3,146.9
2014.	196.5	1,146.5	1,212.9	66.3	481.6	715.8	234.2	-326.4	0.0	326.4	-1,105.2	2,247.1	3,352.3
2015.	-43.0	1,174.9	1,245.5	70.6	480.9	740.0	259.1	-371.2	0.0	371.2	-1,327.6	2,380.5	3,708.1
2016.	-81.0	1,011.1	1,082.0	70.9	539.2	775.1	235.9	-373.8	0.0	373.8	-1,257.6	2,690.6	3,948.2
2017.	-94.6	1,102.5	1,168.4	65.9	429.7	710.1	280.3	-422.2	0.0	422.2	-1,204.7	2,959.5	4,164.2
2018.	-395.5	1,096.3	1,163.7	67.4	426.2	691.9	265.6	-416.4	0.0	416.4	-1,501.6	2,910.6	4,412.2
2019.	-394.2	1,072.5	1,141.8	69.3	568.1	866.5	298.4	-409.1	0.0	409.1	-1,625.7	3,155.0	4,780.7
2020.	-814.9	1,083.6	1,149.5	65.9	765.8	1,116.8	350.9	-525.8	0.0	525.8	-2,138.5	3,049.4	5,187.9
2021.	-912.5	1,126.2	1,293.1	166.9	735.3	1,106.6	371.3	-576.4	0.0	576.4	-2,191.4	3,682.5	5,874.0
2022.	-1,595.4	1,200.5	1,370.6	170.0	901.2	1,337.6	436.4	-647.6	0.0	647.6	-3,049.6	3,764.7	6,814.3
2023.	-1,817.5	1,284.2	1,449.4	165.2	1,123.8	1,582.1	458.3	-699.2	0.0	699.2	-3,526.3	4,356.0	7,882.3

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34c%20International%20Investment%20Position%20by%20sectors.xls

Tabela 10.3.1 Pozicija međunarodnih investicija - sredstva (U milionima evra: Kraj perioda)

	Net PIN	Međunarodna sredstva Kosova								
		Kapital				Dug				
			Investicije u inostranstvu	Hartije od vrednosti kapitala		Investicije u inostranstvu	Dužničke hartije od vrednosti	Ostale investicije	Rezervna sredstva	
2010.	406.8	3,234.8	280.6	86.4	194.2	2,954.3	10.2	499.6	1,832.0	612.5
2011.	113.6	3,304.8	398.0	102.0	296.0	2,906.8	0.0	444.3	1,908.2	554.4
2012.	135.8	3,592.0	784.2	117.8	666.3	2,807.9	0.0	320.3	1,760.6	726.9
2013.	258.6	3,997.4	786.2	135.4	650.8	3,211.2	12.1	541.7	1,963.2	694.1
2014.	196.5	4,175.8	1,186.3	161.9	1,024.4	2,989.5	12.6	250.3	2,081.5	645.0
2015.	-43.0	4,366.0	1,284.9	198.6	1,086.3	3,081.1	13.0	296.9	2,063.5	707.8
2016.	-81.0	4,547.7	1,550.4	243.1	1,307.4	2,997.3	18.1	481.9	1,892.2	605.1
2017.	-94.6	4,837.9	1,762.3	279.3	1,483.0	3,075.6	25.2	421.8	1,945.2	683.4
2018.	-395.5	4,766.2	1,546.6	314.8	1,231.8	3,219.5	33.6	381.5	2,035.2	769.3
2019.	-394.2	5,163.3	1,864.5	379.2	1,485.3	3,298.8	35.9	344.0	2,055.1	863.7
2020.	-814.9	5,315.6	1,787.0	429.3	1,357.7	3,528.7	47.9	421.5	2,158.4	900.8
2021.	-912.5	6,082.2	2,346.0	531.1	1,815.0	3,736.2	48.0	445.8	2,142.3	1,100.1
2022.	-1,595.4	6,472.9	2,390.3	695.5	1,694.8	4,082.5	60.2	564.7	2,281.8	1,175.8
2023.	-1,817.5	7,387.5	2,916.9	896.6	2,020.3	4,470.6	45.3	802.7	2,491.5	1,131.1

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bkk-kos.org/repositori/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

10.3.2 Pozicija međunarodnih investicija – obaveze

(U milionima evra: Kraj perioda)

Opis	Neto PIN	Obaveze							
		Međunarodni kapital				Međunarodni dug			
			Direktne investicije	Kapital i akcije investicionih fondova		Direktne investicije	Dužnički instrumenti	Ostale investicije	
2010.	406.8	2,828.0	1,455.3	1,455.3	0.0	1,372.8	515.8	0.0	857.0
2011.	113.6	3,191.2	1,760.7	1,760.7	0.0	1,430.5	565.4	0.0	865.1
2012.	135.8	3,456.3	1,938.4	1,938.4	0.0	1,517.8	585.9	0.0	931.9
2013.	258.6	3,738.8	2,129.9	2,129.9	0.0	1,608.9	686.5	0.0	922.4
2014.	196.5	3,979.3	2,241.4	2,241.4	0.0	1,737.9	720.0	0.0	1,017.9
2015.	-43.0	4,409.0	2,476.3	2,476.3	0.0	1,932.7	778.2	0.0	1,154.6
2016.	-81.0	4,628.7	2,612.7	2,612.7	0.0	2,016.0	792.7	0.0	1,223.3
2017.	-94.6	4,932.6	2,848.2	2,848.2	0.0	2,084.4	670.7	0.0	1,413.6
2018.	-395.5	5,161.7	3,138.4	3,138.4	0.0	2,023.2	553.1	0.0	1,470.1
2019.	-394.2	5,557.5	3,371.0	3,371.0	0.0	2,186.5	597.8	0.0	1,588.7
2020.	-814.9	6,130.5	3,626.0	3,626.0	0.0	2,504.5	603.4	...	1,901.1
2021.	-912.5	6,995.0	4,038.2	4,038.2	0.0	2,964.0	617.5	6.4	2,340.2
2022.	-1,595.4	8,068.3	4,628.3	4,628.3	0.0	3,440.0	730.5	6.4	2,703.2
2023.	-1,817.5	9,205.0	5,353.6	5,353.6	0.0	3,851.4	896.8	6.4	2,948.2

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34e%20IIP%20Assets%20and%20Liabilities.xls

Tabela 11.1. Spoljni dug – bruto pozicija

(U milionima evra: stanje na dan 31. decembra 2023.)

Opis	Ukupan bruto spoljni dug																		Direktn e investi cije: kreditir anje između kompanija
	Javni dug i garantovani javni dug										Neosigurani dug privatnog sektora								
	vlada					Centralna banka Republike Kosovo			Nefinansijska javna preduzeća		Depozitna društva, sa izuzetkom Centralne banke			Ostali sektori					
	Kratko ročni	Dugoro čni				Kratk oročni	Dugoro čni		Kratk oročni	Dugoro očni		Kratkoroč ni	Dugoročni		Kratkor očni	Dugoroč ni			
2010	1.371,5	325,9	260	-	260	65,9	1,7	64,2	-	-	-	1.045,6	221,8	221,8	-	308	232,7	75,4	515,8
2011	1.428,4	320	253,6	-	253,6	66,4	0,7	65,7	-	-	-	1.108,4	196,4	196,4	-	346,6	259,8	86,8	565,4
2012	1.517,3	401,4	336,5	-	336,5	65	0,4	64,6	-	-	-	1.115,9	175,6	175,6	-	354,4	321	33,5	585,9
2013	1.608,2	383,9	321,8	-	321,8	62,1	0,3	61,9	-	-	-	1.224,3	208,1	208,1	-	329,7	281,1	48,5	686,5
2014	1.737,1	392,8	326,4	-	326,4	66,3	0,3	66,1	-	-	-	1.344,3	234,2	234,2	-	390,1	294,8	95,3	720
2015	1.931,8	441,8	371,2	-	371,2	70,6	0,1	70,5	-	-	-	1.490,0	259,1	259,1	-	452,8	313,8	139	778,2
2016	2.015,1	444,6	373,8	-	373,8	70,9	0,1	70,8	-	-	-	1.570,5	235,9	235,9	-	541,9	353,1	188,8	792,7
2017	2.083,2	494,0	422,2	-	422,2	65,9	0,1	65,8	6,0	-	6,0	1.589,2	280,3	280,3	-	638,1	416,6	221,5	670,7
2018	2.021,9	493,9	416,4	-	416,4	67,4	0,1	67,2	10,0	-	10,0	1.537,3	265,6	217,5	48,1	709,3	480,8	228,4	553,1
2019	2.184,8	488,4	409,1	-	409,1	69,3	0,4	69,0	10,0	-	10,0	1.701,7	298,4	206,8	91,6	800,2	536,3	263,9	597,8
2020	2.502,4	601,1	525,8	-	525,8	65,9	0,1	65,8	9,4	-	9,4	1.901,3	350,9	258,1	92,8	946,9	525,5	421,4	603,4
2021	2.955,8	756,4	582,8	-	582,8	166,9	0,3	166,6	6,6	-	6,6	2.206,3	371,3	289,9	81,4	1.217,4	684,0	533,5	617,5
2022	3.437,1	823,2	647,6	-	647,6	170,0	0,3	169,8	5,6	-	5,6	2.613,9	436,4	391,2	45,2	1.447,0	779,3	667,7	730,5
2023	3.848,0	869,0	699,2	-	699,2	165,2	0,1	165,1	4,6	-	4,6	2.979,0	458,3	387,4	70,9	1.623,9	930,6	693,3	896,8

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Gross%20External%20Debt%20Position.xls

Tabela 11.2. Plan otplate Javnog spoljnog duga

(U milionima evra: stanje na dan 31. decembra 2023.)

Opis	Godinu dana ili manje (nekoliko meseci)					Preko godinu do dve godine				Treća godina	Četvrta godina	Peta godina	Preko 5 godina do 10 godina	Preko 10 do 15 godina	Preko 15 godina
	Neposredan	0 - 3	4-6	7 - 9	10 - 12	13 - 18	19 - 24								
Spoljni dug javnog sektora	69,4	-	16,9	15,9	23,1	13,5	61,1	34,6	26,6	43,4	48,8	42,0	154,8	226,0	240,9
Glavnica	64,7	-	14,8	15,5	21,2	13,2	58,0	32,8	25,2	40,9	46,7	40,3	152,1	225,6	240,8
Kamata	4,8	-	2,1	0,5	1,9	0,3	3,2	1,7	1,4	2,5	2,1	1,7	2,7	0,3	0,1
Spoljni dug privatnog sektora uz garanciju Vlade	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Glavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kamata	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	69,4	-	16,9	15,9	23,1	13,5	61,1	34,6	26,6	43,4	48,8	42,0	154,8	226,0	240,9
Glavnica	64,7	-	14,8	15,5	21,2	13,2	58,0	32,8	25,2	40,9	46,7	40,3	152,1	225,6	240,8
Kamata	4,8	-	2,1	0,5	1,9	0,3	3,2	1,7	1,4	2,5	2,1	1,7	2,7	0,3	0,1

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34i%20Public%20Sector%20Debt%20Service%20Payment.xls

Tabela 11.3. Bruto spoljni dug – prema poveriocima

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2023.)

Opis	Ukupan bruto spoljni dug						
	Bruto spoljni dug isključujući direktne investicije						Direktne investicije: Kreditiranje između kompanija
		Opšta vlada	Centralna banka	Depozitna korporacija, sa izuzetkom Centralne banke	Ostali sektori		
Međunarodni monetarni fond	240.6	240.6	75.5	165.1	-	-	-
Svetska banka	337.1	337.1	337.1	-	-	-	-
IBRD 1/	90.3	90.3	90.3	-	-	-	-
IDA 2/	246.8	246.8	246.8	-	-	-	-
EU 3/	100.0	100.0	100.0	-	-	-	-
KFW 4/	16.9	16.9	16.9	-	-	-	-
RBSE 5/	45.8	45.8	45.8	-	-	-	-
Ostali poverioci	3,107.7	2,210.9	124.0	0.1	458.3	1,628.5	896.8
Ukupan dug	3,848.0	2,951.2	699.2	165.2	458.3	1,628.5	896.8

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34h%20Gross%20External%20Debt%20Statistics%20-%20by%20creditors.xls

Tabela 11.4. Neto pozicija spoljnog duga

(U milionima evra: Stanje na dan 31. decembra 2023.)

Opis	Bruto spoljni dug (1)	Spoljna sredstva u dužničkim instrumentima (2)	Neto spoljni dug (3)=(1)-(2)
Opšta vlada	699.2	0.0	699.2
Kratkoročni	-	-	-
Dugoročni	699.2	0.0	699.2
Specijalne alokacije prava tiraža (APT-e)	-	-	-
Valuta i depoziti	-	-	-
Dužničke hartije od vrednosti	6.4	0.0	6.4
Kreditni	692.8	0.0	692.8
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Centralna banka	165.2	1,449.4	-1,284.2
Kratkoročni	0.1	807.3	-807.2
Valuta i depoziti	0.1	733.3	-733.2
Dužničke hartije od vrednosti	-	74.0	-74.0
Kreditni	-	-	-
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Dugoročni	165.1	642.1	-477.1
Dodela prava tiraža (APT-e)	165.1	178.3	-13.2
Valuta i depoziti	-	-	-
Dužničke hartije od vrednosti	-	463.9	-463.9
Kreditni	-	-	-
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	-	-	-
Depozitna društva, sa izuzetkom Centralne banke	458.3	1,582.1	-1,123.8
Kratkoročni	387.4	1,098.6	-711.2
Valuta i depoziti	312.6	800.0	-487.4
Dužničke hartije od vrednosti	-	184.2	-184.2
Kreditni	71.4	100.5	-29.1
Trgovinski krediti i avansi	-	-	-
Ostali dužnički instrumenti	3.3	13.9	-10.6
Dugoročni	70.9	483.5	-412.7
Ostali sektori	1,628.5	1,393.8	234.7
Kratkoročni	930.6	1,323.8	-393.2
Valuta i depoziti	-	1,298.0	-1,298.0
Dužničke hartije od vrednosti	-	-	-
Kreditni	413.0	22.5	390.5
Trgovinski krediti i avansi	517.7	3.0	514.7
Ostali dužnički instrumenti	-	0.4	-0.4
Dugoročni od kojih:	697.9	70.0	627.9
Valuta i depoziti	-	-	-
Dužničke hartije od vrednosti	-	0.3	-0.3
Kreditni	697.9	69.7	628.2
Direktne investicije: Kreditiranje između kompanija	896.8	45.3	851.5
Dužničke obaveze preduzeća direktnih investicija prema direktnim investitorima	8.1	8.2	-0.1
Obaveze direktnih investitora prema preduzećima za direktne investicije	817.3	36.1	781.2
Dužničke obaveze prema povezanim preduzećima	71.4	1.1	70.4
NETO spoljni dug (3)	3,848.0	4,470.6	-622.6

Napomena: detaljnije informacije o ovoj tabeli možete pronaći na linku: http://www.bqk-kos.org/repository/docs/time_series/34q%20Net%20External%20Debt%20Position.xls.

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

336.71(496.51)(047)"2023"

Godišnji Izveštaj 2023 / Banka Qendrore e Republikës së Kosovës. - Prishtinë : Banka Qendrore e Republikës së Kosovës, 2024. - 196 f. : ilustr. 26 ; cm.

ISBN 978-9951-821-23-0

ISBN 978-9951-821-23-0

Ulica Garibaldi, Br.33, Priština, Republika Kosovo
Tel: +383 38 222 055; Fax: +383 38 243 763
web: www.bqk-kos.org